

Za zaustavitev konfuznosti je nujno definitivno razjasniti tri temeljne pojme: zgodovino, teorijo in kritiko. Prvič: pojem zgodovine, ki je izvorno hipen, slučajen dogodek, obsega poleg dejanskih dogodkov tudi njihovo predočevalno in pojasnjevalno analizo. Drugič: pojem teorije, etimološko obravnavan kot »gledanje videnega«, označuje sistem posredovanja oziroma izpovedovanja (hipotetičnega) zakonitega, redu določenega spoznavnega ali predmetnega področja. Tretjič: pojem kritike obsega razlago z dejanji, njihovimi normami in cilji in sicer v obliki distanciranja, presojanja, ocenjevanja, vpraševanja, pa vse do negiranja.

Preneseno na arhitekturo to pomeni: zgodovina predstavlja zgodbo, ki razlaga dogodke v razvoju graditeljstva; teorija je sistem izpovedi, ki povzemajo zakonitosti graditeljstva; kritika pa je razpredajoče se presojanje in ocenjevanje grajenega in zakonitosti, ki to grajeno opredeljujejo.

Tako naletimo na mnoge povezave in odvisnosti. Zgodovina je ozko povezana s teorijo, kajti ni moč govoriti o arhitekturi brez poznavanja principov, ki

so so-ustvarjali arhitekturo. Obratno je teorija tesno povezana z zgodovino, kajti principi, ki so zagotavljali arhitekturo, so jo obenem oddaljevali od zgodovinskega razvoja. In končno zavisi kritika tako od zgodovine kot od teorije, posebej še, ker presoja oziroma ocenjevanje arhitekture temelji na parametrih, ki izhajajo iz historičnega in iz samo-izbravnega.

Nobena od treh disciplin nikakor ni objektivna. Zgodovinar pri predstavljanju in razlaganju arhitekturnih dogodkov ne more mimo določene lastne zgodovinskosti in tako lastnega mnenja o obravnavani stvari. Teoretik ne more abstrahirati subjektivnih hipotez možnih povezav pri odkrivanju oziroma ugotavljanju zakonitosti redov v graditeljstvu. Kritičnik pa je končno izpostavljen prav tako subjektivnim stališčem pri presojanju in ocenjevanju arhitekture.

To definicijo lahko zastopamo toliko časa, dokler je subjektivno v stališču eksplicitno in stimulatívno. Eksplicitno pomeni: subjektivno naj bo oddvojeno od objektivnega, kolikor dolgo je najdlje možno;

mnenje pripovedovalcev, teoretikov in kritikov mora ostati ločeno od dejstev, ki jih, presojene in spajane, posredujejo. Stimulatívno pomeni: podlaga, ki služi subjektivni drži, kakor tudi koraki, ki jih ta drža vodi, morajo biti pojasnjeni; in sicer tako točno in obenem transparentno, da lahko bralec pride tudi do drugačnega zaključka kot avtor.

Arhitektura v tem pomenu ni, kot to lahko dopoveduje arhaična definicija, popolnoma in zagotovo avtonomna »streha umetnosti«; tako malo, kot je neposreden produkt družbenega ali kulturnega razvoja, je tudi malenkostna njena izoblikovanost s strani teh vtiskal. Je popolnoma samostojna disciplina z jasnimi mejami. Komaj zmore predstavljati kaj drugačnega kot literatura ali slikarstvo, obenem pa je vse, kar se dogaja okrog nje, odločujoče vplívno: filozofija, politika, ekonomija in tehnika, kakor tudi vsa področja kulture, katere neločljiv del predstavlja.

Takšna vplivanja sledijo v največji meri začudujočim in nenavadnim potem, naslanjajoč se pri tem bolj na nasprotni pol razumevanja (kadar ne gre za

popolnoma izraženo nerazumevanje), kakor na resnična spoznanja. Vplivi so zato dobri, v kolikor niso premočrtni, prozorni in logični. V središču drobnorazraščene labirinta dogodkov in idej tako hrani arhitektura množico njenih zgodovin; zgodovin, ki mnogokrat potekajo vzporedno, često uhajajo druga iz druge, pogosto pa se tudi prekrivajo ali so si mimobežne.

Vittorio Magnago Lampugnani: *Architektur als Kultur*

prevod: Tomaž Brate

Pripis: Vittorio Magnago Lamugnani je z letom 1990 postal direktor muzeja Deutsches Architekturmuseum v Frankfurtu. Prevod odlomka zgoraj omejene knjige je mišljen kot določene vrste čestitka mlademu teoretiku in kritiku, obenem pa tudi ko predstavitev doslej dokaj nepoznanega pisca v slovenskem arhitekturnem prostoru. (T. B.)

JUŽNI TRG

Ljubljanski urbanistični zavod je odigral pomembno vlogo v preoblikovanju in izgradnji Ljubljane po drugi svetovni vojni. V času od njegove ustanovitve leta 1960 pa do danes se je intenzivno ukvarjal s teoretičnimi in praktičnimi problemi urbanističnega planiranja, načrtovanja in oblikovanja. Pri svojem delu se je moral podirati družbenim in ekonomskim razmeram, strokovno pa je nenehno spremljal in upošteval sodobne tokove v urbanistični stroki v svetu. Tako je Zavod preživel različne faze razvoja od funkcionalizma, ki se je zavlekel vse do konca šestdesetih let, pa do novih bolj humanistično obarvanih gibanj v okviru urbane arhitekture, ki so v zadnjih 10 letih osvojila Evropo pod geslom »zaščititi mesto«.

V zadnjem času se dostikrat razpravlja o oblikovanju mesta kot o neki novi stroki, ki obstaja samo izven institucij in ki je prej sploh ni bilo. Danes imamo sicer zelo različne predstave o tem, kaj ta pojem sploh pomeni, vendar pa se moramo predvsem zavedati, da je oblikovanje neločljiv sestavni del vsakršnega urbanističnega načrtovanja in torej obstaja, odkar obstaja mesto. Odkar je človek začel graditi stalne naselbine, jih je gradil po nekem načrtu, jih je torej oblikoval, seveda pa je imel v različnih obdobjih različne estetske vrednote. Medtem ko so bile v določenem obdobju ekonomske silnice tiste, ki so bolj kot druge vplivale na mestno obliko in lepote ideale mestnih graditeljev, pa so v drugih dobah socialne in politične silnice narekemale drugače.

Spremembe v gospodarski, družbeni in politični strukturi in po drugi strani razvoj kulturnih modelov so povzročili, da je skoraj vsako razvojno obdobje v zgodovini postavilo svoje oblikovne ideale in zavrglo stare.

Prav to se dogaja tudi v zadnjem desetletju. Od sredine sedemdesetih let, ki jih zaznamuje energetska kriza in gospodarska recesija kot njena posledica, je urbanistična stroka doživela velike spremembe. Zaustavljena ekstenzivna rast mest, ki je bila značilna za povojno obdobje, je zahtevala, da se je urbanistična stroka preusmerila v manjše akcije, bolj prilagojene humanemu merilu in zahtevam sodobne postindustrijske družbe.

Hkrati s temi spremembami so postajale v tem času vedno glasnejše tudi kritike funkcionalističnega urbanizma, zahteve po zaščiti tradicionalnega mesta in po humanejših odnosih v njih. Estetski ideali so se tako začeli spreminjati, urbanistična stroka pa je namesto čistih tehničnih rešitev ponovno začela iskati vzore v tradicionalnem mestu. Spet so postali zanimivi klasični elementi urbane forme, na primer stavbni blok, ulica, trg, parcelno tkivo in podobno ter tradicionalni morfološki vzorci mesta 19. stoletja, ki jih je funkcionalizem zavrgel kot prostorski odraz neučinkovitosti kapitalistične družbe.

Novo usmeritve so se v urbanistični stroki pojavljale od srede šestdesetih let in so bile sprva izrazito heterogene. Predlagale so različne pristope k urbanističnemu načrtovanju: od matematičnega, ki ga je npr. zagovarjal Christopher Alexander (Notes on the Synthesis of Form, 1964), zgodovinsko kritičnega, za katerega se zavzemata npr. Manfredo Tafuri (Storia e teorie dell'architettura, 1976) in beneška arhitekturna šola, sociološkega, ki zagovarja proučevanje in načrtovanje urbanega prostora kot odraza kulturnih modelov (CRU: L'habitat pavillonnaire, 1966; H. Raymond: Habitat et modèles culturels, AA 1974/174), morfološko-tipološkega, ki proučuje urbane pojave skozi prizmo dialektičnega odnosa med urbano morfološko in stavbno tipologijo (C. Devillers: Typologie de l'habitat et morphologie urbaine, AA 1974/174, C. Aymonino: La Città di Padova, 1966), do bolj formalističnega, kot ga na primer razlaga Rob Krier (Urban Space, 1979).

Vsi ti teoretski tokovi se v nekem smislu vključujejo v širše gibanje, arhitekturo mesta, ki je danes že postalo referenčni model za modernega urbanista. Gibanje je dobilo ime po knjigi A. Rossija Architettura della Città, ki je izšla prvič že leta 1966, nato pa je doživela celo vrsto ponatisov in prevodov v številne tuje jezike.

LUZ
1960
1990

LJUBLJANSKI
URBANISTIČNI
ZAVOD

Kardeljeva ploščad 23
61000 Ljubljana

RAZISKAVE

PLANIRANJE

URBANO
OBLIKOVANJE

ARHITEKTURA

UREJANJE
KRAJINE

EKOLOGIJA

GEODEZIJA

KOMUNALA

PROMET

EKONOMIKA

INFORMATIKA

RAČUNALNIŠTVO

Rossi uporablja termin arhitektura mesta za arhitekturo kot stroko, ki ima neko določeno avtonomijo, ki pa je hkrati sestavni del mesta, pomemben urbani pojav, povezujoč preteklost s sedanjostjo.

Danes je termin dobil že celo vrsto dodatnih pomenov in razlag, ki so si med seboj različni, včasih pa se celo izključujejo. Vendar pa gre v bistvu le za novo razumevanje urbanističnega oblikovanja, ki jemlje za referenco tradicionalno mesto in na osnovi sistematičnih analiz tega mesta poskuša izdelati nove operative metode in ideale.

Kakorkoli že to novo gibanje in prakso imenujemo, značilno zanj je, da se ne ukvarjata več pretežno s tehnično platjo graditve mest, ampak mnogo bolj poudarjata humanistično plat, ne da bi pri tem zanemarjala funkcionalne potrebe mesta in arhitekture.

Ljubljanski urbanistični zavod s svojim delom sledi sodobnim tokovom urbanističnega načrtovanja. To potrjujejo številni natečajni projekti, idejne zasnove in zazidalni načrti za različne mestne predele v Sloveniji in v Jugoslaviji.

Ob delu in študiju posameznih urbanističnih problemov smo v zavodu izoblikovali neka skupna teoretična izhodišča, v katerih zagovarjamo tezo, da je za kakovostno urbano okolje bolj potrebna dobra kompozicija stavb in pravilno razporejen program, to je dober urbanizem, kot pa sama arhitektura, pa četudi je le-ta po svoji kakovosti nadpovprečna. Ali kot je zapisal neki francoski arhitekt: »Vedno pravim, da več velja slaba arhitektura, ki se dobro vklaplja v prostor, kot pa dobra arhitektura, ki je v nesoglasju z okolico; popolnoma navadne arhitekture namreč lahko oblikujejo izredno lep vaški ambient, medtem ko ga čudovito poslopje, postavljeno v sredino skromnih kmetij, lahko popolnoma uniči« (Christian Gaudibert: Des prescriptions architecturales pour guider et canaliser les choix, v reviji Environnement et cadre de vie, št. 5/1979).

S tem seveda nikakor ne zagovarjamo slabe arhitekture, pač pa le opozarjamo na to, da mesto ni zbirka arhitektur ali arhitektura v velikem merilu, pač pa strukturalni okvir, znotraj katerega se ostvari arhitektura, čeprav kasneje tudi sama vpliva nazaj na mestno formo. Mesto in arhitektura torej ne moreta obstajati vsak zase, pač pa sta le dve dejstvi našega okolja, ki sta med seboj tesno povezani oziroma eno od drugega odvisni. Odnosi med obema so bili v zgodovini zmeraj jasno izraženi, čeprav v različnih obdobjih na različne načine. Medtem ko je v srednjem veku urbana forma strogo in racionalno določala stavbne tipe oziroma arhitekturo, je npr. v 19. stoletju kapitalističnega gospodarstva stavbni tip določal parcelo in s tem posredno tudi urbano formo. Sele funkcionalistični urbanizem v prvi polovici našega stoletja je te odnose, ki so dajali značaj tradicionalnemu mestu, razvednotil, tako da so mestna forma in stavbni tipi postali vsak zase avtonomni elementi.

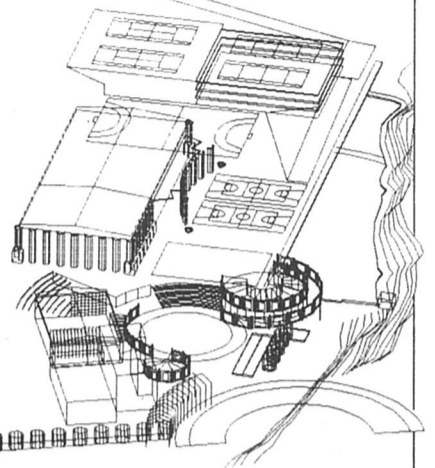
Novo smeri v arhitekturi in urbanizmu težijo k temu, da bi se ti odnosi ponovno vzpostavili, s tem pa se seveda ponovno postavlja vprašanje, kateri element je pravzaprav pomembnejši, skratka, poraja se vprašanje prestižnosti posamezne stroke. Arhitekti zahtevajo avtonomijo svoje stroke, urbanisti svoje.

Zavod kot urbanistična institucija seveda zagovarja načrtovalske metode, ki temeljijo na urbanističnih izhodiščih. Projekti nastajajo na osnovi poglobljenega študija mestnega prostora in podrobnih analiz vseh tistih elementov, ki mu dajejo identiteto, to je značilnosti zgodovinskega nastanka in razvoja, topografskih in geografskih značilnosti prostora, parcelne teksture, zakonitosti zazidalnih sistemov, stavbnih tipov, ohranjene arhitekturne dediščine, funkcionalnih značilnosti itd., skratka vseh tistih elementov, ki označujejo urbani pejzaž, ambiente in arhitekturo. V nasprotju s funkcionalističnim urbanizmom in njegovimi ideali o univerzalnem urbanizmu za univerzalnega človeka vsi ti prijeti izhajajo iz danega konkretnega prostora s konkretno urbanistično in arhitekturno fiziognomijo in načinom življenja. Njihov cilj pa je zgraditi edinstvene mestne prostore z edinstveno arhitekturo, ki bi bili istočasno tudi dobro vključeni v obstoječo mestno tkivo.

Iz uvoda k zborniku Enote za raziskave »Raziskovanje urbane forme – projekti 1978/88«, ki bo v kratkem nastisnen.

mag. Breda Mihelič
prof. umet. zgod.

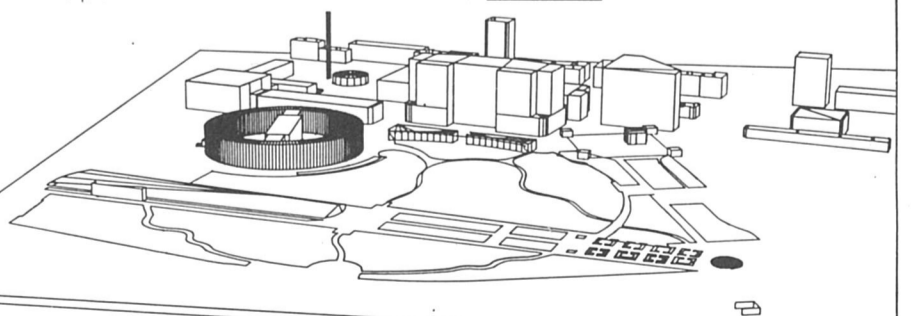
ŠRC BOR V TRSTU

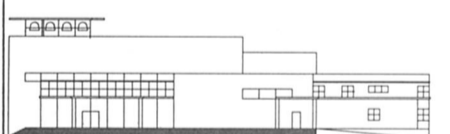
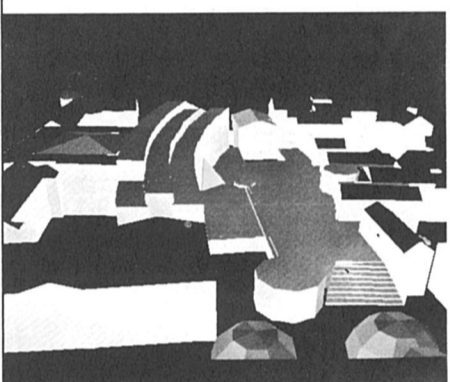
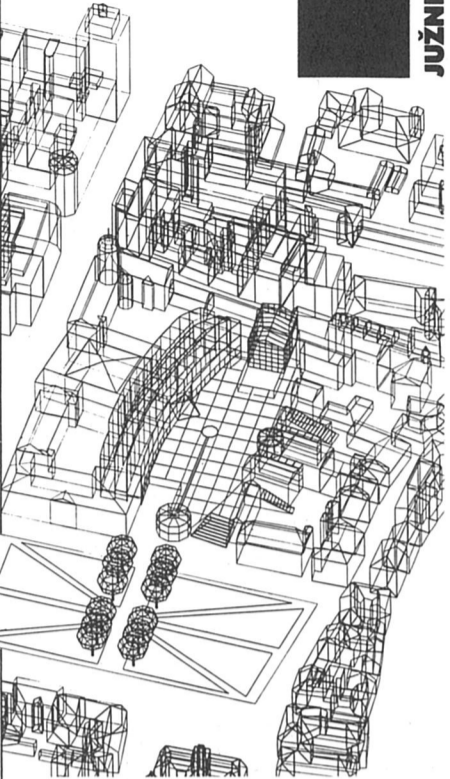
STAROSTNA STRUKTURA PREBIVALCEV V LJUBLJANI

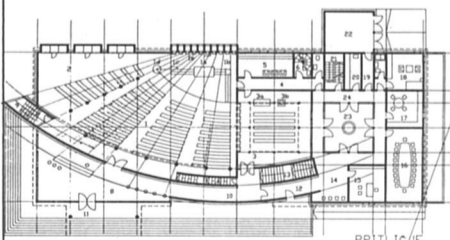
JUŽNI BEŽIGRAD

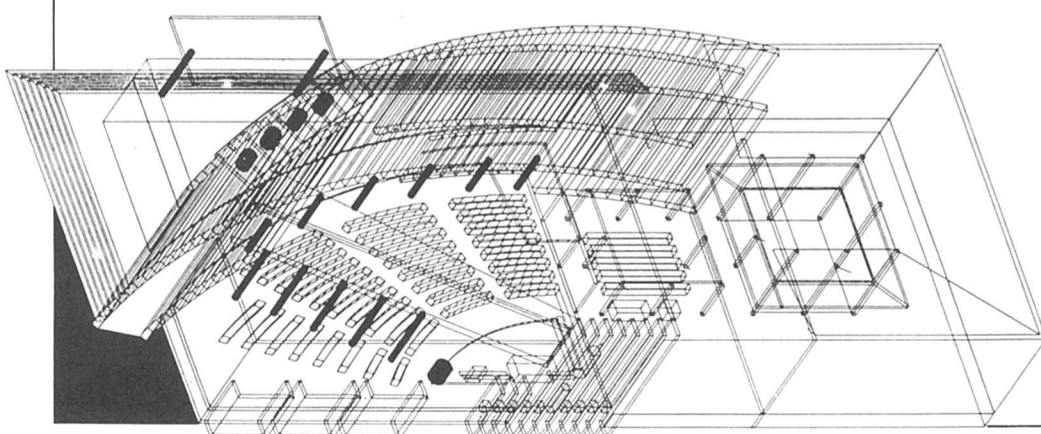
RAČUNALNIŠKO IZDELANI PROJEKTI ENOTE ZA RAZISKAVE

KOCBEKOVA ULICA (PDT)

PRITLIČJE

ARHITEKT MARKO MUŠIČ

List: Kako vidite problem oziroma pomembnost/nepomembnost sklenjenega oziroma neskljenjenega uličnega oboda Aškerčeve ceste glede na obstoječi in predviden karakter omenjenega območja?

Marko Mušič: Širši prostor Vegove med Kozlerico in Uršulinkami pa Ljubljano in Zoisovim grabnom je prostor moje mladosti. Zato sem ga doživel po svoje in ga tako čutim tudi danes.

Ne glede na to je Aškerčeva cesta po mnogih vidikih in značilnostih izredno dragocen prostor, ki ga bomo lahko zopet polno doživeli šele po izločitvi tranzitnega prometa, ko bo torej vrnjena mestu. Vemo, kako je nastala in vemo za njene številne pomene. V lepoti prostora pa nedvomno še posebej izstopa njen spodnji del, ki bi moral biti v potezi med Bregom in Emonsko ulico brezpogojno zaščiten.

Izjemno Plečnikovo oblikovanje severne strani tega dela Aškerčeve s premagovanjem nivelet različnih mestnih nivojev in zasaditvijo, ki kulminirata v območju Križank, izgubi vso prostorsko logiko in smisel, če mu zapremo širino južnega izteka v vrtove Krakovega. Zato je ironija tega časa, da bo ta preliv mesta v zeleno obrobo zazidala Šola za arhitekturo, saj so v času mojega študija nekateri njeni učitelji s svojo zavzetostjo in prizadevanji ta prostor ohranili nepozidan. Ne bi hotel govoriti o arhitekturi prizidka, ki po vsej dolžini zapira južni rob Aškerčeve, saj je tako nevtralnno shematična, da to komajda dovoljuje, sem pa proti usodnemu spreminjanju tega imenitno izoblikovanega mestnega predela; ta poseg je zame manj sprejemljiv od nekaterih drugih na katerih se lomijo kopja Ljubljančanov. Seveda govoriti o tem, da je paviljonski prizidek zgolj nadomestilo sedanjega zidu, ni prav prepričljivo; zid, ki bi ga nemara lahko danes že tudi odstranili, je le kratek intermezzo v pretoku prostora. Za njim čutimo nadaljevanje življenja, čutimo drug raj ali pekel, kot bi rekel Beckett, z zgradbo pa je nadaljevanja za vedno konec.

Ulica je obzidana in dokončno odrezana od zelenega zaledja. Če bi se že brezpogojno moral odločiti o nujnih novih prostorih, bi dal namesto sklenjenemu paviljonskemu prizidku, ki sicer nizko, a po vsej dolžini zapira južno stranico, prednost višji, z vencem grabna izenačeni pozidavi, ki pa bi bila le fragmentarna (morda le kot odgovor pozidavi spodnjega dela severne strani) in bi v vmesnem prostoru ohranjala kontinuiteto prehoda v zeleno zaledje.

Gre torej za tri značilne mikroambiente Aškerčeve

ceste, **zeleni spodnji del** med reko in Emonsko, kjer se mesto zrašča z zelenim obrobjem, **srednji del** rahlejšje pozidave z vilami v obsežnih vrtovih, ki segajo do Jakopičeve Frtece in **zahodni, obzidani del**, ki je hkrati tudi historično območje naše univerze. Proti Aškerčevi obrnjeni del NUK v srednjem delu ceste in v vizivju območja vil zato združuje značilnosti obeh sosednjih predelov. Je torej arhitektoniziran prehod iz zelene obrobe Križank v mestno pozidavo zahodnega dela. V tem smislu je tudi ohranjena smer fasade NUK kot nadaljevanje obzidja Križank. Po eni strani je z nadaljevanjem Plečnikove poteze poudarjen njen pomen in prvobitnost, s tem pa tudi primarna pripadnost nove stavbe okolju Emonske, Vegove in Križank, po drugi strani pa med smerjo fasade in rahlim zavojem ulice nastaja blaga zožitev prostora, ki postopno zaključuje svojevrsten značaj spodnjega dela Aškerčeve in s perspektivno skrajšavo po vzorcu baročnih, na primer Berninijevih zgledov, stopnjuje preliv v severni, obojstransko pozidani del.

Sicer pa oblikuje lijakast prostor Aškerčeve že obstoječi stavbni niz med Križevniško in Bregom. Plečnik je s prvim parapetom in drevoredom blago vzpostavil vzporednost uličnega prostora, a hkrati tudi ohranil in z zidom Križank podaljšal poševno linijo višjega fasadnega zaslona v ozadju. Zato je v projektu ohranjena podobna prostorska napetost med prvim, zelenim parapetom ob cesti, in drugim, grajenim zaslonom v zaledju.

Sicer pa je bila tudi v tem projektu južna fasada NUK v začetnih fazah vzporedna s cesto (in je po povedanih presojah zamaknjena šele kasneje), vendar nikoli z vnašanjem smeri tega dela Aškerčeve v notranjost stavbe. To povzroči mešanje koordinatnih sistemov in s tem neugodno tlorisno mrežo, kar je prevelika slabost za notranji funkcionalni ustroj, da bi bilo nanjo mogoče pristati.

List: Odnos do kulturne dediščine glede na novejša spoznanja, oziroma glede na zavest o nedotakljivosti te kulturne dediščine?

Marko Mušič: Kot je razvidno iz mojih projektov, sem za kreativen dialog starega in novega. Pogoj takšnega dialoga pa je seveda predvsem spoštovanje dediščine in tradicije, saj se sicer znajdemo v monologu. Zato spomeniškem varstvu ni mogoče kar a priori in vsevprek pripisati konservativnosti in neelastičnosti. Namesto starejših ali novejših spoznanj, o kakršnih govorite, so

pomembnejše okoliščine in ustrezna presoja vsakega posameznega primera. Žalostno dejstvo je pač, da je današnji fond dediščine od tistega, ki smo ga imeli še v petdesetih letih, pošastno zmanjšan in v takšnih okoliščinah je skoraj vse tisto, kar je preživelo, toliko bolj potrebno zaščite pa tudi ustreznega vključevanja v življenje. Če torej v enem najlepših območij historične Ljubljane, o katerem se tu pogovarjamo, in ki smo ga v veliki meri uničili ob zgraditvi Titove ceste pa tudi Trga revolucije, hočemo ohraniti sledi preteklosti, je vsaka hiša ob Rimski vredna zaščite ne le kot hiša, temveč predvsem tudi kot ambientalni niz, ki še lahko pričara spomin na ulico in s tem ohrani avtentični predprostor Trga francoske revolucije in Križank.

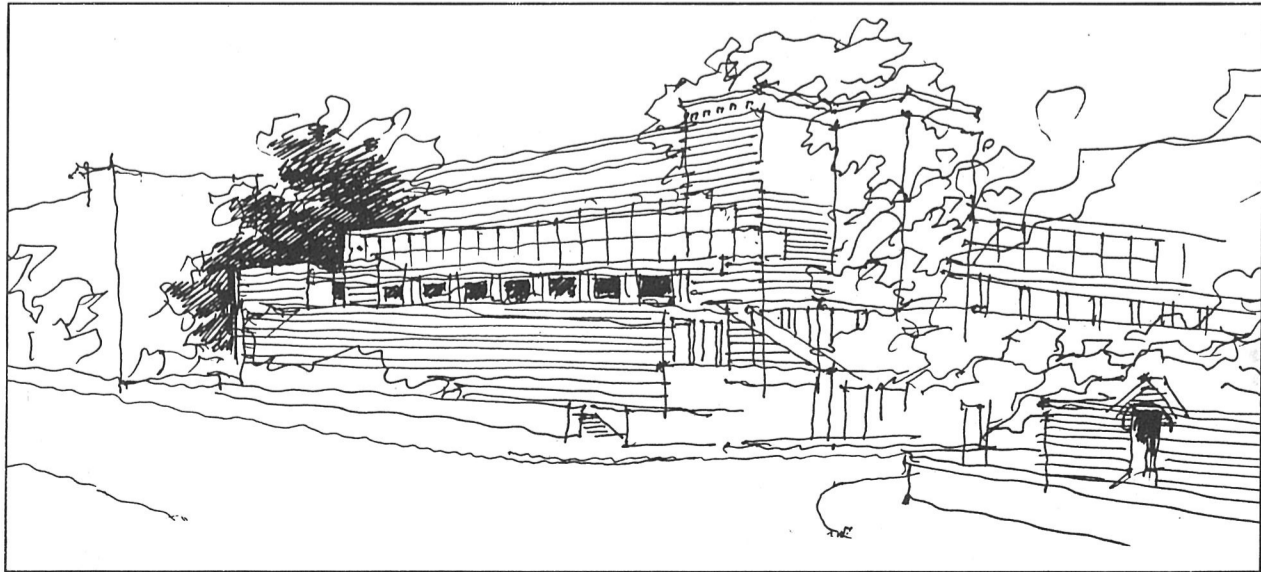
Med delom je bila zame mnogo težavnejša odločitev o vogalni hiši, nekdanji trgovini Jelačin, saj se na njenem mestu ponuja natanko v izteku osi Vegove monumentalne entrée v kompleks nove knjižnice. Toda če pomislim na to, da je najboljši del Vegove z drevoredi in obeliskom Plečnik komponiral na čisto določeno, torej še danes obstoječe ozadje te nevtralne vogalne fasade in da z zamenjavo ozadja eno njegovih najlepših del uničimo, je odločitev jasna in brezpogojna: najprej ohraniti tisto, kar imamo in kar bi nam moralo biti sveto, in šele nato s takšnim zdravim in iskrenim izzivom preiti k naporom doseganja in morda presejanja.

Če bi torej na vogalu lahko nastala neznansko dobra arhitektura, takšna, ki nedosegljivo presega vse nas in vse čase, bi se vendarle odločil za ohranitev Plečnikove umetnine, s tem pa tudi za okolje, v katerem je nastala in v katero je vpeta, saj bi bila njegovalna sprememba usodna za njeno ranljivo krhkost.

Zato tudi nekoliko fragmentaren ter za arhitekturnega teoretika in purista nečist priključek NUK na Jelačinovo fasado poizkuša to skromno vogalno hišo monumentalizirati in jo v vizuelnem prostoru Vegove in Trga poudariti, da bo izstopala skupaj s tremi vertikalami topolov, kot izstopa sedaj. Nasploh poizkuša vzhodna stran NUK ohraniti tudi nekaj prostorskega občutka, ki ga sedaj v perspektivi ozadja Trga FR ustvarjata nizki, komaj enonadstropni fasadni pas in poševna streha Angore, ki ju dejansko višina nove ulične fasade in pomikanje višjih nivojev v globino stavbe tudi v resnici povzemata.

Zato današnje prizadevanje po ohranjanju dediščine torej povsem razumem in spoštujem kot zadnjo priloznost obvarovanja tistega še preostalega minimuma, ki ohranja možnost dialoga med starim in novim in tako onemogoči izključni monolog nasilnosti in slepote določenega časa, kakršnega je žal sodoživljala tudi moja generacija.

Seveda pa se, kot rečeno, zavzemam za ustvarjalni odnos, ki naj le izjemoma ohranja dediščino kot mrtvi fond, kjer se le da, pa ji omogoča polnokrvno novo današnje in jutrišnje življenje. In to ne samo v programih ali tehničnih izboljšavah, marveč predvsem tudi v ustvarjalnem sožitju starega in novega, ki bo pač tudi nekoč staro. Kolikšna je v tem smislu vrednost Plečnikovih posegov (ki jim, mimogrede, današnja spomeniškovarstvena služba zagotovo ne bi dala soglasja), je jasno že danes. In zato so bili Kobetovi, žal malo realizirani osnutki prenove Stare Ljubljane, zame boljši od tistih, ki so jih kasneje, predvsem v sedemdesetih, brez ustvarjalnega soka in umetniške senzibilnosti ter včasih celo brez razjasnenih principov spomeniškega varstva izvajale ali usmerjale in potrjevale strokovne institucije. Zaradi vsega tega sem se pred leti tudi osebno zavzel za dodelitev Plečnikove nagrade, ki jo je Boris Kobe dobil žal šele posthumno.

SPLOŠNA DOLOČILA

Natečajna naloga:
Izdelava variantnih strokovnih urbanističnih rešitev za območje urejanja CO 1/36 v Ljubljani in idejnih projektov arhitekture za objekt NUK II. Udeleženci:

Pravico do udeležbe na natečaju imajo posamezniki, skupine ali delovne organizacije, ki želijo s svojim sodelovanjem prispevati h kreativni in optimalni rešitvi postavljenih nalog. Izvzeti pa so: člani ocenjevalne komisije, njihovi namestniki, oba poročevalca in skrbnik, strokovnjaka ter pripravljali natečajnih podlog, ki so poimensko navedeni v gradivu, kot tudi njihovi bližnji sorodniki in sodelavci iz ožje delovne skupine. Natečaj je razpisan v skladu s pravilnikom o izva-
janju natečajev na področju arhitekturne in urbanistične ustvarjalnosti (ZAJ 1982).

ROKI

1. Natečaj se začne z dnevom objave v časopisu DELO.

2. Natečajniki lahko dvignejo natečajno gradivo od 1. 2. 1989 v prostorih DAL, Ljubljana, Erjavčeva 15, ali ga naročijo po pošti proti kavčiji 200.000 din, ki jo nakažejo na tekoči račun 50101-678-48802.

3. Vprašanja v zvezi z natečajem lahko natečajniki pošljejo na DAL, Ljubljana, Erjavčeva 15, do 1. 3. 89. DAL bo posredovalo odgovore žirije na vprašanja do 15. 3. 89.

4. Rok za oddajo del je 31. 5. 1989 do 12. ure. Za dela, ki bodo poslana po pošti ali železnici, sta odločilna datum in ura poštnega žiga. Udeleženci natečaja, ki bodo dela pošiljali po pošti ali železnici, morajo s telegramom obvestiti razpisovalca o oddaji natečajnega dela. V telegramu morajo navesti številko pošiljke.

5. Natečajna dela je treba oddati oz. poslati na naslov DAL, Erjavčeva 15, Ljubljana, z oznako »Natečaj NUK II – ne odpiraj!«

6. Ocenjevalna komisija bo končala delo najkasneje do 15. 7. 1989.

Rezultati natečaja bodo objavljeni v dnevnem časopisu najkasneje v 15 dneh po zaključku dela ocenjevalne komisije.

7. Nagrade, odkupi in odškodnine bodo izplačani najkasneje 30 dni po objavi rezultatov natečaja v revaloriziranih zneskih.

8. Točen datum in kraj razstave bosta objavljena hkrati z rezultati natečaja.

9. Projekti, ki ne bodo nagrajeni ali odkupljeni, bodo vrnjeni udeležencem natečaja najkasneje 30 dni po zaključku razstave.

MEDSEBOJNE PRAVICE IN OBVEZNOSTI INVESTITORJA TER AVTORJEV NAGRAJENIH IN ODKUPLJENIH DEL:

Investitor mora avtorju prvouvrščenega dela zaplatiti:

sodelovanje v postopku izdelave UrN v sklopu organizacije, ki ji bo poverjena izdelava tega PIN in izdelavo nadaljnje tehnične dokumentacije za objekt NUK II, in sicer v okviru delovne organizacije, ki jo skupaj izbereta investitor in avtor.

NAGRADE

Razpisovalec bo podelil naslednje nagrade:

1. nagrada 48 000 000 din
2. nagrada 30 000 000 din
3. nagrada 18 000 000 din

in 3 odkupi v skupni vrednosti 24 000 000 din

Odškodnine v največjem skupnem znesku 18 milijonov din bodo povrnjene vsem udeležencem natečaja, katerih dela bodo izdelana v skladu z natečajnimi pogoji.

Skupni fond odškodnin bo razdeljen v skladu z odločitvijo žirije.

Razpisovalec bo nagrade podelil v zgoraj navedenih zneskih le v primeru, če bo prejel vsaj 12 del, ki bodo izdelana v skladu z natečajnimi pogoji. V nasprotnem primeru ima pravico nagrade ustrezno zmanjšati.

Ocenjevalna komisija ima pravico, da celoten nagrajni fond razdeli tudi v drugačnem razmerju.

Višina nagrad, odkupov in odškodnin je izračunana na dan 23. 1. 1989 in bo revalorizirana na dan, ko bo žirija končala delo.

DRUŽBENI IN STROKOVNI CILJI NATEČAJA

Z razpisom javnega natečaja za urbanistično ureditev kareja CO 1/36 in arhitekturno zasnovano novega objekta NUK II želi razpisovalec pridobiti kvalitetno rešitev, ki jo po eni strani zahteva občutljiva, vendar urbanistično še neizoblikovana lokacija v središču mesta na ostankih rimske Emone, po drugi strani pa nacionalni pomen objekta Narodne in univerzitetne knjižnice, ki ji je Plečnik z današnjo stavbo dal še posebno arhitekturno ozadje.

Izbrane rešitve bodo služile kot osnova za izdelavo ureditvenega načrta za celotno ureditveno območje CO 1/36 med Kardeljevo, Aškerčevo, Emonsko in Rimsko cesto. Ureditveni načrt bo moral reševati usodo obstoječe gradbene strukture in njenih uporabnikov, delovanje celotnega sklopa ohranjenih in novih dejavnosti, predvsem pa odnos prenovljenega kareja do širšega območja.

Prenovljeni kare naj bi postal del že izoblikovanega formiranega urbanega tkiva v tem delu mestnega središča s Križankami, Vegovo ulico, Kardeljevo cesto in v prihodnje bolj mestno in manj prometno Aškerčevo cesto. Novogradnje in preureditve v območju CO 1/36 naj bi programsko in oblikovno dopolnile značaj širših prostorskih potez, katerih del so, hkrati pa vnesle v prostor tudi svojo novo specifično identiteto.

Najkvalitetnejša zasnova stavbe NUK II bo podlaga za izdelavo idejnega projekta in tehnične dokumentacije, po kateri naj bi se objekt gradil. Objekt NUK II je namreč uvrščen med prednostne investicije nacionalnega pomena v tem srednjoročnem obdobju in torej zanj ne velja prepoved investicij. Pri objektu je pomembna njegova funkcionalna in gradbeno racionalna zasnova, arhitekturni izraz, odnos do občutljive kulturne dediščine ožjega in širšega območja ter njegov prispevek k oblikovanju kvalitetnega mestnega ambianta.

KRITERIJI OCENJEVANJA:

A) Knjižničarski kriteriji:

Harry Faulkner – Brown, London

Iz teksta: The open plan and flexibility.

Seminar: 3rd IFLA Building Seminar, Bremen 1977.

Prevod 10 navodil

Funkcionalna zasnova objekta naj upošteva:

1. fleksibilnost tlorisa: struktura konstruktivnega sistema in vgrajena oprema naj bi omogočali čim lažjo reorganizacijo prostorov;

2. kompaktnost objekta; zgoščen objekt zahteva najkrajše poti bralcev, zaposlenih in knjige;

3. dostopnost objekta samega in vseh prostorov v objektu; to zahteva jasno, enostavno in razumljivo zasnovano tloris objekta in vseh ostalih arhitekturnih elementov (vhodi, stopnišča, posamezni oddelki);

4. možnosti razširitve; kasnejše razširitve naj bi zahtevale čim manj rušitev in sprememb na prvotnem objektu;

5. adaptibilnost; zasnova objekta naj bi s svojo univerzalnostjo dopuščala čimveč prilagajanje kasnejšim potrebam in zahtevam knjižnice (novim medijem, novi tehnologiji...);

6. dobro organiziranost; postavitve knjižnega fonda in lokacija spremljajočih prostorov naj bi omogočali čim boljše stike med bralci, knjigo in knjižničnimi delavci;

7. udobnost; dobri klimatski pogoji, primerna oprema in prava osvetlitev naj bi bralcem in knjižničnim delavcem omogočili čim boljše delovne pogoje;

8. preprečitev zunanjih vplivov na klimatske pogoje v knjižnici; knjižnično gradivo zahteva čim bolj enakomerno temperaturo in vlažnost;

9. varnost; zasnova objekta naj bi omogočala dobro kontrolo obiskovalcev (da se prepreči kraja knjig), hkrati pa čim hitrejšo evakuacijo (ob požarih, potresu, v vojni);

10. ekonomičnost; poleg nizkih investicijskih in vzdrževalnih stroškov naj bi zasnova objekta zahtevala čim manj zaposlenih knjižničnih delavcev in vzdrževalcev.

Priporočamo še gradivo o gradnji knjižnic, objavljeno v reviji »Knjižnica«, Ljubljana, 29/1985.

B) Nekatere ključne urbanistične in arhitekturne predpostavke, ki jih bo žirija upoštevala pri svojem delu:

a. Zgradba NUK II je sestavni del mestnega monumentalnega sistema.

b. Zgradba je sestavni del mestne poteze, ki je bistveni sestavni del strukture mestne podobe (os Trnovska cerkev – Južni trg).

c. Vogal Aškerčeva – Kardeljeva bo tudi ob predlagani spremembi prometnega režima ohranil značaj prometnega vhoda v mestno središče, kar je potrebno upoštevati pri oblikovanju zgradbe.

d. Zasnova zgradbe NUK II naj bo enovita v okviru razpisanega programa, možnosti kasnejše dozidave na isti parceli naj predstavljajo vizijo modularne širitve knjižnice.

POROČILO O DELU ŽIRIJE

IS SO Ljubljana Center je s sklepom 69. seje, dne 8. 9. 1987, in s sklepom 135. seje, dne 17. 1. 1989, ustanovil in imenoval žirijo za oceno natečaja v sledeči sestavi:

Predsednik:

Tomo Martelanc, dipl. novinar (NUK).

Podpredsednik:

Boris Podrecca, dipl. inž. arh. (DAL).

Člani:

1. Ivan Sedej, dr. um. zgodovine (DUL),

2. Branko Simčič, dipl. inž. arh. (DUL),

3. Janez Koželj, dipl. inž. arh. (DAL),

4. Božo Rot, dipl. inž. arh. (DAL),

5. Martina Širčelj, bibliotekarska svetovalka (NUK),

6. Karel Pollak, dipl. inž. arh. (IS SML),

7. Jan Skoberne, dipl. inž. arh. (IS SO Lj.–Center).

Namestnik razpisovalcev: Aleš Sketelj, pravnik (NUK).

Namestnik strokovnih društev: Andrej Hrausky, dipl. inž. arh. (DAL).

Poročevalec za urbanizem: Darko Lečnik, dipl. inž. arh. (DUL).

Poročevalec za arhitekturo: Vinko Torkar, dipl. inž. arh. (DAL).

Skrbnik:

Ilka Čerpes, dipl. inž. arh. (DAL).

Strokovnjaka:

Ana Korže–Strajnar, bibliotekarska svetovalka in Boris Vičič, dipl. arheolog (LRZVNKD).

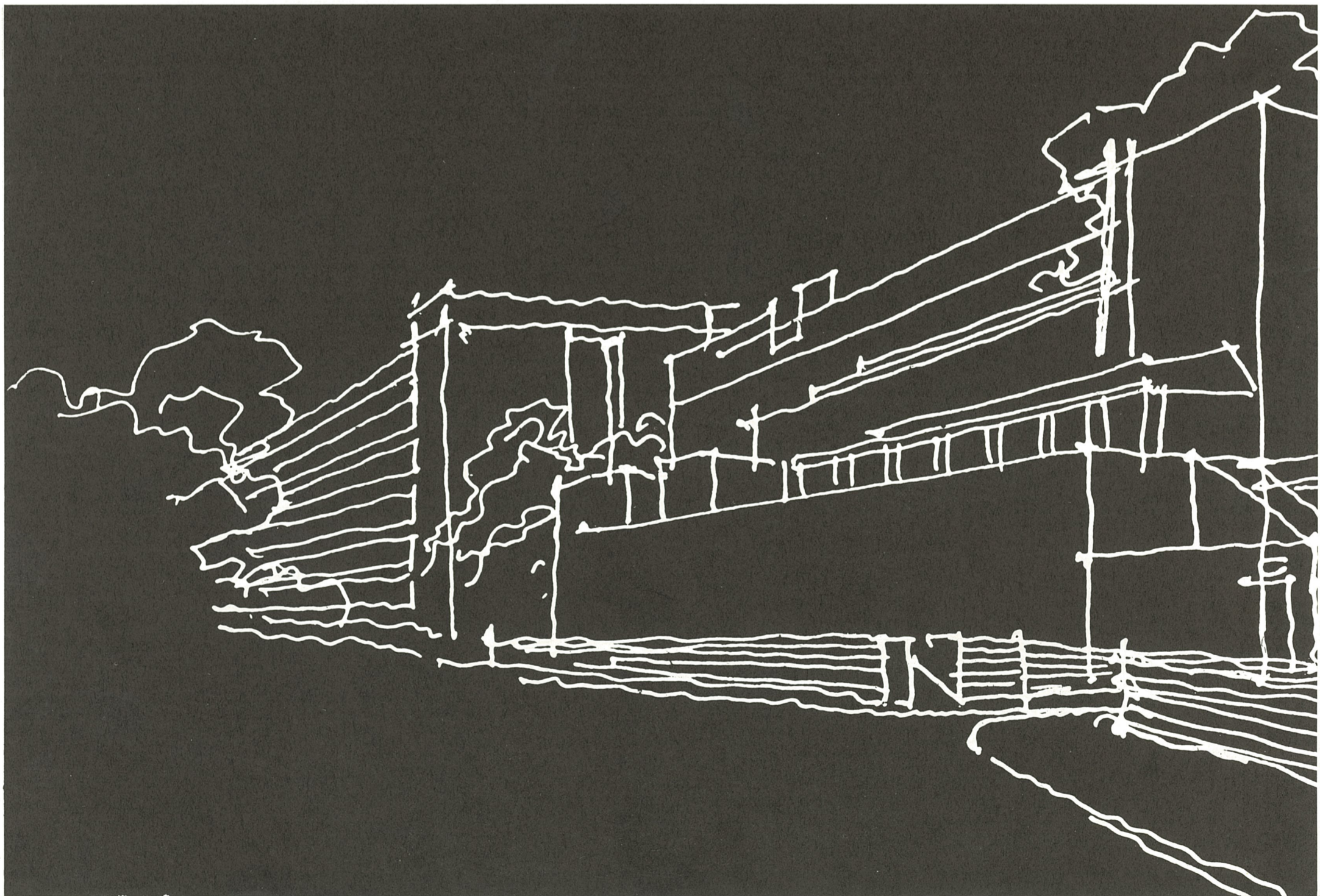
Žirija je opravila svoje delo na 14 plenarnih sejah, pripravljalnem sestanku in v obliki individualnega dela posameznih članov. Na pripravljalnem sestanku in na 1., 2., 3., 4. plenarni seji je žirija dopolnjevala natečajne podloge, oblikovala razpisne pogoje in ocenjevalne kriterije. 5. plenarna seja, dne 3. 3. 1989, je bila v celoti posvečena oblikovanju odgovorov na vprašanja, ki so jih natečajniki in drugi posredovali v pisarno DAL v razpisanem roku. Na 6. plenarni seji, dne 19. 4. 1989, je žirija, v skladu s sklepom IO DAL in na pismeno zahtevo enega izmed udeležencev natečaja, podaljšala rok za oddajo natečajnih elaboratov za 15 dni, na 15. 6. 1989, zaradi zamude pri izdelavi priloge k podlogam za natečaj.

Odgovore žirije in sklep o podaljšanju natečaja je pisarna DAL pismeno posredovala vsem udeležencem natečaja. Podaljšani rok za oddajo del je bil objavljen v časopisu Delo.

Žirija se je ponovno sestala na 7. seji, ki je potekala v dveh delih. Člani žirije so evidentirali prispele elaborate, popisali njihove sestavne dele in deponirali v trezor NUK zapečateni kuverte z imeni avtorjev, pristanki na odkup ter naslovi za vračilo elaboratov. V petek, 16. 6. 1989, je žirija obdelala elaborate, ki so bili oddani v pisarno DAL, v ponedeljek, 19. 6. 1989, pa elaborate, ki so prispeli po pošti. Po opravljenem delu je žirija ugotovila, da je prispelo 26 elaboratov v sledečem vrstnem redu:

1. DUX 22, 2. COBRA, 3. NU & CT, 4. 33 445, 5. AŠKERC, 6. 15 869, 7. RATIO, 8. HYPIA, 9. PASUS, 10. 32 226, 11. 00001, 12. FORUM, 13. NUK II., 14. EMONA, 15. ABCDE, 16. JEDRO, 17. SILOS, 18. ČIPKA, 19. NUK II. + III., 20. PLATEA, 21. NAROD, 22. EMONA, 23. VIDIM, 24. VNUKI, 25. 65 685, 26. 21 321 in 27. BIKEC.

Elaborat pod zaporedno št.: 25 je bil najavljen

s telegramom, a ni prispel na naslov razpisovalca. V ponedeljek, 19. 6. 1989, je pisarna DAL posredovala žiriji dodatni del k elaboratu št. 20 – PLATEA – v zapечатeni kuverti. Žirija je sklenila, da deponira kuvert v trezor NUK do zaključka žiriranja.

Elaborat pod št.: 3. – NU & CT – se je sam vnaprej izločil iz konkurence. Žirija je sklenila, da ga bo obdelala enakovredno z ostalimi elaborati. 8. plenarna seja žirije je bila 10. 7. '89. Na njej so poročevalca in strokovnjaki podali pismeno poročilo in oceno posameznih elaboratov. Na podlagi tega poročila in individualnega dela, ob upoštevanju razpisanih kriterijev za ocenjevanje, je žirija oblikovala predlog za izločitev elaboratov s šiframi: DUX 22, 33 445, AŠKERC, PASUS, HYPIA, 00001, ABCDE, JEDRO, SILOS, ČIPKA, EMONA (št.: 22), VIDIM, VNUKI, 21 321 in elaborat NU & CT, ki se je sam izločil iz konkurence. Člani žirije so sklenili, da bodo ta elaborat obravnavali po tem, ko bo sprejeta odločitev o podelitvi nagrad in odkupov.

Dokončno sklepanje o izločitvi naštetih elaboratov in razpravo o posameznih elaboratih, konkurencah za nagrade, je žirija prestavila na 9. sejo z namenom, da bi njeni člani ponovno temeljito preučili strokovna poročila in vse posamezne elaborate.

9. plenarna seja je bila zaradi počitnic sklicana šele za 28. 8. '89. Na njej je žirija z javnim glasovanjem soglasno potrdila predlog za izločitev elaboratov, oblikovanih na 8. seji, in nadaljevala razpravo o posameznih elaboratih, ki jih je uvrstila v nadaljnjo konkurenco. Razprava o teh elaboratih je bila zaključena na 11. plenarni seji, ko so člani žirije z javnim glasovanjem izločili elaborata s šiframi: PLATEA in NUK II.+III. iz konkurence za nagrade in odkupe.

Na 12. plenarni seji, 5. 9. '89, je žirija razpravljala o elaboratih: COBRA, FORUM, NUK II., EMONA (št.: 14), BIKEC, NAROD, 15 869, RATIO in 32 226. Med njimi je izbrala projekte, konkurente za nagrade: COBRA, FORUM, NUK II., EMONA (št.: 14) in NAROD. Ko je žirija v polni sestavi opravila ožji izbor, so njeni člani (brez prisotnosti poročevalcev, strokovnjakov in skrbnika) z javnim izjasnjevanjem odločili za večino glasov, da prejmejo tri enakovredne odkupe elaboratov s šiframi:

1. nagrado elaborat s šifro NUK II. pod številko 13,
2. nagrado elaborat s šifro FORUM pod številko 12 in
3. nagrado elaborat s šifro COBRA pod številko 2.

Na 13. seji, 6. 9. '89, je žirija v skladu s sklepom 8. seje obravnavala elaborat NU & CT ter ga uvrstila v konkurenco za odkupe. Nato so člani žirije z javnim izjasnjevanjem odločili za večino glasov, da prejmejo tri enakovredne odkupe elaboratov s šiframi:

- EMONA (št.: 14), NAROD in BIKEC.
- Med preostale elaborate je žirija soglasno razdelila fond odškodnin po sledečem ključu:
- zvišane odškodnine: NU & CT, 15 869, RATIO, 32 226, NUK II.+III.
 - odškodnine: DUX 22, 33 445, HYPIA, 00001, ABCDE, SILOS, ČIPKA, PLATEA, EMONA, (št.: 22), VIDIM, VNUKI, 21 321.
 - znižane odškodnine: AŠKERC, PASUS,

JEDRO.

Po tem ko so člani žirije podpisali zapisnik o razdelitvi nagrad, odkupov in odškodnin, je predsednik žirije odpečatil kuvert s pristanki na odkup in imeni avtorjev ter razglasil izid natečaja po sledečem vrstnem redu:

– odkup je prejel elaborat s šifro »Bikec«, avtorji: Aleš Coloni, štud. arh. in Armando Del Fabbro, arh., Padova, Italija

– odkup je prejel elaborat s šifro »Narod«, avtorji: Vojteh Ravnikar, dipl. inž. arh. (proj. biro Kraški zidar), Maruša Zorec, dipl. inž. arh., Polona Šušteršič, štud. arh., Robert Potokar, štud. arh., Špela Kuhar, štud. arh., Boštjan Vuga, štud. arh. in Mladen Marčina, dipl. inž. arh.

– odkup je prejel elaborat s šifro EMONA pod zaporedno številko 14, avtorji: ZIL TOZD Urbanizem – LUZ, Enota za raziskave, mag. Andrej Černigoj, dipl. inž. arh., Jadranka Grmek, dipl. inž. arh., Dejan Bevc, dipl. inž. arh., konzultant: dr. Ljudmila Plesničar – Gec, dipl. arheolog, Mestni muzej Ljubljana.

III. nagrado je prejel elaborat s šifro »COBRA«, avtor: Igor Skulj, dipl. inž. arh., Ljubljana, sodelavca: Meta Žirovnik, dipl. inž. arh.

II. nagrado je prejel elaborat s šifro »FORUM«, avtor: Janez Kobe, dipl. inž. arh., Ljubljana, sodelavca: Haris Brčkalija, Jure Škofič

I. nagrado je prejel elaborat s šifro »NUK II«, avtor: Marko Mušič, dipl. inž. arh., sodelavci: Breda Bonač, dipl. inž. arh., Sonja Kolar, dipl. inž. arh., Jasna Lempl, dipl. inž. arh., Mladen Mück, dipl. inž. arh., Rudi Oven, dipl. inž. arh., Marjan Stanič, dipl. inž. arh., Dalija Tanšek, dipl. inž. arh. – vsi Arhitektni atelje, Stari trg 11a, Ljubljana, konzultant: prof. Nataša Petrov, Študijska knjižnica »Miran Jarc«, Novo mesto.

Po razglasitvi rezultatov so člani žirije določili, da bo razstava natečajnih elaboratov v razstavnih avli NUK, Turjaška 1/I., Ljubljana, med 9. 10. in 23. 10. 1989.

Izid natečaja in najava razstave elaboratov sta bila objavljena v časopisu Delo.

Žirija se je zadnjič sestala na 14. plenarni seji, 5. 10. 1989, na kateri je potrdila zapisnik 9., 10., 11., 12. in 13. plenarne seje ter Zaključno poročilo žirije.

Pripravljali sestane, 1., 2. in 3. plenarna seja so potekali v prostorih Občine Ljubljana – Center, Adamič – Lundrovo nabrežje 2, Ljubljana. 4. plenarna seja je bila v pisarni DAL, Erjavčeva 15, Ljubljana, plenarne seje od 7. do 13. so bile v razstavnih dvorani NUK, Turjaška 1/I. Ljubljana, 5., 6. in 14. plenarna seja so bile v prostorih NUK, Turjaška 1, soba 54/II. v Ljubljani.

POROČILA STROKOVNJAKOV
dr. Ivan Sedej (Umetnostna zgodovina)
STROKOVNO POROČILO O PRISPelih NATEČAJNIH ELABORATIH ZA NUK II:

Analiza prispelih elaboratov kaže soodvisnost med danim prostorskim okvirom in izpostavljenimi kulturnimi spomeniki in prostori. Zaradi podrejanja Plečnikovim stvaritvam (dominantam) in stavbnemu tkivu v okolju je le redkim predlogom uspelo doseči izrazitejšo individualizacijo arhitekture. V zvezi s stilno govorico bi veljalo opozoriti še na nekaj trendovskih usmeritev – te se vrstijo

po pravilu v okvirih postmodernističnih rešitev in moramo priznati, da tudi s precejšnjo mero fantazije in občutljivosti.

Oblikovni in ožji arhitekturni vidik, ki sta dominantni naše presoje, močata seveda upoštevati (vsaj kot korekturo) tudi druge vidike, ki jih je zajemalo natečajno gradivo – poudaril bi predvsem funkcionalnost s knjižničarskega vidika in ne nazadnje tudi razvidnost in tehnično neoporečnost elaborata. Glede na izhodišča se je že izoblikovalo nekoliko širše mnenje, da bi iz nadaljnje konkurence izločili vsaj tiste prispevke, ki ne ustrezajo temeljnim natečajnim pogojem. Natečajni projekti, ki so prispeli v zakonitem roku, pomenijo kot celota zanimiv dosežek že zaradi visokega števila – saj moramo upoštevati, da gre za zahtevno nalogo. Skupni imenovalec, ki povezuje skoraj vsa dela, je izrazito pietetni odnos do obstoječega okolja. V nekaterih primerih je ta odnos učinkoval celo kot omejitev – tu ne mislimo na gabarite in usklajevanje novih gnot s stari, ampak na odnos do Plečnikovega v razponu od ironizacije do malce preveč poudarjenega naslanjanja na Plečnikovo izročilo. V enem primeru gre celo za povzemanje karakterističnih detajlov (**multiplikacija znanega »stebnega okna«**). Po drugi strani pa ni niti en projekt segel (v idejah ali pa v predlogih) preko ozkega oblikovnega horizonta – praviloma se namreč vsi projektanti izogibajo likovnim (umetnostnim) poudarkom in sodelovanju z likovnimi umetniki (kiparji, slikarji itd.). Moramo namreč upoštevati, da je gradnja zahtevne arhitekture, ki je hkrati tudi kulturno dejanje v najširšem pomenu besede, navadno tudi priložnost za sintezo pa tudi za prezentacijo likovnih stvaritev.

Vsi projekti upoštevajo dane dominante v prostoru (Križanke, Plečnikovo zgradbo NUK, gabarite itd.), za večino pa sta značilna še dva momenta: arhitekturo, ki se navezuje na Trg francoske revolucije in Križanke, podrejuje že danim kvaliteta, fasado, (fasade) obrnjeno v Aškerčevo ulico, pa oblikujejo kot dominantno in v bistvu tudi kot prostorsko »korekcijo«. Zato je v nekaj primerih prišlo do izrazite dvojnosti v oblikovanju zunanje lupine. Nekaj projektov se navezuje na znani »emonski križ« in predvidevajo tudi prezentacijo arheoloških izkopanih. Zanimivo pa je, da ni noben avtor izpostavil sicer izredno kvalitetne klasicistične fasade nekdanje Čokertove hiše z monumentalnim portalom. Ta je namreč poleg Križank (celotež) in palače NUK kulturni spomenik (posamični arhitekturni spomenik) I. vrste (vnesen je v Seznam najpomembnejših kulturnih spomenikov v SR Sloveniji). Po drugi strani pa je poudarjanje vsebinske zveze med palačo NUK in bodočo stavbo Narodne in univerzitetne knjižnice pripeljalo nekaj avtorjev do odločitve, da so popolnoma preoblikovali Trg francoske Revolucije, ki bi vendarle moral obveljati kot konstanta z že uveljavljenimi prostorskimi in likovnimi kvaliteta (tudi poudarki).

Elaborati, ki ne ustrezajo osnovnim pogojem: DUX 22, 33 445, AŠKERC, PASUS, JEDRO, SILOS, ČIPKA, EMONA (št.: 22), VIDIM, VNUKI, 21 321
Zanimivejši natečajni elaborati: COBRA, NU & CT, 15 869, RATIO, HYPIA, 32 226, 00001, ABCDE, NUK II. + III.,

PLATEA.

Natečajni elaborati z izrazitejšimi kvalitetami: FORUM, EMONA (št.: 14), NUK II., NAROD, BIKEC

Boris Vičič (arheologija)

Skupaj je bilo pregledanih 26 elaboratov, od tega jih osem arheološke dediščine eksplicitno ne upošteva. To je seveda povsem svobodna odločitev avtorjev posameznih projektov, gotovo pa je ena od pomembnejših nalog te žirije, da odloči, koliko, in če sploh, sodi resna in kvalitetna predstavitel najprezentativnejših elementov rimske Emone v tak objekt.

Projekte, ki v večji ali manjši meri upoštevajo že znane ali pa predvidene emonske ostaline, lahko glede na način njihove prezentacije razdelimo v dve večji skupini:

1. projekt s t.im. »muzeološko« predstavitev arheoloških ostalin. Pod tem pojmom razumemo predstavitev izkopanih in sicer različne načine in v različnem obsegu, vendar v za te namene določenem prostoru. Tem prostorom (naj bo to galerija, lapidarij, park itd.) je to običajno prvenstveni, včasih pa celo izključni namen. Tak način prezentacije je povsem klasičen, pogojno ga imenujem kar romantičen.

2. drugo skupino tvorijo projekti s t.im. »urbanistično« predstavitev Emone. Oznaka »urbanistična prezentacija« morda ni najbolj ustrezna, služi pa naj bolj kot terminus technicus za način prezentacije urbanizma Emone, ki se odraža v tlorisni zasnovi posameznega objekta oz. njegovi umestitvi v prostor. Večina elaboratov te skupine upošteva tudi elemente »muzeološke« prezentacije. Z njimi »urbanistično prezentacijo« lahko učinkovito dopolnimo, čeprav jo le »okrasimo«. Po mojem mnenju je »urbanistična prezentacija« (ustrezno kombinirana z »muzeološko«) ustrenejša, večpomenska, bogatejša, skratka boljša, saj odraža in poudarja razvoj prostora skozi daljše časovno obdobje. Tovrstnega vpliva Emone na razvoj urbanizma Ljubljane seveda ne moremo zanikati in bi bila radikalna prekinitev s to tradicijo celo negativna. Z »urbanistično prezentacijo« poudarimo in tudi prikažemo kontinuiteto v rasti mesta – če to seveda priznavamo za pozitivni kriterij in pozitivni argument pri izboru ustreznega projekta.

Zal pa nobeden od projektov ni eksplicitno nadgradil obeh predhodnih tipov prezentacije. Nadgradnjo si predstavljam kot sintezo odkritih arheoloških ostalin in novooblikovanega prostora. Izkopan arheološki objekt v tem primeru ni več »le prezentiran«, niti ni samo del arhitekture (v takem kontekstu le njej podrejen okras), ampak arhitektura sama, in to ne zgolj v novozasnovanem urbanizmu, ampak tudi notranji strukturi objekta.

Zavedam se, da je tovrstno načrtovanje v fazi, ko nam rezultati arheoloških raziskav še niso znani, težko ali praktično nemogoče. Vendar menim, da bi avtorji lahko problematiko teoretično le toliko obdelali(i), da bi tovrsten odnos do dediščine tudi pokazal(i) (če ga seveda imajo). Predvsem je potrebno ustvariti kvaliteto prezentacije, ki bo živa in ne taka, kot smo ji priča sedaj (Jakopičev vrt, park pri OŠ M. Vrhovnik), ko arheološki parki niso zgolj opusteli, ampak učinkujejo hladno in odbijajoče.

POVZETEK PRIPOMB IN PRIPOROČIL K PRVONAGRAJENI REŠITVI

1. Avtor naj poizkuša nasloniti geometrijo stavbe proti Aškerčevi cesti na ulično linijo, s čimer bi bilo mogoče bolj sklenjeno izoblikovati ulični obod in ga povezati v stik vogalnega zaključka z obodom Gorupovih hiš. To priporočilo je še toliko bolj tehtno ob predpostavki avtorja o možnosti postopnega prestrukturiranja celotnega stavbnega oboda kareja za bodoče potrebe NUK.

2. Pri izdelavi zazidalnega načrta naj se opustijo vsi posegi v obstoječe spomeniško tkivo okoliškega ambienta, saj bi bili poleg načelnih ozirov tudi v nasprotju z osnovno kontekstualno poanto nagrajene rešitve. Pri tem mislimo na opustitev zamisli o umišljeni, prodirajoči vhodni osi v novo knjižnico iz atrija Križank, oziroma izoblikovanje nove vhodne piazzette v Križanke iz obstoječega parka, kot tudi predlog scenografskega motiva slavoloka v ustju Kardeljeve ceste.

3. Avtor naj prikaže rešitev oblikovanja zaključka stavbe proti križišču Aškerčeve s Kardeljevo cesto, oziroma rešitev cezure med centralno stavbno gmoto in agregatom robne zidave v primeru, če izostane izvedba predlaganega prizidka v drugi fazi izgradnje NUK.

4. Avtor naj poizkuša preveriti možnost in vpliv prestavitve servisnega – garažnega uvoza v suteran z vogala Emonske ulice na Rimsko, kar je po mnenju žirije ustrenejša rešitev zaradi desnosučnega vodenja prometnih tokov okoli oboda stavbnega otoka in še posebej zaradi pozicije in značaja glavnega vhoda iz Emonske ulice.

5. Avtor naj prikaže možnosti in preliminarne rešitve kombinacije tipov urbanistične in muzejske predstavitve arheoloških izkopanih in skuša pri tem predvideti tudi način usklajevanja priprave projekta s fazami in izsledki arheoloških izkopavanj.

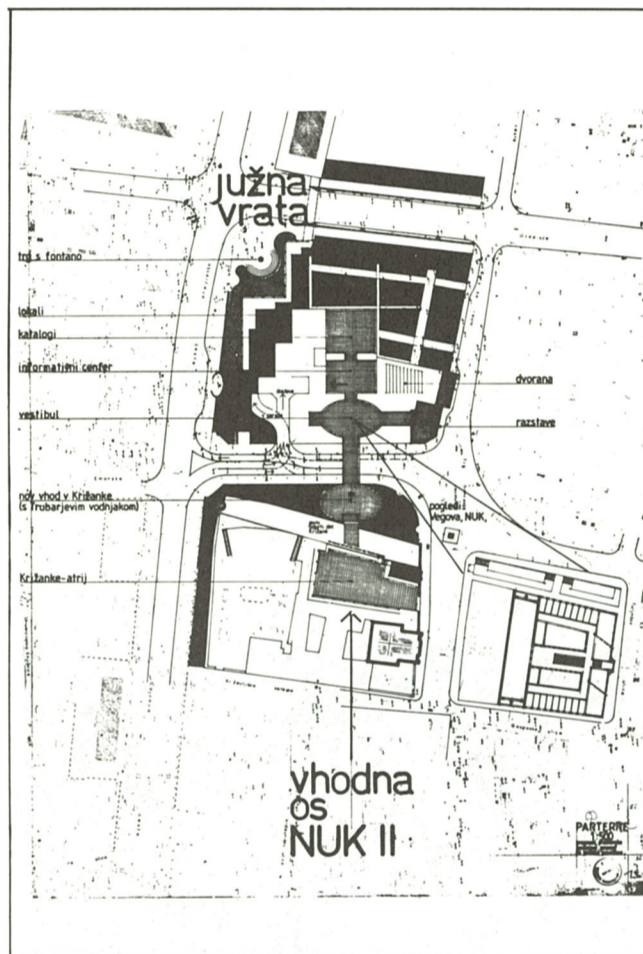
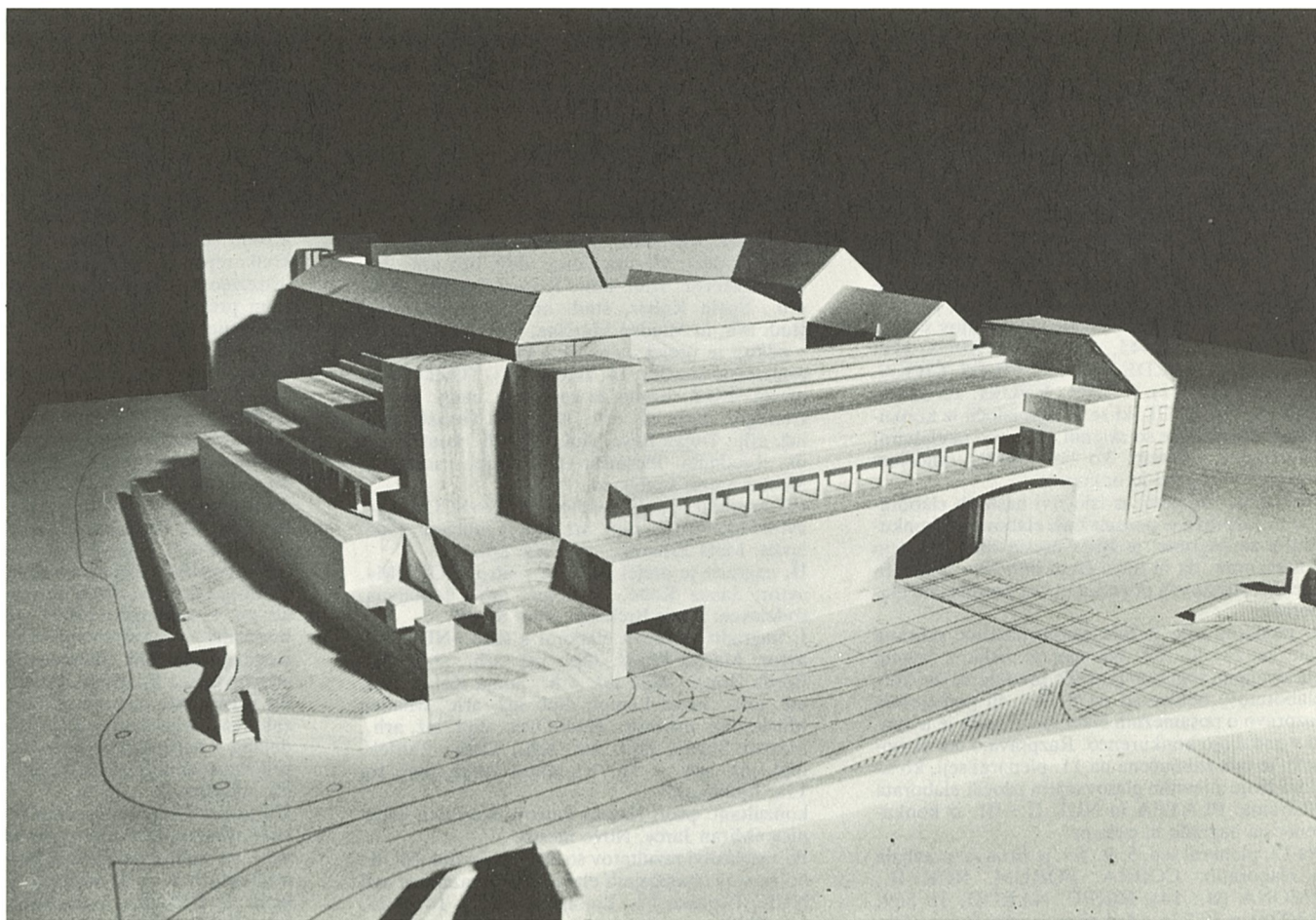
6. Avtor naj se v dodelavi projekta posebej posveti zagotovitvi enakovrednih osvetlitvenih pogojev v globino stavbnega telesa in predvidi arhitekturne učinke različnih značajev prodiranja svetlobe.

7. Avtor naj poizkuša v izvedbi arhitekture podstavka zmanjšati učinek fragmentarnosti, do katerega lahko pride zaradi predpostavljanja horizontalne razloženosti fasade pri preklapljanju posameznih arhitekturnih členov ali pri kombinacijah različnih gradiv. Pri tem naj se avtor poizkuša izogniti tveganim tehnološkim rešitvam vgrajevanja ozelenitev.

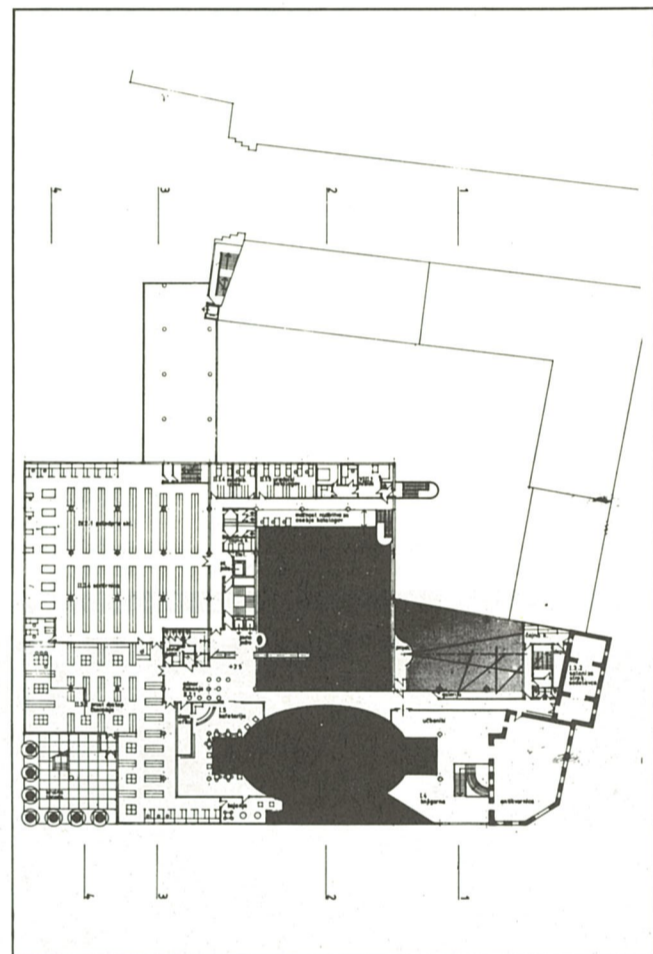

6 **NUK II**
AVTOR:
MARKO MUŠIČ
SODELAVCI:
BREDA BONAČ,
SONJA KOLAR,
JASNA LEMPL,
MLADEN MUCK,
RUDI OVEN,
MARJAN STANIČ IN
DALIJA TANŠEK
KONZULTANT: NATAŠA PETROV

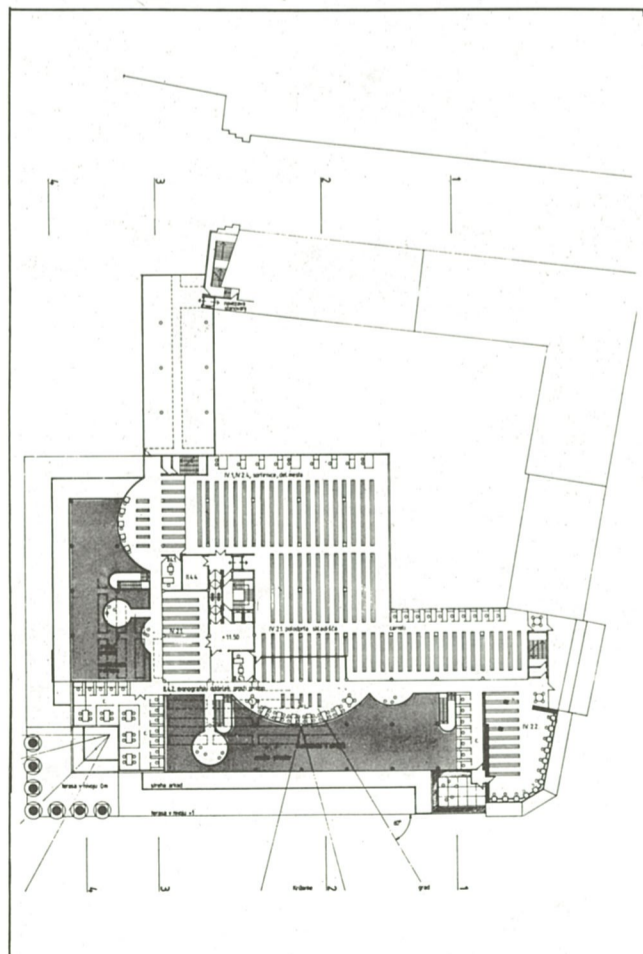
Natečajni predlog NUK II razvija svojo osnovno zamisel iz izrazito kontekstualnega pristopa, po katerem se najbolj značilne prvine ureditve okoliškega ambianta prevajajo v arhitekturo centralnega tipa knjižnične stavbe. Stavba knjižnice se torej ne pojavlja v prostoru kot splošno razumljiv in jasno razpoznaven znak, ampak kot nadaljevanje in dopolnitev v arhitekturi interpretiranega okoliškega ambianta. Avtorju služi za izhodišče pejsažna ureditev Križank, ki jo prenaša v ulični zaslon in terasni podstavek osrednjega stavbnega telesa. Ta vmesni arhitekturni člen je razložen v horizontalnih terasah po obeh krilih stavbnega otoka tako, da zastavlja osrednjo višjo stavbno gmoto. Učinkuje kot razmernik prostorskih meril in element dogradnje za ambiant značilnih arhitekturnih tem. Geometrija celotne kompozicije je naslonjena na gabarit Emonske ulice tako, da je vhod in z njim najmočnejši težiščni motiv stavbe obrnjen k Trgu francoske revolucije in Križankam, ki se simbolno in pojavno stekata v notranjost knjižnice. Stavba predstavlja v arhitekturo prenesen pečat ambianta, ki s Plečnikovo knjižnico ne vzpostavlja dvogovora enakovrednih izraznih učinkov. Avtor oblikuje celoto iz horizontalno razloženih kril podstavka in torej neče tekmovati z vertikalno označitvijo Plečnikove knjižnice, ampak jo skuša ohranjati kot prevladujoč mestni spomenik v hierarhiji okoliškega prostora. Tako naj bi bil vsaj na zaznavni ravni ovrednoten pomen Plečnikove stvaritve in s tem zmanjšano tveganje, ki ga za njeno usodo predstavlja postavitev nove knjižnične stavbe. Ustvarjanje razmerja med manj naglašeno novo in bolj naglašeno obstoječo stavbo na eni strani in usmeritev težišča nove stavbe proti obstoječi na drugi strani, predstavlja po mnenju žirije ustrezen razrešitev dileme o tem, kako in kam naj učinkuje izraz nove knjižnice. Ob tem je žirija ocenila kot prispevek k sodobni arhitekturi poizkus, da se kulturna razsežnost pomena nacionalne knjižnice izraža posredno, to je skozi odnos nove arhitekture do identitete podedovanih kvalitetnih prvin prostora. Avtor razvija tip centralne knjižnične stavbe s pejsažnim obodom, razširjenim v vogalni terasni podstavek tako, da ustvarja z različnimi arhitekturnimi temami zraščeno celoto in hkratio odprtost navzven. Če je vnašanje motivov okoliškega ambianta v stavbo in njeno notranjo kompozicijo uspela zadržati smisel osnovne zamisli, pa izvajanje vpliva stavbe navzven teh osnovnih izhodišč ne zasleduje. Začenja si bodisi prilaščati bodisi spreminjati ustroj okolnega ambianta z vsajanjem med seboj nepovezanih in prostoru tujih motivov. Te posege ocenjuje žirija za neprimerne. Tako je vhodna os v knjižnico preko atrija Križank namišljena in je harmoničnemu ustroju ambianta vsiljena, še posebej zato, ker oblikovanje vhodnega motiva proti Trgu francoske revolucije ne predstavlja njenega predpogoja. Ker se zasnova napaja iz značilnih prvin ureditve širše celote Vegove ulice in Križank, so bile avtorju zakonitosti ožje lokacije v stavbnem otoku manj pomembne. Zaradi tega prihaja do neskladja med oblikovanjem izteka Trga francoske revolucije v notranjo kompozicijo sosledja volumnov in njenega zaključka vertikalnih vogalnih stolpov na eni strani in med preveč fragmentarno rešitvijo oboda in vogalnega zaključka na drugi strani stavbnega otoka. Proti Kardeljevi cesti skuša avtor nerazrešeno dvojnost geometrije stavbnih linij rešiti z neprimernimi scenografskimi prijemi. Skratka, če zasnova skuša prostor proti Trgu francoske revolucije dopolniti z lirično komponento, ga na drugem diagonalnem polu ne uspe povezati in vnaša vanj prvine nemira. Pri presojanju vrednosti te zasnove se je žirija zavedala tudi nevarnosti, ki jih prinaša prenos pejsažne v grajeno arhitekturo in fragmentarnost raznorodnih arhitekturnih prvin pri oblikovanju stavbnih členov. To pa pomeni, da bi bilo potrebno v projektni dodelavi zasnove upoštevati tista priporočila žirije, ki bi vodila k večji celovitosti arhitekturnega izraza. Omenjene kritične opazke imajo še posebno veljavo, ker se je žirija pri odločanju zavedala v prvi vrsti kulturne in ustvarjalne vrednosti avtorskega pristopa, ki ne učinkuje konvencionalno in s tem presega zgodovinsko opredeljenost časa. Med predlogi, ki razvijajo centralno zasnovo knjižnične stavbe, se ta rešitev odlikuje predvsem po pestrosti različnih prostorskih situacij, ki omogočajo ključnim javnim in delovnim območjem enakovredne pogoje za odvijanje knjižničnih procesov. To pomeni, da so tam, kjer se odvijajo tehnološki procesi, tudi prostori nevtralni, v območjih, kjer pa prihaja do ključnih interakcij poslovanja knjižnice, pa so prostori pregledni v ustroju celote po svojih različnih značajskih posebnostih. Skratka, posamezna območja in funkcionalni sklopi nimajo zgolj sposobnosti smotrnega povezovanja in prepovezovanja v sistemu odvijanja tehnoloških procesov, ampak so skladno z naravo funkcij in namenov oblikovana v kompoziciji notranjega volumna stavbe kot svojske arhitekturne entitete. Prav zaradi najbolj domišljene sinteze med tehnološkimi zahtevami sodobne knjižnice in med občuteno interpretacijo govorne arhitekture izvirnega mestnega spomenika, je žirija temu predlogu namenila prvo nagrado s pogojem, da bo s svojimi pripombami in kritičnimi predlogi vplivala k večji konsistentnosti osnovnih zamisli v nadaljnji obdelavi projekta.

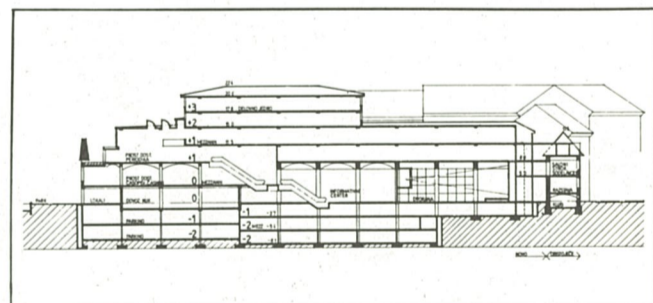
situacija območja NUK

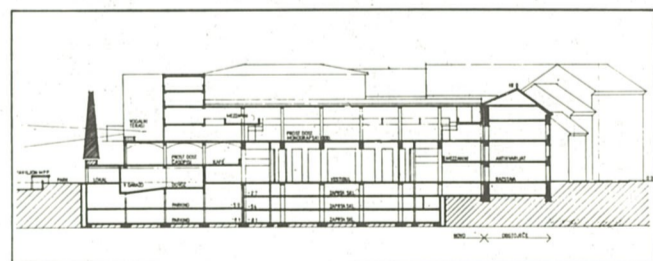
tloris pritličja

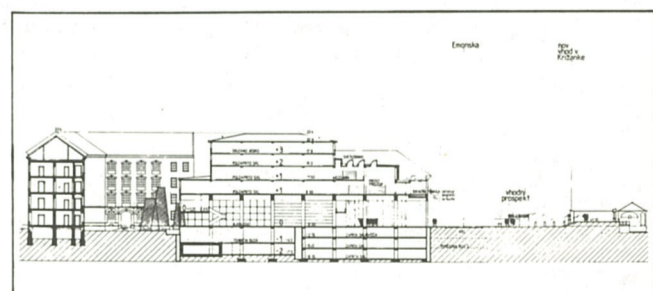
tloris prvega nadstropja

prerez

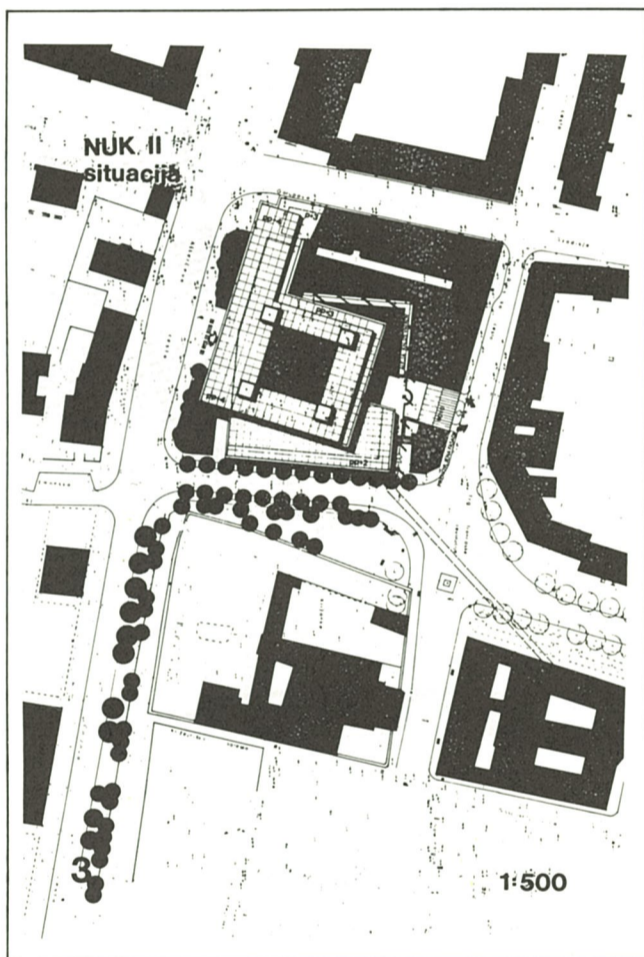
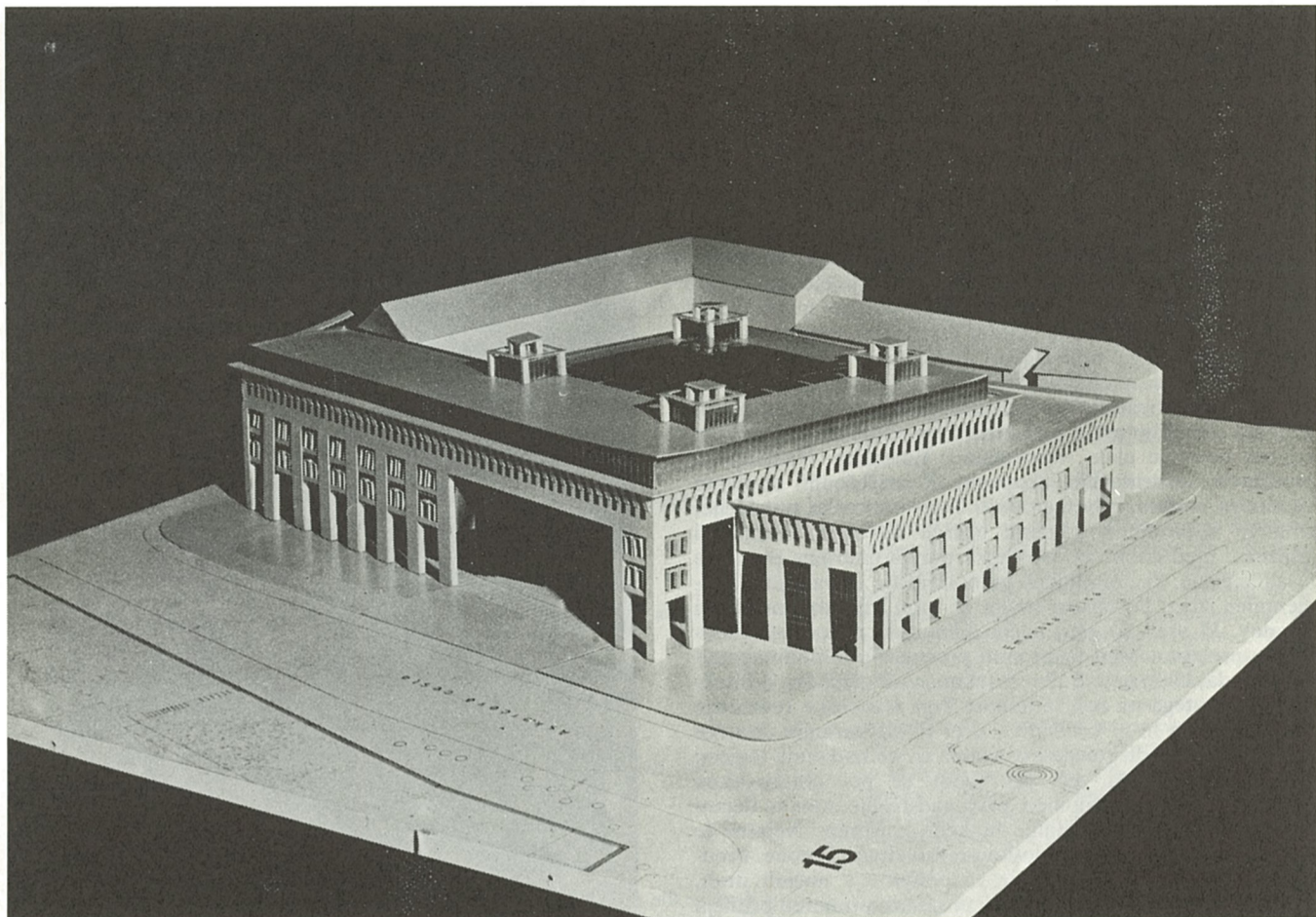
prerez

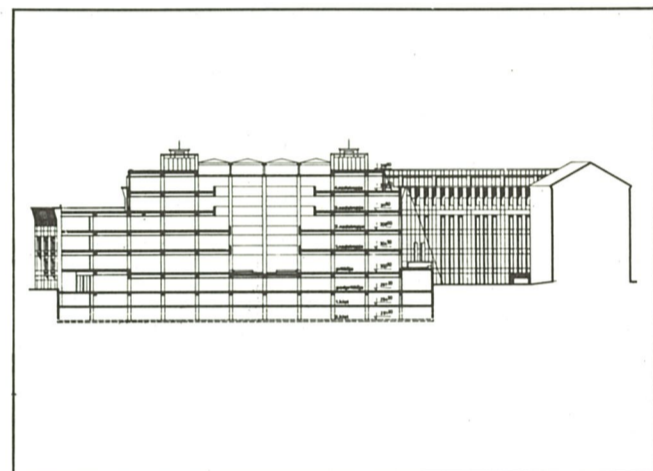
prerez

FORUM
AVTOR:
JANEZ KOBE
SODELAVČA:
HARIŠ BRČKALIJA IN
JURE ŠKOFIC

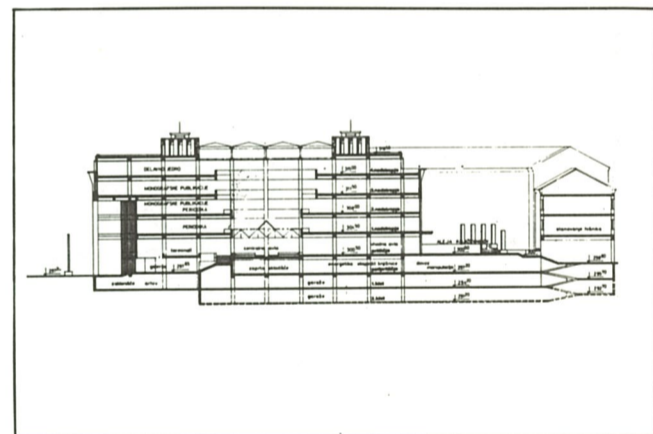
Ta natečajni predlog je primer razumne in dosledno preproste zasnove centralnega tipa knjižnice. Razvija ga v osrednjem, kubičnem stavbnem telesu s podaljšanim krilom in z dodanim, nižjim prizidkom. Tako se izoblikuje sklenjen obod stavbnega otoka z razprtim vogalnim pregibom v stiku Emonske z Aškerčevo cesto, kjer se razkrije ustroj prežemajočih se stavbnih volumnov na zasukanih historičnih regulacijskih mrežah. Na tem mestu se izoblikuje tudi težišče prepleta glavnih arhitekturnih motivov stavbe. Osrednje telo stavbe je postavljeno na geometrijo emonske mreže in je razvito okoli osrednjega svetlobnega atrija v predpostavljenem križišču rimskih cest. Nižji volumen je naslonjen na geometrijo Emonske ulice in uvaja okoli težišča objekta motiv zasuka obeh mrež. Avtor ustvari iz prilagoditve dvojnosti obodne geometrije stavbega otoka tudi dvojnost motivov v sicer homogenem stavbnem telesu. Vendar pa ostaja izpeljava zasuka obeh mrež v volumen stavbe prej obodni, členitveni motiv, kot pa strukturno, konceptualno določilo celotne kompozicije. V razmerju do okoliškega ambienta se pojavlja stavba nove knjižnice kot avtonomna in tektonska podoba palače, ki je nedvoumen in razpoznaven pendant telesnosti Plečnikove knjižnice. Izraz arhitekture deluje klasično in resnobno, stavbni volumen je ostro začrtan in statično vsajen v prostor, tripartitna fasadna kompozicija je konvencionalno zadržana in učinkuje monumentalno z monotonim ritmom plastičnih strukturnih členov. Čeprav taka zasnova zavestno utrjuje prvine prostora in ostaja v svojem izrazu zadržana, se prav zaradi neposredne jasnosti svojega arhitekturnega sporočila vzpostavlja kot enakovreden sogovornik Plečnikovi knjižnici. V tem kontekstu postaneta snovnost in faktura ponavljajočega se fasadenega elementa odločilnega pomena za to, ali se bo celota tudi dejansko uspela monumentalno izraziti ali pa bo ostala na ravni uniformnega, konfekcijskega plašča. O tem iz pojasnil projekta žirija ni mogla v polni gotovosti presojati. Čeprav je organizacija knjižnice tako po tlorisu kot po prerezu centralnega volumna stavbe izpeljana tehnološko korektno in pregledno, je žirija zasledila negotovost avtorja pri orientaciji vhodnega težišča. Predlog sicer postavlja glavni vhod na glavno os iz Rimske ulice in vzporednega preko dvoriščne ploščadi iz smeri Trga francoske revolucije, vendar gravitira glavno vhodno pročelje dejansko na Aškerčevo cesto. Podobna dihotomija je tudi sicer spremljala tiste natečajne rešitve, ki so razvijale centralno zasnovo v enotnem stavbnem volumnu. Z izjemo omenjenih negotovosti je ta predlog uspel razrešiti vse probleme, zastavljene na objektivni ravni analitičnega postopka in je s tem zagotovil tako neproblematično izvedbo kot tudi organizacijo poslovanja knjižnice. Po mnenju žirije ostaja ta zasnova prav zaradi preveč naglašene težnje po smiselni konvencionalnosti in zadržanosti sicer jasna, toda premalo vzpodbudna arhitekturna pripoved. Ostaja nekako med klasično urejenostjo in med hotenjem po izvirnosti. Zato je tej rešitvi žirija po daljšem tehtanju namenila drugo nagrado.

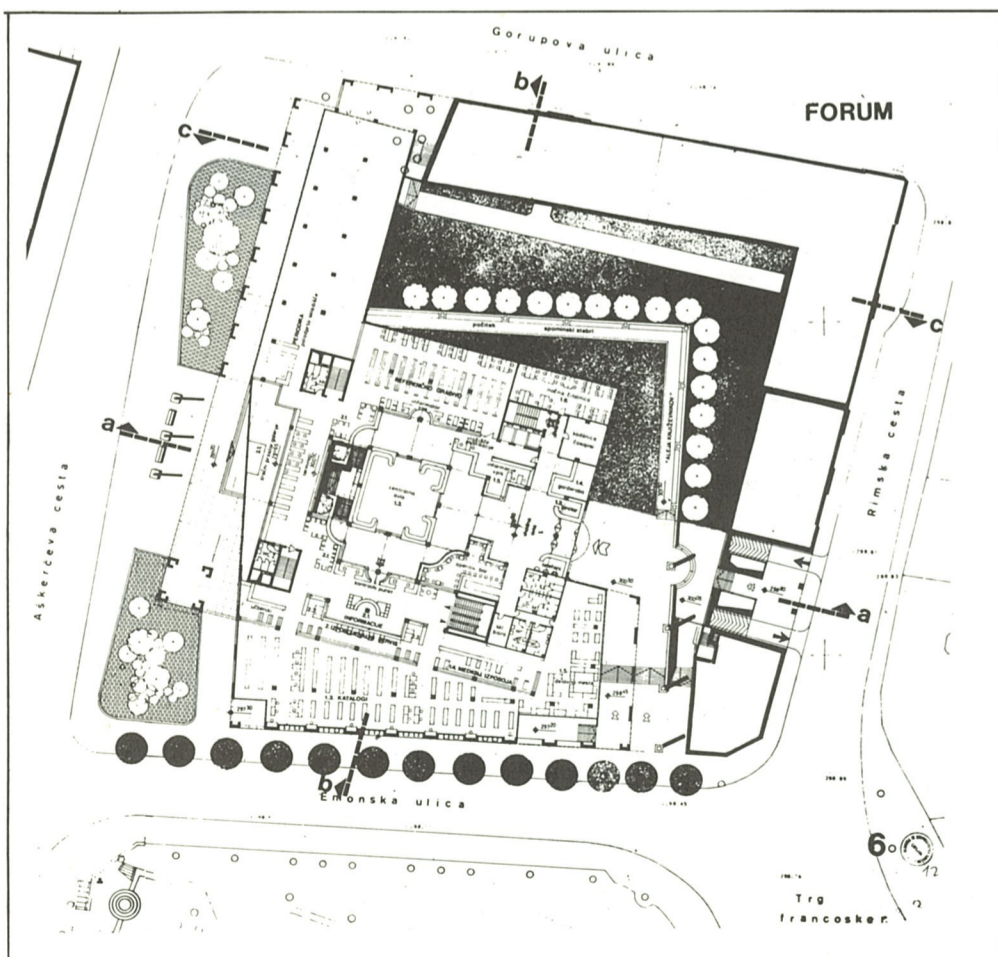
situacija

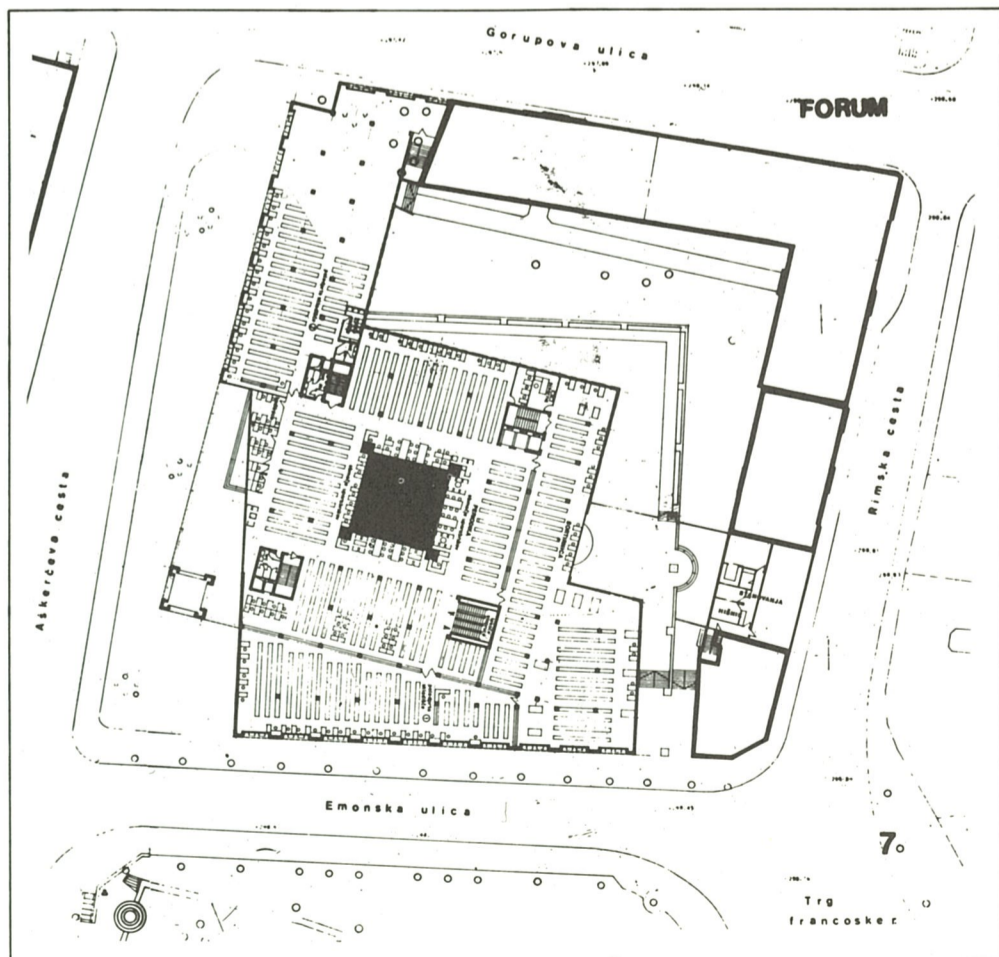
prerez

prerez

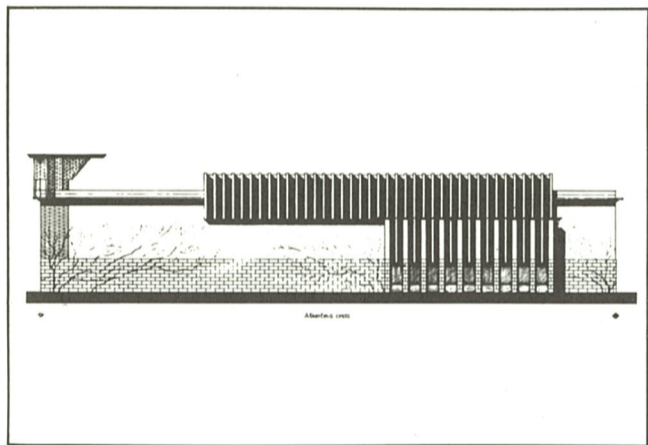
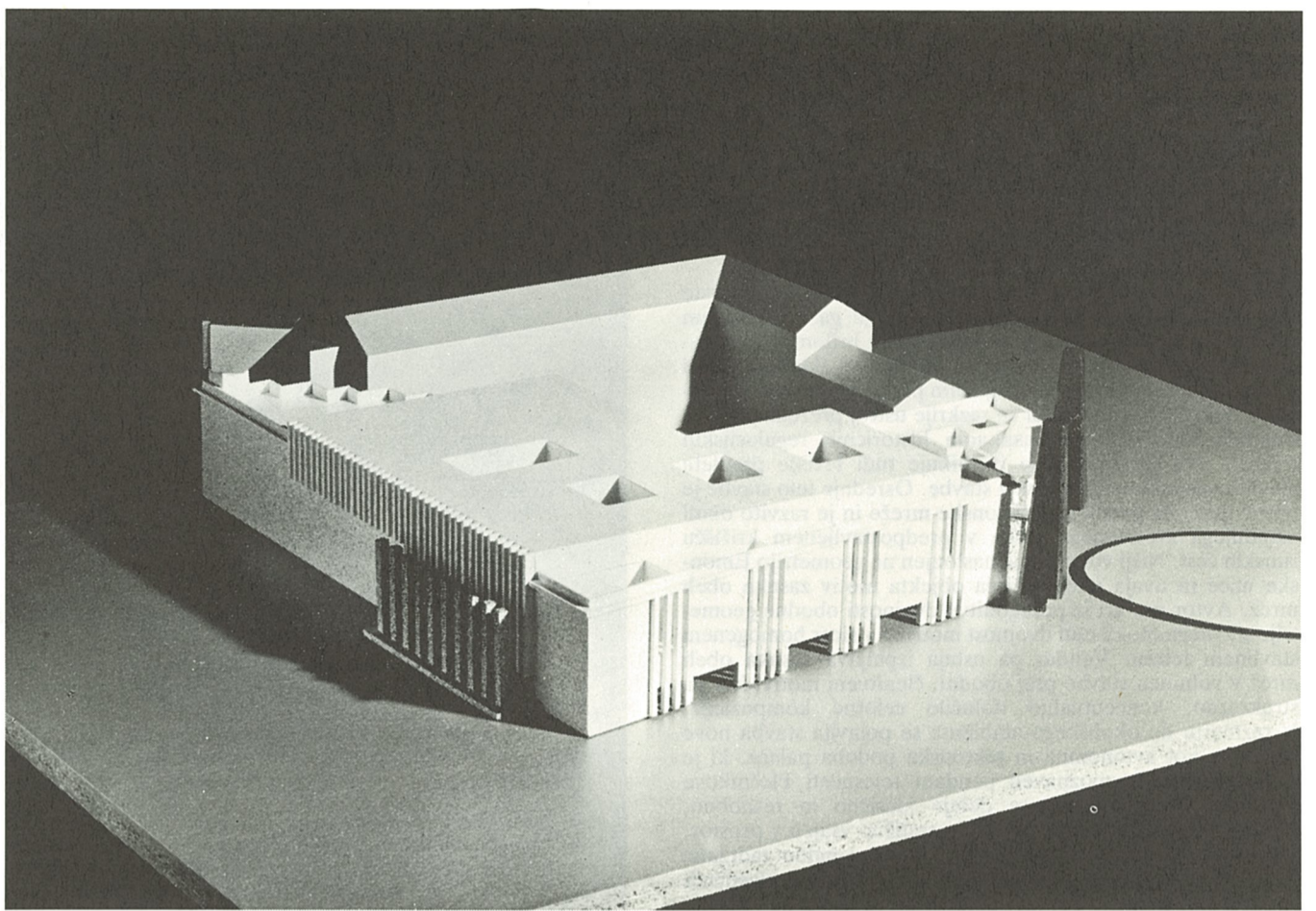
tloris pritličja

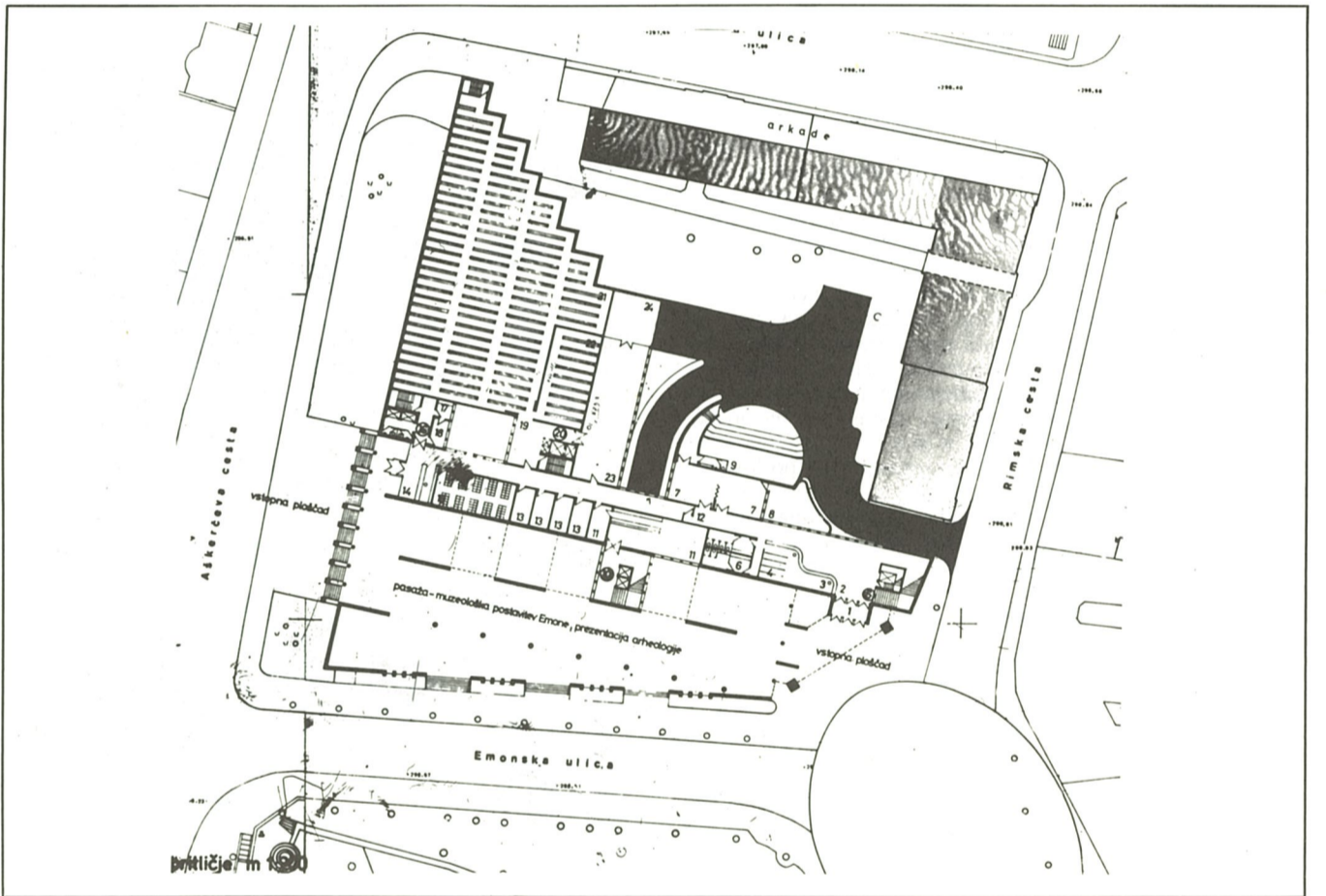
tloris prvega nadstropja

8 **COBRA**
AVTOR:
IGOR ŠKULJ
SODELAJKA:
META ŽIROVNIK

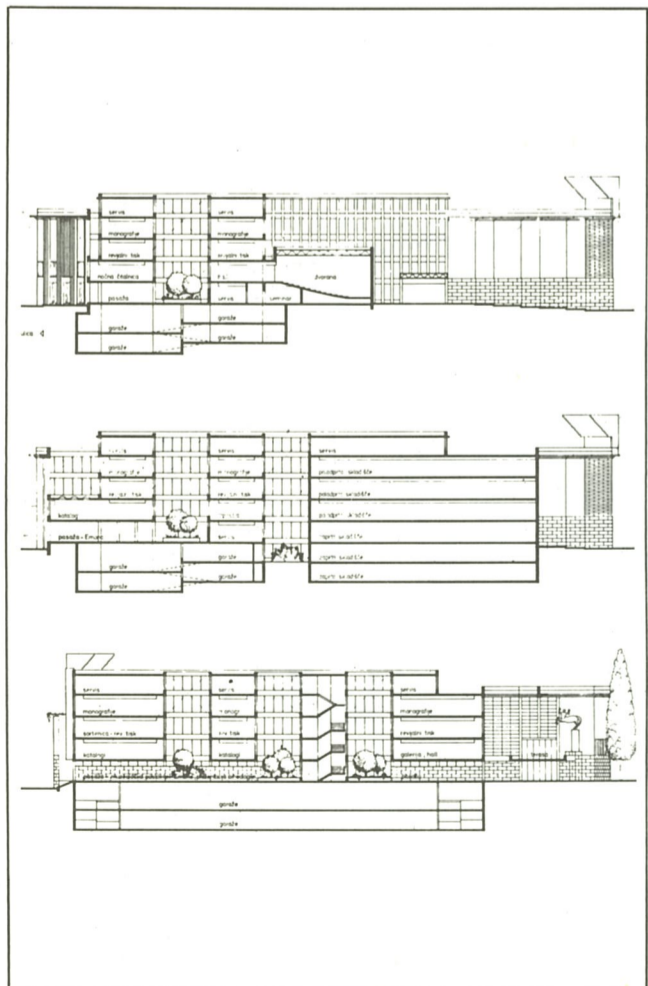
Natečajni predlog COBRA se uvršča med najbolj umirjene in zadržane zasnove med tistimi, ki razvijajo homogen tip knjižnične stavbe in ki s svojo pojavnostjo utrjujejo gabaritna določila stavbega otoka ter delujejo resnobno in obrnjeno k sebi. Ta zasnova zaseda celotni diagonalni segment stavbnega otoka, ki ga premišljeno strukturira na ortogonalni mreži s prodori svetlobnih atrijev v zraščeno stavbno telo. Problem orientacije stavbe k dvema glavnima mestnima prostoroma razrešuje avtor z uvedbo dveh vstopnih ploščadi na koncih notranje ulice, vzporedno z Emonsko. Namenja jo predstavitvi arheoloških izkopanin. Z naglašenim motivom vhodnega portala, odprtega proti Trgu francoske revolucije, zasnova nedvoumno odmerja težišče stavbe k Plečnikovi knjižnici, medtem ko po obodu razporeja umirjene plastične fasadne člene, ki z ohranjenjo monolitnostjo ustvarjajo monumentalni izraz. Posebnost stavbe so torej trije različni motivi vogalov, ki vsak na svoj način odmerjajo pozornost okoliškemu prostoru. Med njimi moti prenaplaščena monumentalnost vhoda, ki po nepotrebnem tekmuje s Plečnikovo arhitekturo, poleg tega pa ruši intimnost Trga francoske revolucije s spomenikom in ni v skladu s sicer discipliniranim izrazom fasad. Začrtana diagonalna os vhoda se ne nadaljuje logično v notranjosti. Celo več, pri vходу se pot obiskovalcev nespretno obrne do stopnic v prvo nadstropje, kjer se dejansko začenejo odvijati vitalne funkcije knjižnice. Nejasna je tudi rešitev pasaže z muzeološko predstavitvijo Emone. Predvsem ni pojasnjeno varovanje eksponatov v nočnih urah, oziroma morebitni drugačni javni program, primeren pritličju mestnega središča, tako da stavba v svojem pritličju programsko nima nikakršne mestotvorne funkcije in privlačnosti. Sicer je projekt s knjižničarskega stališča zgleden in racionalen ter nudi vse možnosti za sodobno funkcioniranje knjižnice. Dobra je rešitev, ki predvideva lokacijo skladišč ob hrupni Aškerčevi cesti in s tem ustvarja protihrupno zaporo proti delu, namenjenemu uporabnikom. Kontrola uporabnikov je urejena centralno, njihove poti, kakor tudi poti gradiva, so kar se da kratke, kar omogoča enostavno in hitro izposajo. Učinkovitost še povečuje možnost organizacije odprtih in polodprtih skladišč. Predvideni svetlobni atriji omogočajo prodor naravne svetlobe do čitalniških mest. Ustrezno so rešeni tudi ostali pomožni prostori kot parkirišča, depoji in servisni prostori ter njihove povezave. V podrobni zasnovi organizacije poslovanja knjižnice projekt med vsemi rešitvami izpričuje največje poznavanje odvijanja tehnoloških procesov in njihovega obvladovanja. Zaradi naštetih kvalitiet je projekt pod šifro COBRA nagrajen s tretjo nagrado.

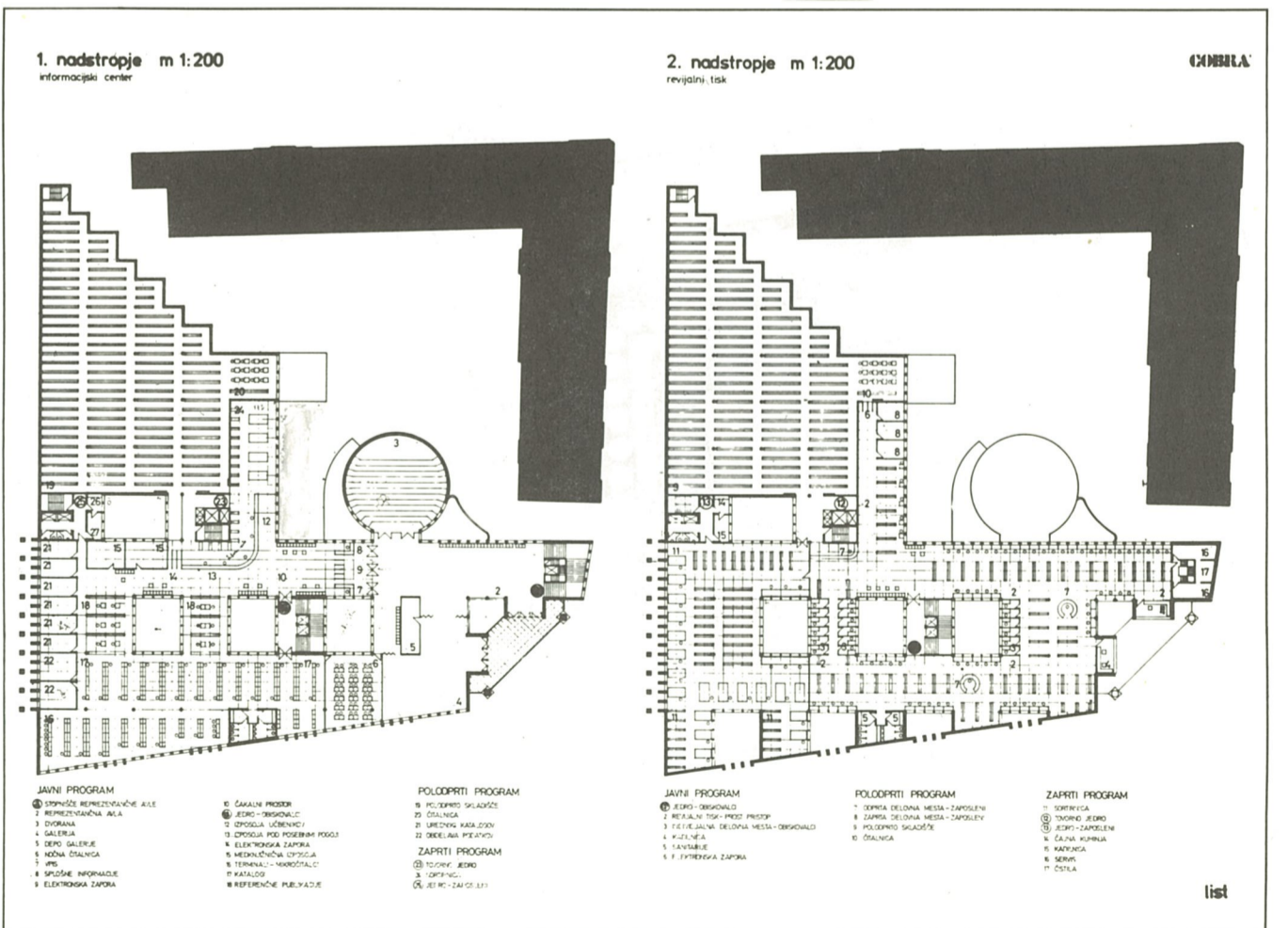
fasada

tloris pritličja

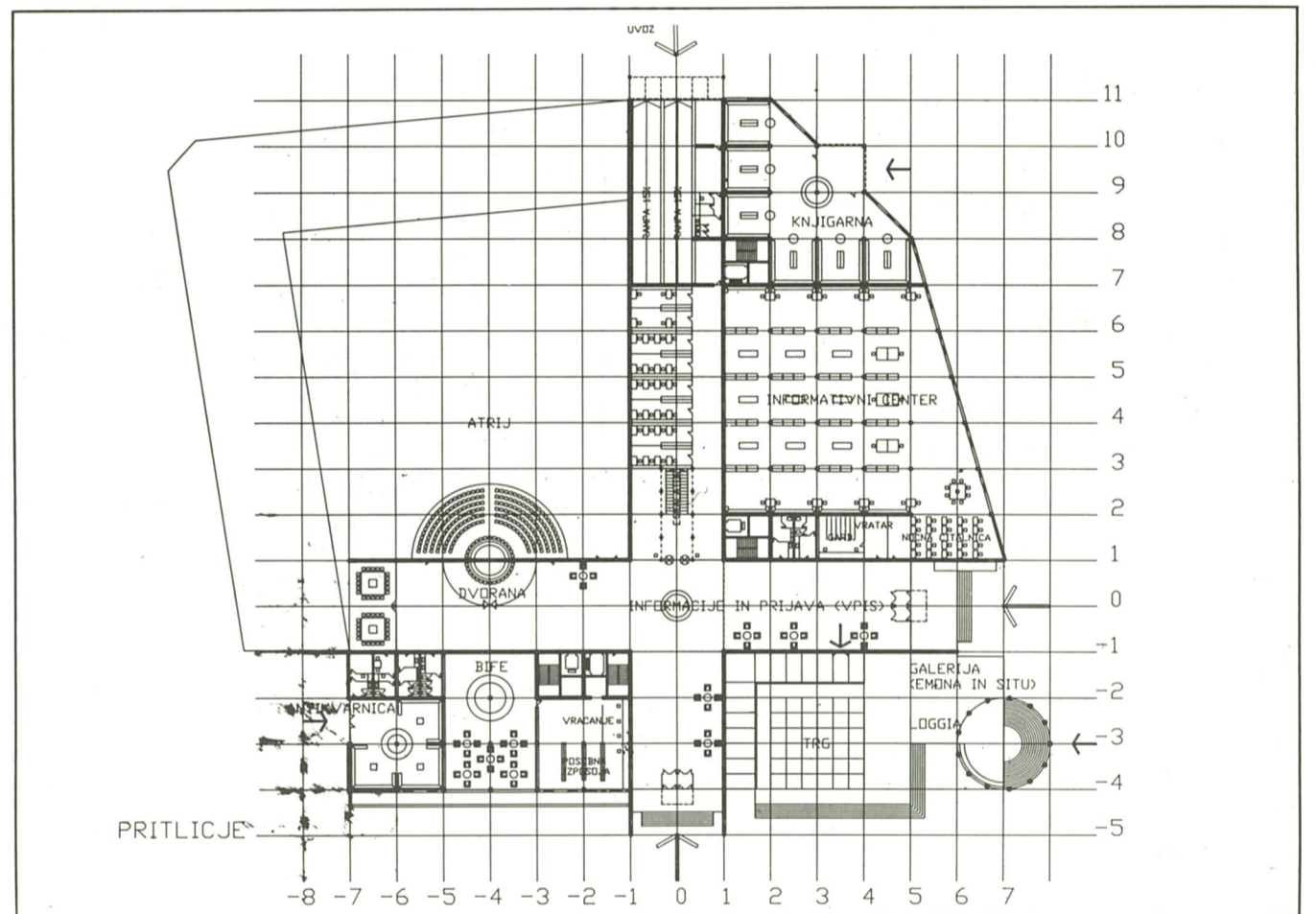
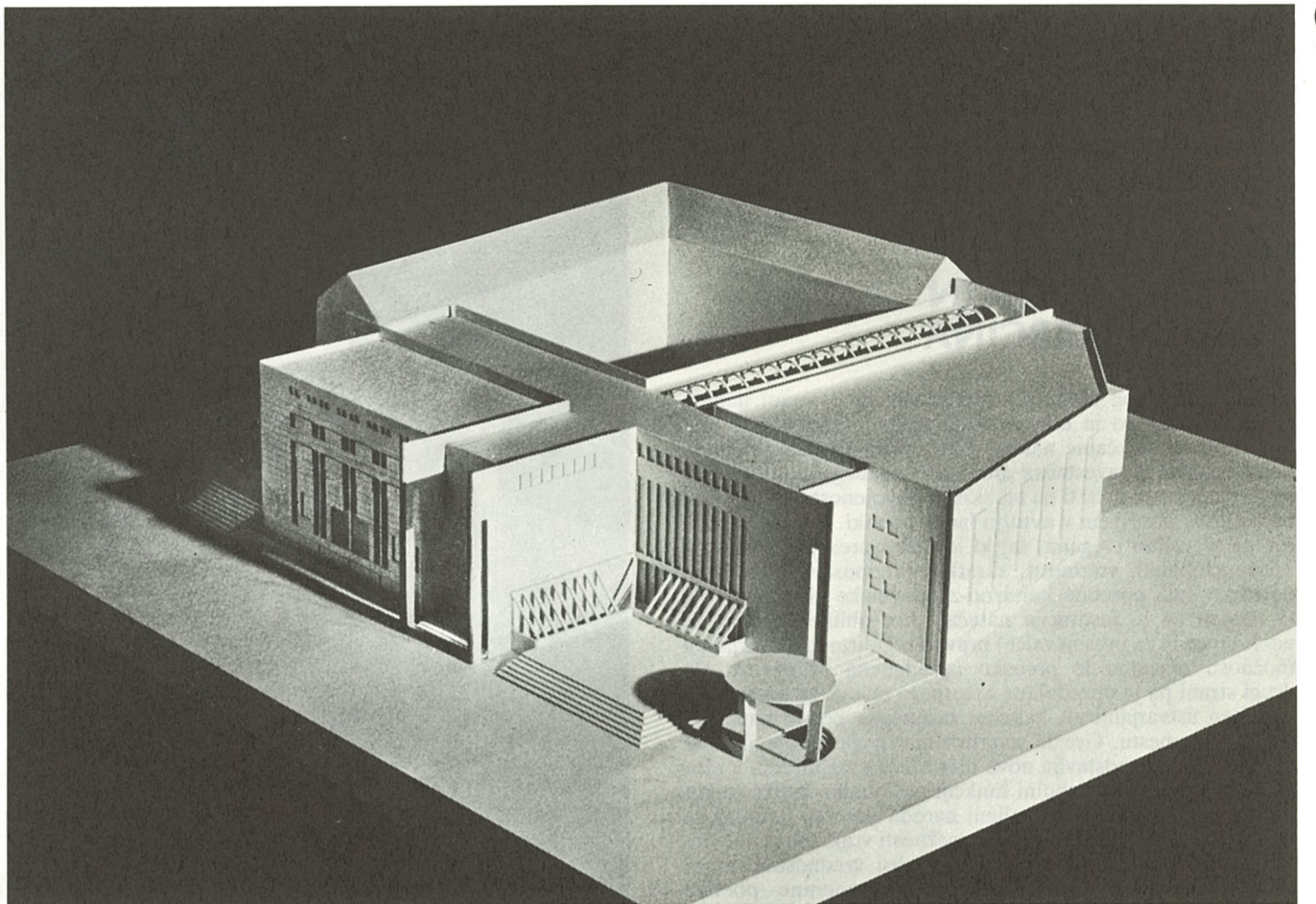
prezezi

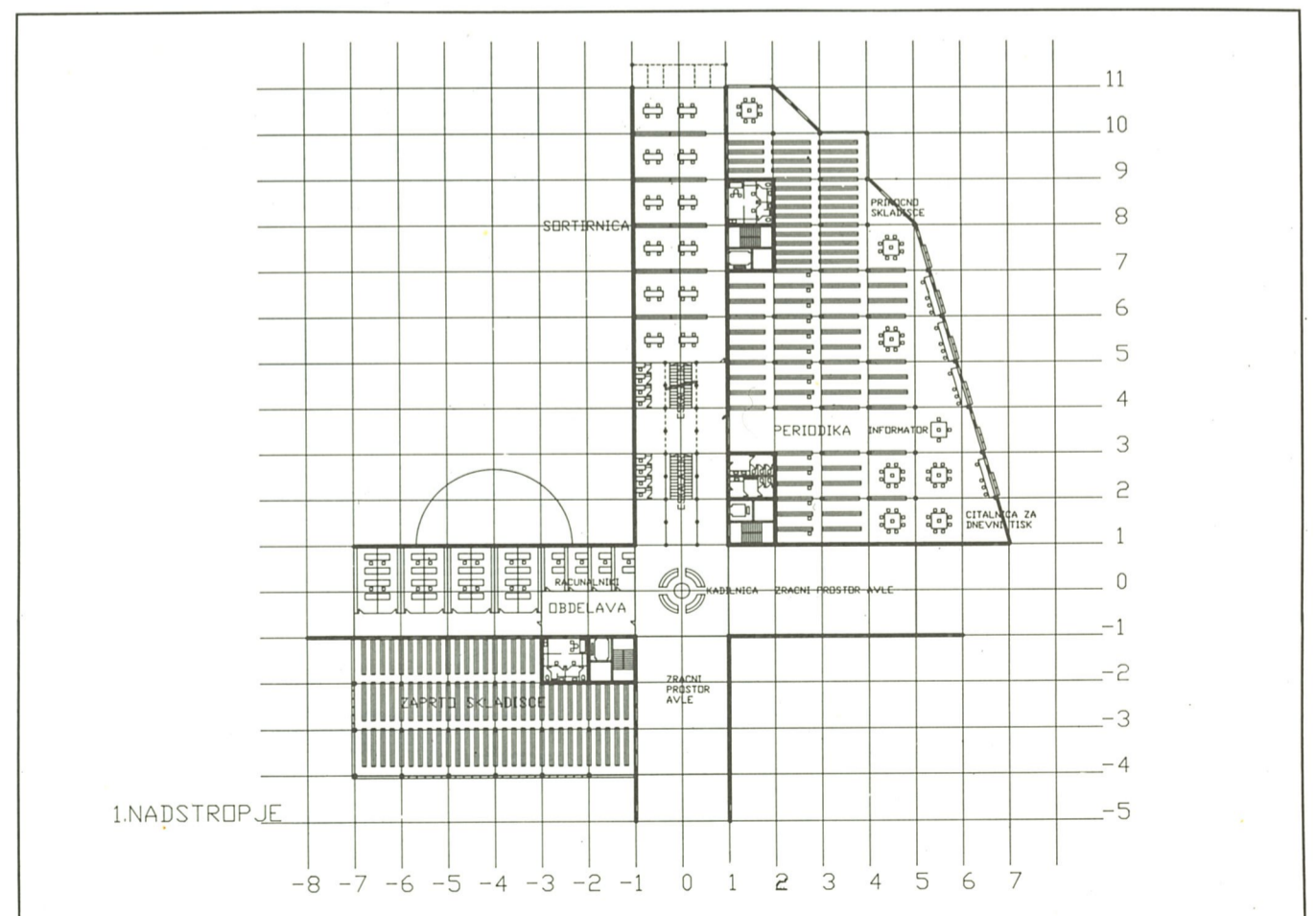
tloris prvega in drugega nadstropja

EMONA
AVTORJI:
ANDREJ ČERNIGOJ IN
JADRANKA GRMEK
SODELAVCI:
JANEZ KUZMAN,
DEJAN BEVC IN
IGOR BIZJAK

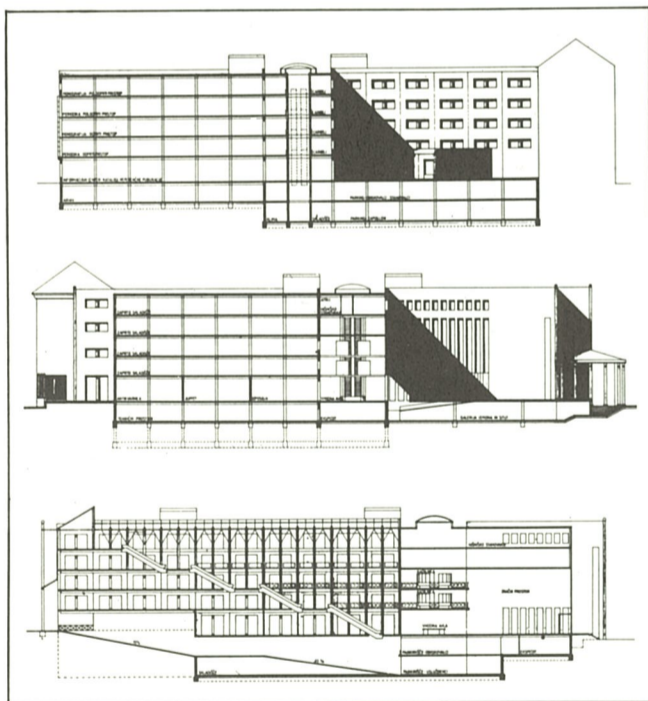
Natečajni predlog EMONA izbira za osnovno določilo zas-nove lego nove knjižnice na potezi notranjega mestnega ringa, kamor gravitira sosledje osrednjih mestnih institucij na eni strani in na rastru emonskega castruma, ki ga izvaja in prenaša v strukturno ogrodje stavbe. Iz tega oblikuje tudi osrednji, členitveni motiv nove stavbe. Ob drugih, sorodnih zasnovah, se ta odlikuje s tem, da avtor pravilno interpretira rimski cestni križ kot organizacijski, komunikacijski prostor stavbe, insulae pa prevaja v krili stavbnih teles, ki se navzven naslanjata na stavbne linije in oblikujeta obod stavbnega bloka. Na ta način se izoblikuje dvodelna stavba z razprtim vogalnim motivom v stiku Emonske z Aškerčevo cesto. Na tem mestu se tako pojavlja težiščni – urbani motiv celote z dvignjenim vogalnim trgom nad nivo arheološke prezentacije z loggio in s pozicijo obeh glavnih vhodov. S tako, razprto zasnovo vhodnega vogala poizkuša avtor razrešiti svojo dilemo o dvojni gravitaciji nove knjižnice na stiku dveh raznorodnih mestnih potez. Strukturni – komunikacijski križ deli stavbno gmoto v dve polni telesi skladiščnih in uporabniških delovnih območij knjižnice in v dva prazna volumna dvorišča in odprtega vogala. Čeprav je zato knjižnica organizirana dvodelno, pa razporeditev in združevanje posameznih območij ter njihovo servisiranje teži k homogenosti in s tem k tehnološki povezanosti znotraj njih. Dolge, čeprav sistemsko pregledne in tehnološko nezahtevne, so povezave med obema kriloma, speljane po tlorisu in prerezu preko komunikacijskega križa. Vendar pa zaradi strukturne nevtralnosti zas-nove omogočajo tudi drugačne organizacijske sheme knjižničnih tokov. Kombinacija osnovnih motivov vzdignjenega križa rimskih cest kot praznega, presojnega prostora z reprezentativnim učinkom in polnih, zaprtih stavbnih kril tehnično racionalnega oboda, ponuja na konceptualni ravni skladnost med osnovno zamisljivo knjižnične stavbe in njeno zunanjo pojavnostjo. Njen izraz označuje dvogovor med polnim in praznim, med odprtim in zastrtim, med potjo in ciljem. Vendar je žirija ocenila, da avtor ni uspel ustrezno izraziti doslednosti omenjenega izvajanja v kompoziciji urejanja elementov fasadnega plašča. Le-ta v različnih kombinacijah ritma vertikalnih členitev in nakazane fakture gradiv zabriše eksplicitnost omenjenega dvogovora in čeprav posredno, konkurira vertikalni obeležitvi Plečnikove knjižnice. Žirija je ocenila, da je ta predlog izmed sorodnih zasnov, ki gradijo na emonski mreži, to predpostavko najbolj smiselno izpeljal v arhitekturni organizem in mu je za to namenila odkupno nagrado.

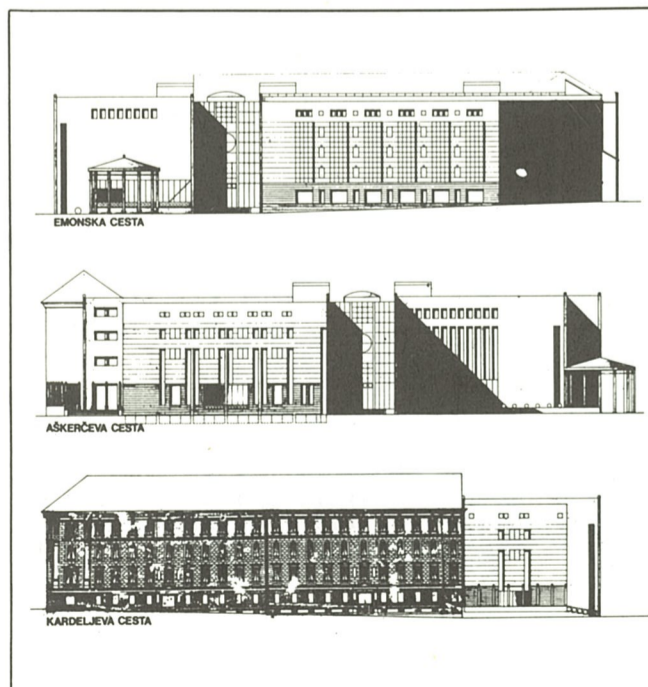
tloris pritličja

tloris prvega nadstropja

prerezi

fasade

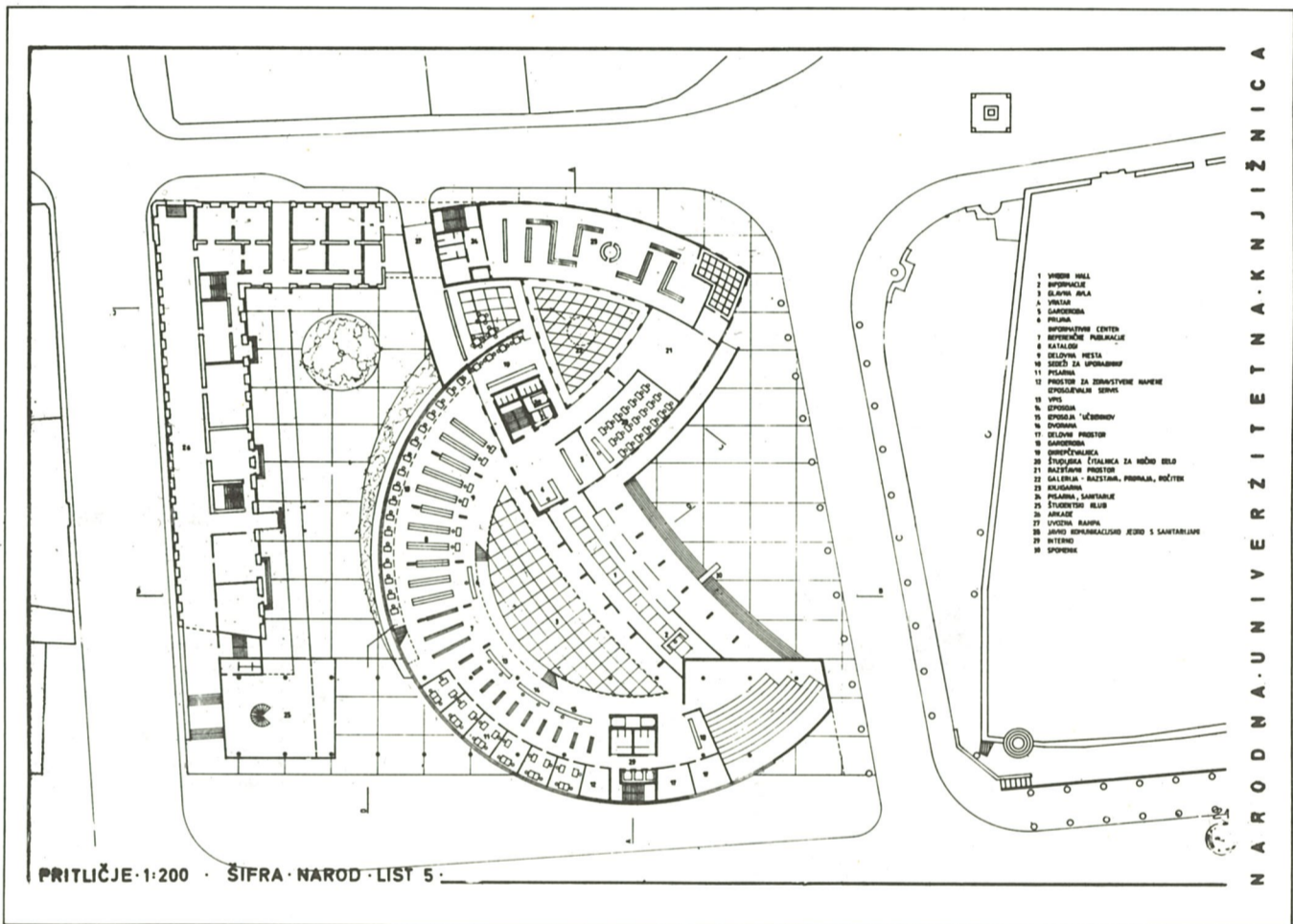
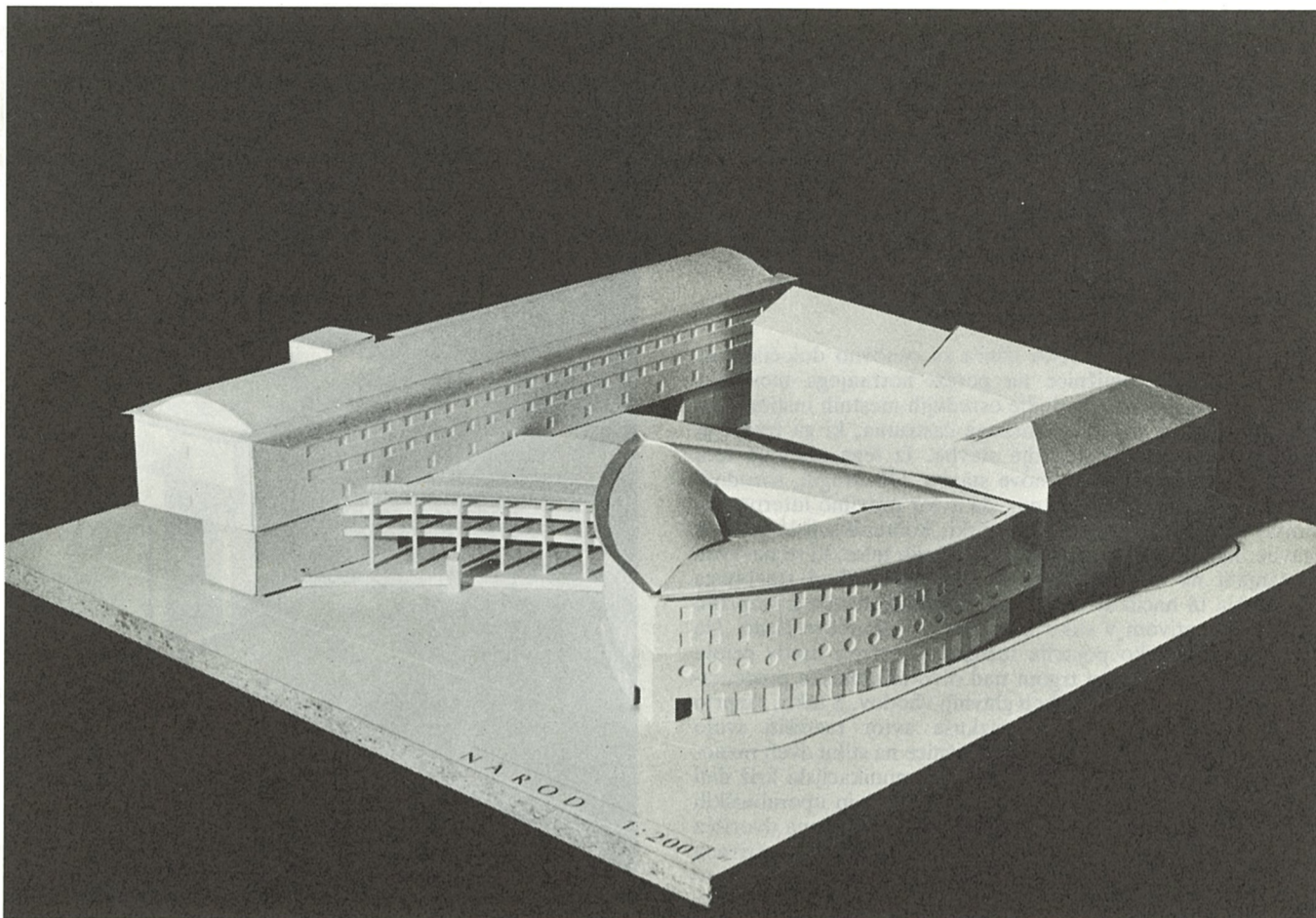
NAROD
AVTORJI:
VOJTEH RAVNIKAR,
MARUSA ŽOREC,
POLONA ŠUSTERŠIČ,
ROBERT POTOKAR,
SPEJA KUCHAR,
BOSTJAN VUGA IN
MLADEN MARČINA

Natečajni predlog NAROD predstavlja med vsemi najbolj nekonvencionalno in obenem tudi najbolj vznemirljivo zasnovo rešitve natečajne naloge. Ker vsako pravo ustvarjalno dejanje izhaja iz zavestnega presejanja znanega in utečenega, se torej ne more ozirati na nikakršno pogojenost in lahko išče utemeljitve predvsem v avtorju lastni poetiki. Takšna odločitev pa je vedno tvegana, saj jo je težko presojati s kriteriji konvencionalnih vrednosti, skratka, predpostavlja za svojo potrditev tudi posebne kulturno-zgodovinske okoliščine. Za ta namen pa je institucija natečaja kot oblike (za vse, za udeležence in za presojevalce) pravno reguliranih ustvarjalnih možnosti običajno le preozko opredeljena priložnost. Po drugi strani pa je opredelitev avtorja te rešitve za presejanje omejitve ustvarjalnosti, kakršne zastavljajo pogoji natečaja, povsem na mestu. Gre za stvaritev mestnega spomenika par excellence, ki vzpostavlja nova hierarhična razporedja v prostoru in ima tudi v simbolni funkciji nacionalne knjižnice kot označevalca kulturnih stremeljenj naroda posebej izstopajoče mesto, tisto, ki naj bi razpiralo razsežnosti vsakršne zgodovinske omejenosti, bodisi genia loci, bodisi vrednostnih meril presojevalcev. Skratka, postavljanje avtonomne poetike v natečajno presojanje generira povsem nasprotujoče si sodbe v razponu od načelnega odklanjanja do brezkompromisnega sprejemanja, pri čemer lahko le redko pride do medsebojne pomiritve, oziroma uskladitve stališč žirije.

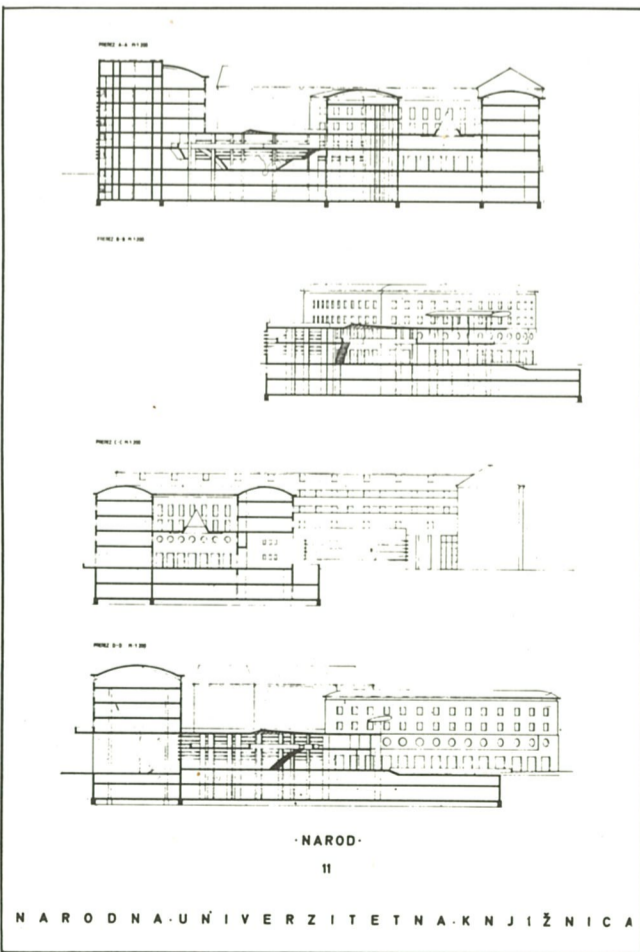
Avtor te rešitve je razumel prisotno Plečnikovo dediščino iz njene konceptualne ravni, to je iz predpostavke njegovega možnega pristopa k oblikovanju mestnega spomenika, s katerim ne obnavlja v prostoru sedimentiranega spomina, temveč teži k novi konfiguraciji mesta. Pri tej opredelitvi avtorju niti agregatne zakonitosti stavbnega otoka niti kulturni sedimenti na ožji lokaciji ne predstavljajo oporišč za izvajanje zasnove. Izhaja le iz osebnega občutenja silnic širšega ambienta že izoblikovane monumentalne mestne poteze, ki naj doživi z novo knjižnico svoj zaključek in hkrati svojo sprostitvev. Takšnega dodajanja spomenika k spomeniku avtor ne izvaja iz arhitekture, ki učinkuje s svojo tektoniko, ampak oblikuje arhitekturo, ki deluje nasprotno temu z lahkotnostjo in z dinamičnim sproščanjem prostora, kakršnega lahko izoblikujejo napete membrane oblikovno različnih volumnov v medsebojnem soočanju in prepletanju. Pri tej zasnovi gre torej za poizkus povezave Plečnikove brezkompromisnosti do zamejenosti obstoječega pri obravnavi spomenika, baročne občutljivosti za prenos silnic prostora v arhitekturno obliko in moderne kompozicije organskega pretakanja prostora.

Z izoblikovanjem lijakastega ustja proti Trgu francoske revolucije in ortogonalnega zaslona vzdolž Aškerčeve ceste je ustvarjena zaključena, toda sproščena in utripajoča ambientalna arhitektura, ki je obrnjena proti Plečnikovi knjižnici tako, da ustvarja z njo dvogovor različnosti, to je dinamičnega pretakanja stavbnih teles proti tektoniki enotne stavbe gmote. Tako razložena kompozicija si vzame del sicer spomeniško zaščitene stavbnega oboda stanovanjskega kareja vzdolž Rimske ulice in se tudi ne ozira na arheološko podstat, odmakne pa se pri tem tudi od funkcionalno optimalnega centralnega tipa sodobne knjižnične stavbe, ki je homogena, tehnično nevtralna, prožna in v vseh smereh povezana.

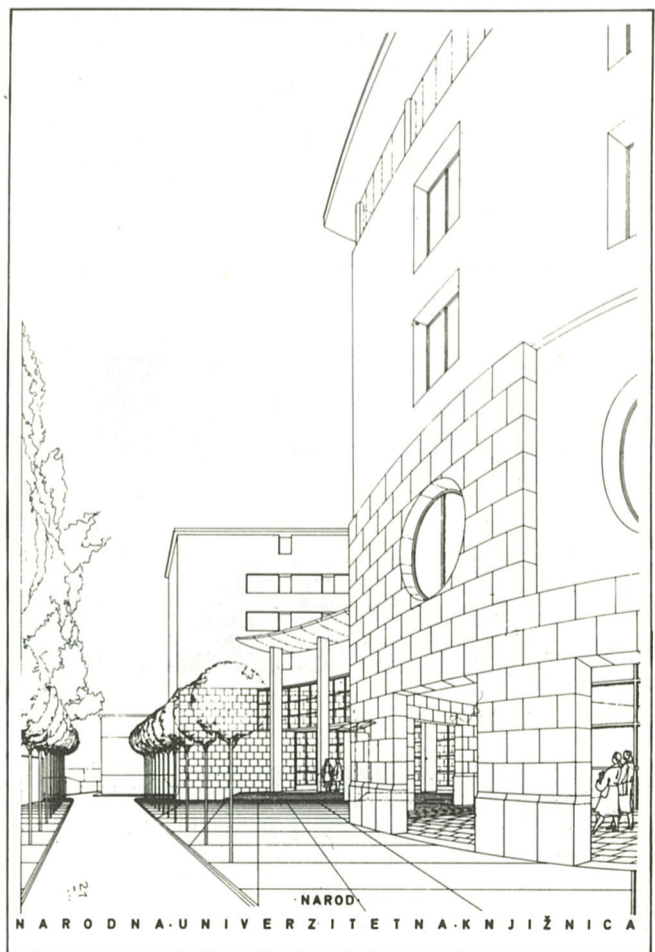
Žirija na osnovi izčrpnega mnenja bibliotekarskih strokovnjakov ni mogla prezreti dejstva, da se je avtor naslanjal na tehnološko že zastarel tip knjižnice, tako po namenu kot po ustroju ločenih funkcionalnih sklopov v samostojne in razložene stavbne volumne. S takšno zasnovo niti z najsodobnejšimi rešitvami notranjega transporta niti s kondicioniranjem pogojev delovnih območij ni mogoče zagotoviti prožnosti prilagodljive organizacije sodobne knjižnice in enakovrednih delovnih pogojev v njej. Zato je žirija tej rešitvi lahko namenila le odkupno nagrado in to za izvorni prispevek k oblikovanju sodobnega arhitekturnega izraza in za ustvarjalno interpretacijo genia loci.

tloris pritličja

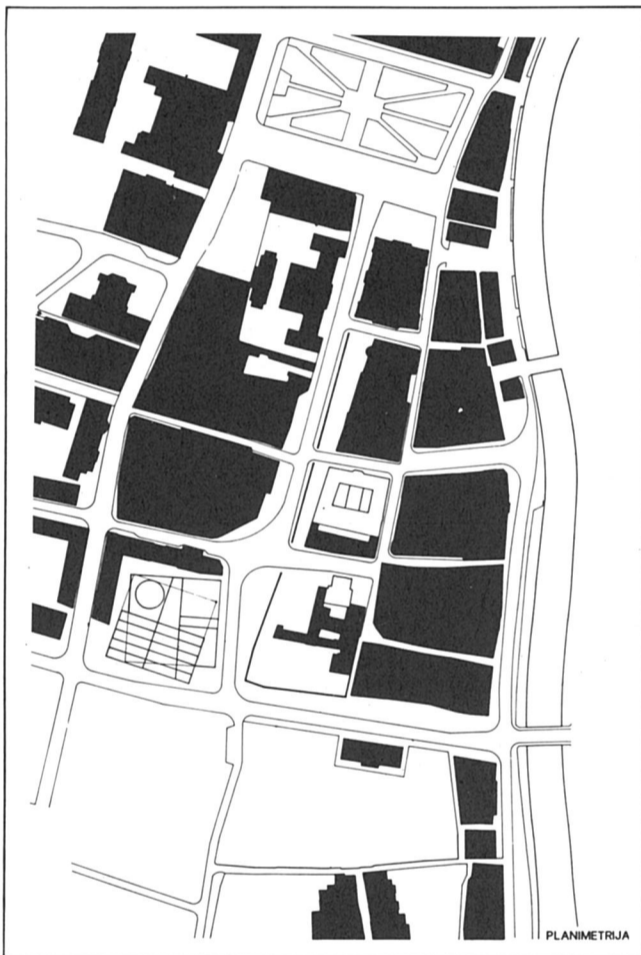
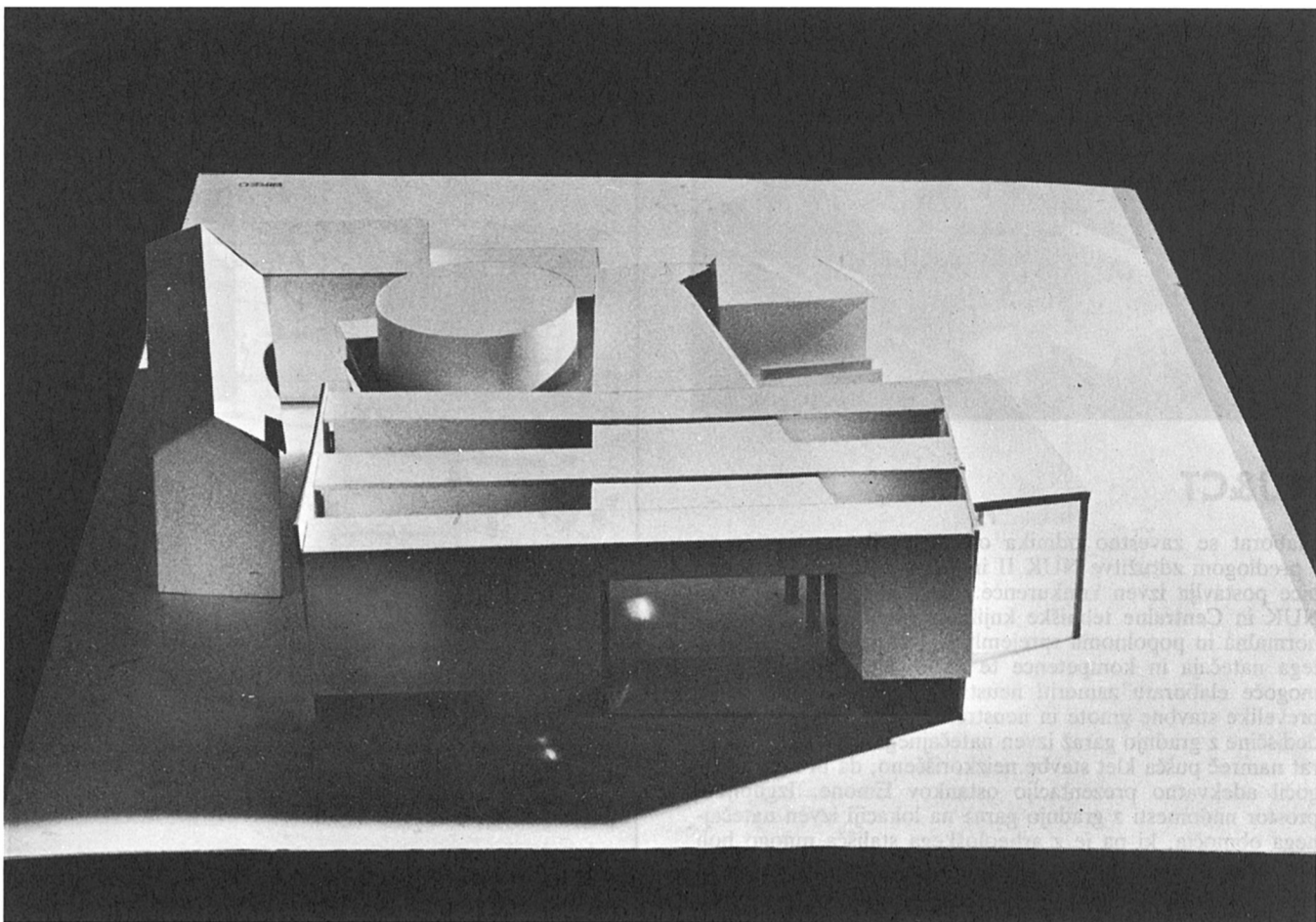
prerez

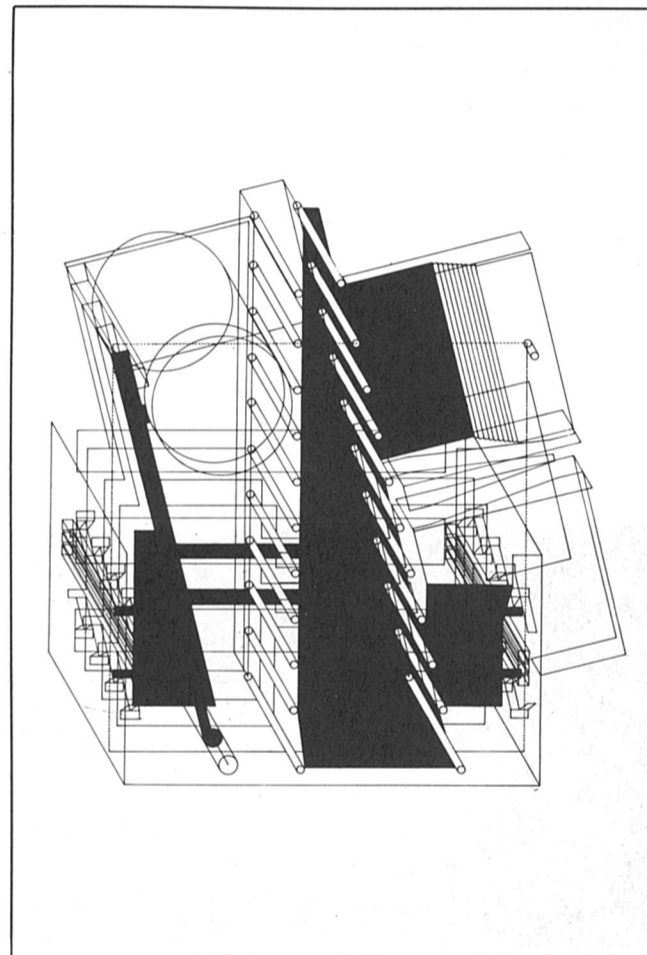
perspektiva

BIKEC AVTORJA: ALEŠ COLONI IN ARMANDO DEL FABBRO

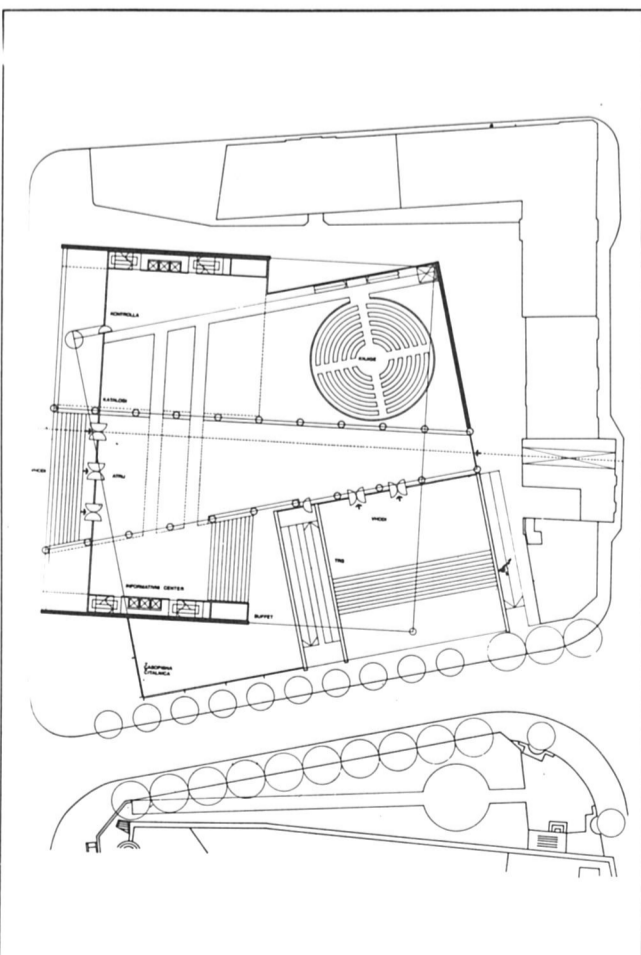
Natečajni predlog Bikec predstavlja svežo in neobremenjeno izpeljavo strukturnih določil prostora v arhitekturno zasnovano knjižnične stavbe. Avtor sistematično zasleduje kulturne plasti fizičnih prvin ožje lokacije, jih prevaja najprej v strukturno ogrodje in iz njega v različne tipe prostorov, skladnih z naravo in statusom različnih funkcionalnih območij knjižnice. Izsledke takšnega prevajanja preverja z morfološko zgradbo širšega prostora in išče z njo ravnovesje v medsebojni pogojnosti. V postopku razkrivanja konteksta, in to v razmerjih soodvisnosti dela s celoto, se izoblikuje na različnih ravneh odčitanih in ovrednotenih nastavkov skladna kompozicija med seboj prežemajočih se neobičajnih prostorskih situacij znotraj stavbnega telesa. Le—tem prireja avtor v hierarhiji ustroja in odvijanja funkcionalnih tokov knjižnice njihov položaj in namen. Rezultat takšnega sistematičnega postopka prenašanja konteksta v arhitekturno zasnovano stavbo, ki vsebuje, oziroma povezuje, dejansko vse osnovne motive in teme, ki jih je žirija zasledovala in se zanje odločala pri drugih, najbolj kvalitetnih natečajnih rešitvah. Tako se v tej zasnovi prepletanja volumnov, razvitih iz zasukanih historičnih mrež, oblikujejo nove prostorske oblike, zasuk volumnov je uravnotežen okoli tečaja cilindra—silosa. V stavbo in proti njenemu osrednjemu, monumentalnemu prostoru se preko stopnišnega ambienta izteka Trg francoske revolucije, oblikovano je pročelje proti Aškerčevi cesti in vogalni sklep med njo in Emonsko cesto, ipd. V nadaljnji obdelavi, s katero bi bila osnovna zamisel podrobneje dokazana tudi s funkcionalno organizacijo knjižnice, ostaja predlog nedorečen in na nivoju zgolj načelne razporeditve delovnih območij po funkcionalni shemi, čeprav pri tem avtor posveča posebno skrb osvetlitvenim pogojem in učinkovanju svetlobe. Predlog ostaja torej na ravni sicer skrbno pretehtane, vendar le enostransko utemeljene študije kompleksne tipologije knjižnične stavbe. Ta študija je služila žiriji predvsem za vpeljevanje in utrjevanje odločilnih urbanističnih in arhitekturnih kriterijev oblikovanja nove knjižnice. Žirija je temu predlogu namenila odkupno nagrado izključno za njegov študijski prispevek k razumevanju kontekstualne arhitekture.

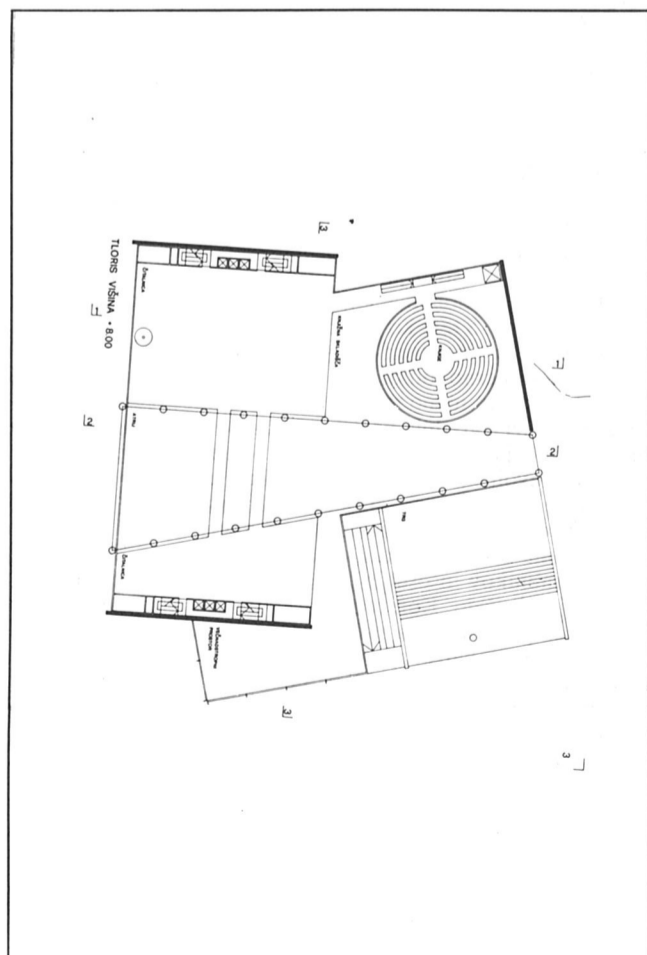
situacija

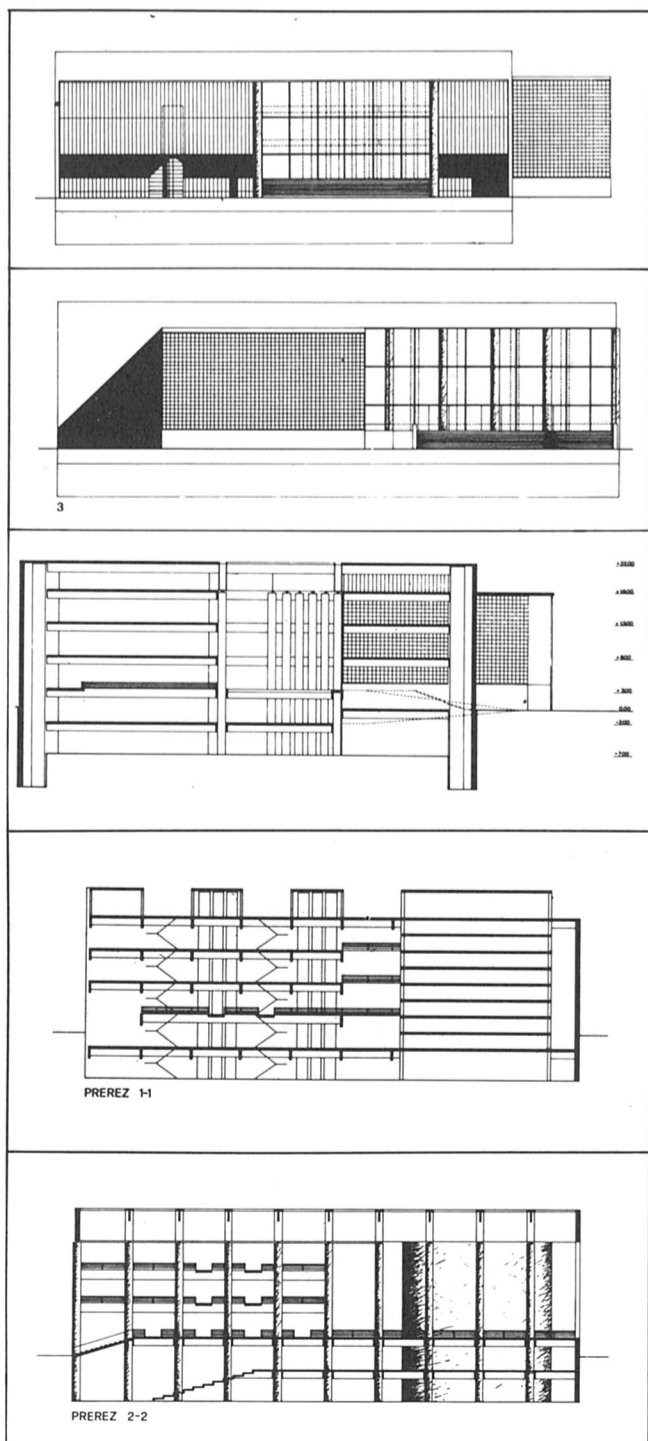
aksonometrija

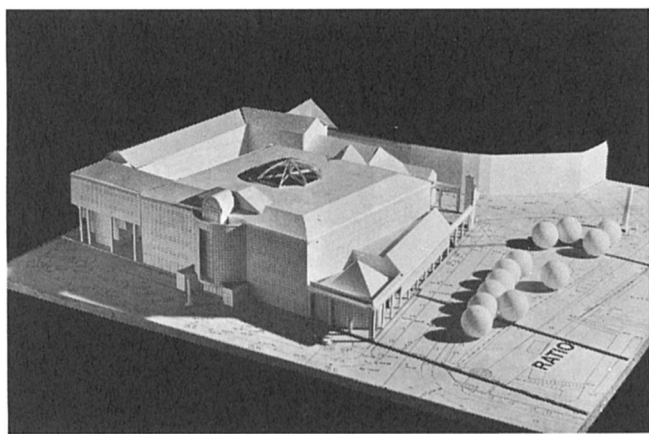
tloris prilličja

tloris prvega nadstropja

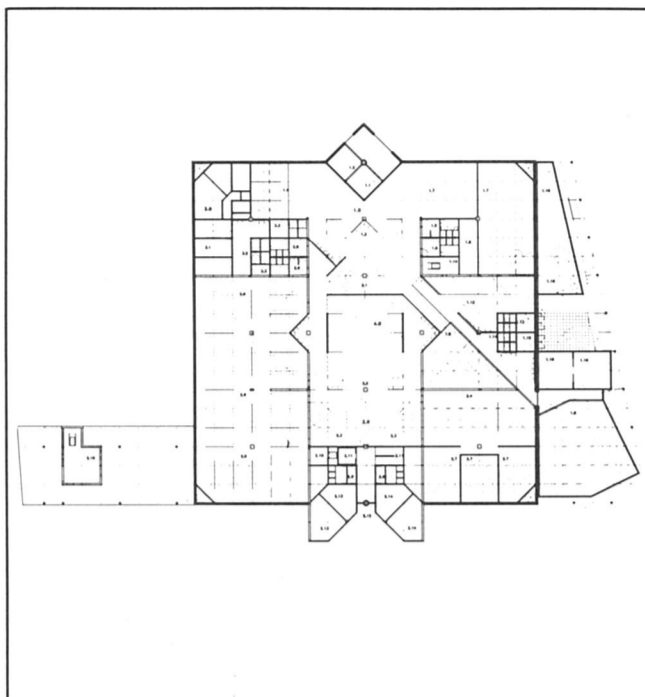

fasadi na jug in vzhod ter prerezi

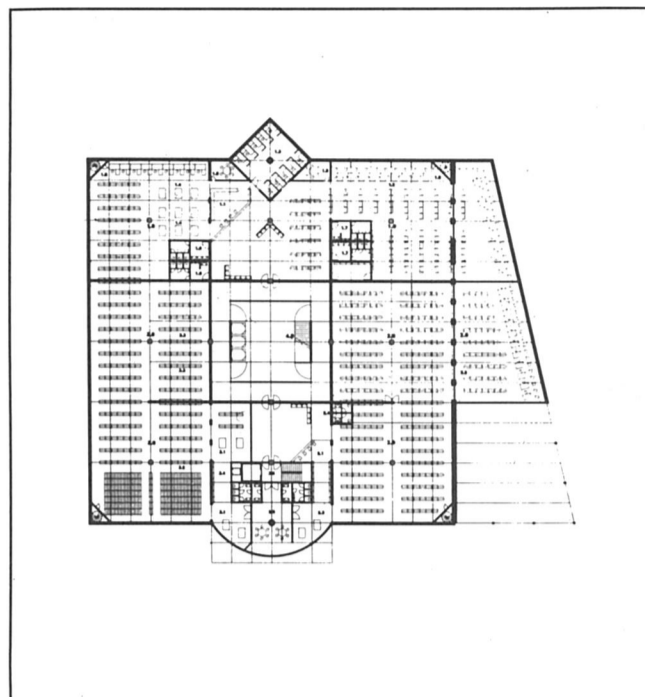

RATIO

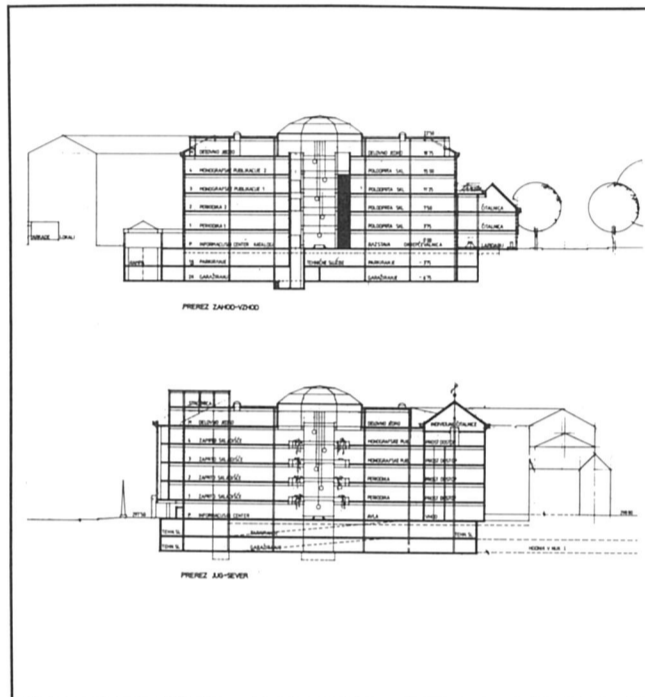
Elaborat ponuja rešitev v tlorisu pravilnega kvadrata s centralnim svetlobnikom, ki osvetljuje notranje prostore, žal le središčno avlo in komunikacije v etažah. Glavni vhod, obrnjen proti staremu NUK-u je nekako neprepričljivo izpeljan, saj se skriva za obstoječim stanovanjskim objektom ob Rimski cesti. S tem je izpostavljen pogledu v tretjerazredno zadnjo fasado stanovanjskega objekta. Z nakazano diagonalo kaže tendenco po utišanju dominant na Trgu francoske revolucije in nekako favorizira Plečnikovo arhitekturo. Elaborat, izdelan na višjem strokovnem nivoju, posveča precejšnjo pozornost fasadam, a pri tem uporablja mnogo že obrabljenih modnih elementov. Dosledna namestitve čitalnic ob zunanjem obodu je deloma sporna, saj so predvsem prostori ob Aškerčevi cesti izpostavljeni hrupu. Sicer je knjižnica funkcionalno ustrezno rešena in ponuja kratke poti za uporabnike in za osebje. Nerodno je, ker skoraj za tretjino preseže zahtevano kvadraturu. Projekt posebno pozornost namenja emonskim najdbam in upošteva načela Beneške listine o aktivnem vključevanju arhitekturnih najdb v nove programe in prostore.

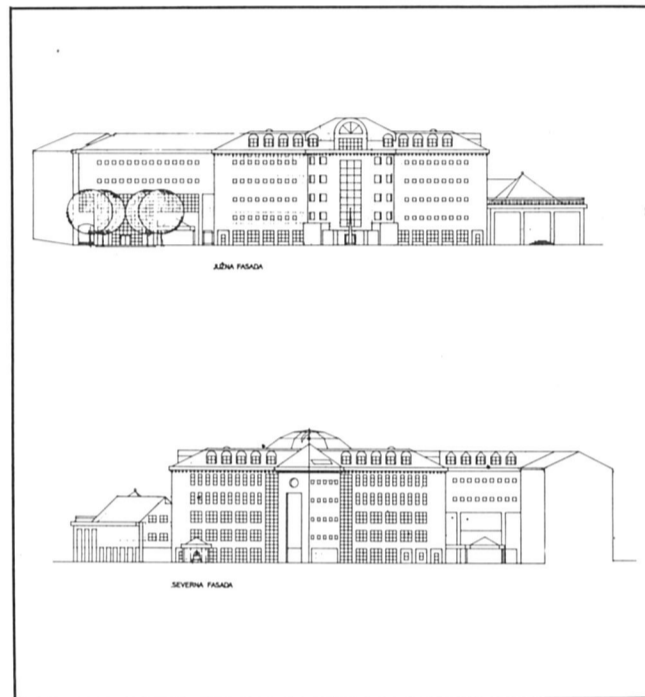
tloris prtiličja

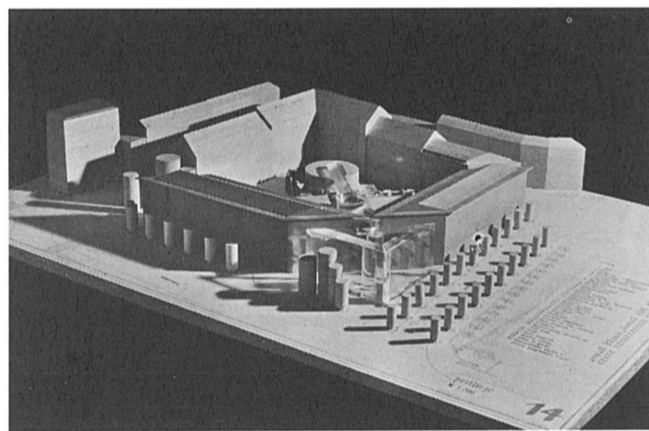
tloris prvega nadstropja

prereza

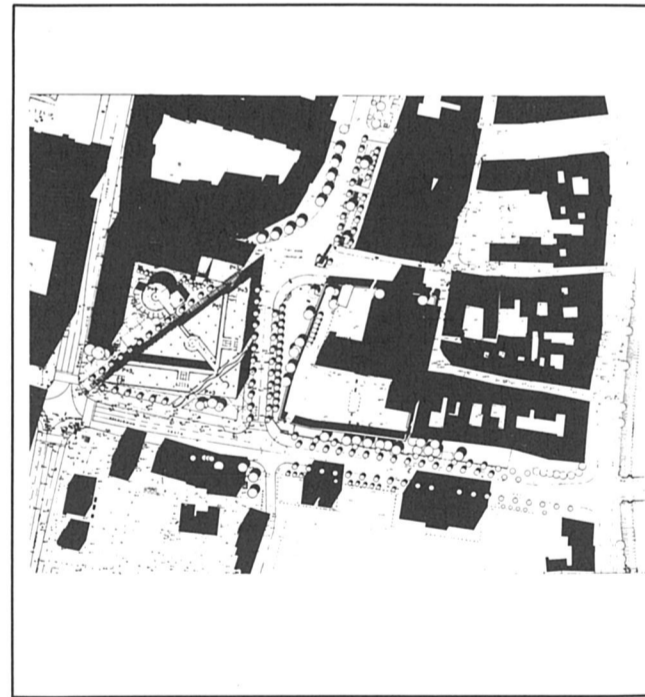

fasada

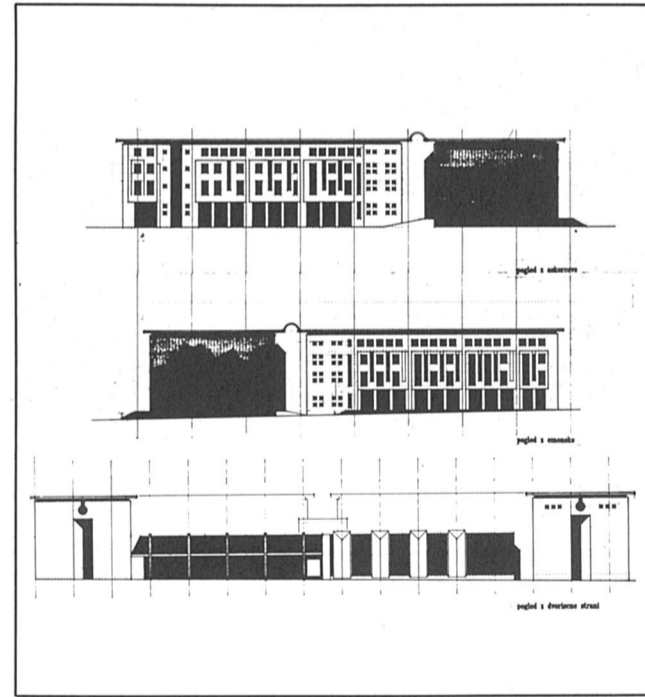

32226

Elaborat vzpostavlja kot vodilni motiv diagonalno povezavo med Filozofsko fakulteto in Trgom francoske revolucije, kar v prometnem smislu predstavlja kvaliteten rešitev in omogoča tudi vizure na Grad, žrtvuje pa adekvatno obravnavo vogalov. Zaradi svoje dosledne simetrične zasnove enako obravnava odnos proti Aškerčevi in Emonski cesti, kar ni v skladu z njunima različnima značajema. Glavni vhod v knjižnico je izza vogalnega zaključka, v katerem je v pritličju knjigarna, kar ni najprimernejša označitev vhoda v objekt takega pomena. Vztrajanje na zasnovi, ki izhaja iz diagonalno postavljene mreže, ima za posledico neracionalno tlorisno rešitev trikotnih zaključkov. Elaborat korektno rešuje tehnologijo knjižničarskega dela, vendar locira del čitalniških prostorov tudi v kletno etažo, kar je manj sprejemljivo. V splošnem projekt ne zadošča zahtevani kvadraturi in je premajhen za okoli 300.000 enot gradiva. Če upoštevamo še neracionalno izrabo trikotnih vogalov, je ta primanjkljaj še toliko večji. Ti trikotniki ustvarjajo tudi nepreglednost prostora, zaradi česar bi bila potrebna še dodatna kontrola, ki tudi sicer ni ustrezno rešena. Elaborat je korektno izdelan in ponuja vrsto uporabnih rešitev, daje pa tudi možnost za ustrezno prezentacijo arheoloških najdb ob diagonalni poti skozi atrij.

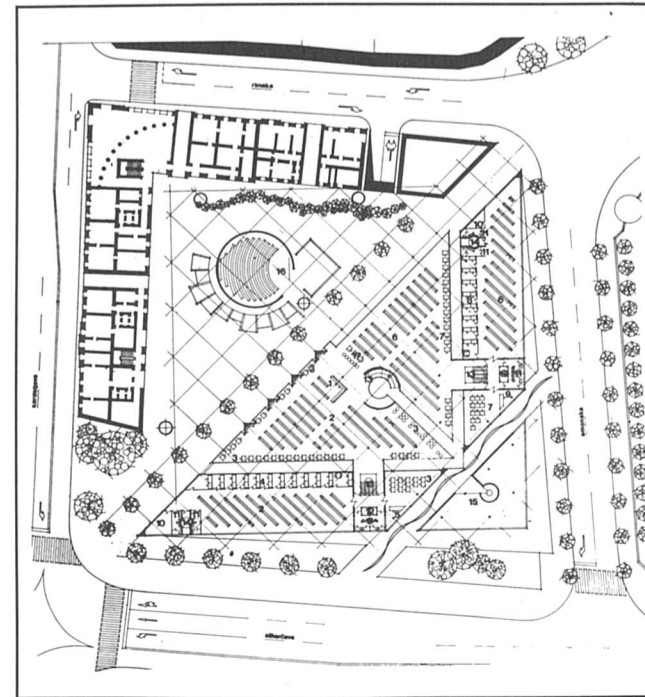
situacija

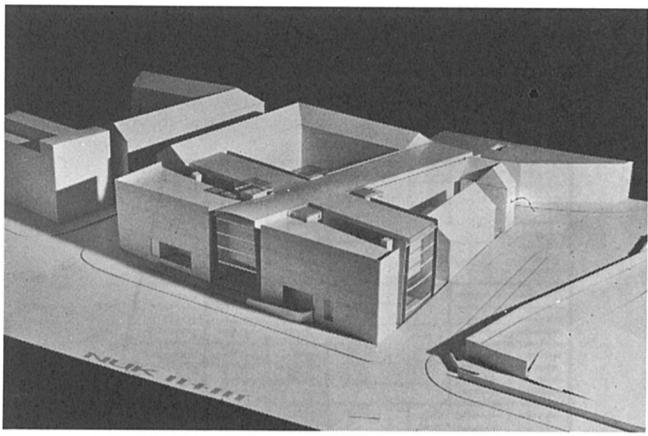
fasade

tloris prtiličja

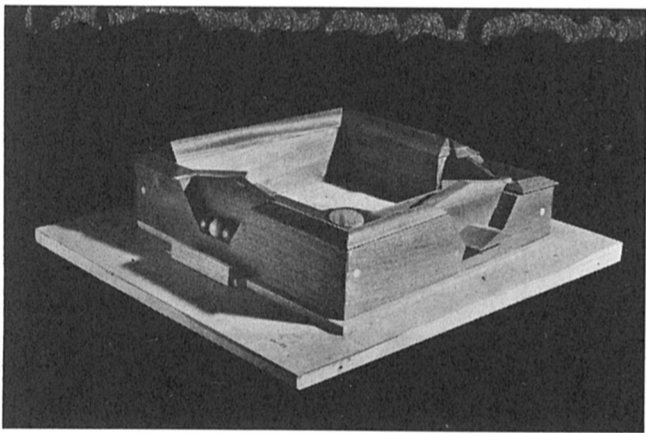

tloris prvega nadstropja

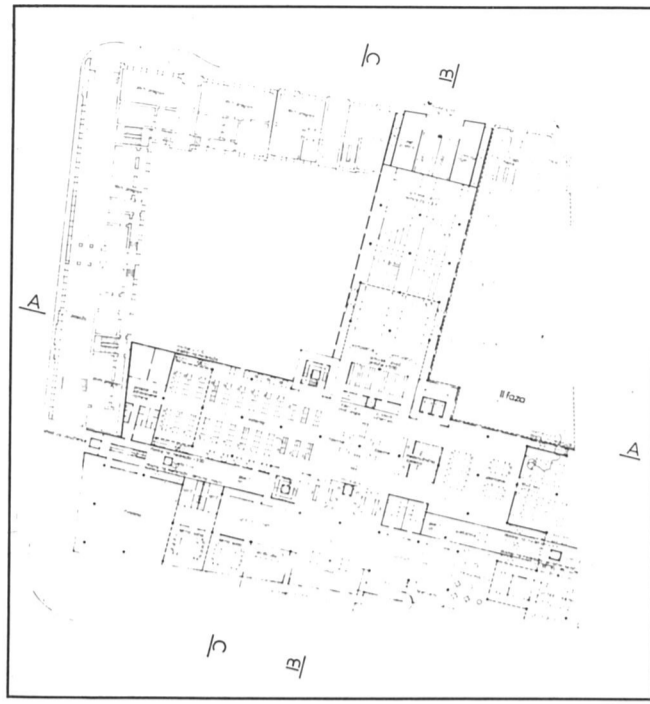
NUK II + III

Elaborat sodi v skupino zasnov, ki se naslanjajo na mrežo emonskih ulic. Predpostavljeni križ je izpeljan v volumen knjižnične stavbe s centralnim jedrom in z dodanim obodom vzporedno z Aškerčevo ulico. Dosledno vztrajanje na križu kot polnem volumnu, ki pa ima le simbolni smisel, ne razrešuje ključnih problemov prilagoditve objekta stavbnemu otoku. Tako se nedopustno približa zadnji fasadi niza Gorupovih hiš, mora ohranjati (vsaj v prvi fazi) del objekta Angore, prebija stavbni niz ob Rimski cesti, pri tem pa ne rešuje motivov glavnih vogalov, niti navezave na Trg francoske revolucije in klasicistično Čokertovo hišo nasproti. Organizacija knjižnice je enostavna in pregledna. Poti obiskovalcev in gradiva so dovolj kratke, osvetlitev je ustrezno rešena. Manjši pomanjkljivosti predstavljata na primer lociranje garaž za stanovalce v soseščini znotraj območja knjižnice, s čimer se križajo poti stanovalcev z njenim notranjim programom ali delitev sortirnice na dve ločeni prostorski območji, kar za delovni proces ni najugodnejše. Naštete pomanjkljivosti bi bilo mogoče z manjšimi korekturami odpraviti. Odnos projekta do arheologije je razviden že po svoji zasnovi, dodatno pa predvideva shranjevanje pričakovanih emonskih najdb v arheološkem parku v atriju.

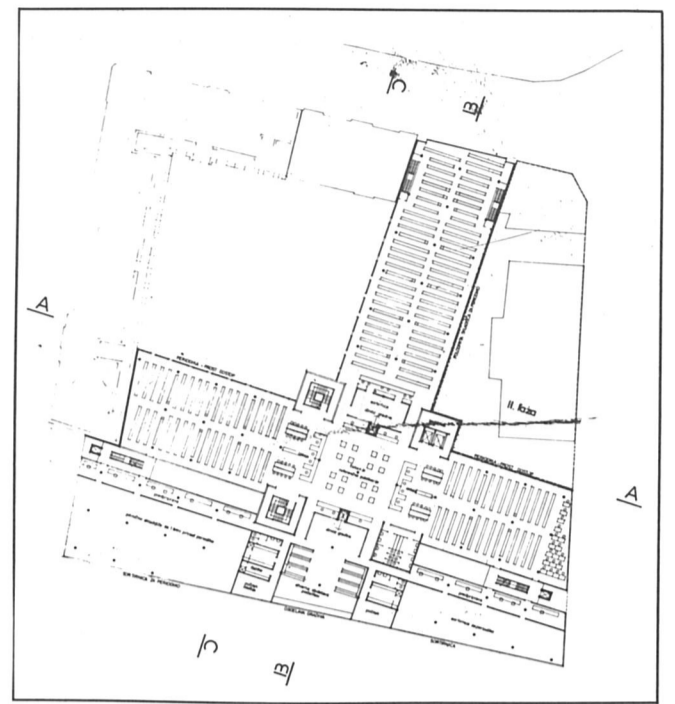

DUX 22

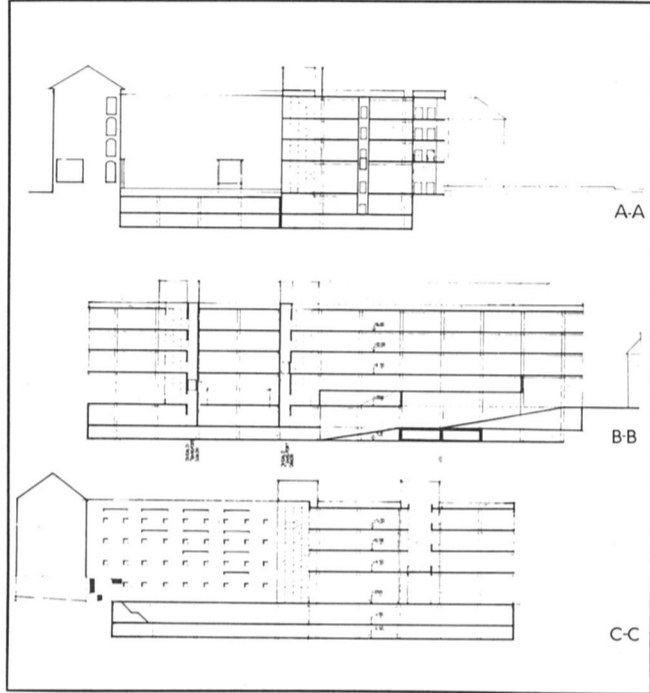
Gre za monumentalno zasnovu z izrazito giganteskimi poudarki, pri čemer objekt ni diferenciran glede na različnost ambientov, na katere se naslanja. Predvsem fasadi na Aškerčevo in Emonsko ulico sta pretirano monumentalni s poudarjeno oblikovanimi vhodi, uporablja tudi nelogično kombinacijo materialov. Tlorisno je slabo čitljiv zlasti v pritličju. Tako je glavna avla zamaknjena glede na vhode, vprašljiva pa je tudi razporeditev posameznih sklopov po etažah. Neprimerna je lokacija kluba in večjega števila delovnih mest v kleti. To in sama organizacija knjižnice kažeta na slabo poznavanje tehnologije knjižničnega dela in zaporedja funkcij znotraj delovnih postopkov. V pritličju ni omogočena centralna kontrola uporabnikov, sama avla pa nima prave funkcije. Poti uporabnikov in osebja so predolge, tako da projekt brez bistvenih posegov v zasnovu ni uporaben. V projektu ni obdelan problem arheologije.

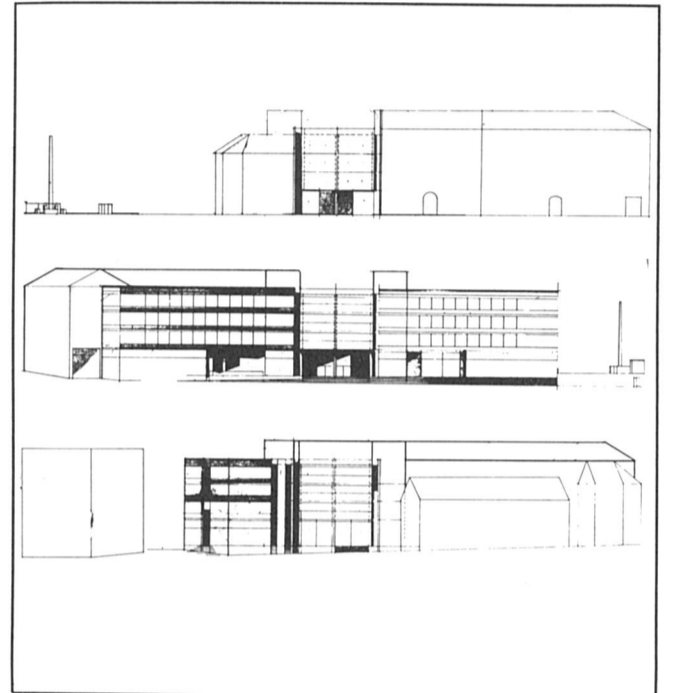
tloris pritličja

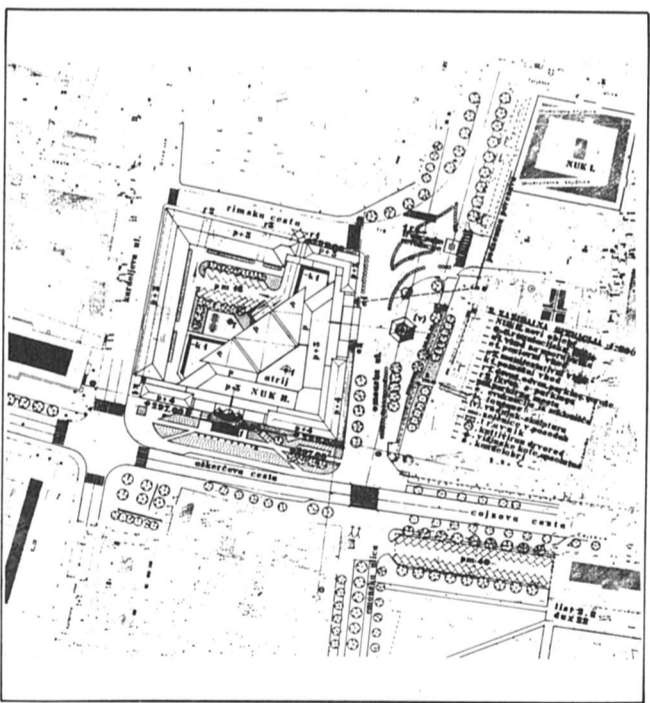
tloris prvega nadstropja

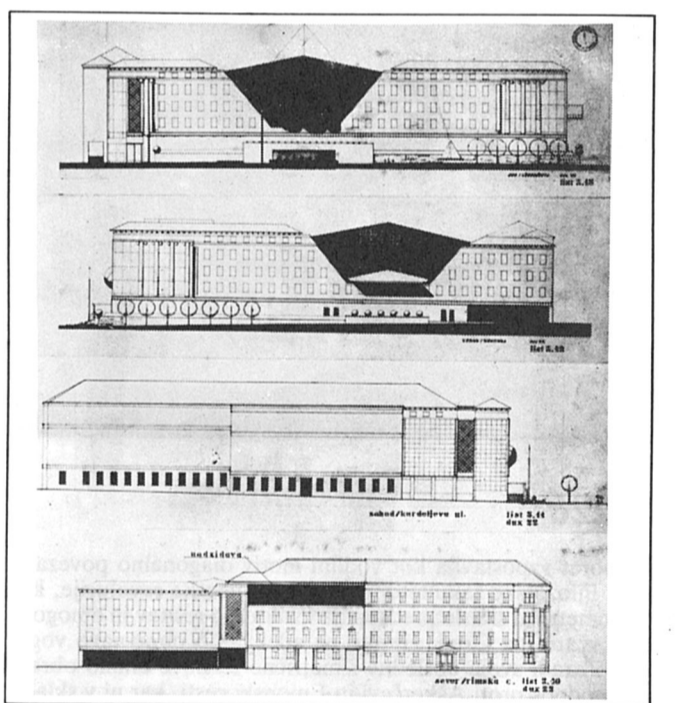
prerezi

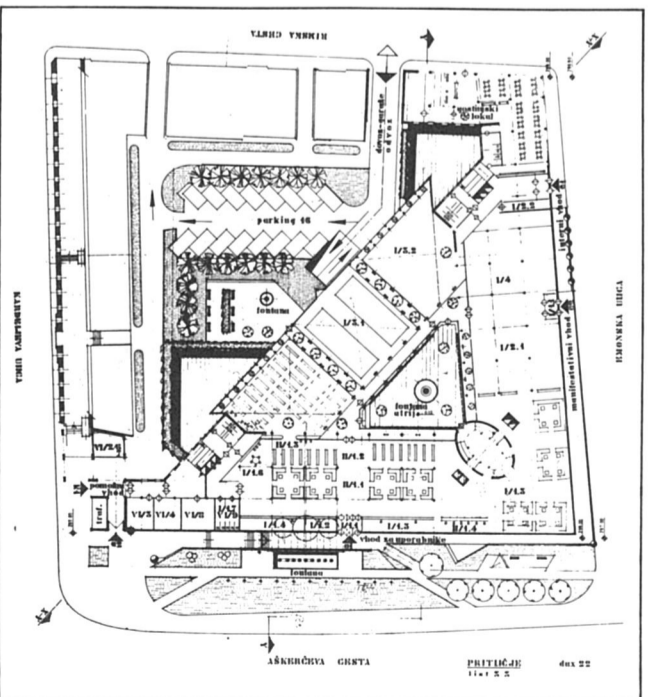
fasade

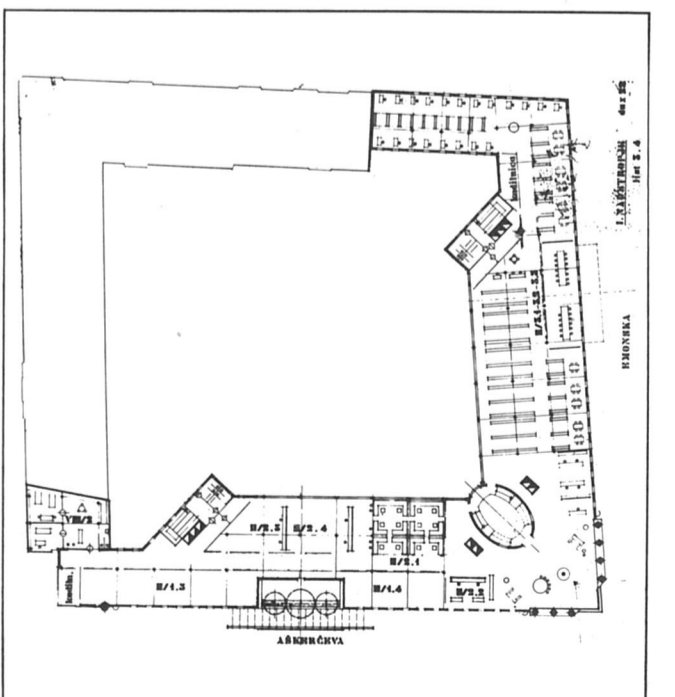
situacija

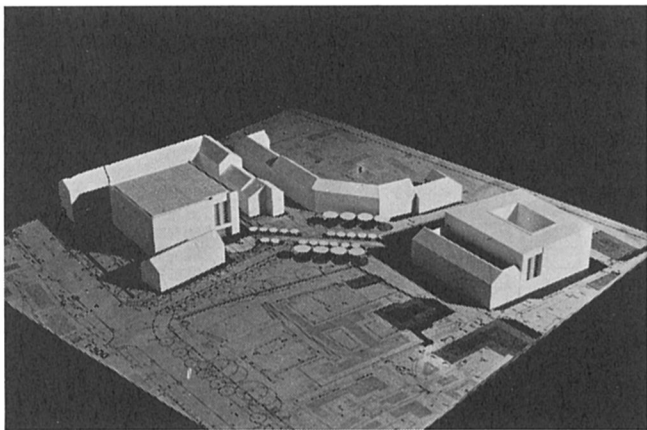
fasade

tloris pritličja

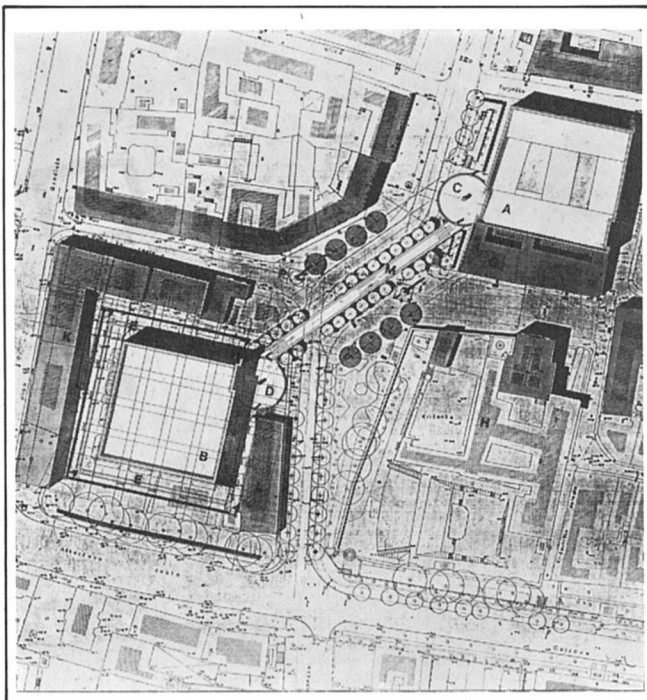

tloris prvega nadstropja

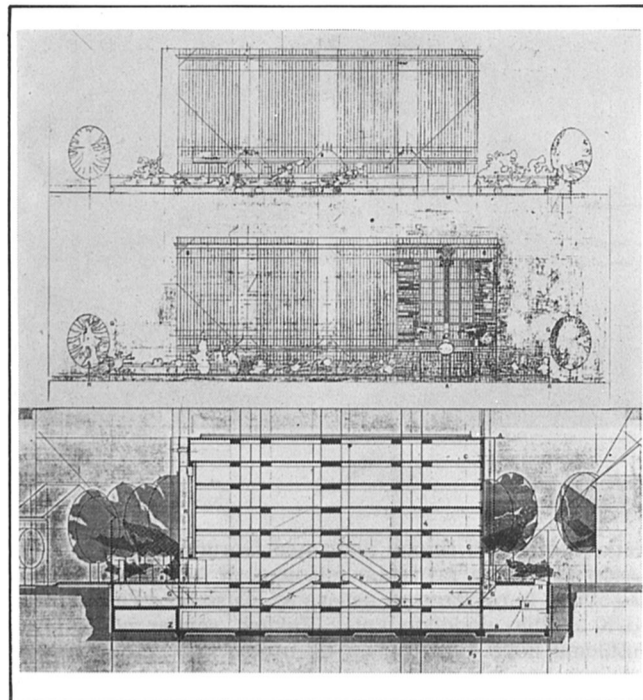

33445

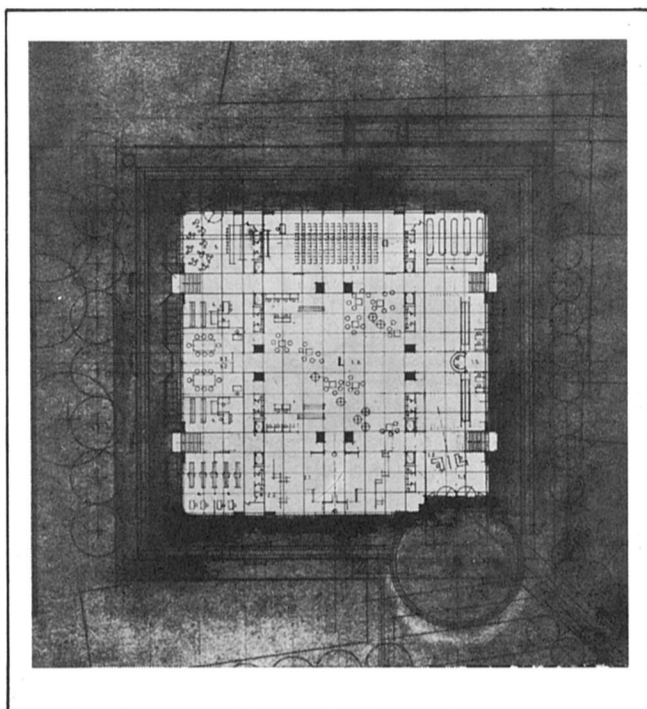
Elaborat je eden redkih, ki se ukvarja z večplastno povezavo med NUK in NUK II v pomensko celoto. Sama rešitev pa je dvomljiva tako po urbanistični, kakor tudi po organizacijski plati. Povezava med portaloma stare in nove knjižnice je brezobzirna in popolnoma razvrednoti Trg francoske revolucije. Vprašljiv je tudi poseg v stari NUK, kjer naj bi se prebil dodatni vhod v avlo. Tlorisno je novi objekt zelo jasno zasnovan, vendar štiri enakovredne horizontalne komunikacije sekajo knjižnico v nepovezane celote, kar onemogoča njeno organizacijo v skladu s sodobnimi strokovnimi načeli. Štiri vhodna območja onemogočajo kontrolo uporabnikov. Stavba je nesprejemljivo razdeljena tudi po vertikali in na splošno slabo upošteva podane programske smernice. Tako razdvaja posamezna tehnološko nerazdružljiva območja. Čeprav bi bilo mogoče postavitev gradiva po posameznih etažah spremeniti, ostajajo poti uporabnikov nefunkcionalne. Elaborat ne nakazuje rešitve problema pričakovanih arheoloških izkopanin na tem območju.

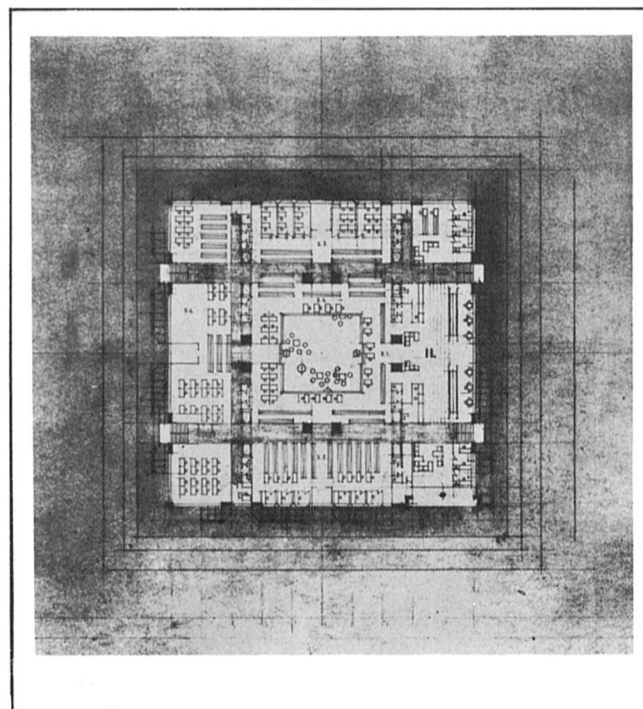
situacija

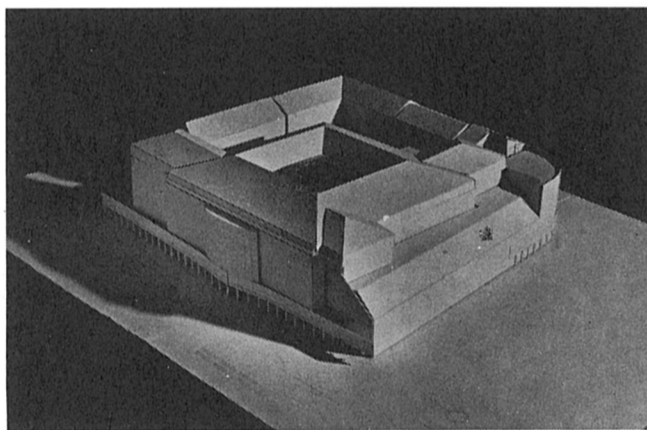
fasadi in prerez

tloris pritličja

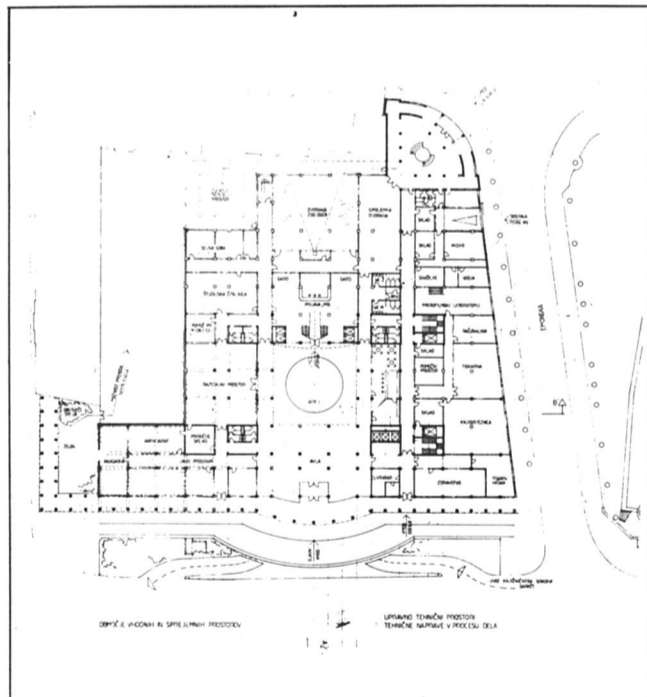

tloris prvega nadstropja

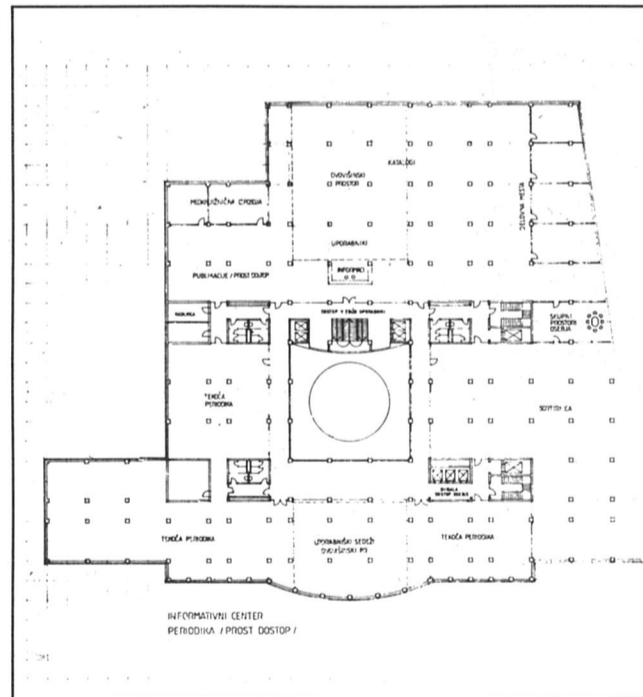

HYPIA

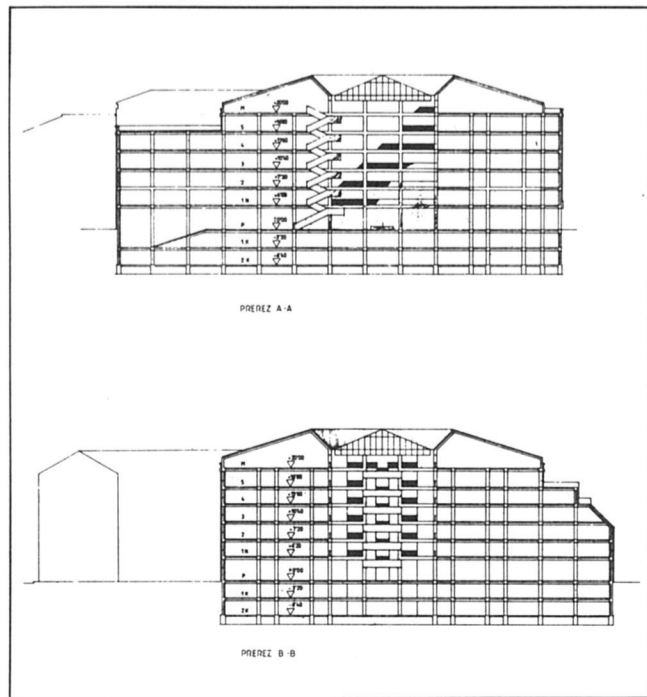
Elaborat izhaja iz danega konteksta, vendar je predvsem v obdelavi vogalnega objekta na Rimski cesti 1 nepričljivi. Prav tako sicer navezuje novo stavbno gmoto na objekt stare NUK, a se pri tem ne zaveda danih kvalitet Trga francoske revolucije. Avtor poudarja fasado proti Aškerčevi cesti kot dominantno v prostoru, vendar oblikuje vhodno partijo dokaj neinventivno in uporablja novoklasicistični arhitekturni jezik na sicer suhoparni fasadi. V prometnem smislu uvoz z Aškerčeve ceste sicer razbremenjuje Rimsko in Emonsko ulico, kar pa ima za posledico dodatno obremenitev križišča Aškerčeve s Kardeljevo cesto. Čeprav so tlorisi oblikovani zelo pregledno in funkcionalno, pa izbor enotnega rastra 3 x 3 metre ni najprimernejši za rešitev parkirišča v kleti. Pritličje je oblikovano reprezentančno, nejasna pa je povezava med glavnim vhodom in vhodom s Trga francoske revolucije. Svetlobnik nad centralnim notranjim atrijem žal osvetljuje le notranje komunikacije, dobršen del čitalnic pa je lociran ob prometni in hrupni Aškerčevi cesti. Kot arhitekturni element je zanimivo triravno centralno stopnišče. Projekt nima organizacijske sheme. Avtor je zelo dobro razumel programske smernice za NUK II in dovolj natančno upošteval tehnološki proces dela v knjižnici, manjše pomanjkljivosti pa bi se dalo brez večjih težav odpraviti. S problemom pričakovanih arheoloških najdb se elaborat posebej ne ukvarja, razen da je v vhodni avli mogoča eventualna postavitev razstavnih ekspozitov.

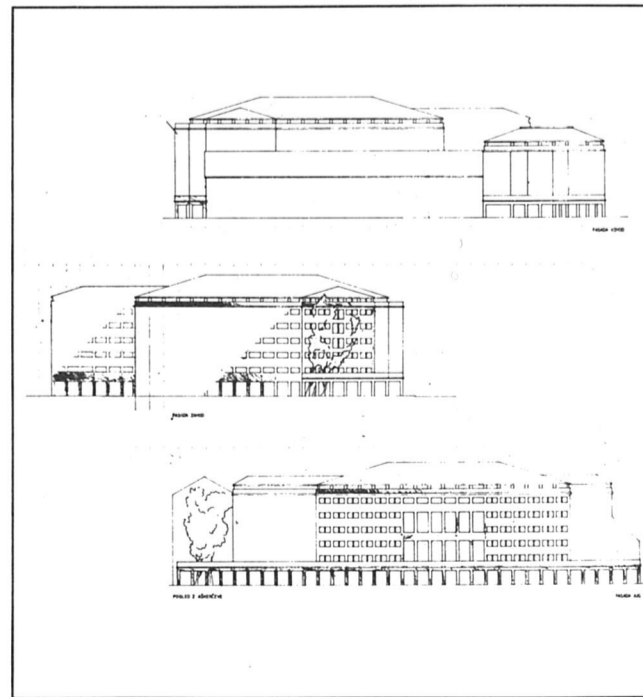
tloris pritličja

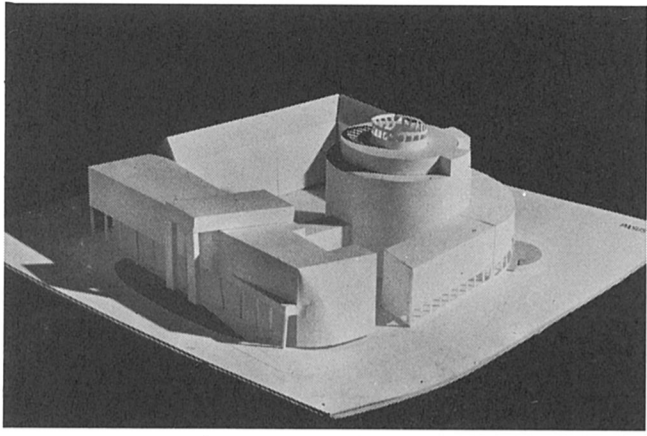
tloris prvega nadstropja

prerez

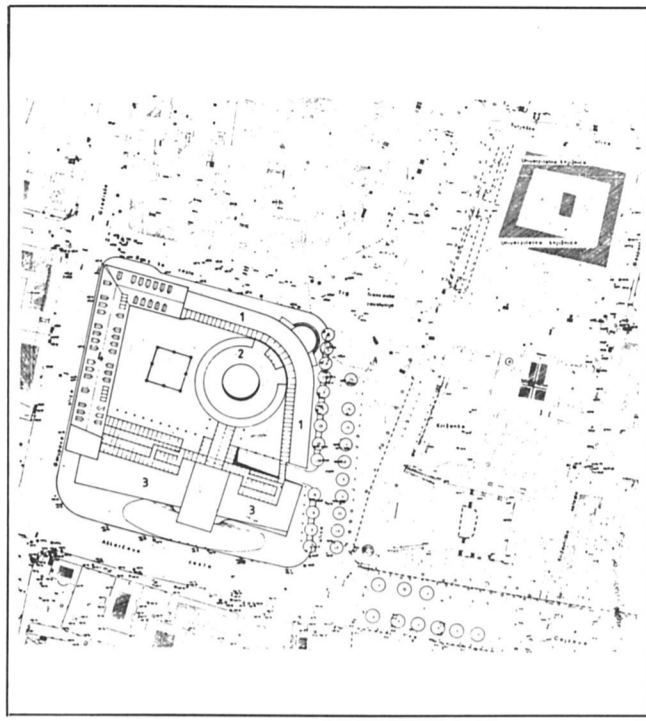

fasade

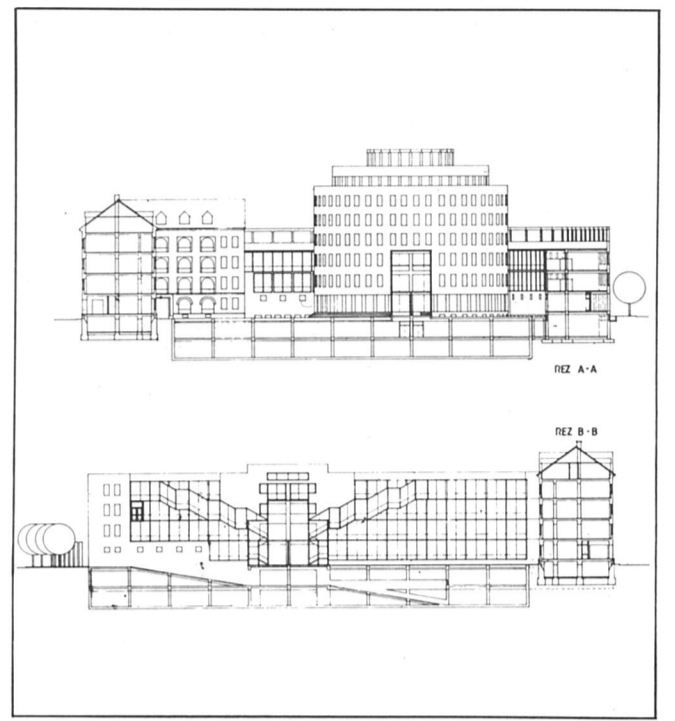

PASUS

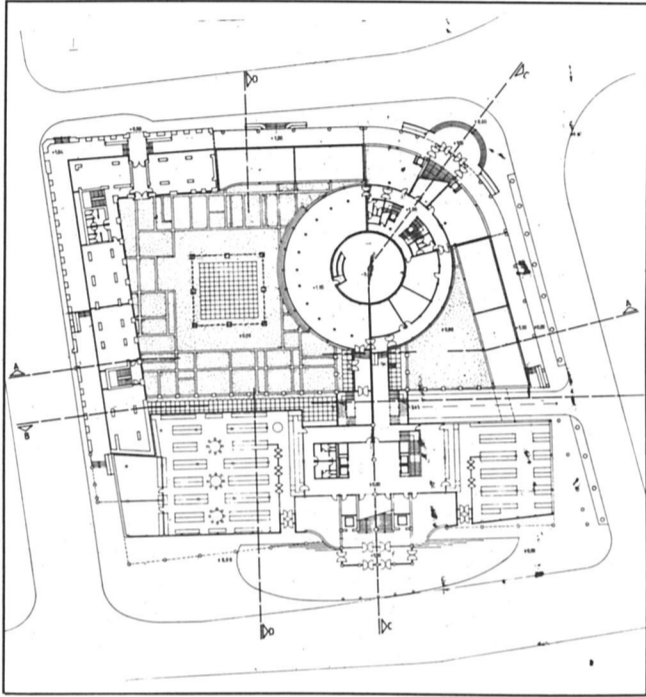
Ker elaborat ruši celotni kare med Gorupovo in Emonsko cesto, ne ustreza razpisnim pogojem. Je sicer eden redkih projektov, ki opozarja na nevarnost, da se bo s Plečnikovim NUK zgodilo podobno kot z Žalami, vendar ne rešujem problema nove knjižnice na tej osnovi. Za rešitev naloge predlaga kar štiri zgradbe, kar še povečuje komunikacijske probleme. Sprememba namembnosti hiš ob Kardeljevi in Rimski cesti je vprašljiva. Elaborat ne ustreza formalnim razpisnim pogojem, ker nima opisa posameznih prostorov, kar onemogoča primerjavo ustreznosti površin in preveritev funkcionalnosti. Kvadratura presega zahtevano kar za 63%, kar ni opravičljivo. V knjižničarskem smislu elaborat ni sprejemljiv, saj so poti obiskovalcev, uslužbencev in gradiva pretirano dolge. Tudi sicer zaradi presplošne obdelave elaborata ni mogoče v celoti doumeti koncepta. Javna okrepčevalnica ne sodi v najvišje nadstropje knjižnice, vprašljiva pa je tudi čitalnica na prostem. V zvezi s pričakovanimi arheološkimi najdbami nakazuje projekt nekaj zanimivih rešitev.

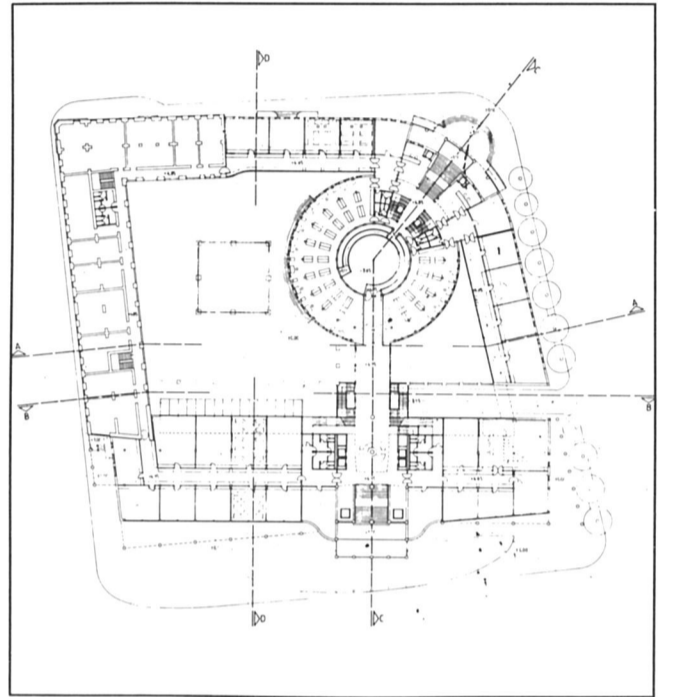
situacija

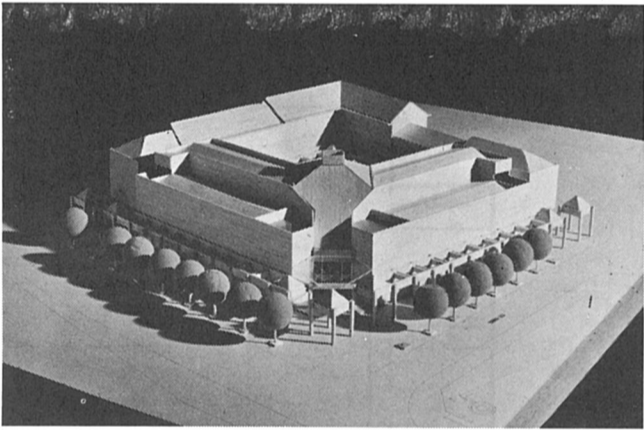
prerez

tloris pritličja

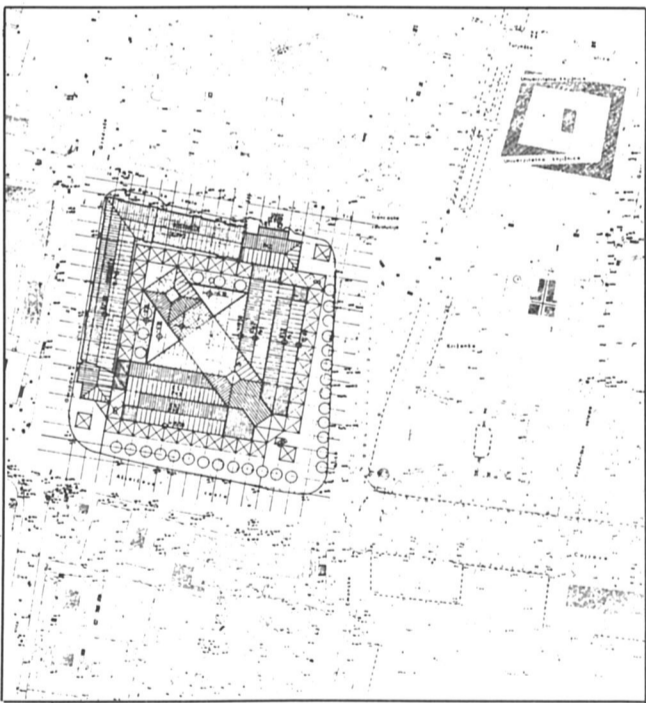

tloris nadstropja

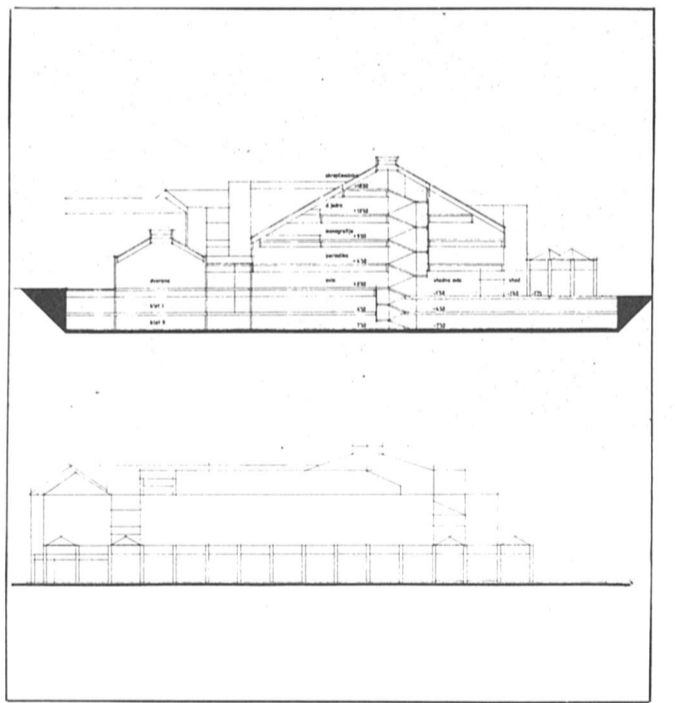

00001

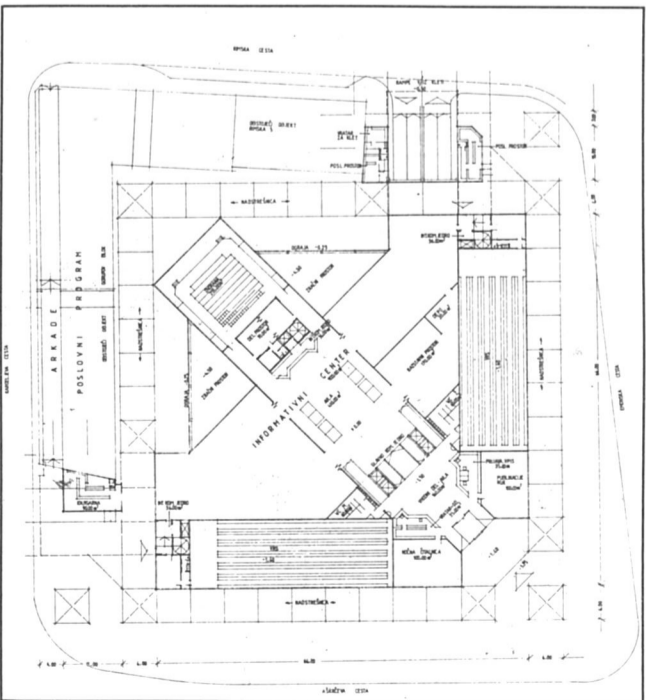
Zasnova, izpeljana iz dveh zrcalnih krakov, ne upošteva različnih karakterjev Aškerčeve oziroma Emonske ceste. Ob tem neprepričljivo rešuje vogal stavbnega bloka in priključitev na obstoječe zgradbe. Zanimiv, vendar tudi vprašljiv, je motiv arkad – nadstrešnic ob obeh glavnih fasadah. Lokacija vhoda ob vogalu Emonske in Aškerčeve ceste ima za posledico neizrazito povezavo s Trgom francoske revolucije in tudi s staro NUK. Rešitev skladišč, ki so dosledno locirana na testno stran, je ustrezna. Projekt pod šifro 00001 je edini izmed prispelih elaboratov, ki v nasprotju s programom razpisa v imenu racionalizacije predlaga uporabo visokoregalnih skladišč po principu industrijskega skladiščenja. Taka rešitev se v knjižničarstvu še ni uveljavila zaradi visokih začetnih stroškov in ranljivosti v primeru okvare. Sicer ponujena rešitev ne predvideva z razpisom zahtevanih kvadratur, česar verjetno ne bi bilo mogoče odpraviti tudi z uporabo omenjenih visokoregalnih skladišč. Elaborat sicer izpolnjuje smernice razpisa in ponuja funkcionalno rešitev, razen v kletni etaži, kjer se garažiranje avtomobilov prepleta s skladiščnimi, tehničnimi in drugimi pomožnimi prostori knjižnice. Rešitev ponuja skromne možnosti muzeološke prezentacije pričakovanih arheoloških najdb.

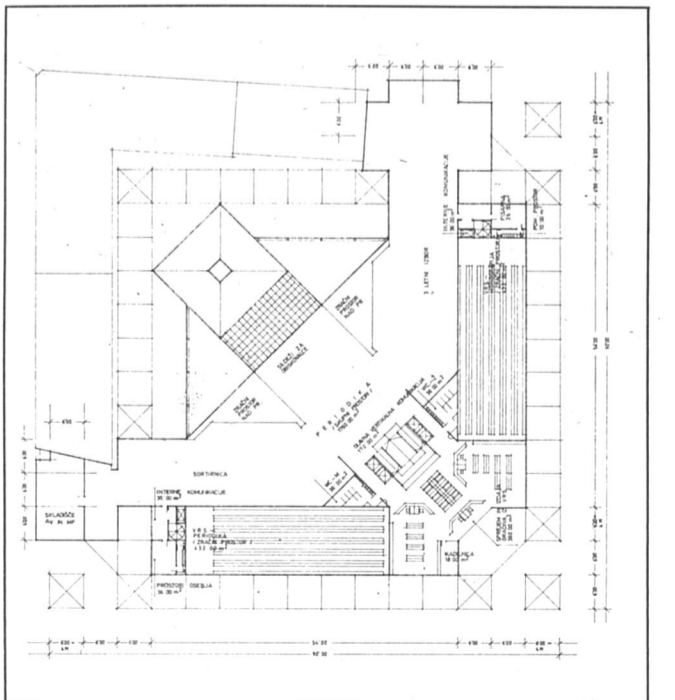
situacija

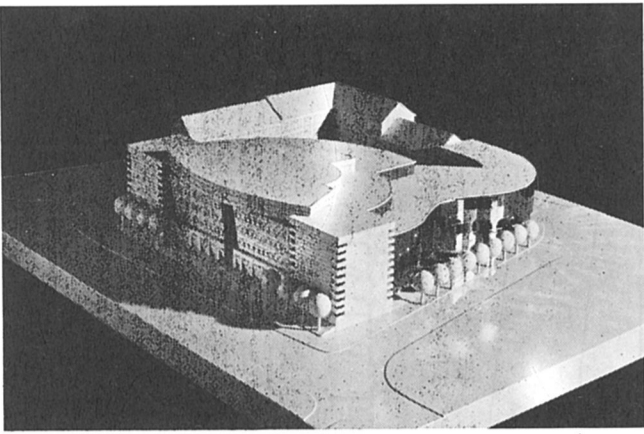
prereza

tloris pritličja

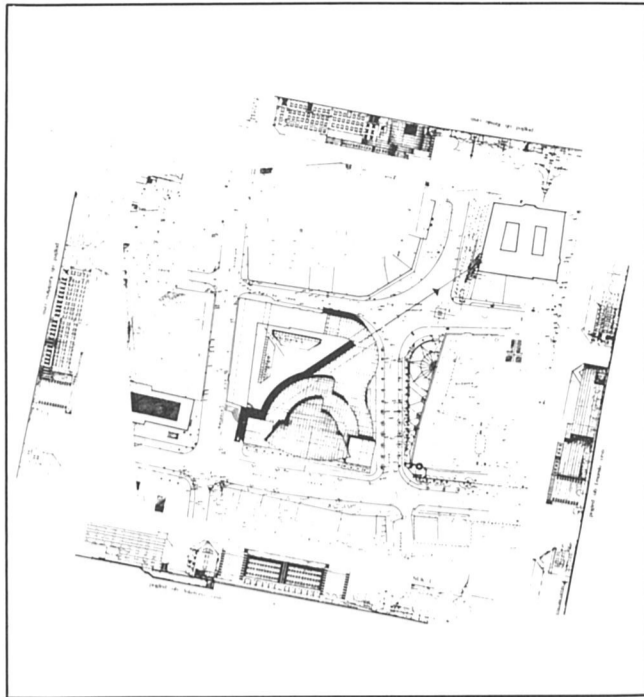

tloris prvega nadstropja

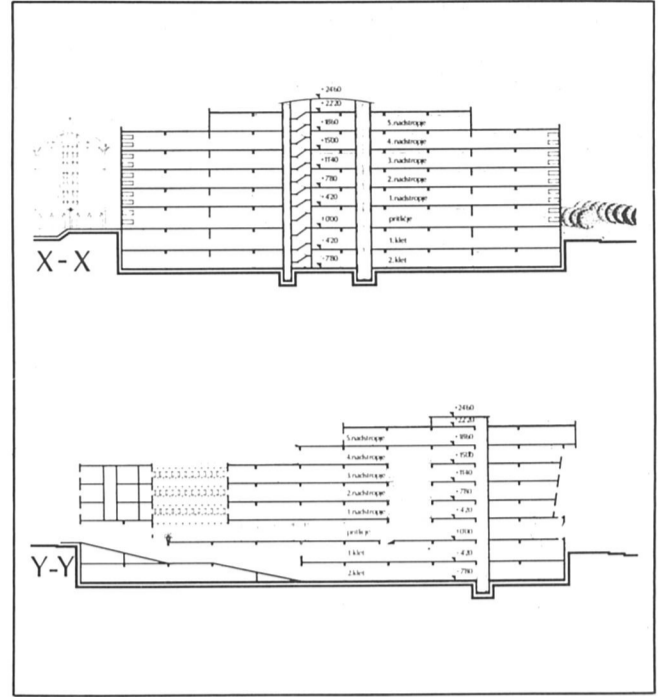

ABCDE

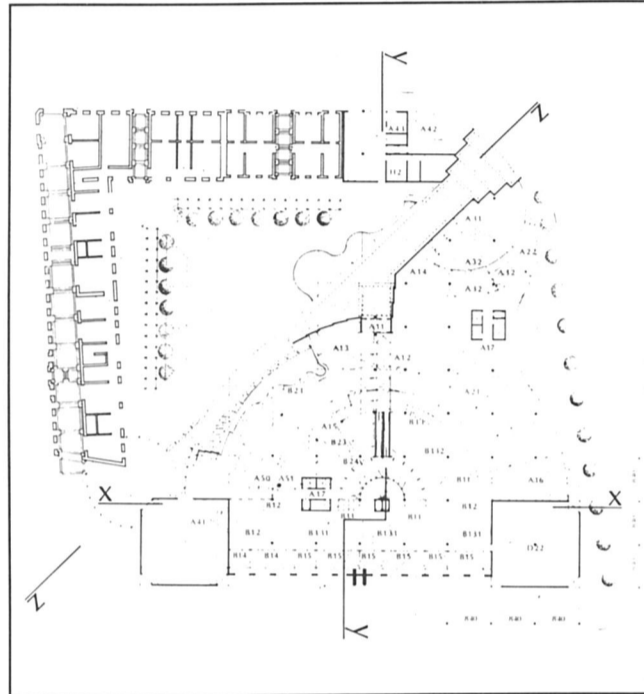
Elaborat v oblikovnem smislu posega po že preživetih neinventivnih monumentalnih oblikah, ki so predvsem z uporabo velikih steklenih površin vprašljive tako z vidika uporabnosti, kakor tudi z vidika arhitekturnega oblikovanja. Posebno sporna je fasada proti Aškerčevi cesti, kjer avtor zasnuje celotno fasado v obliki monumentalnega portala, ki je le fiktiven, saj se nahaja glavni in edini vhod iz diagonale v notranjosti dvorišča. Avtor se ni poglobil v tehnologijo knjižničnega dela ter zaporedje postopkov in je tako napravil vrsto velikih napak. Predvsem je skoraj večino površin namenil skladiščenju gradiva od prve kleti dalje in vse do četrte etaže. Prost dostop da gradiva je predvidel samo v prvem nadstropju, od tam dalje pa deljeno odprta in zaprta skladišča. Nesprejemljiva je lokacija servisiranja in izposoje v 4. nadstropju, nočna čitalnica (študijska) je preveč oddaljena od vhoda, vpis uporabnikov pa je znotraj kontrolne točke, kar je nesmiselno. Poti uporabnikov so nejasne, tudi polkrožna razporeditev opreme ni racionalna, čeprav je vizuelno dinamična. Nesprejemljivo je tudi, da je območje za dotok in ekspedit gradiva predvideno v 1. kleti brez dnevne svetlobe, kar je neugodno za delo osebja. Elaborat tudi ne nakazuje nobene rešitve problema prezentacije arheologije.

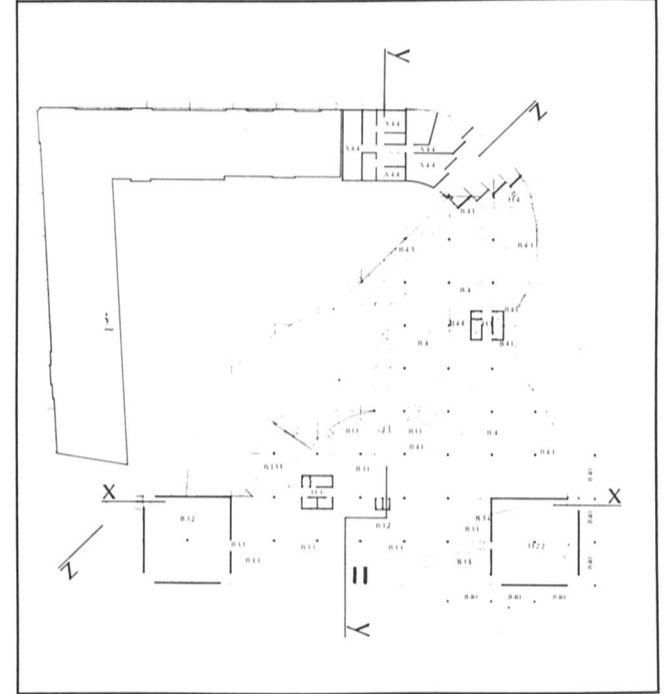
situacija

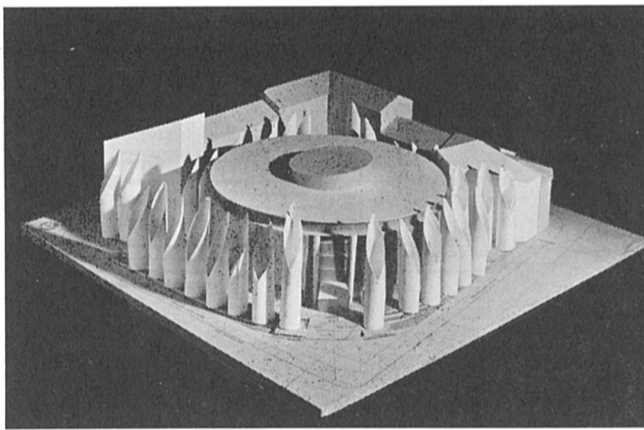
prereza

tloris prtiličja

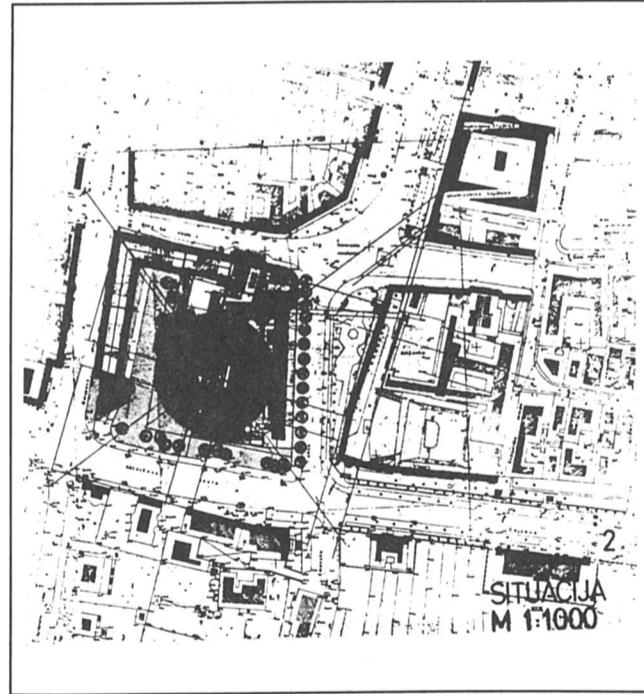

tloris prvega nadstropja

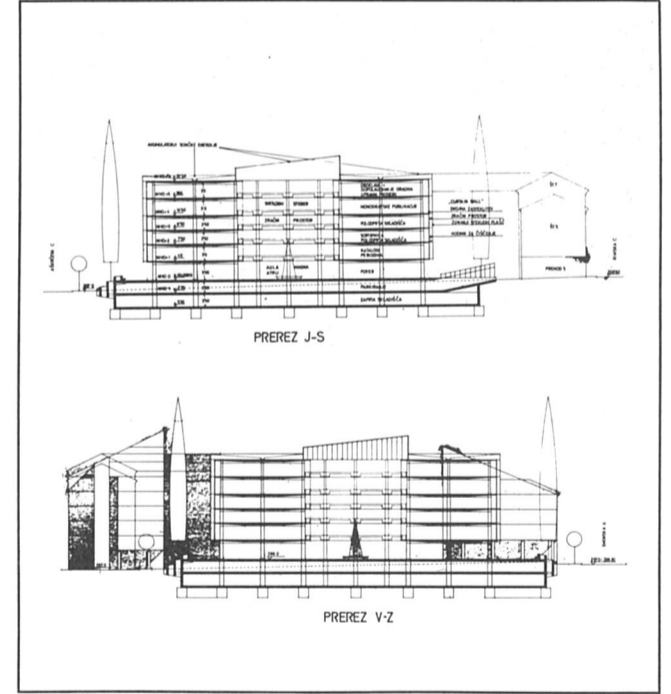

SILOS

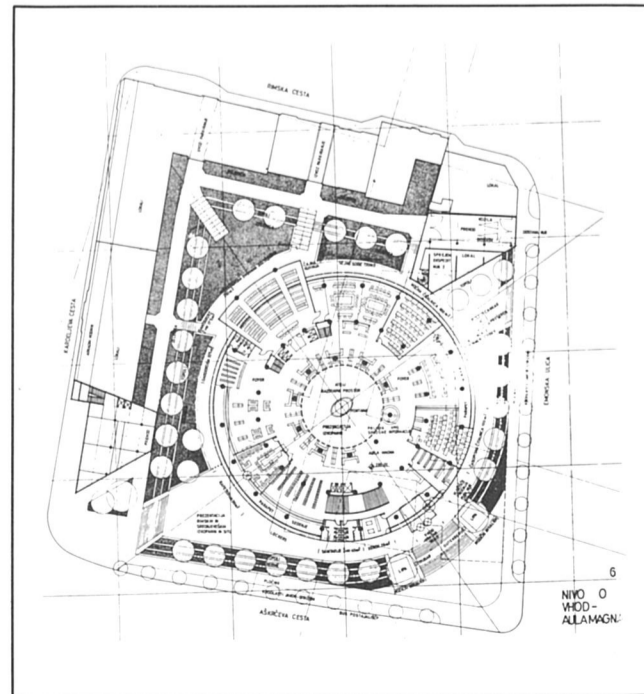
Elaborat rešuje problem gradnje NUK II v obliki velikega cilindra – silosa, ki kot oblika sama po sebi gotovo lahko predstavlja dobro rešitev problema knjižnice. Izbrana forma omogoča kratke poti, notranjo preglednost in dobro osvetlitev. Vprašljiva pa je uporaba te forme v danem primeru, ko nikakor ni v sozvočju s kontekstom okolice, v kateri se nahaja. Neupoštevanje prostorskih danosti vodi v urbanistično nesprejemljivo rešitev, ki ne pomeni pomembnejšega prispevka k rešitvi zadanega problema. Prav tako prikazana notranja razporeditev ne predstavlja optimalne rešitve na okroglem tlorisu. Predvsem ne omogoča racionalne uporabe standardnih elementov opreme, težave pa nastanejo tudi pri notranji kontroli. Določeno število delovnih mest locira v 2. kleti, kar ni sprejemljivo, neprimerni pa sta tudi lokacija parkirišč in prezentacija Emone »in situ« v prvi kleti.

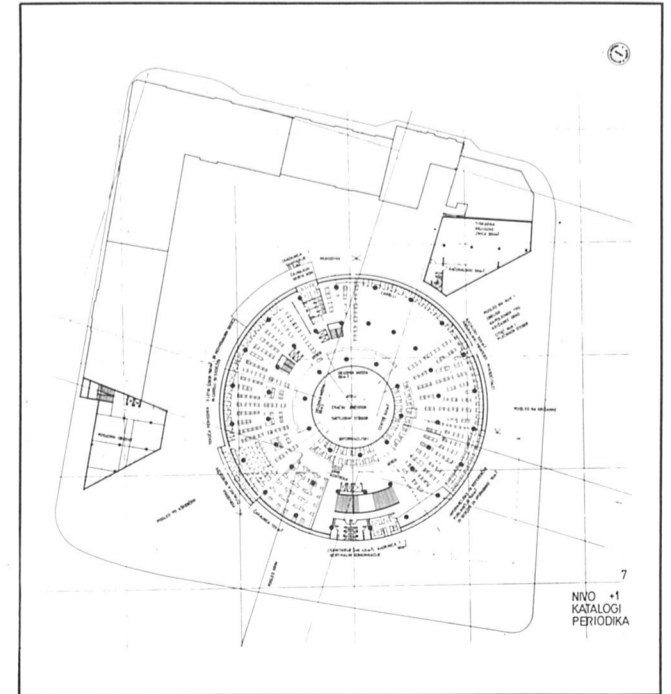
situacija

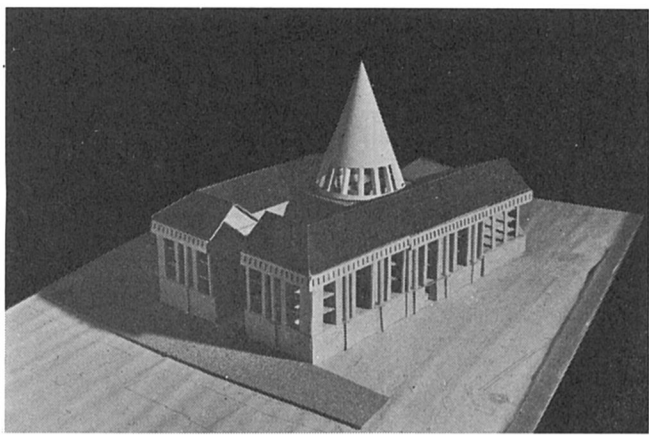
prereza

tloris prtiličja

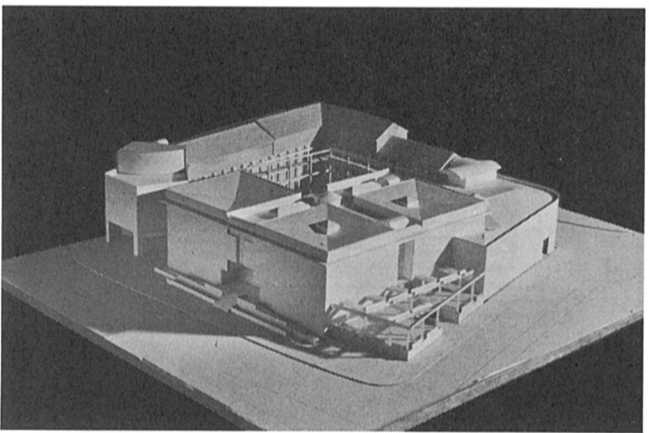

tloris prvega nadstropja

ČIPKA

Osnovna značilnost elaborata je nespretno in pompozno posnemanje elementov Plečnikove arhitekture. Objekt se v svoji monumentalnosti ne ozira na prefinjena razmerja okoliškega prostora (Križanke), v katerega je postavljen, saj ga nadvlada tako po svoji gmoti kot po gabaritu. Hkrati zanemarija raznolikost ambienta dveh različnih ulic, ob katere je postavljen in se slabo prostorsko navezuje na obstoječi NUK. Elaborat ne rešuje vogala Aškerčeve in Kardeljeve ulice in celo izključuje avtomobilski promet na Aškerčevi in Cojzovi cesti, kar nikakor ni sprejemljivo. Arhitekturni jezik fasade predstavlja neposredno prevzemanje Plečnikovih izraznih prvin, ki pa so uporabljene na način modnega postmodernizma. Predlog ima sicer razvito dovolj kompaktno zasnovo in je sestavljen iz treh med seboj povezanih enot, z odprtim atrijem proti Aškerčevi ulici. Zasnovan je v standardno priznanem knjižničarskem modulu, kar omogoča zadovoljivo fleksibilnost razmestitve prostorov. Projekt upošteva večino zahtev iz programskih smernic in predstavlja s knjižničarsko funkcionalnega vidika korektno rešitev, kaže pa očitno neskladje med smiselno funkcionalno rešitvijo in arhitekturnim izrazom.

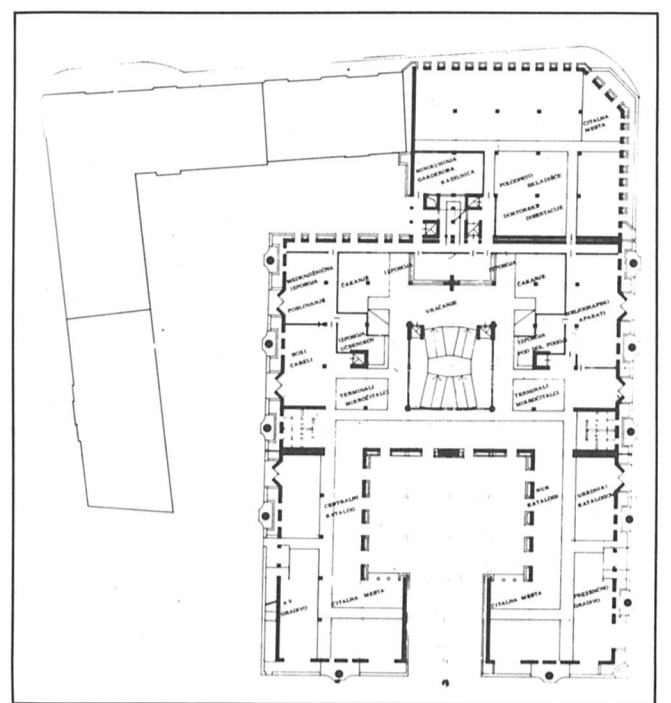

PLATEA

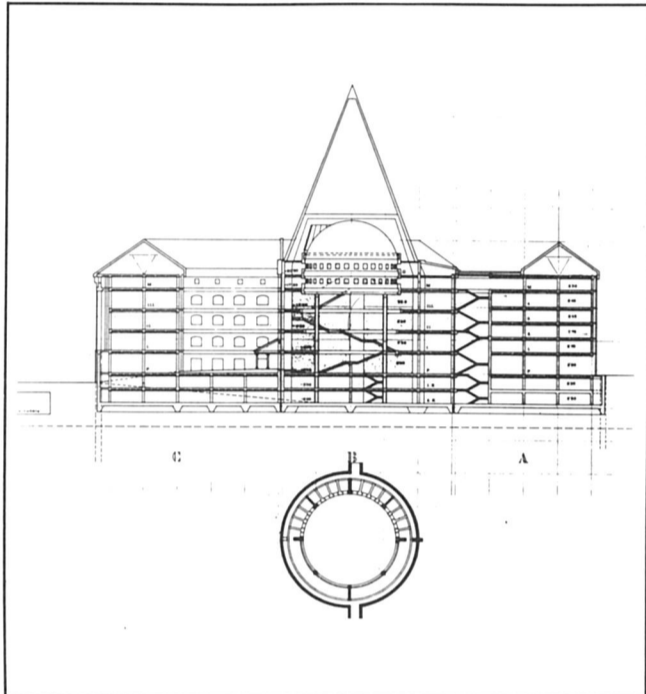
Projekt PLATEA sodi v vrsto projektov, ki izhajajo iz zasnove v obliki križa, le da je pri tem manj dosleden. Objekt je orientiran na Aškerčovo cesto in po mnenju žirije slabo rešuje povezavo s staro NUK in nasploh prilagoditev danemu okolju. Pri tem deluje togo in oblikovno strogo, kar še poudarja shematski arhitekturni jezik fasade. Nov motiv je trg na vogalu Aškerčeve in Emonske ulice, ki pa se slabo prilagaja ambientu Križank in oblikovanju vogala s prezentiranim obzidjem in Aškerčevim spomenikom. Notranja organizacija le deloma ustreza namenu knjižnice, saj predvideva zelo dolge poti uporabnikov, izposoja pa je preveč oddaljena od kontrolne točke in glavne komunikacije uporabnikov. Predvideni tele-lift je le deloma uporaben, saj ima knjižnica zelo veliko gradiva, ki je po formatu večje, kot ga je sposoben sprejemati transportni kontejner. Elaborat izpričuje svoj odnos do arheološke dediščine s pomočjo koncepta notranjih poti, ki sledijo emonskim cestam, predvideva pa tudi prezentacijo pričakovanih izkopanin.

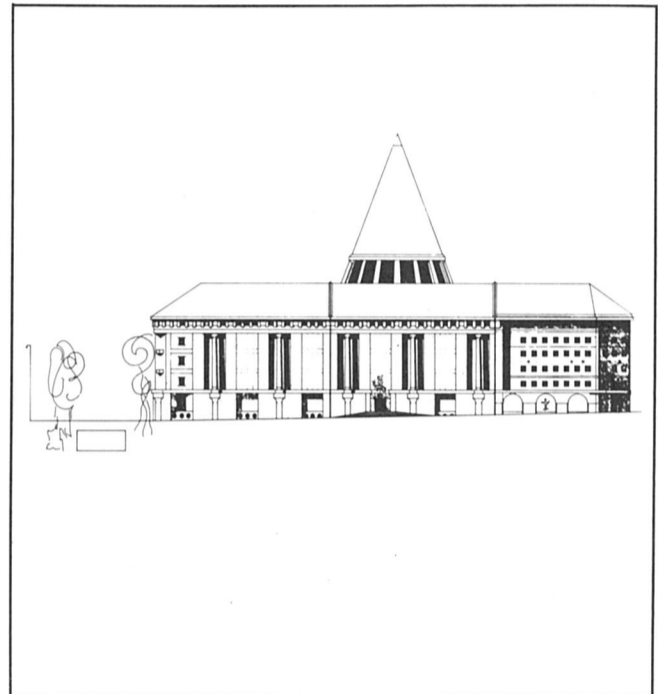
tloris prtiličja

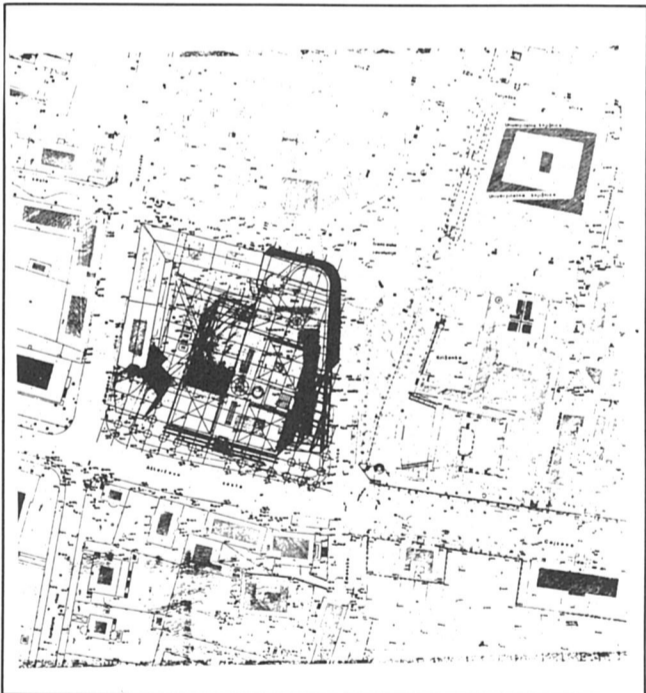
tloris prvega nadstropja

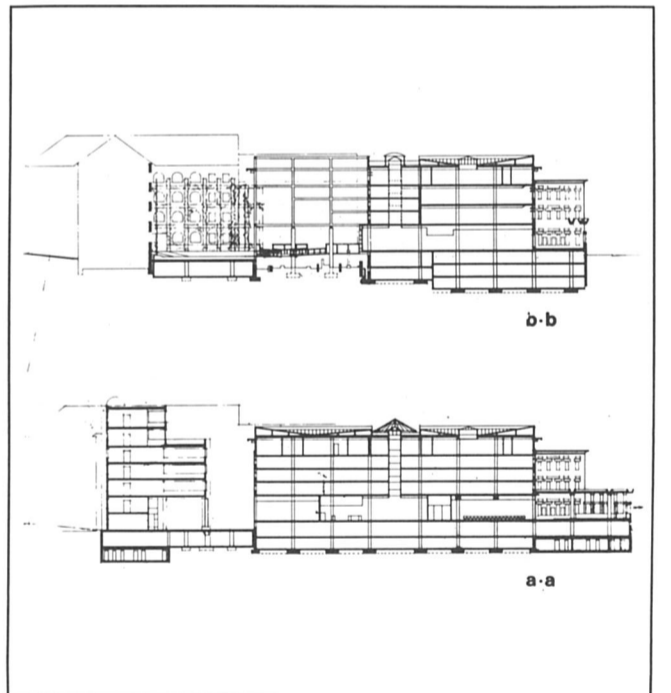
prerez

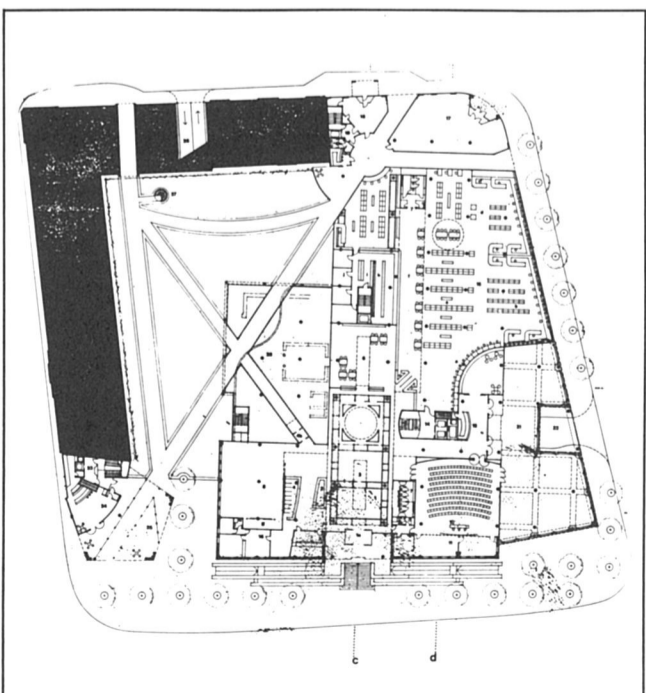
fasada

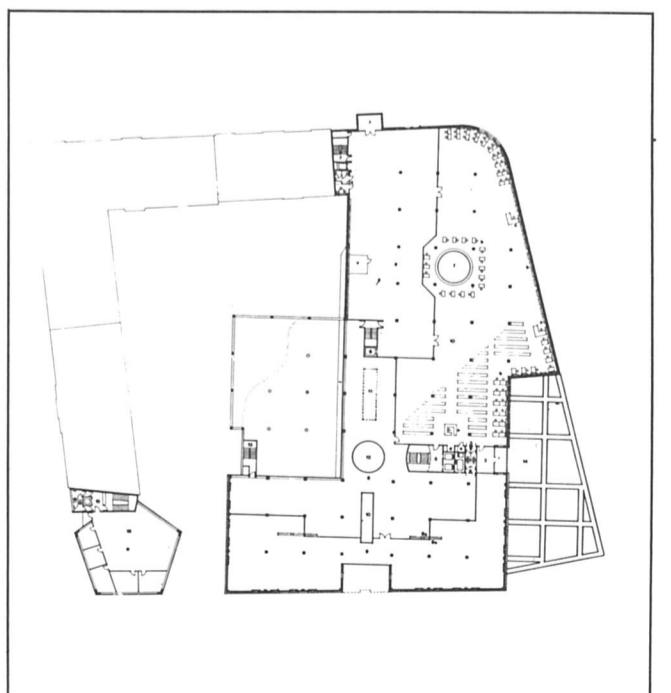
situacija

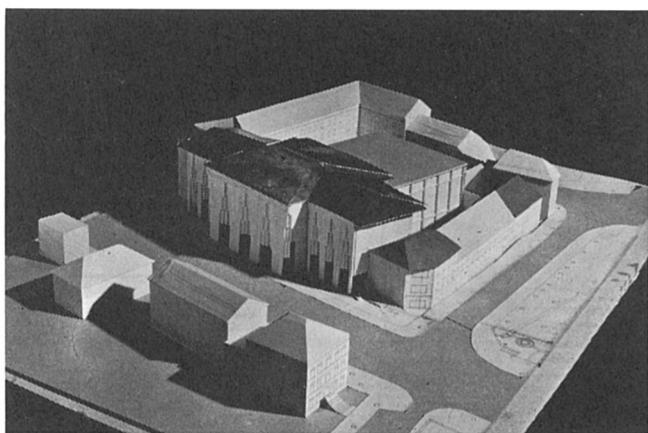
prereza

tloris prtiličja

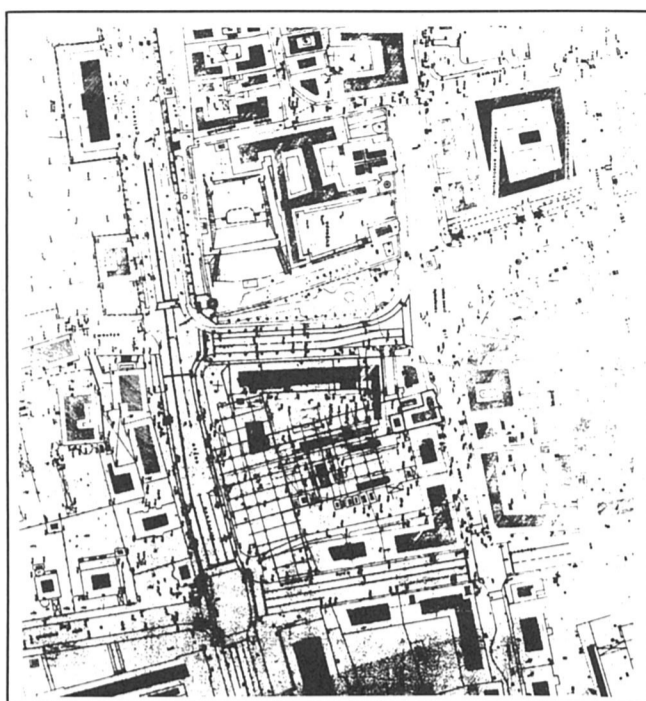

tloris prvega nadstropja

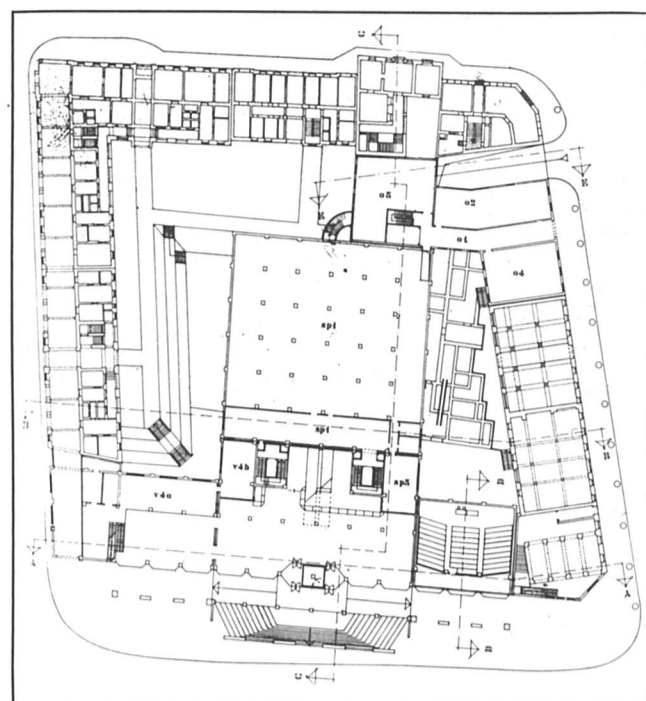

EMONA

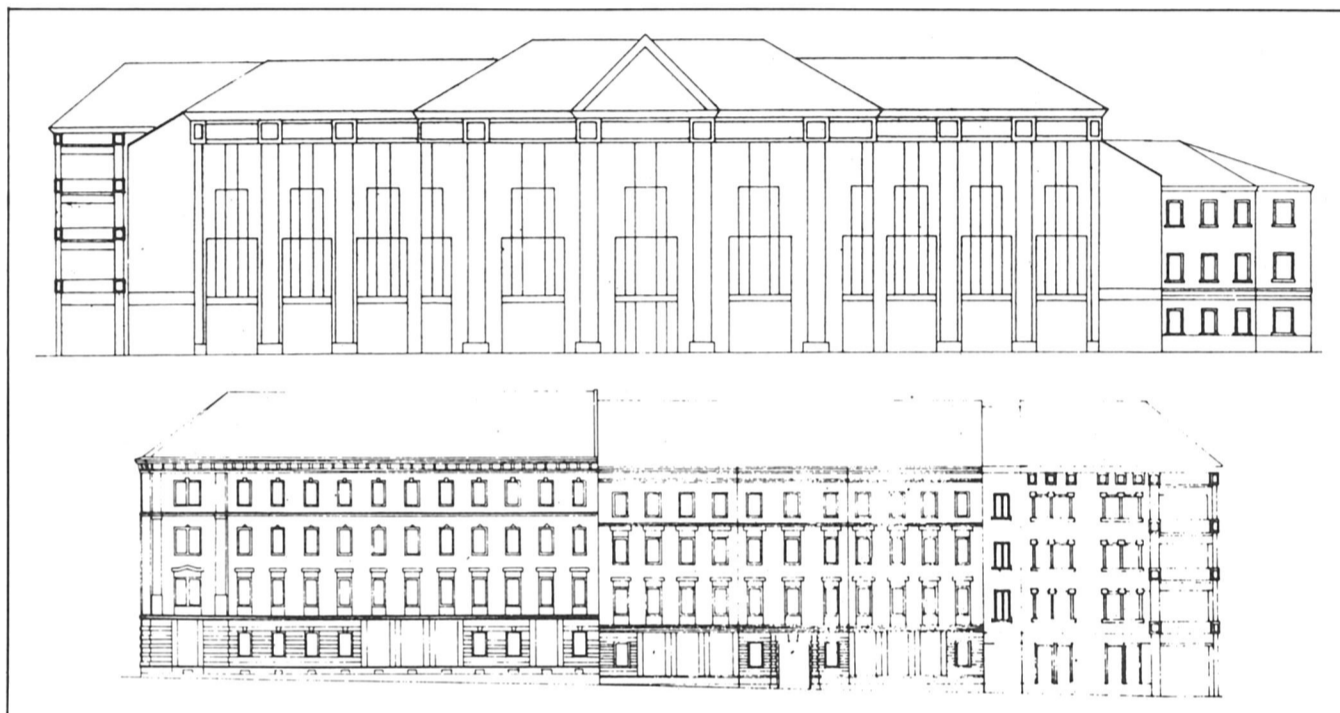
Elaborat ohranja obstoječe objekte, skoraj v celoti pa pozida razpoložljivo površino. Kot »aluzija palače« se obrača z glavno fasado in vhodom proti Aškerčevi ulici, v notranjost kareja pa postavi kubus, v katerem so pretežno skladišča. Projekt je vprašljiv predvsem zaradi neustrezne monumentalnosti, ki se izraža v nesprejemljivem, celo orientalnem arhitekturnem jeziku, neprimernem tovrstnemu objektu v Ljubljani. Pri tem elaborat ne rešuje občutljivega odnosa do obstoječe Plečnikove knjižnice niti na simbolnem niti na komunikacijskem nivoju, saj predvideva glavni vhod na Aškerčevi cesti. Projekt je v knjižničarskem smislu zadovoljivo rešen in omogoča racionalno izpeljavo zahtevanih programskih smernic. Dve enakovredni komunikacijski poti, ki povezujeta glavno knjižnično območje, nista najboljša rešitev, ker ju je težko nadzorovati, prav tako pa ni najustreznejša razporeditev informacijskih točk. Vendar bi bilo mogoče navedene pomanjkljivosti odpraviti.

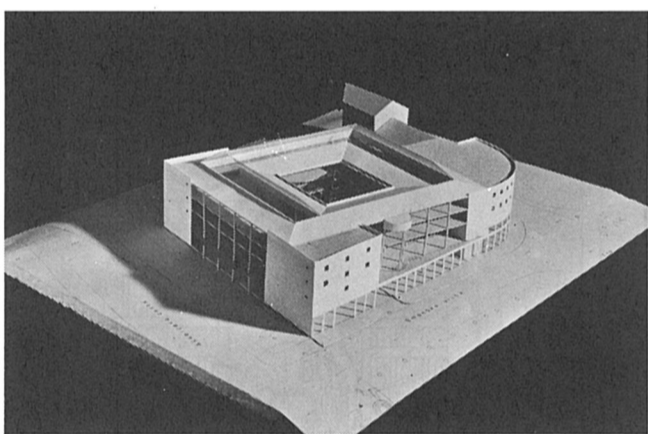
situacija

tloris pritličja

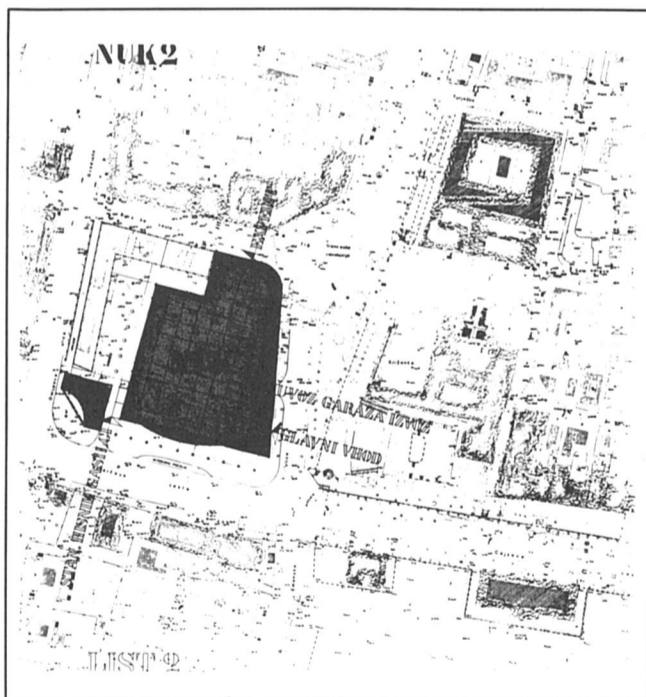

fasada na Aškerčevo in Kardejevo

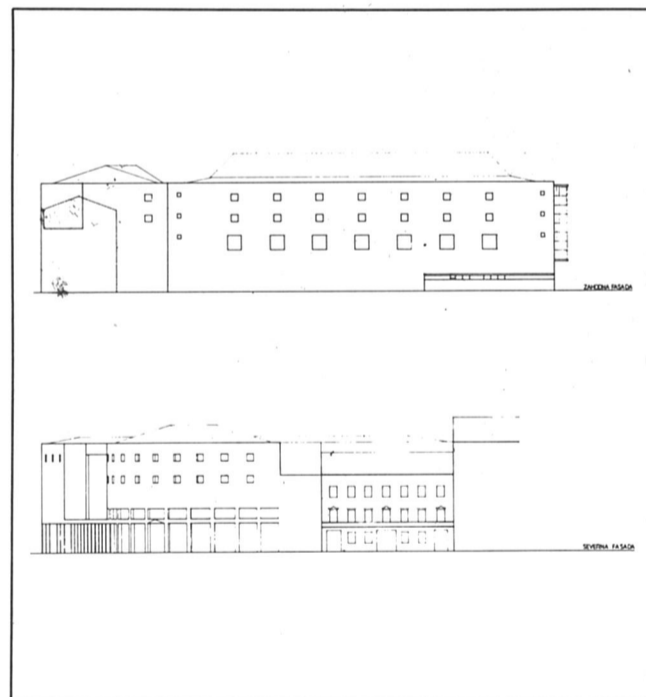

VIDIM

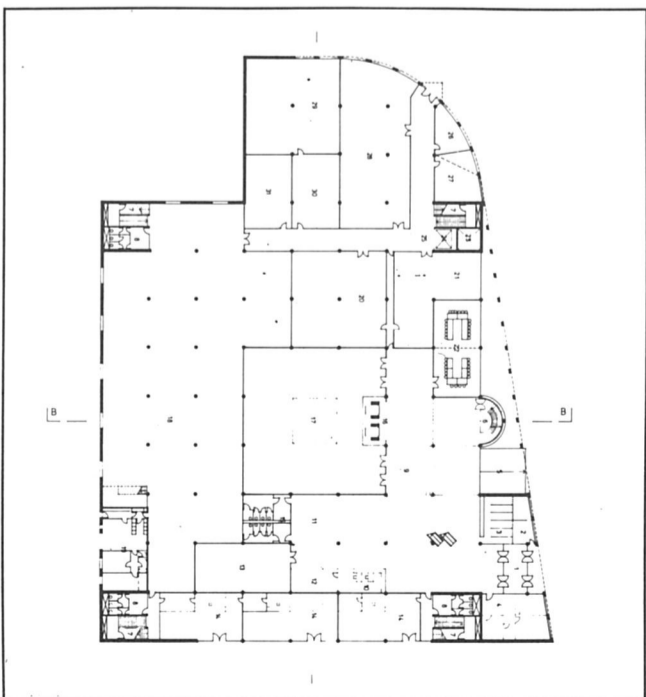
Elaborat VIDIM sodi med tiste, ki rešujejo problem NUK II s pomočjo kubusa s centralnim kvadratnim svetlobnikom. Stavbna gmota je zasnovana »modernistično«, na način s poudarjenimi zaobljenimi fasadnimi motivi in zelo velikimi steklenimi površinami. V načelu spominja na že preizkušene modernistične rešitve, ki pa po mnenju žirije zaradi svoje obsežnosti in tehnoloških problemov ne predstavljajo najustreznejše rešitve. Tloris pritličja je nepregleden, slaba pa je tudi komunikacija z zunanostjo. Nasploh je projekt nedodelan in na povprečnem strokovnem nivoju, ter ne ponuja svežih in kvalitetnih rešitev predvsem občutljivih problemov vklapljanja v okolje in navezave na obstoječo Plečnikovo knjižnico. Sama zasnova bi z manjšimi popravki omogočala izpeljavo knjižničarskega procesa. Predvsem je sporna lokacija skladiščnih prostorov in tehničnih služb v pritličju, kamor bi sodil pomembnejši knjižnični program. V primeru pričakovanih arheoloških najdb elaborat predvideva delno opustitev parkirnih površin, kar ni najustreznejša rešitev in v končni fazi pomeni opustitev parkirišč.

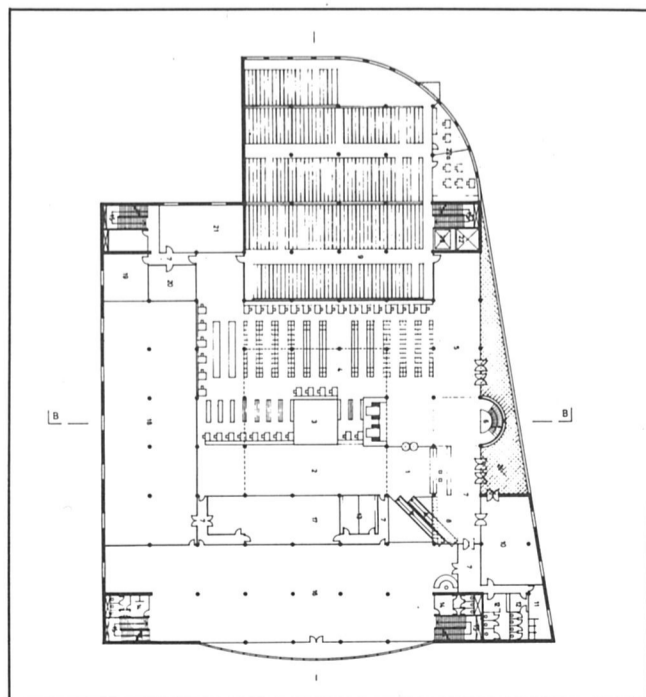
situacija

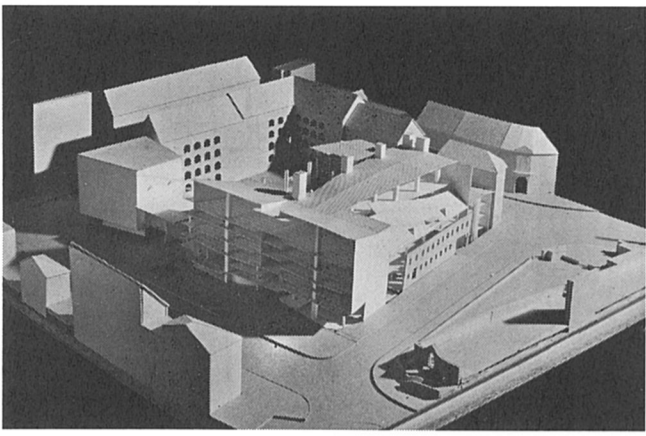
zahodna in severna fasada

tloris pritličja

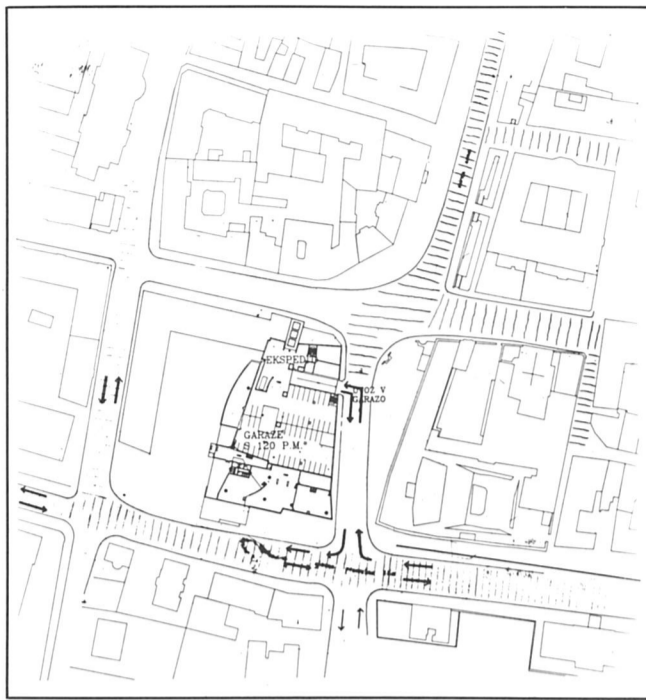

tloris prvega nadstropja

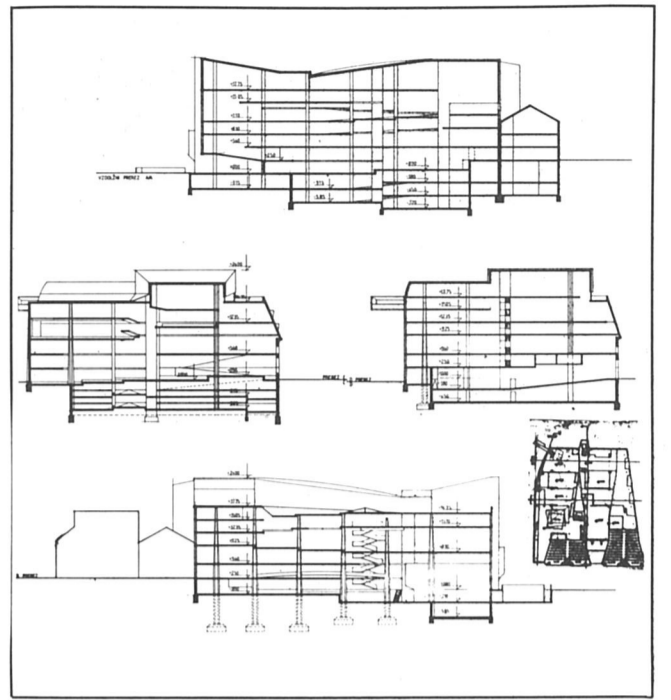

VNUKI

Elaborat pod šifro VNUKI predvideva monolitno rešitev z vsemi značilnostmi megastrukture. Ob Emonsko ulico je postavljen brez vidnih korelacij do prefinjenega konteksta, zlasti Križank. Objekt bi bil v principu lahko postavljen kamor koli. Formalistična računalniška obdelava tlorisov na prozornih folijah povzroča nečitljivost tlorisov po etažah. Razpored posameznih prostorov in prostorskih (vsebinskih) sklopov je obiskovalcem slabo pregleden. Veliki oceanski tlorisi, ki spominjajo na Scharounovo knjižnico v Berlinu, omogočajo po eni strani maksimalno fleksibilnost, po drugi pa slabo orientacijo v prostoru. Projekt slabo sledi podanim smernicam za NUK II in je manj funkcionalen s knjižničarskega vidika. Predvideva celo otroško knjižnico, za katero NUK sploh nima gradiva. Prost dostop do gradiva, ki ga predvideva koncept, je neuresničljiv, saj uporabnik lahko v izposojevalno območje prihaja in odhaja mimo skupne kontrolirane komunikacije. Prav tako ni dopustno, da servis za izposajo gradiva na dom ni povezan z enotno kontrolno točko. Razpored posameznih območij ni funkcionalno izpehjan, območje periodike presega zahteve, za prost dostop do publikacij so območja premajhna. Romantično meditiranje o poteh uporabnika, delavca in knjige, ki naj bi se na vseh točkah stikale, ni uporabno za zahtevani tip knjižnice.

situacija

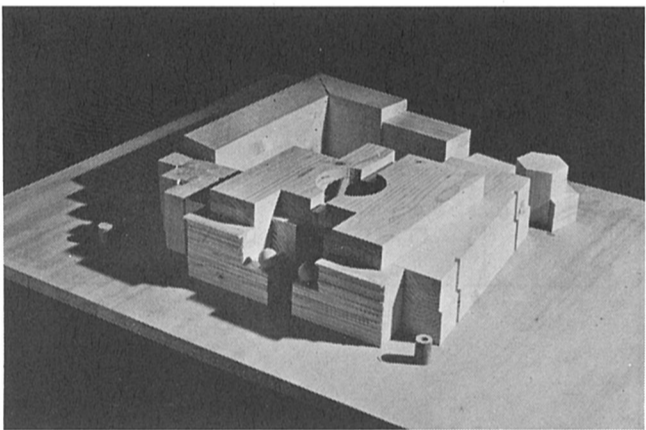
prerezi

tloris pritičja

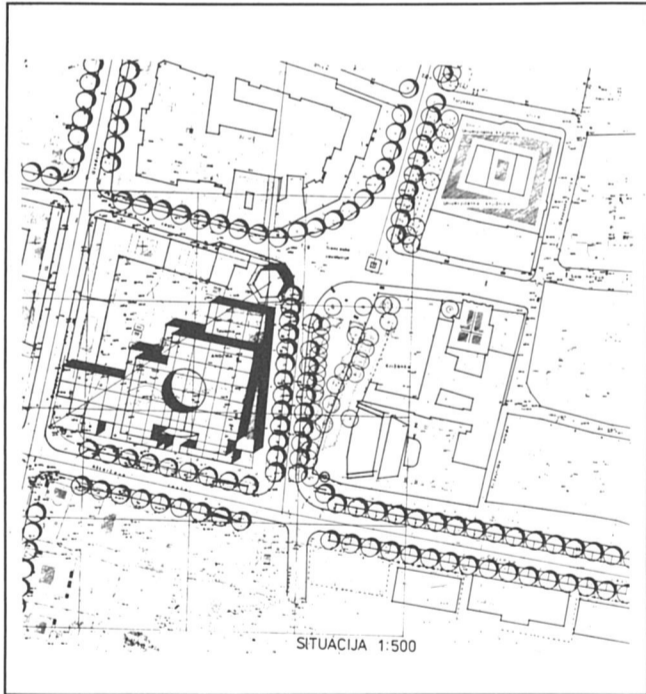

tloris prvega nadstropja

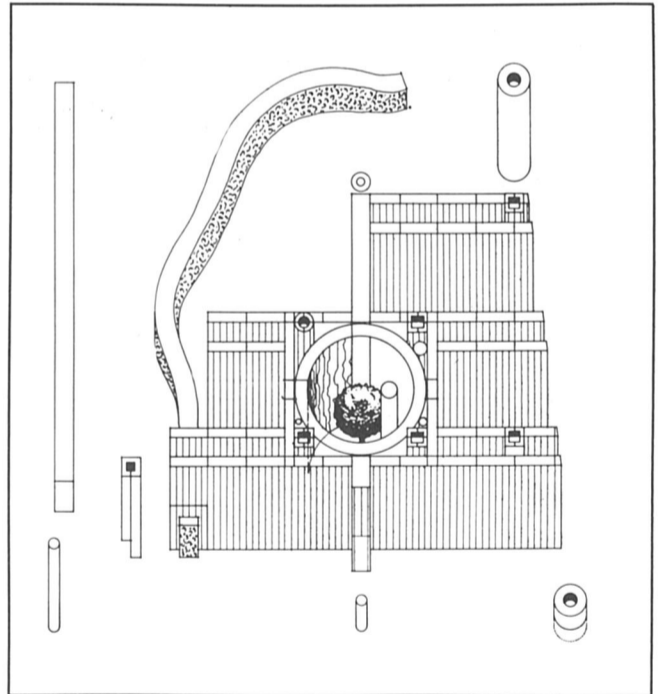

21321

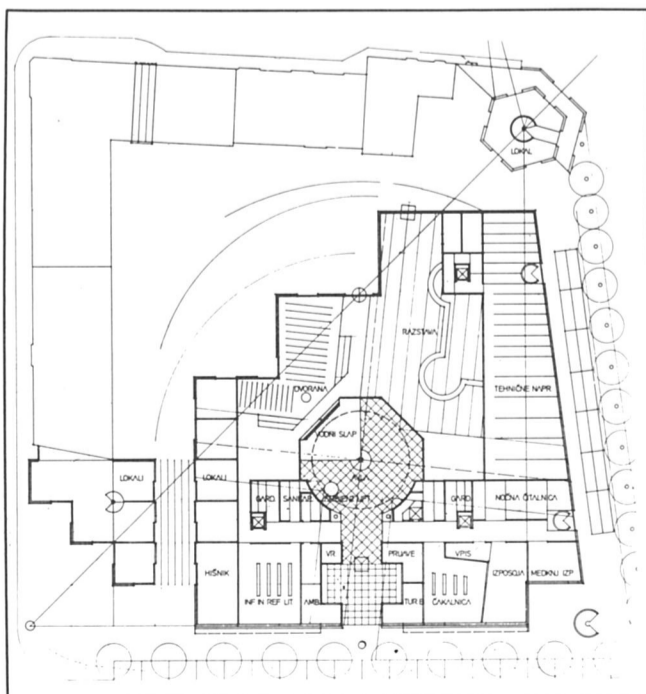
Elaborat pod šifro 21321 je zastavljen kot monolitni objekt, ki se gradira okrog osrednjega krožnega jedra, avle, ki poteka skozi vse etaže. Proti Aškerčevi cesti, s katere je glavni vhod, in Emonski cesti predvideva običajno robno pozidavo, v notranjost pa se globoko členjeno zajeda in pri tem ne kaže nobenega posebnega odnosa do občutljivega okolja. To velja zlasti za šesterkotni stolp ob Trgu francoske revolucije. Analitičnemu pristopu, ki veliko obeta, žal ne sledi adekvaten projekt, saj deluje bolj kot študija. Shematičnost se vije skozi celoten projekt in ga dela nečitljivega in pomanjklivega. Samo ena izdelana fasada in neopisana gornja nadstropja onemogočajo presojo rešitve. Elaborat zaradi omenjenih pomanjkljivosti ne ustreza formalnim razpisnim pogojem. Avtor se ni podrobneje ukvarjal s tehnološkim postopkom poslovanja knjižnice, vendar bi zasnova načeloma lahko omogočila funkcionalno rešitev knjižnice.

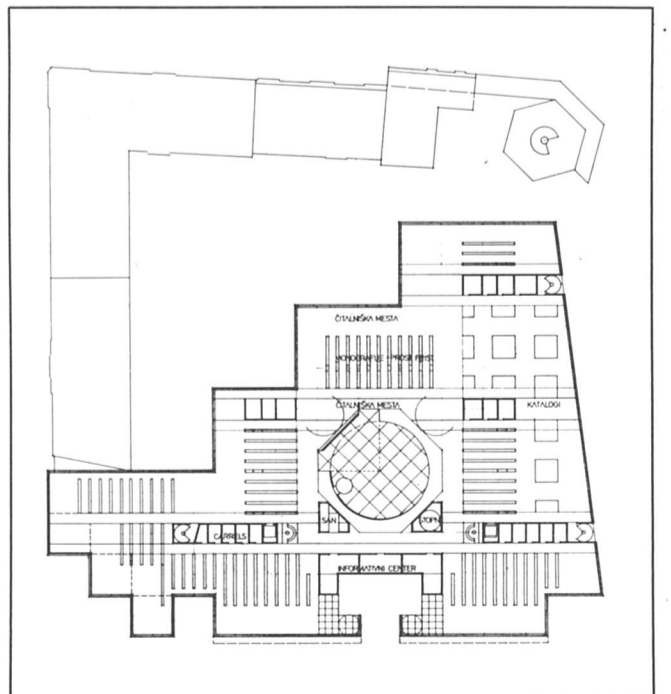
situacija

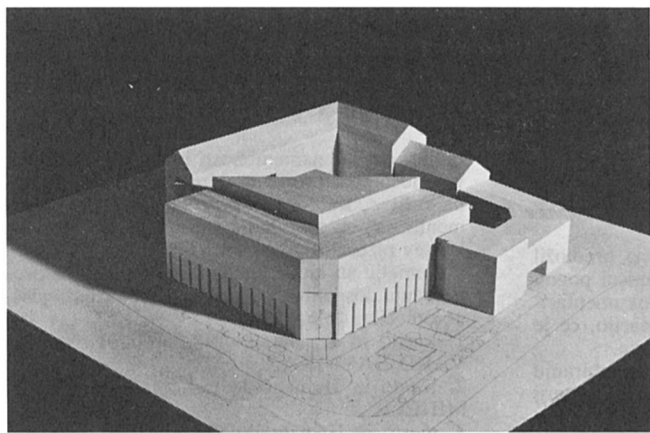
shema povezav

tloris pritičja

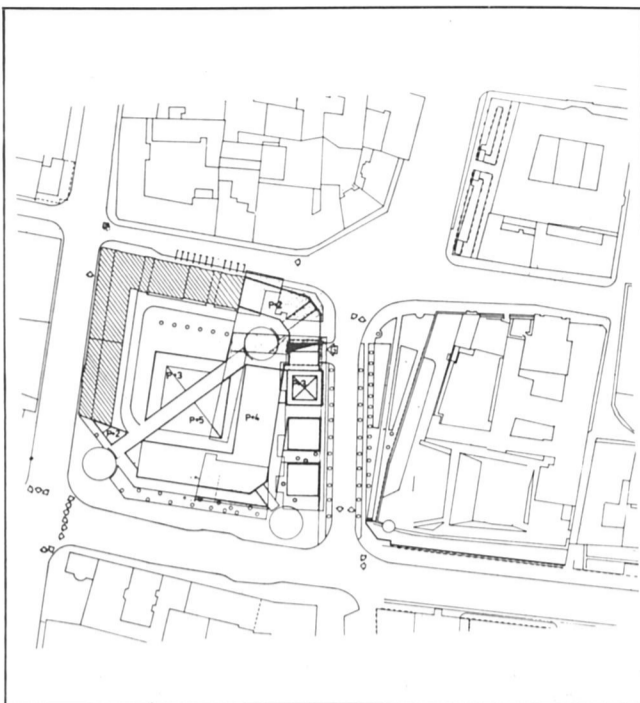

tloris prvega nadstropja

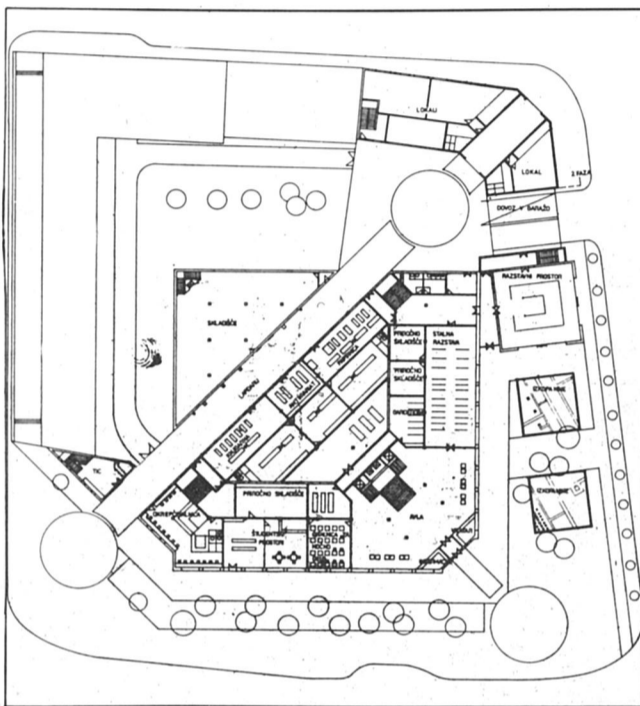

JEDRO

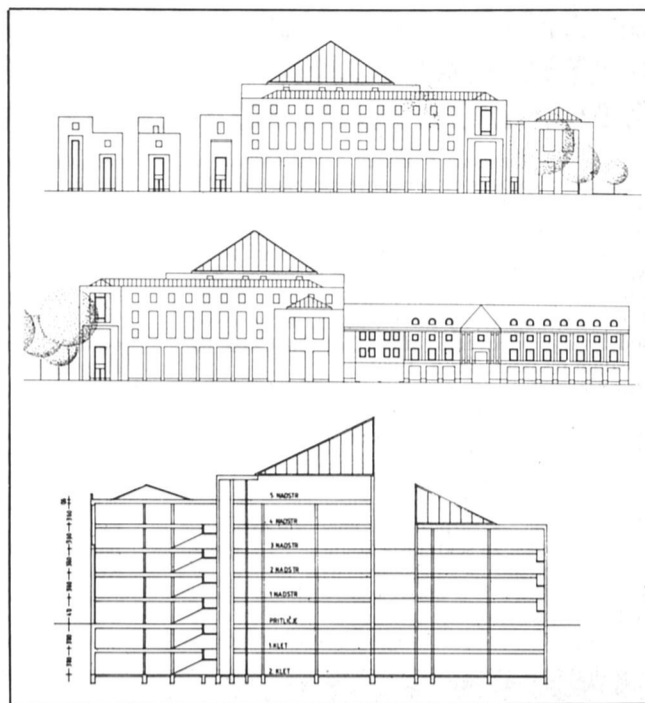
Osnovna značilnost elaborata je pretirano prilagajanje posameznim značilnostim okolja, kar postane prej kolaž kot homogena celota. Tako povzema najrazličnejše pobude, zlasti Plečnikovih posegov, in jih ne najbolj posrečeno vključuje v lastno zasnovo. V urbanističnem smislu uvaja diagonalno povezavo v smeri od Filozofske fakultete proti Trgu francoske revolucije, s katerega pa knjižnica ni dostopna. Tloris je funkcionalno nedorečen, ker so nekateri prostori dislocirani. Tako je okrepčevalnica izven direktnega dostopa uporabnikov, dvorana je v 5. nadstropju, avla v pritličju pa ne služi svojemu namenu, saj se knjižnica prične šele v 1. nadstropju. Neprimerna so skladišča trikotne oblike in prerezana na dva dela, povezana z mostovžem. Kvadratura skupnih prostorskih kapacitet iz projekta ni razvidna. Elaborat v zelo majhni meri upošteva programske smernice NUK II in zato projekt funkcionalno ne ustreza zahtevam knjižnice. Napake so tako velike, da jih na osnovi danega koncepta ni mogoče odpraviti. Avtor se zaveda problema pričakovanih arheoloških najdb in predvideva raznovrstne možnosti njihove prezentacije.

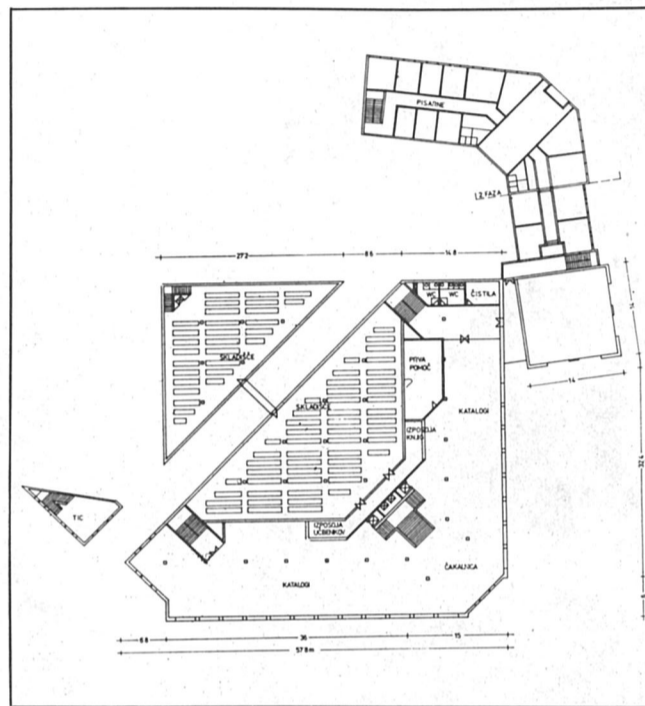
situacija

tloris prilitchja

fasada in prerez

tloris prilitchja

ODLOMKI Z OKROGLE MIZE O NATEČAJU »NUK II«

Ana Korže-Strajnar

MI (knjižničarji) nikakor ne mislimo zapustiti Plečnikove stavbe. V tej stavbi bo ostalo vso tradicionalno pomembno gradivo. Ne mislimo opustiti sedanjih skladišč, ki so zelo potrebna, oz. edina zgrajena po standardih in zahtevah, ki veljajo še danes.

Ciril Stanič

Za mene je pogled z Aškerčeve (na prvonagrajeni projekt) nekaj raztrganega. To je nekaj takšnega, čeprav mi boste očitali, da sem »žleht«, kot bi naredili novo cerkev na Žalah.

Peter Krečič

Strinjam se z dr. Koširjem, da se je treba držati napisanih pozicij, da je treba spoštovati pogoje, ki jih sprejememo. Mislim pa, da ni postavljen pod vprašaj samo legitimnost natečaja. Torej štejem natečaj vendarle za veljaven in se o njem spleta razpravljati.

Mislim, da je zveza med Križankami in NUK (v prvonagrajenem projektu) miselna zveza, utemeljena v likovnem razmišljanju, da je to likovna povezava. Vendar je kar v tej fazi treba reči, da perforiranje zidu ne pride v poštev in da ta povezava ni posrečena. Mislim, da nova NUK ne bo popolnoma nič prizadeta, če ta povezava odpade in da bo avtor to razumel.

Andrej Pogačnik

Ne smemo se vedno znova spraševati o stvareh, ki so že bile rešene. Saj se mesto vendarle gradi postopoma in vsak naslednji korak kompletira prejšnjega, sicer so to začarani krogi. Za Slovence je značilno, da stalno demantiramo ideje drugega, da nam ni vseč, kar delajo drugi. Mesto je zato raztrgano in polno fragmentov.

Janez Lajovic

Pri takšnih natečajih je normalno, da je n-1 število razočaranih, če je skupno število natečajnikov.

Sprašujem se, ali se je žirija prav odločila v oceni kontekstualnosti. Pričakoval sem, da bo tukaj prisoten sam Podrecca, a smo očitno premajhni, da bi se on udeležil našega razgovora. Zadovoljen bi bil vsaj z Janezom Koželjem, ki bi nekaj povedal, kaj je pravzaprav s tem kontekstom bilo. Večina natečajnikov se je odločila, da naj bo na tem mestu palača. V naših očeh se torej še vedno smatra knjižnico kot nekaj privzdignjenega, žirija pa se je odločila za tisti natečaj oz. delo, ki je z vidika arhitekturne forme po mojem mnenju še najbližje kontekstu Križank. Zame je vprašanje, če je to prav, saj so Križanke izjema in imajo drugo funkcijo kot knjižnica. Funkcija knjižnice ni rekreacija ali gledališče

na prostem ali arheologija, ampak pretok informacij itn.

Vprašljivo je, ali je za to področje primernejši mestni tip arhitekture ali ta, ki bi bolje pristajal v nemestno okolje, mogoče mediteransko, bodisi kot hotel ali karkoli, nikakor pa se mi ne zdi, da je to nekaj, kar na tem mestu dobro sedi.

Aleš Sketelj

Projekt ocenjujem kot laik na tem področju (arhitekture). Vsi vi govorite o železniški postaji in Žalah, jaz pa med temi projekti ne vidim nobene povezave. Slišal sem, od arhitekta, da, ko bo ta železniška postaja zgrajena, vlaki ne bodo mogli voziti. Mi (knjižničarji) se globoko nadajamo, da bo knjižnica funkcionirala, ko bo zgrajena.

Janez Lajovic

Upal bi si trditi, da ni bilo nobene igre v žiriji. Glede na njeno sestavo bi lahko pričakovali popolnoma drugačen rezultat.

VI (knjižničarji) se morate skupaj s projektantom izobraziti, kako se da napraviti knjižnico, da bo tako zanimiva kot je tukaj (v natečajnem projektu) in da bo enako uporabna še vsaj čez 20 let.

Jože Dobrin

Mislim, da bomo gradili objekt, za katerega ne vemo, kakšen bo. Če bi razpisali natečaj v dveh stopnjah, med dvema ali tremi projektanti, ki bi jih dobro plačali, bi dobili res racionalen in dober projekt, ki bi ga bilo mogoče tudi kalkulantsko obdelati. Zdaj pa nimamo nobene garancije, ne glede ali je to Markov projekt ali kakšen drugi.

Ciril Stanič

Zdi se mi, da je tukaj zbor arhitektov in vi imate možnost, da skupaj predlagate, kar je pravilno... Bodite močni, Madonca!

Aleš Sketelj

Natečaj je pogoj za to, da je investicija dobro speljana, ni pa že kar garancija, da bo uresničena.

Vladimir Mušič

S svinjarjami se človek nerad ukvarja, ampak zanimivo je, da se take svinjarije ponavljajo.

Kaj pomeni pripomba iz poročila žirije, da je treba gradbeno linijo prilagoditi Aškerčevi cesti? Kateri gradbeni liniji v katerem segmentu Aškerčeve? Zakaj ne nadaljevati modela, ki ustvarja humanizirano okolje vzdolž Aškerčeve ceste. Mislim, da je to posledica avtomatizma, mehanizma razmišljanja, iz katerega veje ta kretenska preokupacija z blokom 19. stoletja, ki kar naenkrat straši po Ljubljani.

Po mojih opažanjih je ta natečaj prelomen v zgodovini ljubljanskih natečajev. Dobili smo deset do petnajst

projektov izredno visoke kvalitete, zato je jasno, da so emocije po objavi rezultatov toliko bolj razburkane kot sicer.

Citati so izvlečki iz zapisnika z okrogle mize o »NUK II«, ki so jo organizirali razpisovalci natečaja 23. 10. 1989. Izjave so neavtorizirane in lektorirane.

SKLEPNO POROČILO O DELU IN SKLEPIH OCENJEVALNE KOMISIJE ZA IZDELAVO IDEJNEGA INTERNEGA NATEČAJA PROJEKTA PREUREDTVE PROSTOROV NARODNE GALERIJE IN OBJEKTA KLUBA DELEGATOV Z NADZIDAVO IN POVEZAVO MED OBEMA OBJEKTOMA TER ZUNANJO UREDITVIJO

Natečaj sta razpisala v marcu 1989 Odbor za preureditev prostorov Moderne galerije pri MK SZDL Ljubljana in Narodna galerija.

Na natečaj so bili povabljeni arhitekti: Miloš Bonča, Branko in Ivan Kocmut, Stanko Kristl, Tomaž Medvešček, Milan Mihelič, Boris Podrecca, Edvard Ravnikar, Igor Škulj, Marta Tobolka-Čupić. Boris Podrecca je s pismom, 20. 6. 1989, svoje sodelovanje odpovedal, Marta Tobolka-Čupić pa s svojim pismom, 28. 6. 1989.

Razpisovalec je imenoval ocenjevalno komisijo v sestavi: predsednik dr. Marjan Tepina, podpredsednica dr. Jelisaveta Čopić in člani: akad. slikar Janez Bernik, dr. Anica Cevc, inž. arh. Matjaž Garzarolli, inž. arh. Jure Kobe, dr. Marco Pozzetto, inž. arh. Marko Župančič.

Za poročevalca je razpisovalec imenoval inž. arh. Savina Severja, za sekretarja komisije pa Lojzeta Gostišo, umetnostnega zgodovinarja.

Marko Župančič je iz bolezenskih razlogov odpovedal svoje sodelovanje v komisiji.

Razpis predvideva prvo nagrado 50 in drugo 30

milijonov din ter vsakemu udeležencu povračilo stroškov po 20 milijonov. Ocenjevalna komisija si je pridržala pravico, razdeliti nagrade po lastnem preudarku znotraj skupne namenske vsote, vendar tako, da ni več enakih prvih mest, da ne bi bilo dvomov, komu naj razpisovalec poveri izvedbeni projekt.

Začetek natečaja je bil 30. marca 1989, rok za oddajo del pa 30. junij 1989 do 12. ure.

Razpisovalec je v razpisanem roku sprejel sedem projektov, ki so jih poslali arhitekti:

Miloš Bonča, Ljubljana,
Branko in Ivan Kocmut, Maribor,
Stanko Kristl, Ljubljana,
Tomaž Medvešček, Ljubljana,
Milan Mihelič, Ljubljana,
Edvard Ravnikar, Ljubljana,
Igor Škulj, Ljubljana.

Komisija je delala na 6 sejah s polno udeležbo. Na svoji 2. seji, dne 19. 6. 1989 je komisija sprejela nekatere norme o metodah svojega dela in jih združila v poslovnik, v katerem je med drugim

zapisano:

V 4. členu: Komisija v načelu sklepa in odloča soglasno, le v izjemnih primerih z enostavno večino glasov;

v 9. členu: Če bi udeleženec natečaja predložil dokumentacijo ali izdelek, ki ga razpisni pogoji niso zahtevali, lahko komisija tako dokumentacijo in/ali izdelek upošteva kot informacijo, če je potrebna, ne pa kot kriterij ocenjevanja.

v 10. členu: Pri svojem ocenjevanju in izbiranju projektov komisija uporablja kot temeljni kriterij komplementarnost realnosti in strokovne kvalitete, v tem pa:

- zadostitev zahtevam investicijskega programa in sodobne muzeologije,
- ustreznost arhitekture kot izraza kulturne namembnosti projektiranega objekta,
- smotrnost in gospodarnost predvidene gradbene tehnologije,
- lastne kriterije ocenjevalca;

v 11. členu: Pri popolnem upoštevanju programi-

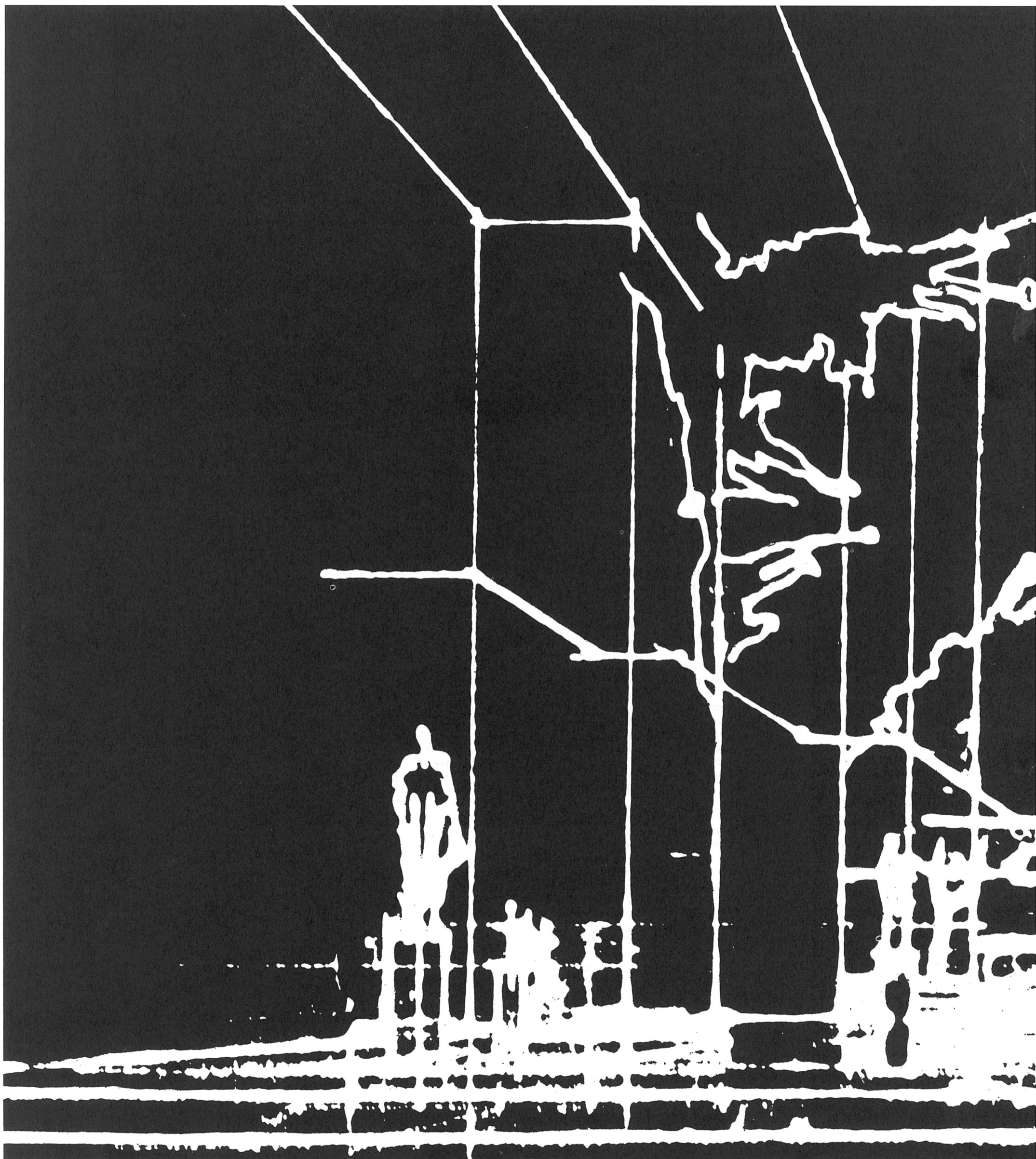
ranih površin, namembnosti in funkcionalne povezanosti prostorov morebitne drugačne projektne rešitve, kot jih predvideva natečajna dokumentacija, ocenjevalna komisija ne bo štela za kršitev razpisnih obveznosti.

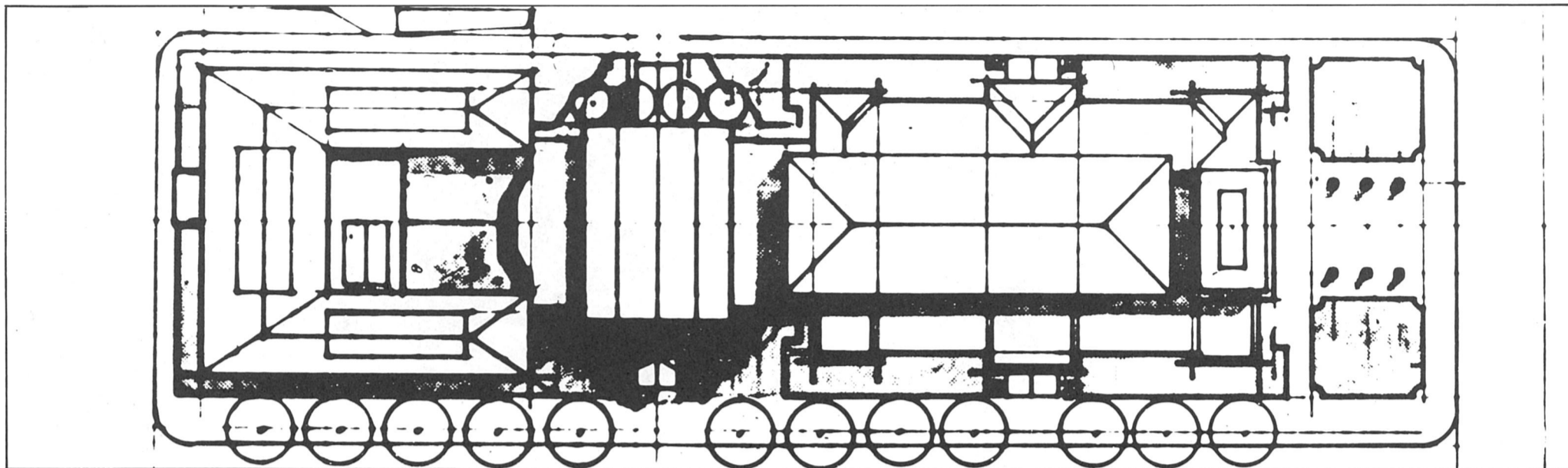
Po temeljitem individualnem in skupinskem proučevanju dospelih projektov se je komisija soglasno odločila, da prejmejo:

1. mesto in I. nagrado (90,900.000) din EDVARD RAVNIKAR,
2. mesto in II. nagrado (54,600.000) MILAN MIHELIČ,
3. mesto in II. nagrado (54,600.000) TOMAŽ MEDVEŠČEK,
4. mesto in II. nagrado (54,600.000) BRANKO IN IVAN KOCMUT,
5. mesto in odkup (36,400.000) MILOŠ BONČA,
6. mesto in odkup (36,400.000) STANKO KRISTL,
7. mesto in odkup (36,400.000) IGOR ŠKULJ.

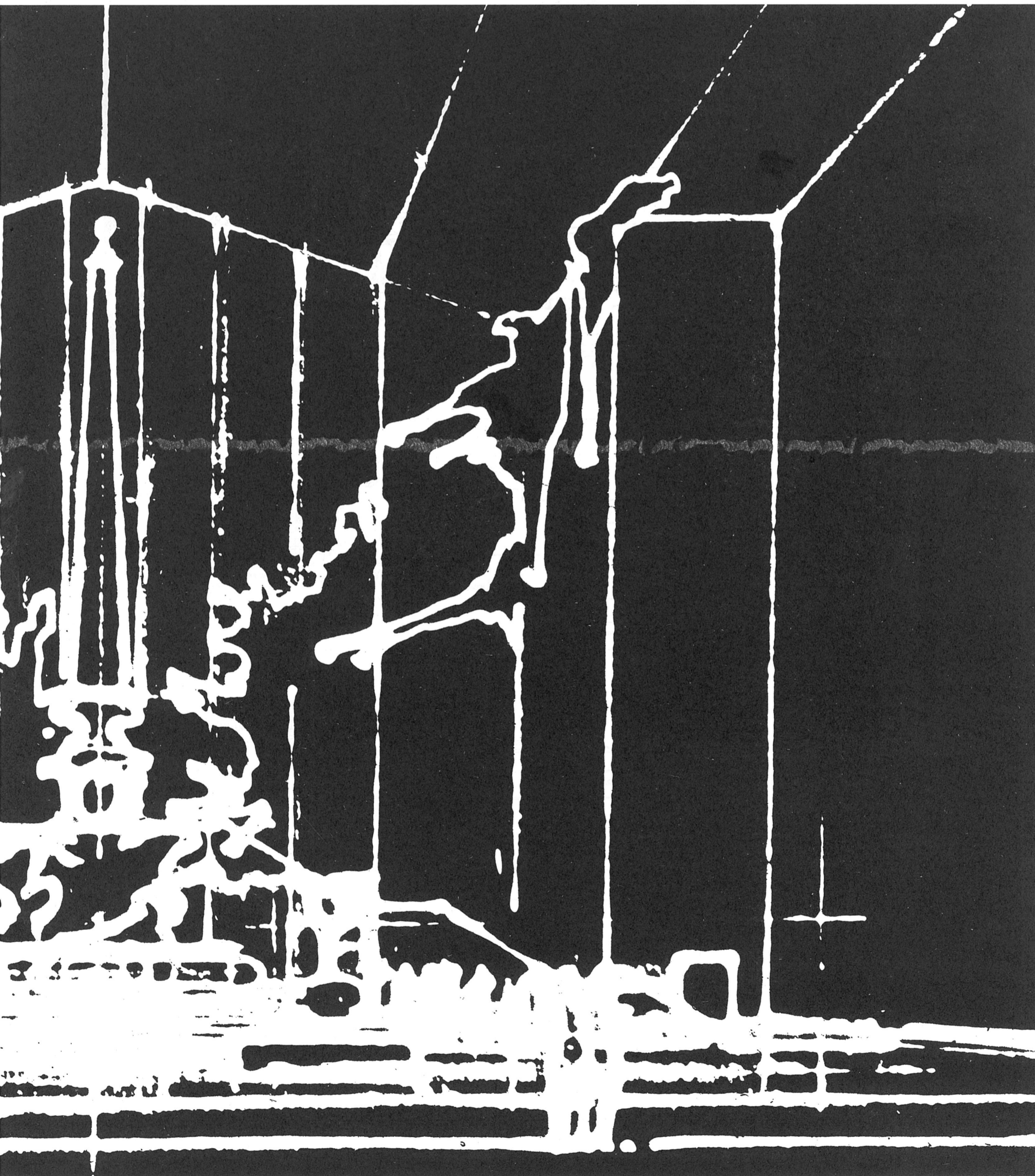
(valorizirane vsote)

Posamezne projekte je komisija ocenila takole:

situacija

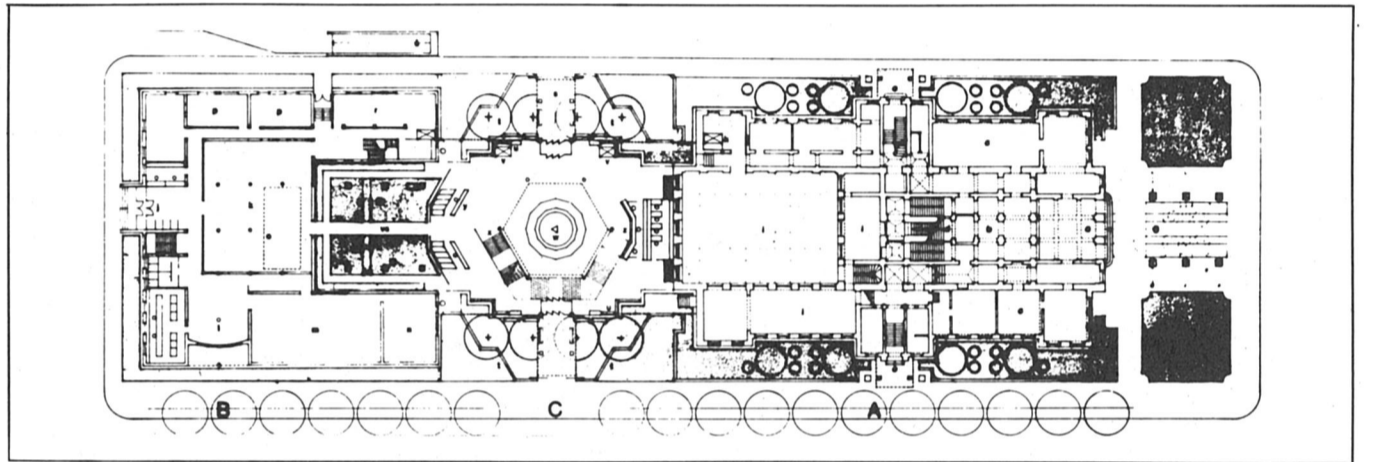
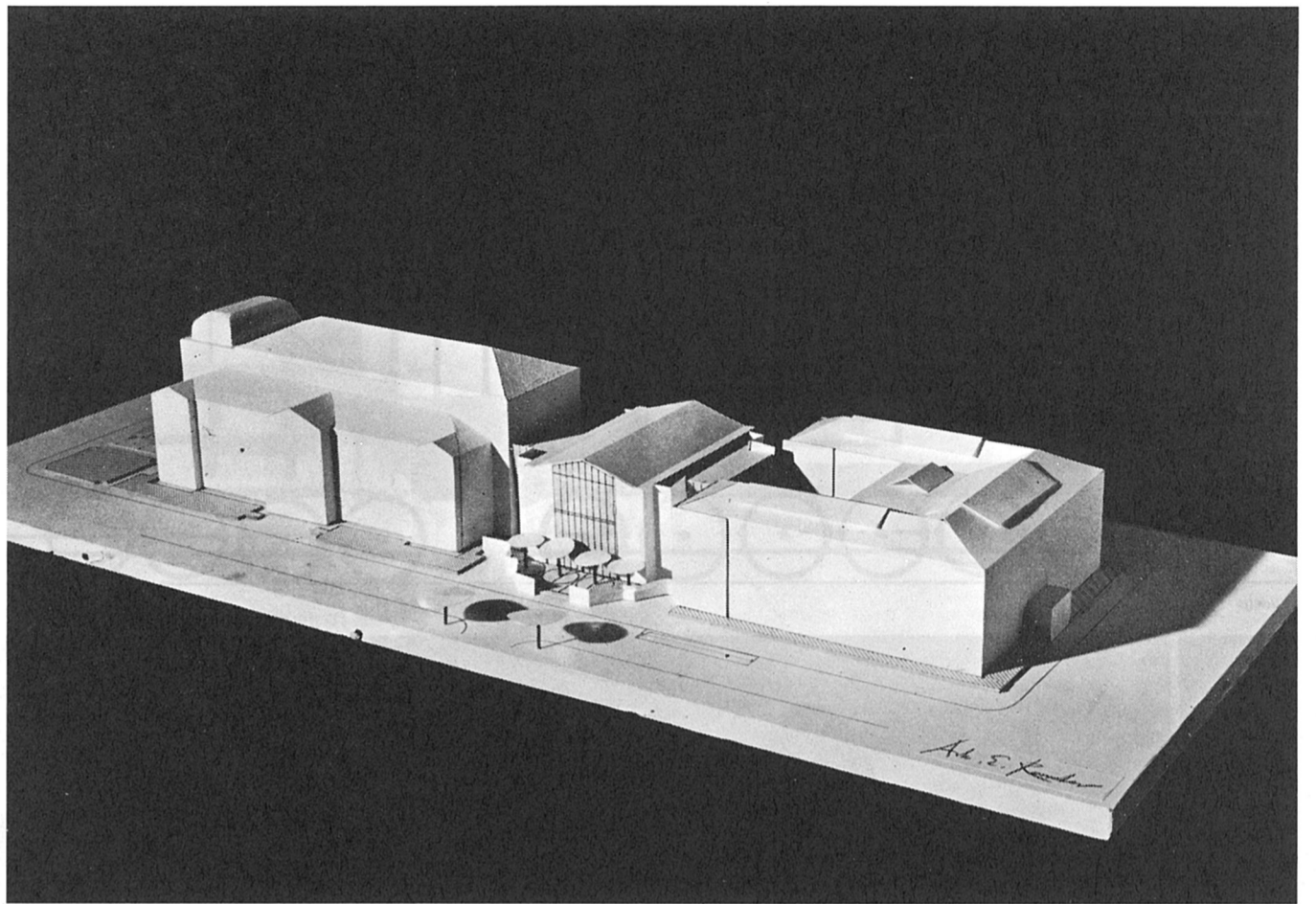

Edvard Ravnikar v svojem elaboratu najbolj pretehtano obravnava bodočo Narodno galerijo tako v strukturi novega celotnega sklopa kot v njegovi prostorski in pomenski umestitvi v mestno tkivo. Celotni sklop je v njegovem predlogu razdeljen na jasno členjena telesa. Tvorijo ga stara Narodna galerija, novi razstavní prostori s spremljajočim programom v nadgrajeni zgradbi Kluba delegatov ter osnovni povezovalni člen, »rotunda«, v osi Kidričeve ulice – funkcionalno vrtilišče dveh osnovnih kubusov, ki predstavlja primerno središčno locirani glavni vhod, značaja celotnega sklopa primernih razsežnosti. S tem je postavljena zgovorna hierarhija posamičnih delov celote. V značaju obstoječe Narodne galerije projekt izlušči vodilni motiv »piana nobile« kot poglobitve razstavne površine z najbolj funkcionalno obhodno ogledno potjo, ki vodi skozi primerno dimenzionirane dvorane »na zgornjo luč«. Projekt te kvalitete zrcalno, vendar novi situaciji in času primerno (tehnik!) prenese na novi objekt. Vendar se v zrcalni preslikavi zgodi metamorfoza: pozitiv osrednjega telesa Narodne galerije dobi svoj odgovor v negativu obstoječega, na novo proporcionalnega, sedaj galerijskega atrija Kluba delegatov, ki vzpostavlja bogato govorico zaprtega in odprtega prostora novega sklopa galerije. Tem kvalitetam arhitekturnega oblikovanja pa botrujejo razmeroma skromno dimenzionirane površine za slovensko umetnost in občasne razstave, ki jih bo s primernim pregrupiranjem spremljajočih galerijskih dejavnosti, velikih oglednih depojev in razpršenih delavnic potrebno v nadaljnji obdelavi projekta uskladiti z zahtevami razpisa.

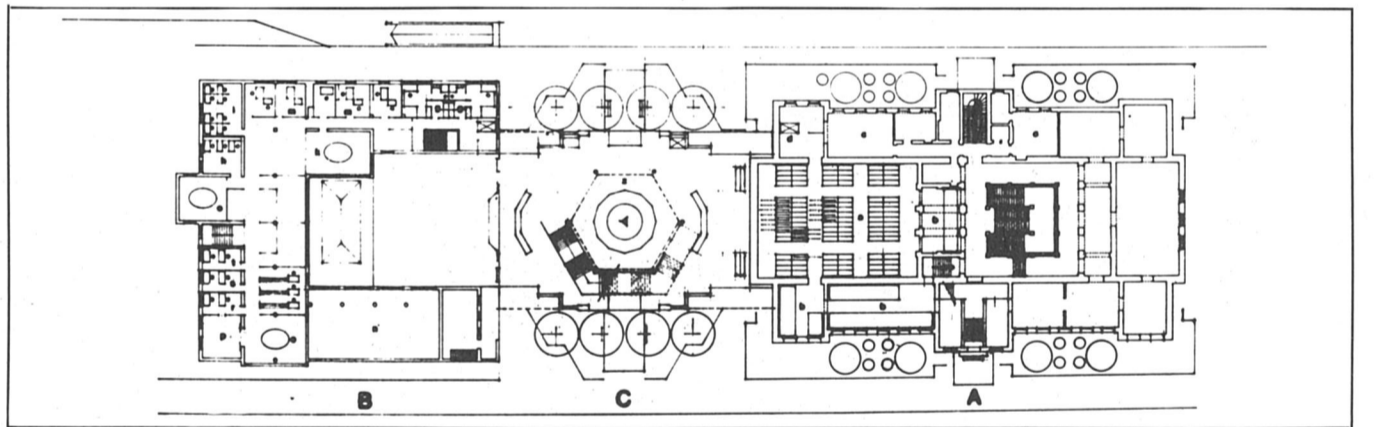
Zastekljeno osrednje telo nudi prostor vsem dejavnostim, ki spremljajo primerno opremljeni vhod v sodobno galerijo. Tu je dobil, tudi v arhitekturni pripovedi, prestavljeni Robbov vodnjak **streho** s poudarjenim, glavni osi kompleksa prečno postavljenim slemenom v osi Kidričeve ulice. Od tu vodijo skupna pot ali posamični vhodi v specifične dele nove galerije. Obvezna suha povezava s prostorom za občasne razstave v grafičnem delu načrta ni jasno izražena. Pod osrednjim telesom so locirani centralni prostori tehnike in bogato dimenzionirani sprejemni manipulacijski prostori. Njihovo razsežnost, lokacijo dvigal in problematični denivelirani dovoz bo morala pretehtati morebitna nadaljnja obdelava načrta. Južni, obstoječi vhod v Galerijo je namenjen občasnim, posebnim prireditvam, severni, sedaj vhod v zgradbo Kluba delegatov, pa poslovnim in tehničnim namenom.

O povezanosti novozgrajenega s starim pa v pričujočem načrtu ne govori le notranja struktura celote. To težnjo navzven poudarja superpozicija izsekov fasadnih pasov stare galerije na nova in priključena telesa, kar naj v celoto vnaša »veliki stavbni red«, kot ga omenja poročilo, ter skrbna, na izročilo zgodovine mesta naslonjena obdelava obrobne parterja.

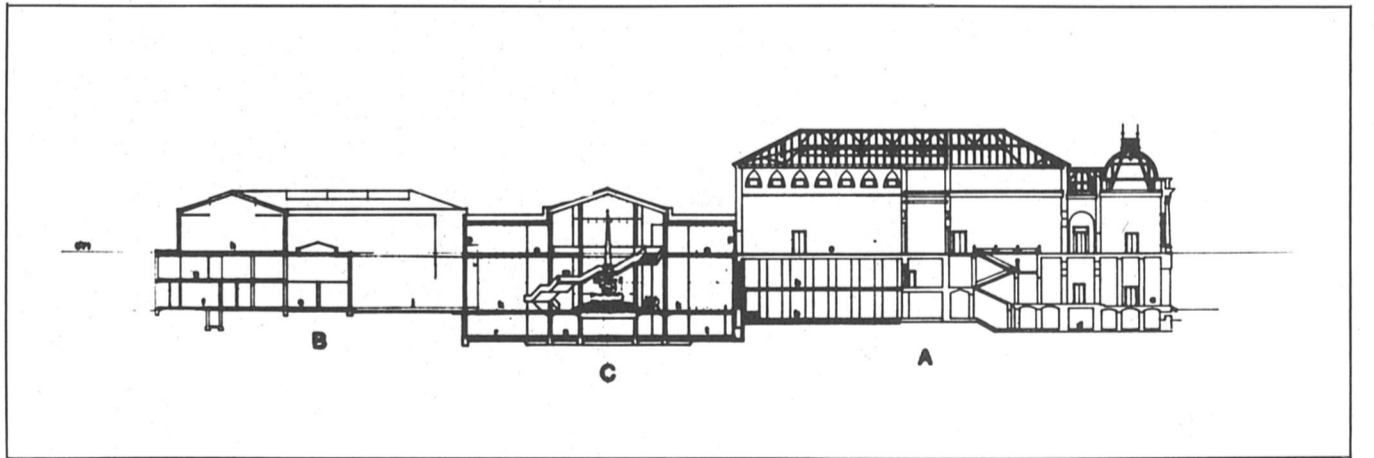
Vse te odlike so ob elementih, ki jih bo potrebno še nadgraditi, odločile, da se projektu prisodi 1. mesto in prva nagrada in ga investitorju priporoči v nadaljnjo obdelavo.

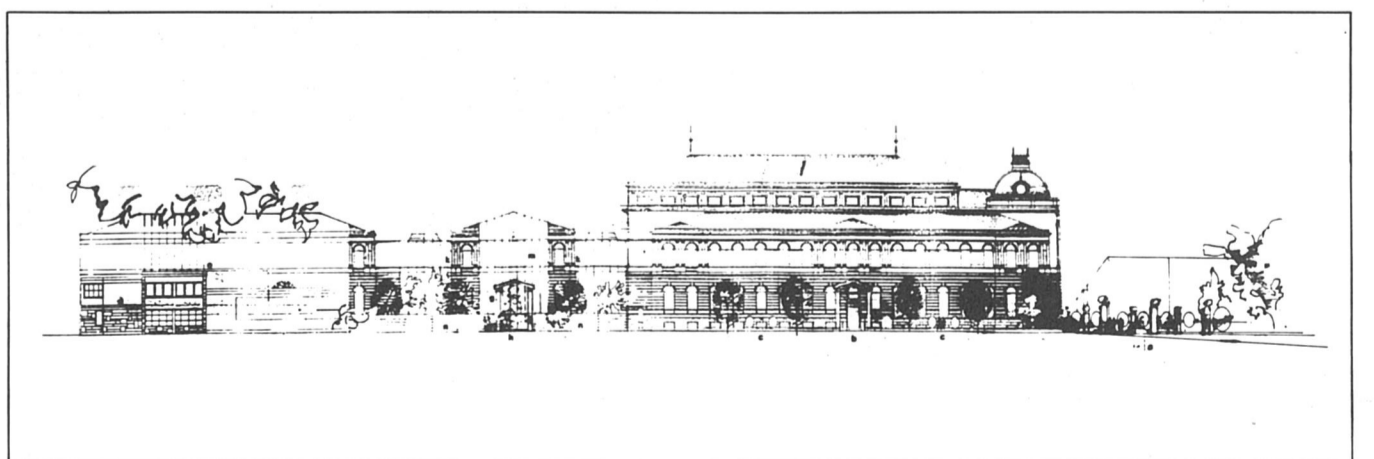
loris priljučja

loris prvega nadstropja

prerez

fasada

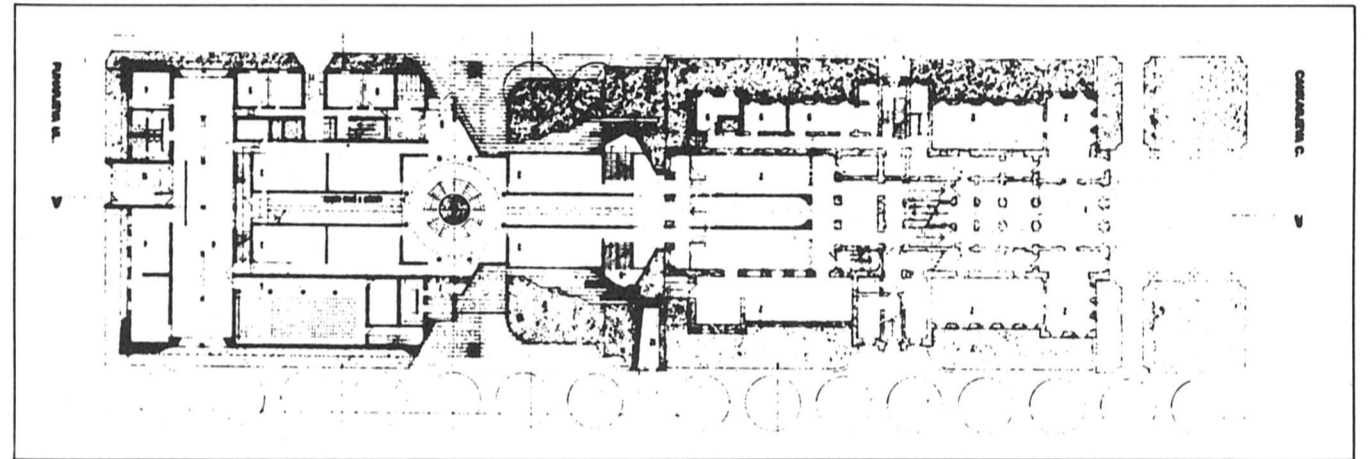
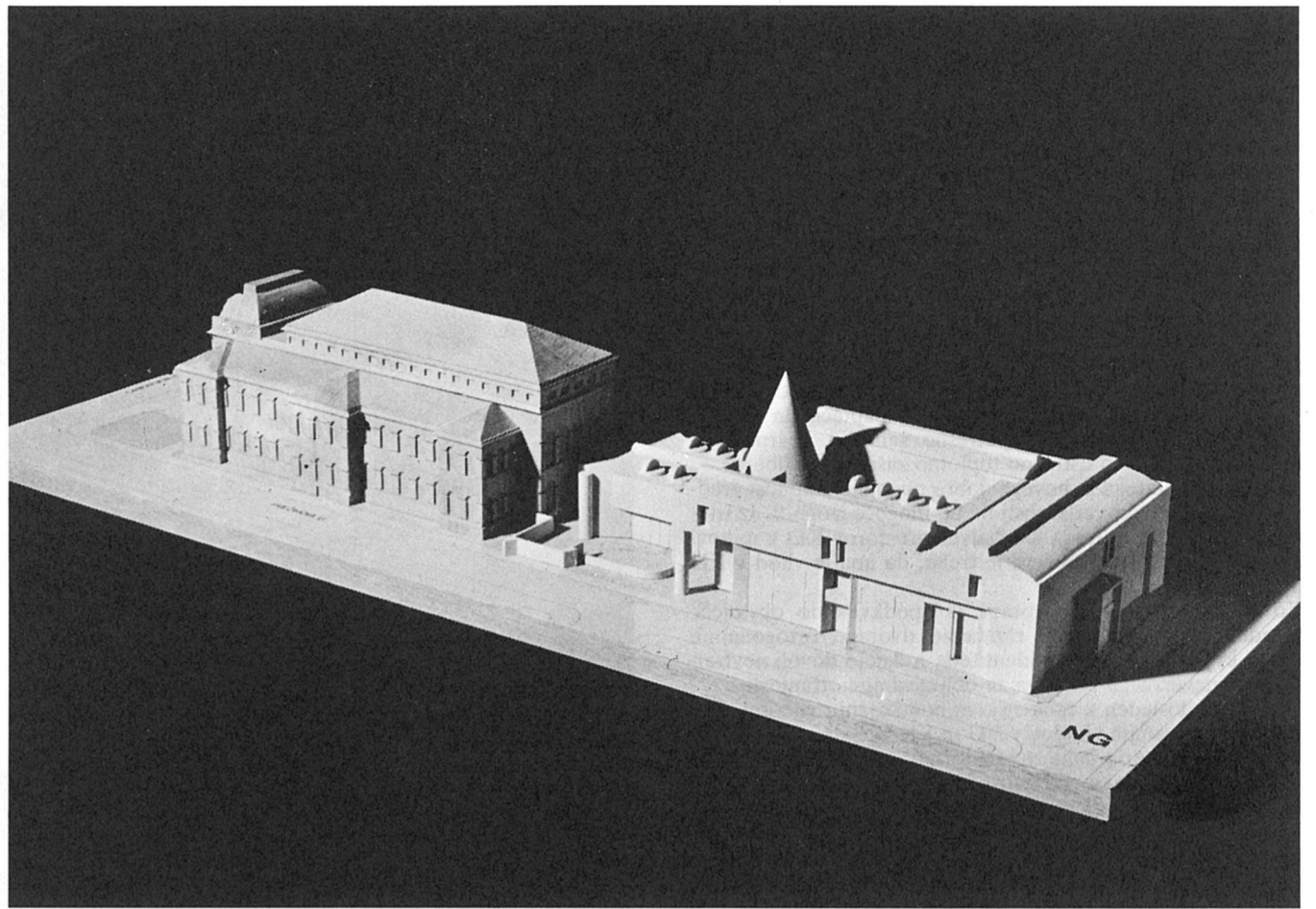
AVTOR: MILAN MIHELIČ

Rešitev odlikujejo jasno domišljena in z vso doslednostjo izpeljana izhodišča, ki temeljijo na nesporni valorizaciji obstoječih in dodanih gradbenih členov nove arhitekturne celote. Na osnovi kompleksnega razmišljanja o vseh vidikih investicijskega posega v prostor za Narodno galerijo avtor prav temu objektu namenja v novi urbani kompoziciji dominantno mesto, ter ga kot značilno palačo s konca 19. stoletja spoštljivo ohranja v integralni podobi s pomenskimi poudarki vseh obstoječih vhodov. Ovrednotenje stranskih fasad obstoječe galerije pa je avtorju služilo tudi kot izhodišče za podobno zasnovano stranskih fasad nadvišanega kluba z dvema vhodoma s Prešernove in Prežihove v težišče novih razstavnih površin. Posebej opazen pa je tudi odnos do arhitekture Kluba, ki je obravnavana kot priča svojega časa ter je kot enakovredna sestavina vključena v arhitekturni motiv nadvišanega objekta. Robbov vodnjak, osrednje gibalno prostorske kompozicije, ima v tem projektu prav posebno mesto, saj je postavljen v notranji »trg«, v križišče osnovne, izrazito longitudinalno zasnovane hojnice s prečno zvezo med vhodoma iz Prežihove in Prešernove ceste. Optično se pojavi motiv vodnjaka že v obstoječi galeriji in obeležuje, zlasti v osrednjem, 4 m širokem razstavnem pasu pritličja (kleti), oba galerijska programa, starejše slovensko slikarstvo in občasne razstave, v dolžini skoraj 50 m. Vodnjak je (ostaja) tako hkrati osrednji eksponat galerije, kakor tudi interni »urbani« element z zgornjo naravno svetlobo, ki se zunaj kaže kot zastekljen stožec na prehodu med objektom Kluba in veznim traktom.

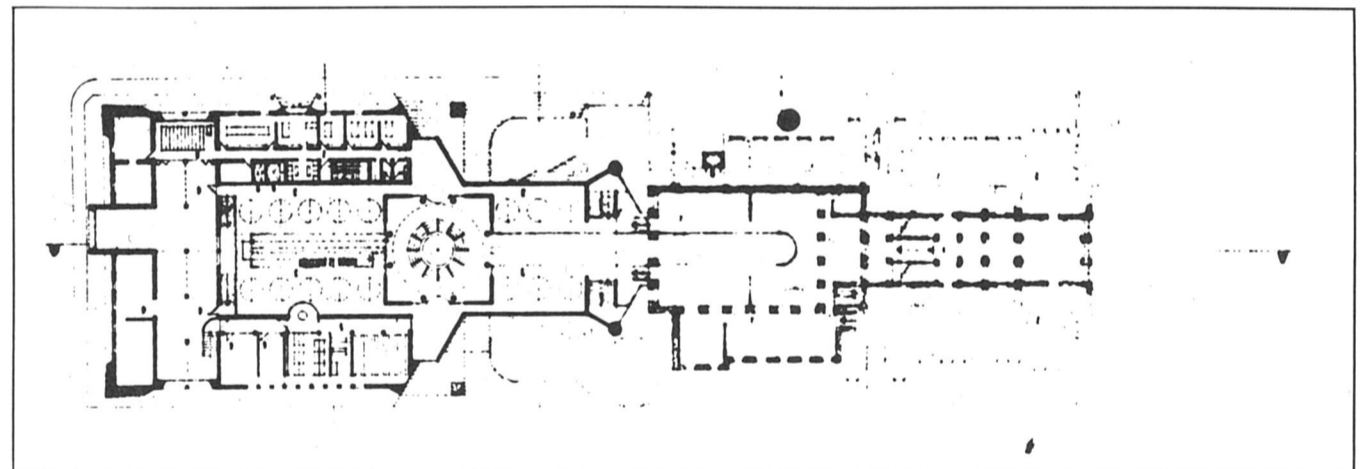
Sicer je v projektu s 4223 m² novogradnje korektno upoštevan ves razpisani program z zunanjimi prostori za razstavo plastike in ohranjenim drevjem, v predvidenih površinah z nekoliko povečanim oglednim depojem (490 m²) in galerijo evropske umetnosti s 1163 m². Funkcionalna povezava vseh programov temelji na vzdolžni osi, ki se pričinja z glavnim vhodom, t. j. vhodom obstoječe galerije, vendar omogoča spričo bočnih vhodov s Prešernove in Prežihove ter vhoda s Puharjeve tudi kakršnekoli druge kombinacije, ki jih zagotavljajo ustrezno postavljena stopnišča in prostorsko atraktivna rampa iz pritličja v 1. nadstropje. Za nemoteno tehnično funkcioniranje skrbijo dvigala in dovozna rampa v klet s Prešernove ceste ter manipulacijski prostor s parkirnimi površinami.

Razstavnih prostorih evropske umetnosti z dobro osrednjo zenitalno naravno osvetlitvijo so zaključena celota in se neposredno ne navezujejo na zgornjo etažo obstoječe galerije, kar je tudi posledica v uvodu omenjene težnje po čim doslednejši ohranitvi sedanje podobe Narodne galerije. Ta povezava je posredna preko galerije (nadstropja) mimo vodnjaka, ki ga je tako mogoče opazovati tudi od zgoraj in se z višinsko deviacijo priključi na nivo predeljene telovadnice oziroma na nivo pritličja (nadstropja) obstoječe galerije, v kateri je v celoti predviden na novo pridobljenih površinah program starejšega slovenskega slikarstva.

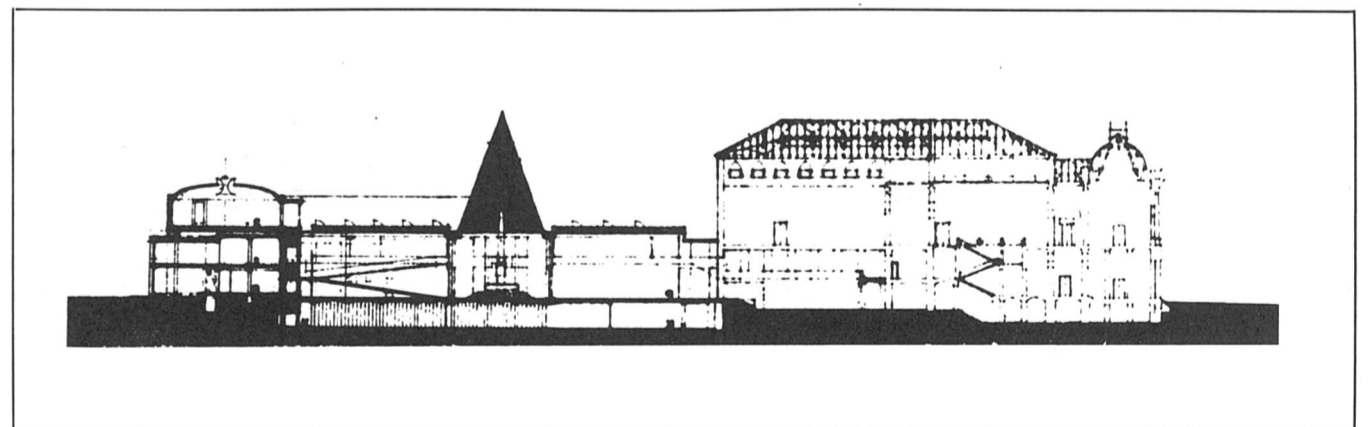
Zaradi opisanih kvalitete in visokega oblikovalskega nivoja žirija predlaga projekt za 2. mesto in drugo nagrado.

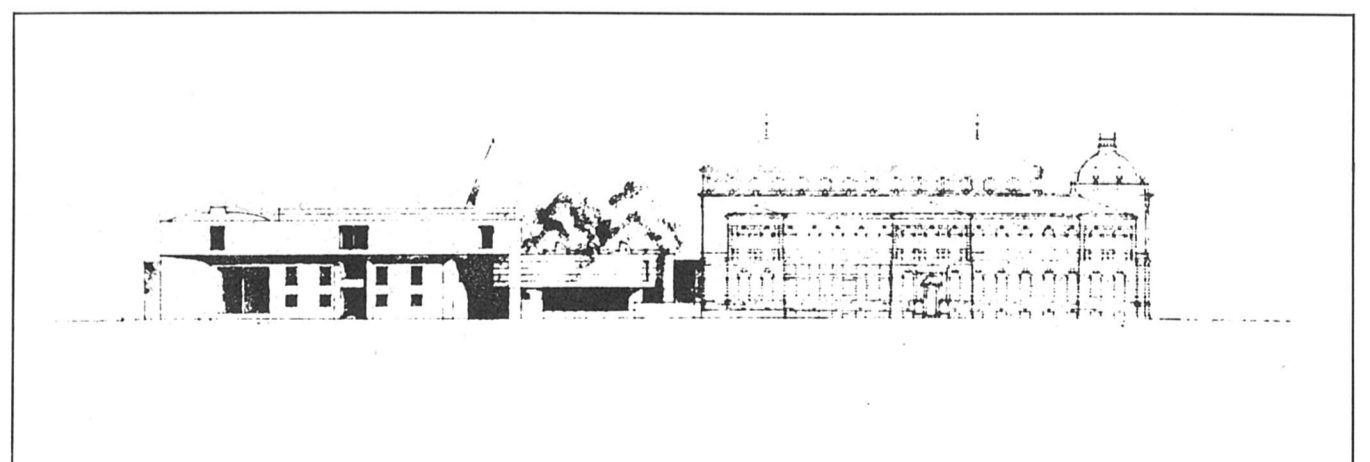
tloris pritličja

tloris prvega nadstropja

prerez

fasada

26 AVTOR:
TOMAŽ MEDVEŠČEK

Tomaž Medvešček se v temeljni dilemi, ali pridobiti nove razstavne dvorane Narodne galerije (NG) z nadzidavo podkvaste zgradbe Kluba delegatov (KD) ali z izgradnjo njenega dvorišča, odloča za to drugo rešitev in s svojimi predlogi dovolj potrjuje njene prednosti:

Dvorišče KD se s svojo podkvasto obliko samo od sebe ponuja nadgradnji in prekritju. Sama nadgradnja obeh krakov »podkve« bi spremenila dvorišče v atrij neprimernih razsežnosti, ki bi bil posebno v zimskih mesecih neugleden.

Smotrno in gospodarno je, da se za nove gradnje predvidijo samostojni temelji in nosilne konstrukcije, da bi se izognili zahtevnejšim vprašanjem temeljenja, statike in protipotresne varnosti ali, kot pravi projektant sam: »Adaptacija in nadgraditev objekta zahteva protipotresno sanacijo z armirano-betonskimi vezmi in ustrezno toplotno zaščito zgradbe.«

Taka ločitev starega in novega dobro pogojuje etapnost gradnje, saj se i po vsej verjetnosti ne bo mogoče izogniti. Iz istih razlogov projekt ohranja kar največ prostorov KD v njihovi današnji funkciji. Upoštevati je treba, da ima le vhod v KD parkirišče.

Ko projekt podaljšuje dvorane iz »podkve« do obstoječe zgradbe NG, dobi nove razstavne dvorane ortogonalnih oblik, ki jim sicer manjka identiteta, a dajejo dovolj nevtralnega manevskega prostora za oblikovanje notranjosti.

Projekt ni dosleden v funkcijskem poudarjanju vhodov. Ker je funkcija sedanjih vhodov v NG in KD več ali manj vnaprej določena, velja pripomba za vhod v najbolj markantno okolje Robbovega vodnjaka. Prednost, da je ta prozoren in prehod, ni izkoriščena za najbolj ugleden vhod v novi del NG.

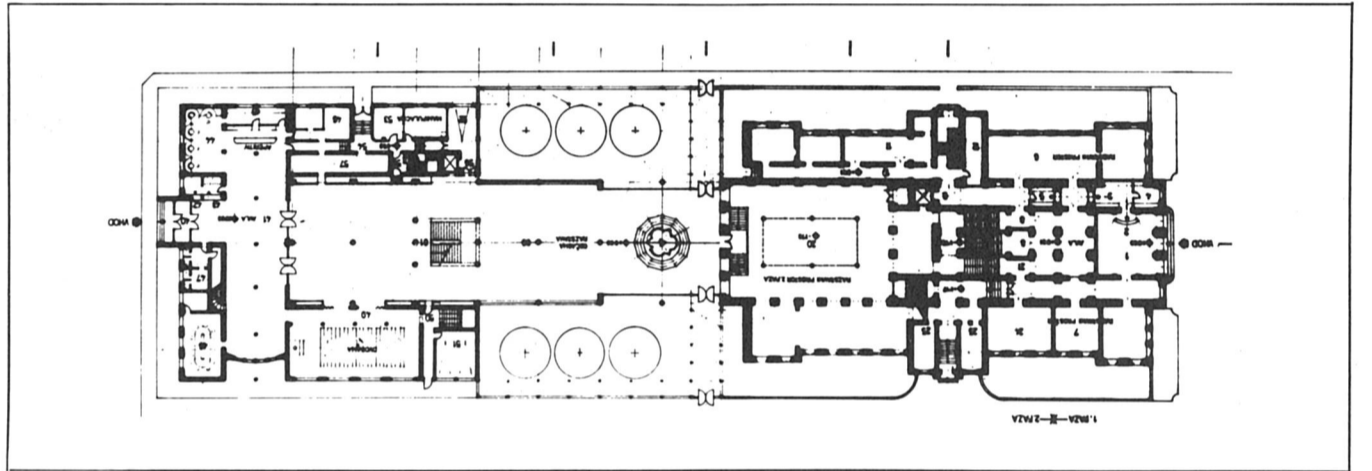
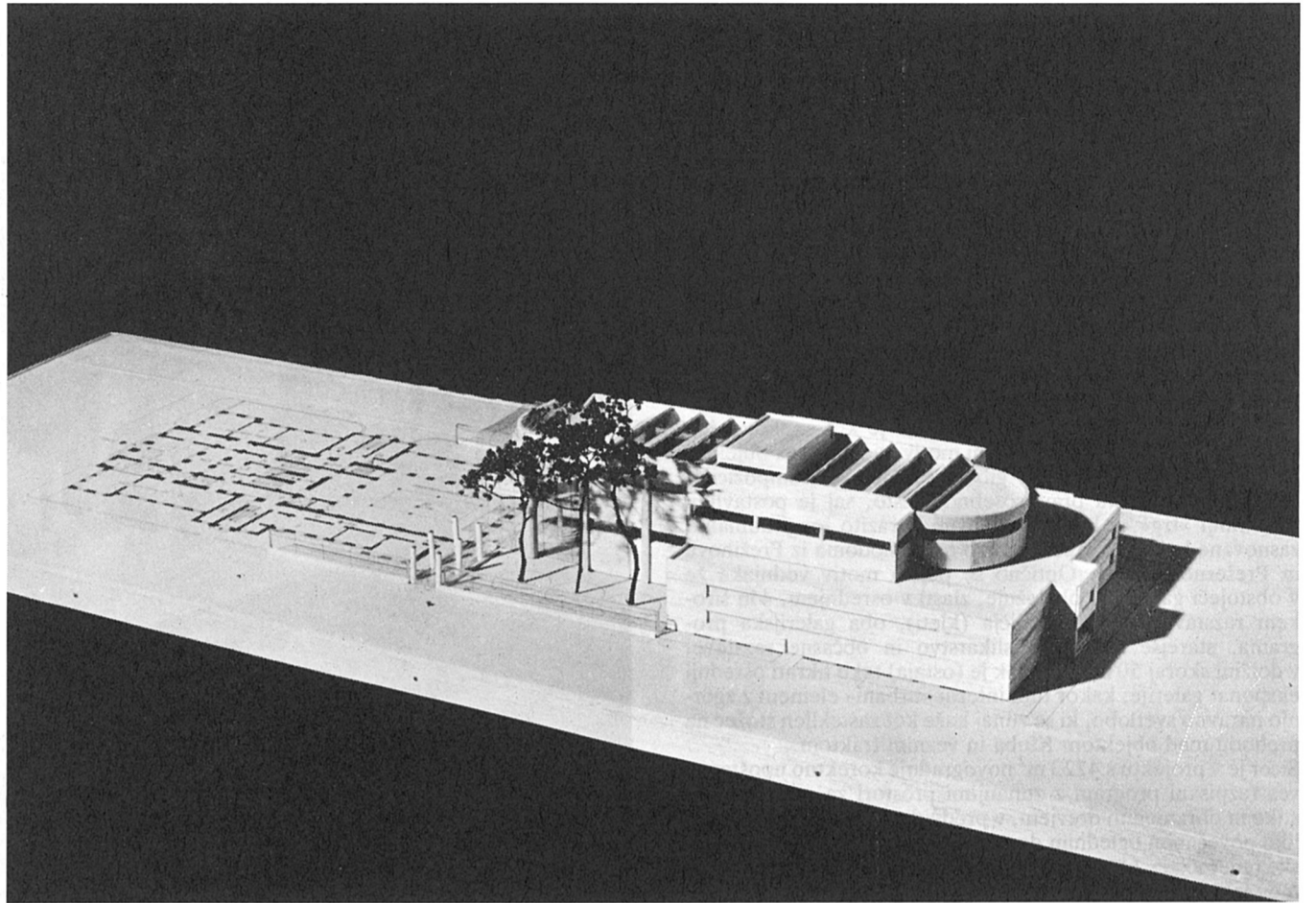
Projekt predvideva za velik del novih razstavnih prostorov umetno razsvetljava. Vendar, ker predvideva le delno nadzidavo obstoječe zgradbe KD, dopušča vgraditev nadsvetlob tudi nad dvoranami njenega starega in novega dela.

Dvorane v pritličju in medetaži so prenizke.

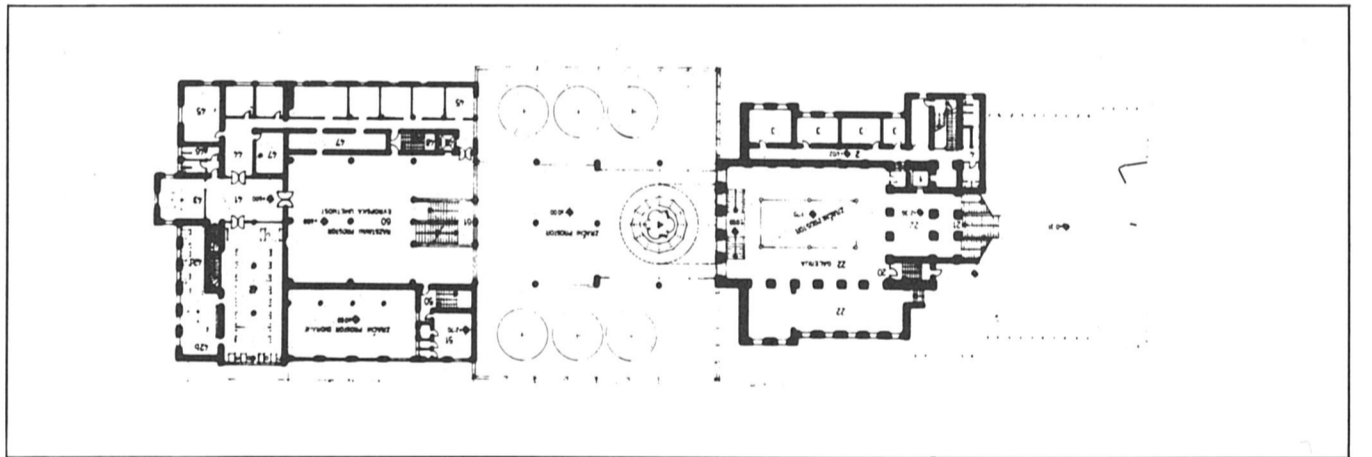
Spričo uporabe dvorišča KD za razstavne dvorane imajo nove zgradbene volumne in fasadne površine, ki ne nasprotujejo merilom in strukturam okoliških zgradb, za katere tudi v daljši prihodnosti ni pričakovati rekonstrukcij.

V arhitekturi projekt spoštuje načelo, da naj bo ta zadržana, brez ambicij, da bi bila bolj impresivna, kot bodo razstavljenе umetnine, saj so nova zgradba NG in njene dvorane namenjene njim, ne pa same sebi.

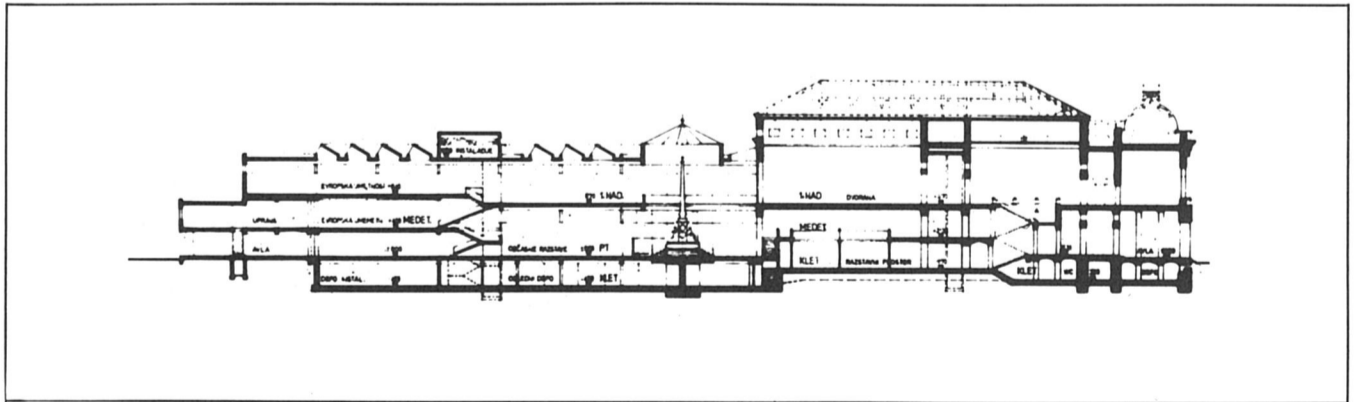
Projekt prejme, posebno zaradi upoštevanja konstrukcijskih prednosti, ki jih predlaga, 3. mesto in II. nagrado.

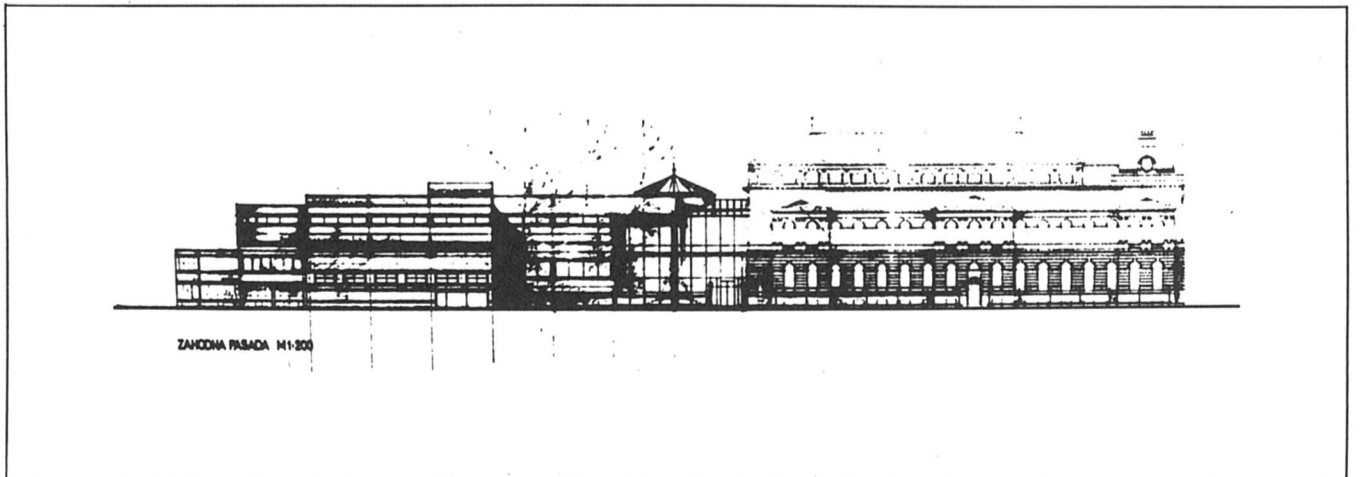
tloris prilličja

tloris prvega nadstropja

prerez

fasada

AVTOR: BRANKO IN IVAN KOČMUT

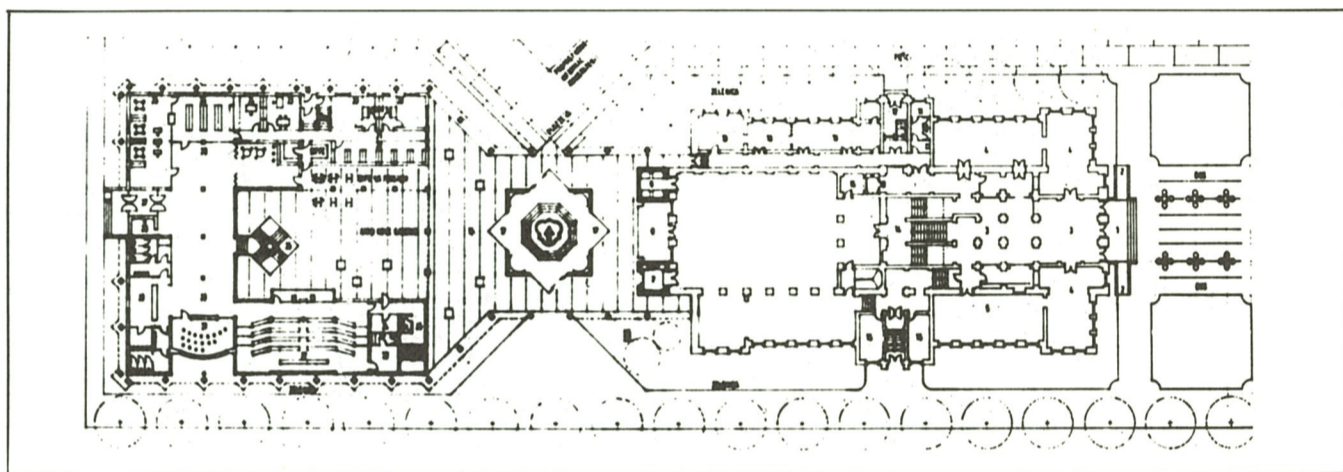
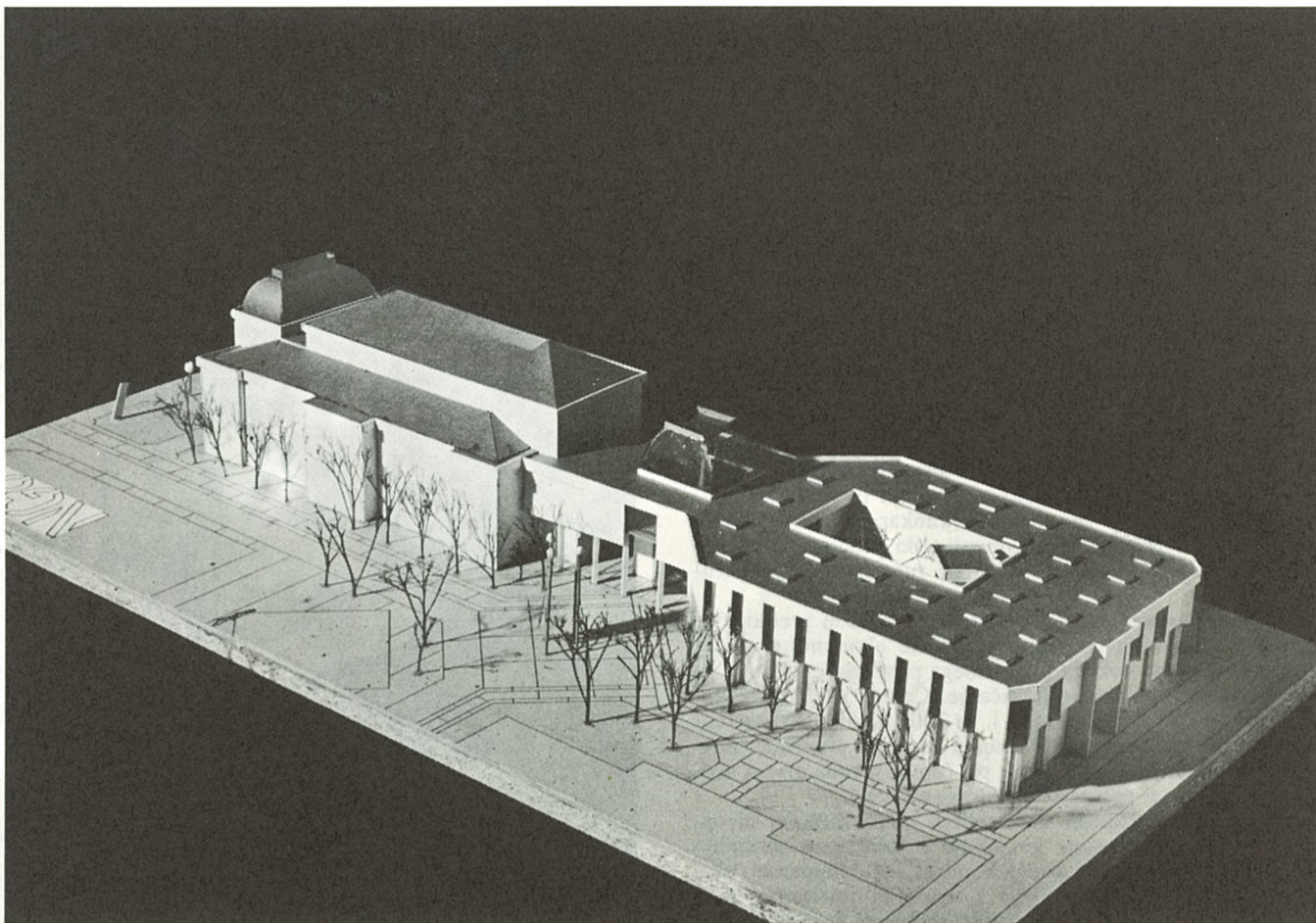
Branko in Ivan Kočmut se zaradi pomembnosti dejavnosti Narodne galerije in njene lege v mestu ne ukvarjata le z objektom samim, pač pa predlagata tudi ureditve v neposredni bližini. Gre za ploščad – muzejski esplanade od obstoječega vhoda do Narodnega muzeja – piazzetto na križišču Kidričeve in Prežihove, podaljšanje Plečnikovih luči iz Tivolija vsaj do zgradbe Opere, postavitev nekaterih spomenikov, novo diagonalno povezavo za pešce preko Muzejskega trga ..., kar je vse upoštevati kot sugestije pri nadaljnjem urejanju širšega prostora. Neposredna okolica je namenjena ozelenitvam in razširjenim peš površinam, kar sicer, po menju žirije, povzroča problematično zožitev Prežihove ulice. Poleg vhoda iz Cankarjeve predlagata avtorja za obiskovalce tudi vhod iz Puharjeve (vhodna avla, občasne razstave, garderobe, predavanja, bife, atrij za postavitev plastik na prostem). Prostor med Klubom in Galerijo je v pritličju transparenten, v njem pa je v osi Kidričeve postavljena »pretesna« vitrina z originalom Robbovega vodnjaka.

Stavba Galerije v glavnem ohranja sedanjo funkcijo; poleg prizidanih dvigal so večji gradbeni posegi predvideni le v obstoječih prostorih TVD Partizan.

Opstoječa telovadnica je horizontalno predeljena v dve etaži; depo spodaj, novi razstavniki zgoraj. Kljub temu, da so na novo pridobljeni razstavniki v stavbi obstoječe Galerije brez možnosti dnevne osvetlitve, je to pobudo smatrati kot pozitivno.

Zgradba Kluba delegatov je v medetaži namenjena občasnim razstavam ter upravi, dostopni preko servisnega vhoda iz Prežihove ulice. Najvišja nadzidana etaža nad Klubom in okrog vodnjaka, dosegljiva preko položnih ramp, predstavlja nadaljevanje osrednje razstavne etaže obstoječe Galerije (evropska umetnost, grafična zbirka). Ta etaža je previsno nadzidana na stebrišču, kolonadi, ki naj po mnenju avtorjev uskladi heterogeno fasado Kluba. Razgibana fasada nadzidave, ki naj skuša najti afiniteto s členitvijo fasade obstoječe Narodne galerije, je zaradi različnih ritmov in plastinosti novega plašča manj uspešna rešitev.

Elaborat v celoti predstavlja predvsem v funkcionalnem smislu zelo korektno rešitev, zato mu žirija dodeljuje 4. mesto in drugo nagrado.

tloris pritličja

AVTOR: MILOŠ BONČA

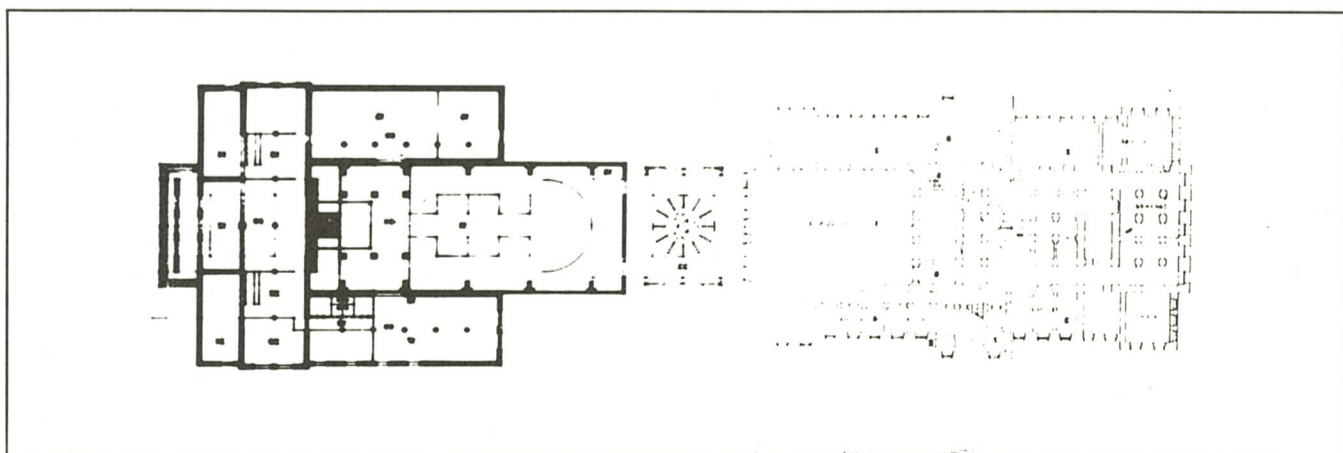
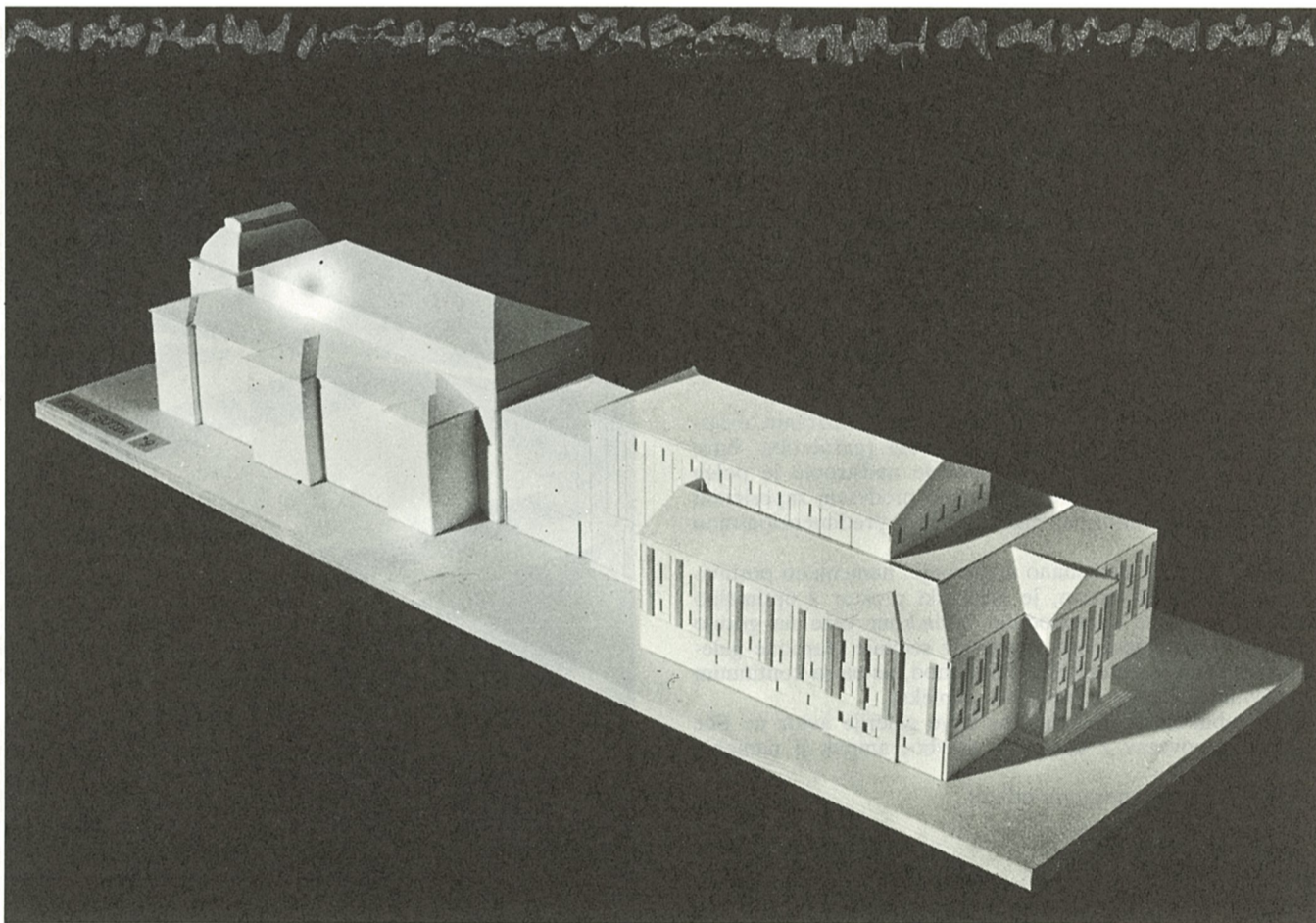
Miloš Bonča že v tekstualnem uvodu v svoje delo opredeli zahtevo po enovitosti novega kompleksa, ki naj bo, usklajen v celotnem volumnu in pomenu, primerljiv sosednjimi, prav tako pomembnimi nacionalnimi institucijami. Nadzidani ter v atriju z velikim telesom zapolnjeni Klub delegatov predstavlja tedaj v projektu zrcalno podobo korpusa Narodne galerije, s katero ga stekleni povezovalni člen z Robbovim vodnjakom, pomaknjem nekoliko iz osi Kidričeve ulice, povezuje v enovito monumentalno celoto. V projektu je skrbno obdelana tudi mikroprostorska navezava celote na okolje.

Vendar se zastavljeni program, zlasti v pogledu zrcalne preslikave, izraža po eni strani tolikanj dobesedno, da škodi funkciji celote, po drugi strani pa preveč shematično, da bi bilo mogoče odčitati pomen in funkcijo posameznih delov, kot ju zahteva razpisno gradivo. Novozgrajeno telo, ki je zlasti v pogledu konstrukcije in fasad zelo skrbno obdelano, ima zrcalno preslikano tudi vhod in monumentalno stopnišče, ki pa, nekoliko problematično, vodita v notranjost iz ne toliko reprezentančne Puharjeve ulice. Tudi njuna vloga in pomen oblikovanja v funkcijo celote nista jasno opredeljena. Tako je v razmeroma velikem novozgrajenem volumnu tema elementoma namenjena razmeroma velika površina, medtem ko so razstavniki po mnenju žirije obravnavani preveč shematično. Glavnino razstavne površine predstavljata veliki dvorani, ki jih je razstavno težko organizirati. Osvetljeni sta bazilikalno, kar vsekakor ni primerno. Novo telo v načrtu zelo shematično prebadata dvigali brez označenega manipulativnega predprostora. Zlasti je funkcionalno nesprejemljiv predvideni zunanji tehnični dovoz do dvigala ob veznem traktu.

V stari zgradbi projekt ohranja glavni vhod v celotni kompleks, kar je ob današnjih zahtevah brez večjih žrtvovanj obstoječih razstavnih prostorov v pritličju neizvedljivo.

Oblika veznega trakta žiriji ni bila jasno razumljiva. Prav tako je problematična njegova funkcija (režim pritličja). Njegova navezava izključno na glavni dvorani v I. nadstr. je z vidika organizacije obhodne razstavne poti nesprejemljiva. Ker načrt razen v tekstu (obrobno) ne obravnava suterenske etaže, ni bilo mogoče razbrati funkcije spremljajočih prostorov in tehničnih povezav celotnega kompleksa.

Žirija predlaga, da se projektu prizna 5. mesto in odkup.

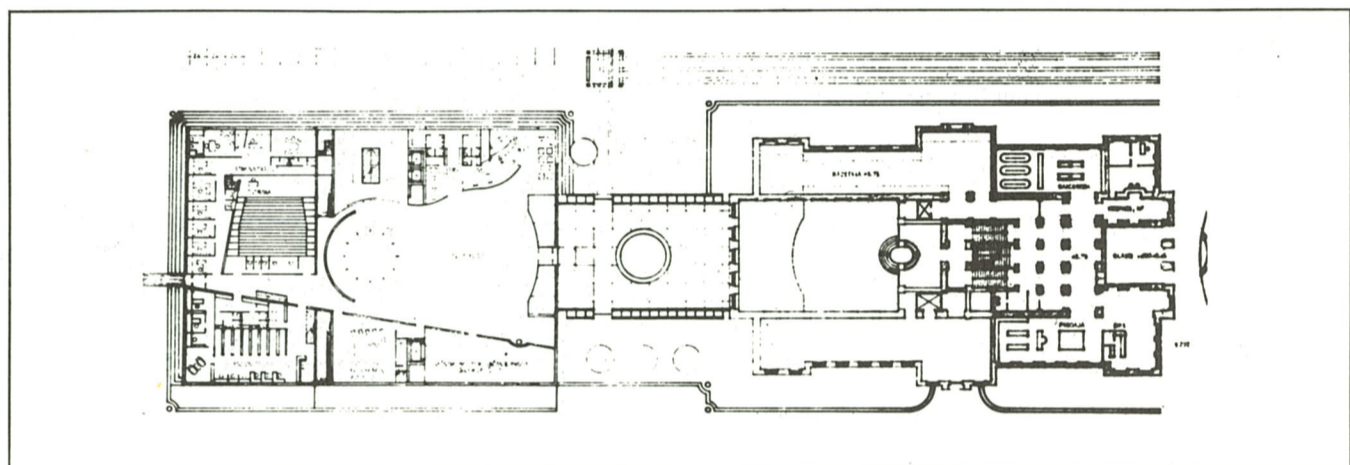
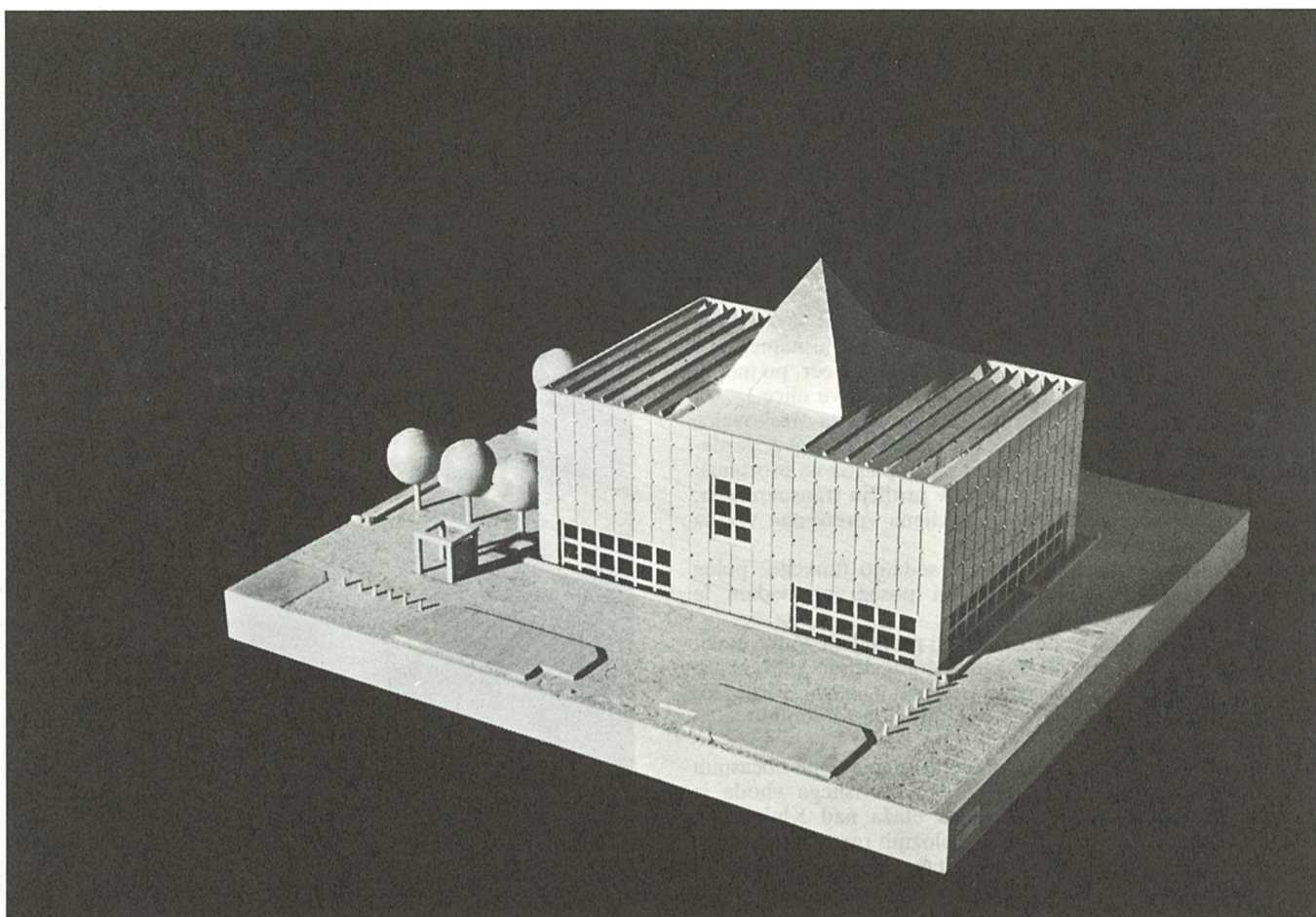
tloris pritličja

Avtorjeva uvodna razmišljanja, usmerjena predvsem na problem galerije kot neke arhitekturne vsebine z lastno preteklostjo, sedanostjo in prihodnostjo, vsekakor kažejo na veliko poznavanje razvojnih trendov, predvsem pa sodobnih postulatov galerijskega programa, strnjениh v štiri osnovne pogoje: prostornost, neomejenost, fleksibilnost in adekvatnost. Vendar avtorja ta razmišljanja ne popeljejo v iskanje najboljših možnosti in rešitev v pogojih razpisa, temveč ga od tega odvrnejo in usmerijo v iskanje drugačnih možnosti za realizacijo razpisanega programa. Ko se po presoji, da zgradba Kluba delegatov ni primerna za adaptacijo, odloči za povsem nov, samostojen objekt, ki je povezan z obstoječo Galerijo le v kletni etaži in stoji na mestu odstranjenega Kluba, pa hkrati ponudi še alternativno rešitev: postavitev nove galerije na lokaciji vile društva pisateljev in preselitev letega v zgradbo Kluba delegatov. Vsekakor bi v tem primeru podzemna povezava galerije pod Cankarjevo predstavljala velik programski in tehnično-investicijski problem, ne glede na skrajno vprašljivost utemeljenosti rušenja enega ali drugega objekta.

Pomembna ugotovitev, mimo katere pri presoji predloga ni mogoče, se nanaša na površine, saj se ekonomsko ne da opravičiti rušenja nekega kvalitetnega površinskega fonda za manj kot tri in polkratno povečanje. Čeprav v tem projektu novogradnja obsega 6280 m² t. j. za 2000 do 3000 m² več kot pri ostalih udeležencih, pa je skupna dosežena površina v povprečju večja le za ca. 1200 m², pri čemer seveda glavni programski elementi presegajo razpisane zahteve.

Sicer je projekt izdelan na visokem oblikovalskem nivoju z vrsto zanimivih rešitev in pobud, z atraktivno centralno postavljenim Robbovim vodnjakom, ki kot dominanten eksponat obvladuje tako pritličje z vmesnim prostorom med objektoma kakor tudi obe zgornji razstavnii etaži. Posebna skrb je posvečena naravni osvetlitvi z več sistemi ter uresničenju uvodoma navedenih osnovnih pogojev. Razpisani program je v celoti upoštevan, deloma so površine povečane (evropska umetnost), sicer pa se zdi, da žrtvovanje zgradbe Kluba delegatov spričo drobnega in heterogenega programa ni odprlo neke presenetljive možnosti, posebno še ob dejstvu, da so prostorske sprostitev v projektu podane prav na mestu obstoječega atrija.

Žirija predlaga projektu 6. mesto in odkup.

tloris pritličja

AVTOR: IGOR SKULJ

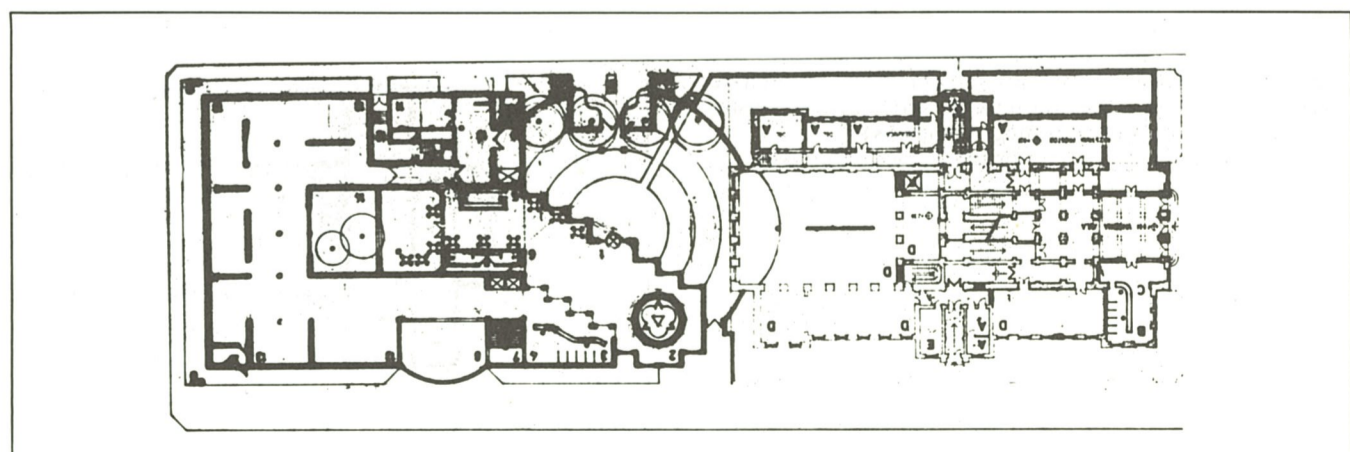
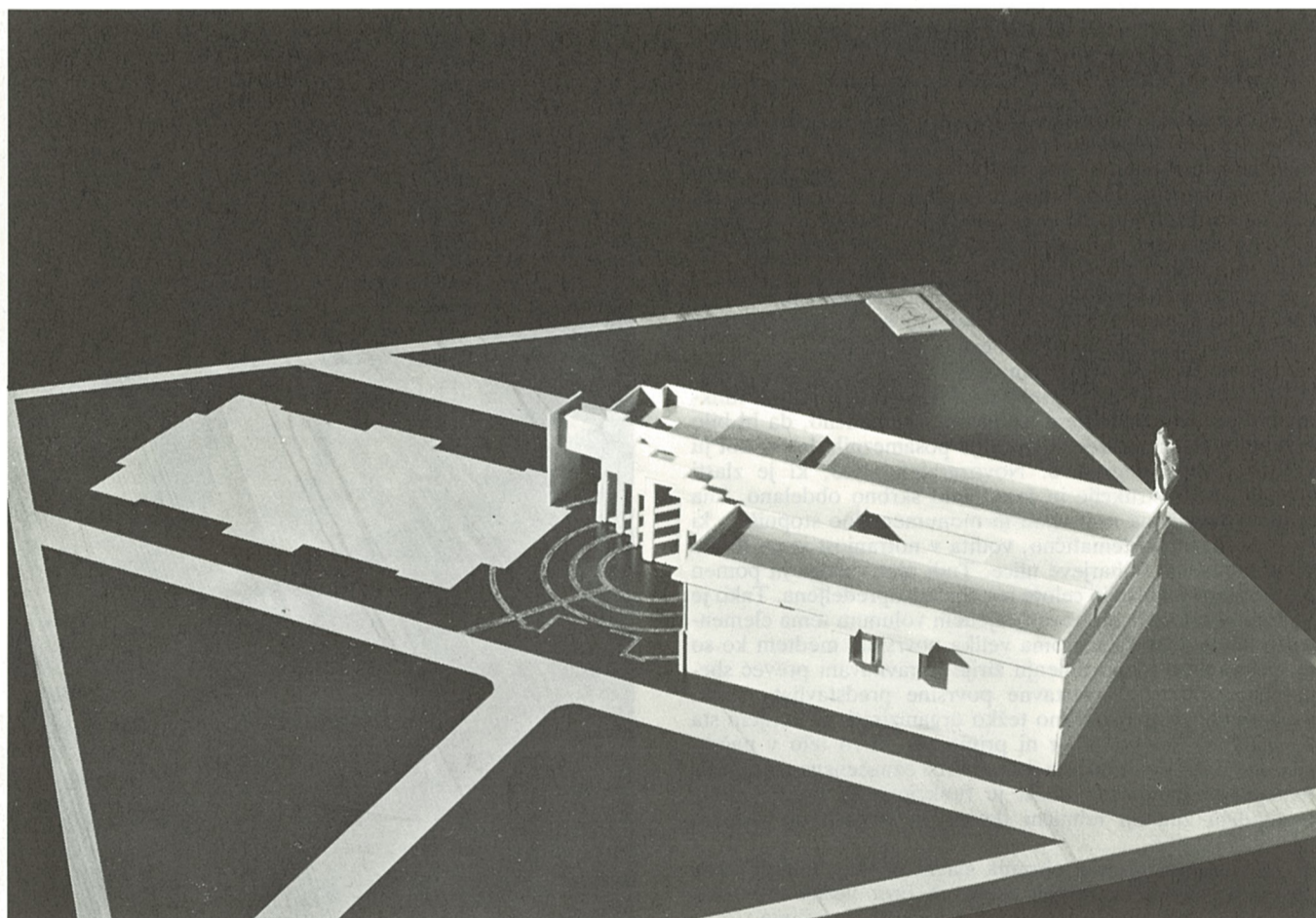
Avtor nasproti obstoječi reprezentativni zgradbi Narodne galerije postavlja arhitekturno samostojen objekt na novo adaptirane zgradbe Kluba delegatov. Zasnova širitve prostorskih potreb Narodne galerije sloni na izhodišču, da velja novo galerijo v kareju Prešernova, Puharjeva in Prežihova z veznim členom priključiti na obstoječo Galerijo. Veznemu delu avtor posveča največjo pozornost, saj naj bi po njegovem hkrati reševal konflikt, kako različnosti povezati v novo celovitost. V osi Kidričeve ulice je tako postavljen nov sekundaren vhod iz središča mesta. Iz polodprtega atrija vodi visoko zastekljen vhod v dvoetažni transportni hol, kamor je postavljen Robbov vodnjak.

Pritličje nekdanjega Kluba je namenjeno organiziranju občasnih razstav z vsem potrebnim servisom (garderoba, bife, sanitarije, poletni zaprt atrij). Gornje nadstropje je poleg manjše galerijske dvorane namenjeno predvsem zaposlenim v Galeriji in pa informativnem centru s predimenzionirano knjižnico.

Najvišje, na novo nadzidano nadstropje, namenjeno postavitvi evropskega slikarstva, je galerijski prostor z optimalno osvetlitvijo, ki se s prehodnim hodnikom veže na gornjo osrednjo etažo razstavnih prostorov sedanje Narodne galerije. Gre torej le za funkcionalni prehod, ne pa za kontinuum razstavnih prostorov celotnega kompleksa.

Tudi v oblikovanju zunanjsčine nove galerije avtor ne išče formalnih povezav z obstoječo stavbo, ampak ji namenja svojstven izraz.

Projekt prejme 7. mesto in odkup.

tloris pritličja

NATEČAJ ZA IDEJNO ARHITEKTURNO REŠITEV OBJEKTOV PTT CENTRA NA NEBOTIČNIKU IN STARI KOMUNALI» V NOVI GORICI 29

A. RAZPIS NATEČAJA

Splošni javni natečaj za objekte PTT centra v Novi Gorici je razpisalo Podjetje za PTT promet Nova Gorica v sodelovanju z Društvom primorskih arhitektov z namenom, da bi pridobili najustreznejšo rešitev za idejno arhitekturno rešitev objektov PTT centra na območju ureditvenega načrta »Ob nebotičniku in Stari komunali«.

Razpisano gradivo je pripravil Projekt Nova Gorica – izvleček gradiva UN ter gradbeni program za objekte PTT, ki ga je prispeval investitor. V ocenjevalno razsodišče so bili s strani razpisovalca imenovani:

1. za predsednika Lucijan Zgaga, inž. elth. (za PTT),

2. za podpredsednika Jernej Kraigher, dipl. inž. arh. (za DPA),

3. za člane: Marjan Vodopivec, dipl. inž. arh. (za Projekt Nova Gorica), Roni Nemec, dipl. inž. arh. (za SO Nova Gorica), Vladimir Cuder, gr. teh. (za PTT), Marjan Vrabec, dipl. inž. arh. (za DPA) in Božo Rustja, dipl. inž. arh. (za DPA),

4. za namestnika: Radovan Pušnar, dip. inž. elth. (za PTT) in Tatjana Renner, dipl. inž. arh. (za DPA),

5. za poročevalca: Peter Pahor, dipl. inž. arh.,

6. za skrbnika natečaja: Mirjam Melink, dipl. inž. arh. (DPA).

Rok za oddajo elaboratov je bil določen na dan 17. julija 1989.

Nagradni fond je določal tri nagrade (18.000.000, 11.000.000, 6.500.000), tri odkupne po 3.000.000 dinarjev in odškodnine v skupnem znesku 8.000.000, s tem da se nagrade in odkupi ustrezno zmanjšajo, če na razpis pride manj kot 10 elaboratov.

B. POTEK NATEČAJA

Po preteku roka za dvig razpisanega gradiva je bilo dvignjenih 17 podlog. Udeleženci natečaja so po prejemu gradiva osebno in telefonsko spraševali o vsebini tehničnih pogojev in predpisov iz treh številkih PTT vestnika, ki so bili citirani v razpisnem gradivu, a jih udeleženci niso uspeli dobiti. Zato je investitor ta material v celoti sfotokopiral in ga naknadno poslal vsem udeležencem natečaja.

Ocenjevalna komisija se je prvič zbrala 20. julija 1989 in prevzela vse prispеле elaborate, na svojih sejah 24. 7., 26. 7. in 15. 8. pa je ocenjevala natečajne elaborate in podelila nagrade. Razstava natečajnih del je bila v času od 1. 9. 1989 do 15. 9. 1989 v prostorih Skupnosti krajevnih skupnosti Nove Gorice, Erjavčeva 4.

C. ZAPISNIK O DELU IN ODLOČITVAH OCENJEVALNE KOMISIJE

I. seja žirije, 20. julija 1989:

Komisija je odprla vse prispеле elaborate, ugotovila, da vsebujejo predpisane sestavne dele in se

dogovorila za način dela. Skrbnik natečaja je od odpiranju elaboratov sestavil poseben zapisnik.

II. seja žirije, 24. julija 1989:

Komisija je v posebnem sestavu poslušala poročilo poročevalca, ki ga je podal v ustni in pisni obliki. Nato so člani izmenjali strokovna stališča o posameznih elaboratih.

III. seja žirije, 26. julija 1989:

Odsoten član Marjan Vrabec, dipl. inž. arh. Na tej seji so bili ponovno ovrednoteni vsi razpisni kriteriji za ocenjevanje, nato pa so člani posamično ocenjevali elaborate. Ocenjevanje je potekalo po metodi točkovanja, katerega rezultat je bil prioriteten vrstni red elaboratov, kot sledi:

šifra elaborata	interna šifra
- KONJ	(06)
- OS&OS	(07)
- NODUS	(08)
- URA	(05)
- KARGO	(01)
- EWSD 1	(03)
- STROJ	(04)
- MAGIS	(02)

Na podlagi opravljenega ocenjevanja je prišlo do sledečih odločitev:

1. Noben elaborat po svojih rešitvah ne ustreza za uvrstitev na prvo mesto, zato se prva nagrada ne podeli.

2. Zaradi skromnega odziva na natečaj (kar je tudi vplivalo na kvaliteto natečaja) se fond nagrad ustrezno zmanjša – skladno z določilom v razpisnih pogojih, s tem pa tudi višina nagrad. Vsem nenagrajenim elaboratom se podeli odškodnina v enakem znesku (en član ocenjevalne žirije se s tem stališčem ni strinjal). Komisija je, upoštevajoč zmanjšan nagradni fond, oblikovala sledeči vrstni red in višino nagrad:

1. nagrada 14.200.000 dinarjev se ne podeli,

2. nagrada v višini 9.000.000 se dodeli elaboratu s šifro 06 – KONJ,

3. nagrada v višini din 5.400.000 se dodeli elaboratu s šifro 07 – OS&OS.

Dva enakovredna odkupa v višini din 3.000.000 se podeli elaboratom s šifro 03 – EWSD 1 in 05 – URA.

Ostalim elaboratom se prizna odškodnina v enakem znesku 900.000 dinarjev.

Takšna podelitev nagrad izhaja iz prej navedenega ocenjevalnega postopka ponderiranja elaboratov, odločitev glede obeh odkupov pa predvsem zaradi pozitivnih ocen investitorja glede upoštevanja tehnologije TK central, kar lahko vpliva tudi pri nadaljevanju izdelave potrebne tehnične dokumentacije za PTT objekte.

Vsi podeljeni denarni zneski bodo skladno z odločilom v razpisnem gradivu ustrezno revalorizirani

do dneva zaključka dela ocenjevalne komisije.

IV. seja žirije, 15. avgusta 1989:

Odsotna člana Marjan Vrabec, dipl. inž. arh. in Marjana Vodopivec, dipl. inž. arh. Komisija se je seznanila s pisnim stališčem, ki ga je v zvezi z ocenami in predlogom nagrad poslal član M. Vrabec ter ugotovila, da se njegova ocena ujema z odločitvijo žirije s tretje seje.

Žirija je nato pripravila ocene posameznih elaboratov, ki so sestavni del tega zapisnika. Po podpisu tega zapisnika je predsednik ocenjevalnega razsodišča odprl ovojnice z naslovi avtorjev nagrajenih elaboratov:

2. nagrada
Elaborat šifra KONJ (06)
avtor: Aleš Šuligoj, dipl. inž. arh.
Cesta Prekomorskih brigad 86
Šempeter

3. nagrada
Elaborat šifra OS&OS (07)
avtor: prof. dr. Fedja Košir, dipl. inž. arh.
Zelena pot 3
Ljubljana

Enakovredna odkupa:
Elaborat šifra EWSD 1(03)
avtorja: Andrej Leško, dipl. inž. arh.
Kidričeva 16
Nova Gorica in

Igor Mervič
Ul. 15. septembra 14
Nova Gorica
Elaborat šifra URA (5)
avtorja: Lidija Frankovič, dipl. inž. arh.
Rožanska 1
Ljubljana in

Andrej Weingerl, dipl. inž. arh.
Pod hrasti 7
Ljubljana

Komisija je avtorje nagrajenih in odkupljenih elaboratov obvestila s telegrami takoj po odprtju ovojnic z njihovimi imeni.

D. PRIPOROČILA OCENJEVALNE KOMISIJE INVESTITORJU PRI NADALJEVANJU AKTIVNOSTI ZA PRIDOBITEV PROJEKTNE DOKUMENTACIJE PTT OBJEKTOV V NOVI GORICI

Ocenjevalna komisija priporoča investitorju, da k nadaljnjemu sodelovanju pritegne avtorja drugonagrajenega elaborata (šifra KONJ). Pri izdelavi investicijsko tehnične dokumentacije avtorju priporoča sledeče:

– obstoječi objekt Stare pošte naj se v odnosu do Magistrale ohrani nespremenjen;

– prizidava Nove pošte (južni trakt) naj se čim bolj (funkcionalno in gabaritno) prilagodi obstoječemu poštnemu posloppju (najboljšo rešitev tega problema je dal elaborat URA);

– fasada novega TK centra PTT naj ohrani karakter prikazane natečajne rešitve, oblikovno in ga-

baritno pa naj se prav tako povezuje z obstoječo stavbo;

– zamisel arкаде s programom je dobra, vendar mora lokal vsebovati dejavnost PTT centra, vhod za zaposlene v TK centru pa ni bilo mogoče urediti iz cenzure med obstoječim in novim traktom;

– posamezne faze novogradenj naj bodo med seboj zasnovane bolj homogeno, pri čemer je treba več pozornosti nameniti oblikovanju fasadnega plašča stavb, zlasti severnega (OS&OS);

– prva faza objekta TK centra mora biti tudi v arhitekturnem oziru zaključna celota;

– v zahodnem delu trakta TK centra (proti Kidričevi) naj bodo locirani prostori iz programa za TK dejavnost, pomožni prostori (WC ipd.) pa v notranjost stavbe ali proti dvorišču.

E. OCENE NATEČAJNIH DEL

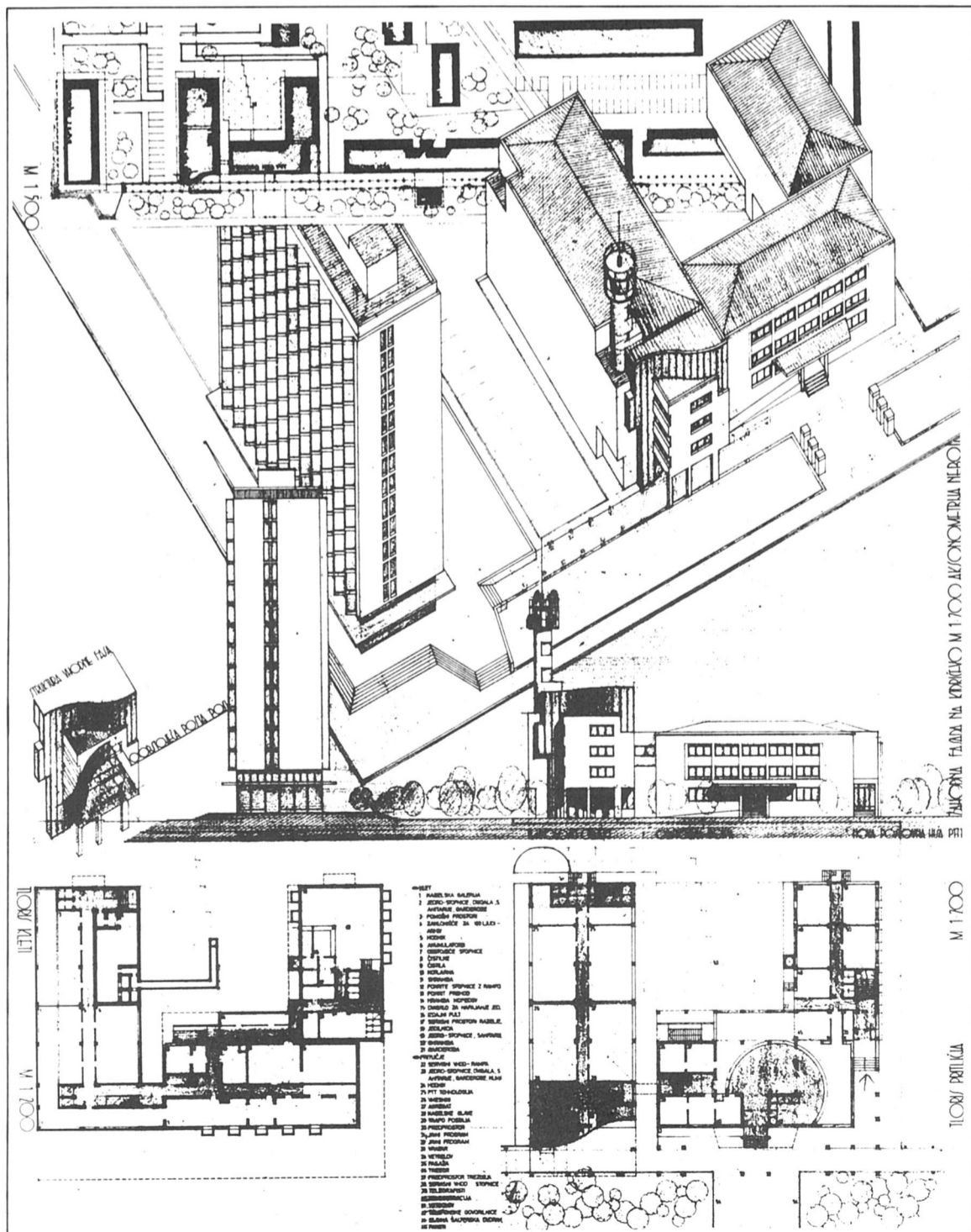
Splošno o natečaju

Glede na število prispelih elaboratov in njihovo kakovost je natečaj uspešen le delno. Natečajna komisija se je na osnovi splošne ocene kvalitete elaboratov in postavljenih kriterijev, pa tudi zaradi slabega odziva (manj kot 10 prispelih del) odločila, da skladno z razpisom nagradni fond zmanjša. Ocenila je, da je bila zastavljena naloga spričo zavezujočih urbanističnih pogojev UN Ob nebotičniku in Stari komunali, ki ureja prostorsko problematiko v zvezi z lokacijo bodočih in obstoječih objektov PTT centra, predvsem arhitekturne narave. V tako zoženem manevrskem prostoru ustvariti novo vrednoto stavbarske umetnosti pa je brzokone naloga, ki zahteva mojstra z veliko znanja in izkušenj v arhitekturni stroki, kar se je tudi potrdilo v odzivu na natečaj. Tisti avtorji, ki so povezavali arhitekture in okolice dojel bolj intenzivno, so skušali na problem odgovoriti na način, ki bodoče stavbe PTT centra umešča v prostor Magistrale bolj mestotvorno; drugi ki so bili pri tem manj uspešni, pa so bolj ali manj ostajali le znotraj predpisanega okvira prostorskih omejitev, ne da bi pri tem ponudili kaj več. V enem samem elaboratu so ta prostorska določila postavljena v kontekst avtorjeve vizije urbanistične zasnove prostora Magistrale, kjer se objekti PTT centra pojavijo kot etapa na poti nadaljevanja izročila dobe (post)moderne. V splošni oceni preseneča tudi ugotovitev, da noben elaborat ni v celoti predstavil realizacije prve gradbene etape TK centra.

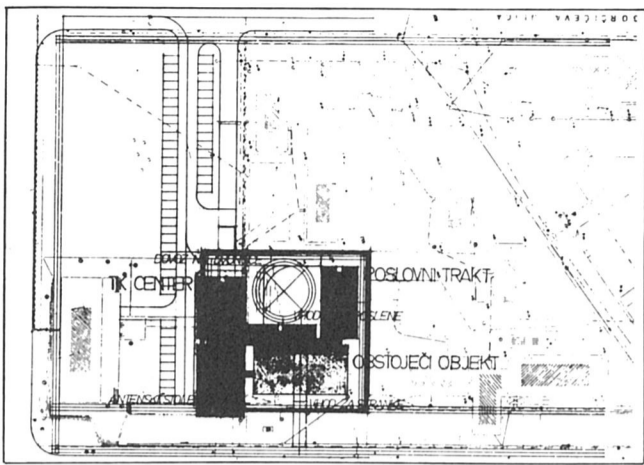
Odločitev o podeljenih nagradah in odkupih je bila soglasna in na osnovi predhodno opravljenega ponderiranja elaboratov. Na tej osnovi je bil sestavljen prioriteten vrstni red, najvišje plasirani elaborat pa je žirija pospremila s priporočili investitorju in izvajalcu s težnjo, da se v postopku izdelave projektne dokumentacije ohranja vse vrednote elaborata, dodatno pa obdelava vse tisto, kar je bilo v elaboratu sicer nakazano, vendar premalo dorečeno.

6. KONJ AVTOR: ALEŠ ŠULIGOJ

Elaborat dosledno izhaja iz urbanistične zasnove s tem, da še dodatno uvaja javni program v parter pločnika za pešce. Funkcionalno je objekt TK centra možno prilagoditi izbrani (zahtevani) tehnologiji, faznost pa je izvedljiva. Adaptacija notranjosati pritličja obstoječe Pošte hoče biti bolj atraktivna, vendar pri tem odpira funkcionalne probleme tlorisa. Ob drugačni organizaciji »šalterske« avle dozidava na dvoriščni strani ni potrebna. Južni prizidek razširitve Pošte je tlorisno sprejemljivo rešen. Dobro je rešena tudi navezava stavbne mase prizidka na obstoječi objekt Pošte. Oblikovanje antenskega stolpa je skladno z objektom in domiselno. Fasade ostalih strani objektov niso predstavljene enakovredno južni, kar je pomanjkljivost tega elaborata.

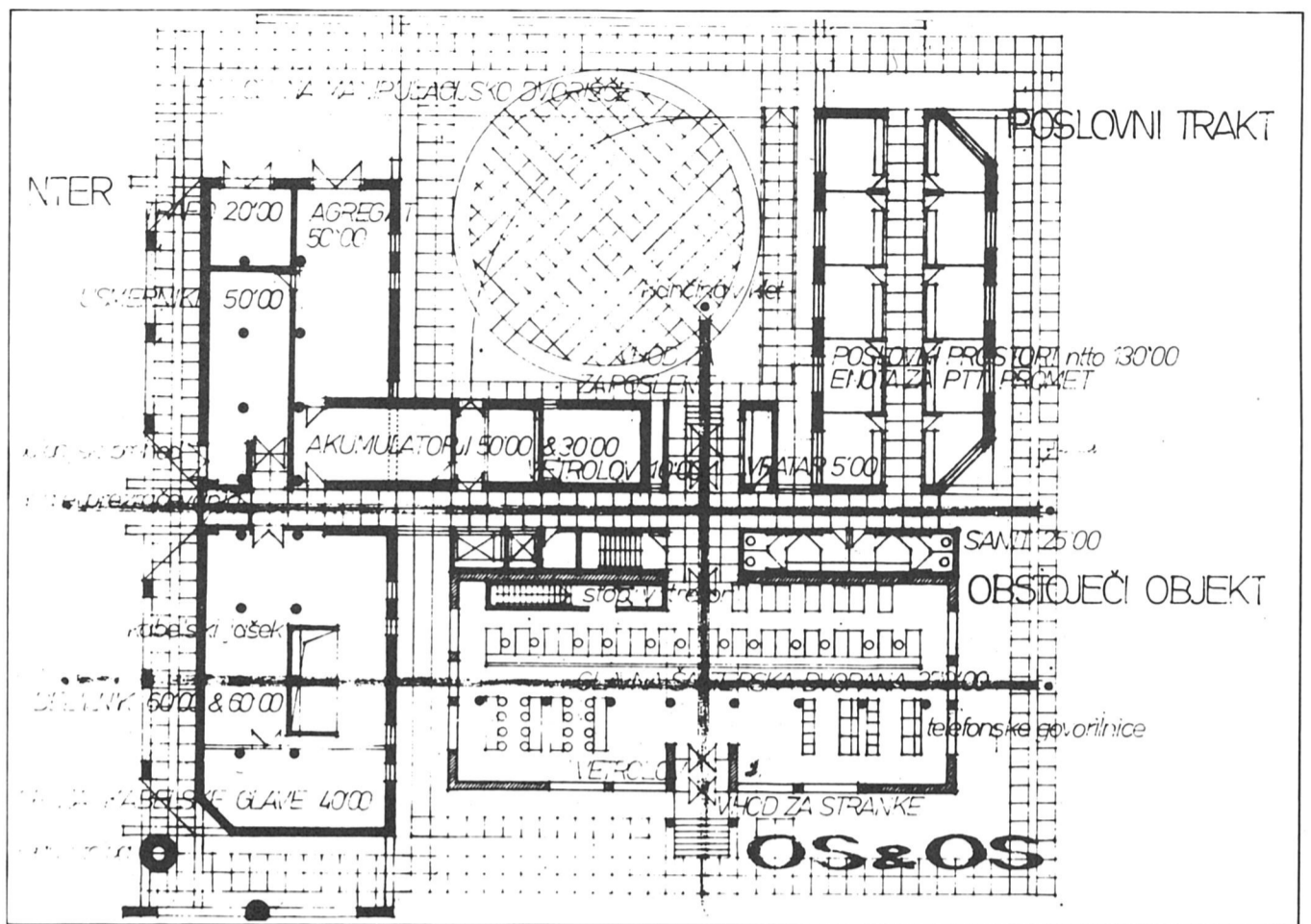
NATEČAJ

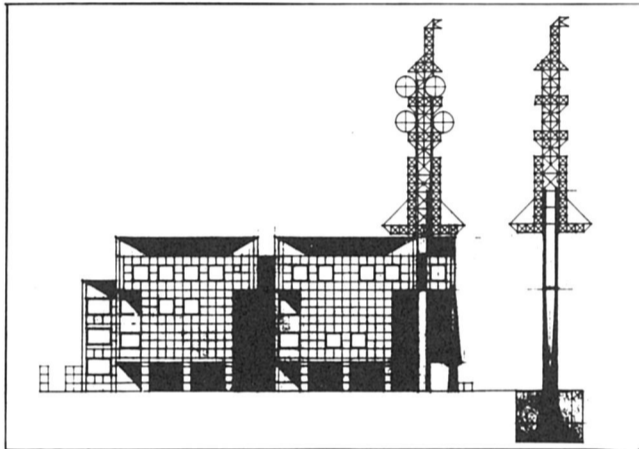
situacija

7. OS & OS AVTOR: FEDJA KOŠIR

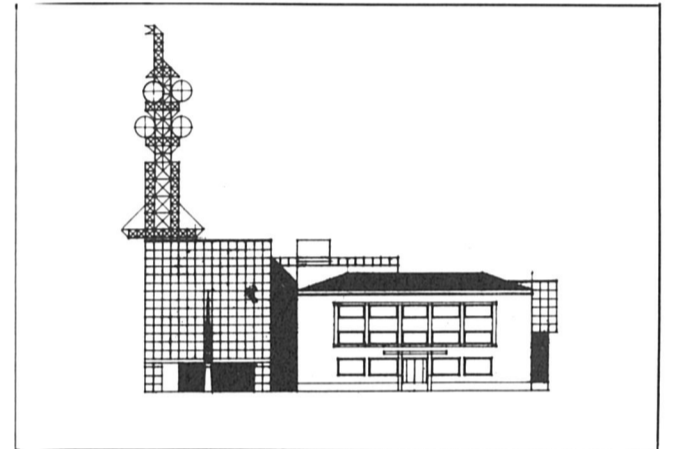
Situacija objektov PTT centra v zasnovi ne odstopa od gabaritov v ureditvenem načrtu, njihova funkcionalna zasnova pa je zasidrana z vzdolžno in prečno osjo. Arhitekturno oblikovanje objekta je izvirno, osnovni poštni objekt ohranja nespremenjen, povzema poseben način izvedbe strehe po obstoječem zgledu. Avtor je podal zelo jasno členitev stavbnih mas, ki so predstavljene homogeno, skladno in učinkujejo kot celota. Kompozicijo dopolnjuje izvirno oblikovan antenski stolp. Vendar pa elaborat ne omogoča zahtevane faznosti gradnje, čeprav predlaga lastno etapnost izvedbe, ki pa je za investitorja nesprejemljiva. V obstoječem objektu so predvidena rušenja v obsegu, ki bi v ekonomskem smislu nikakor ne opravičila investicije.

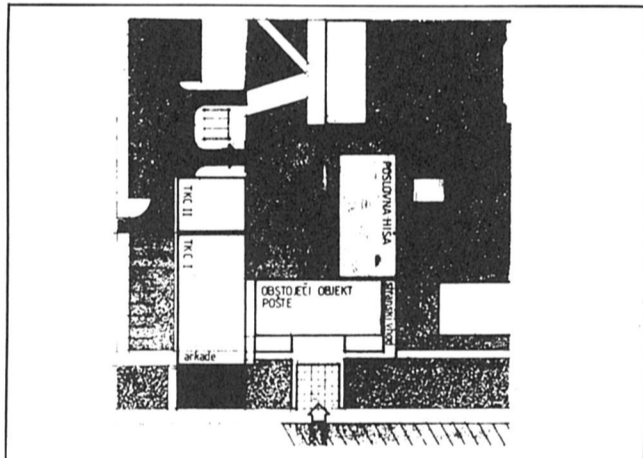
tloris pritličja

severna fasada

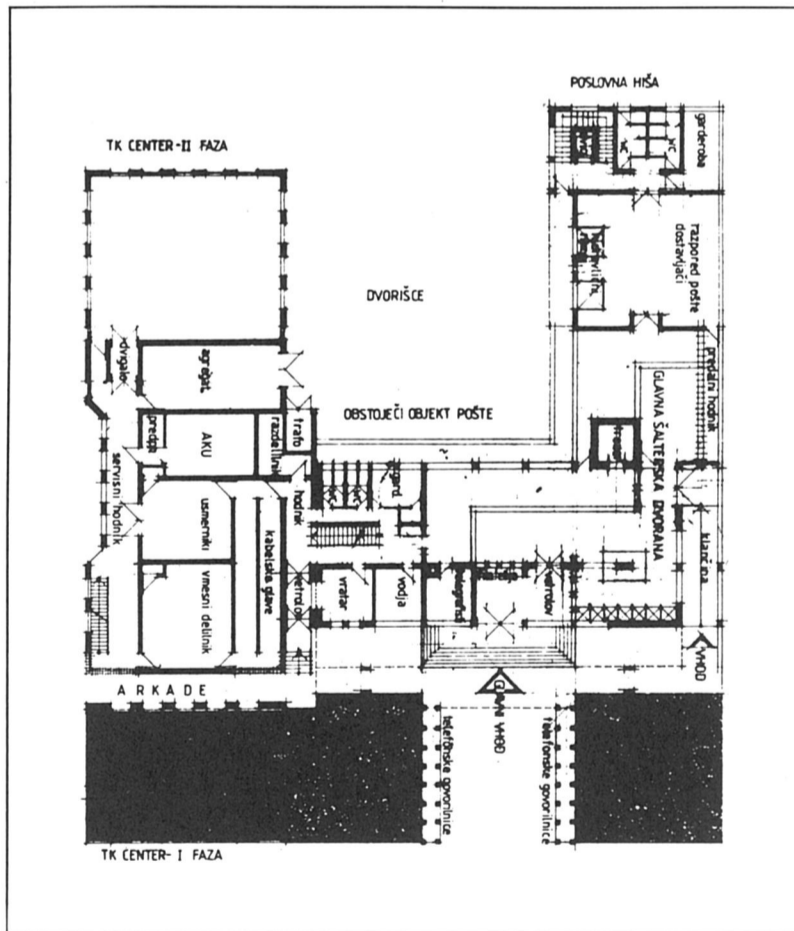
zahodna fasada

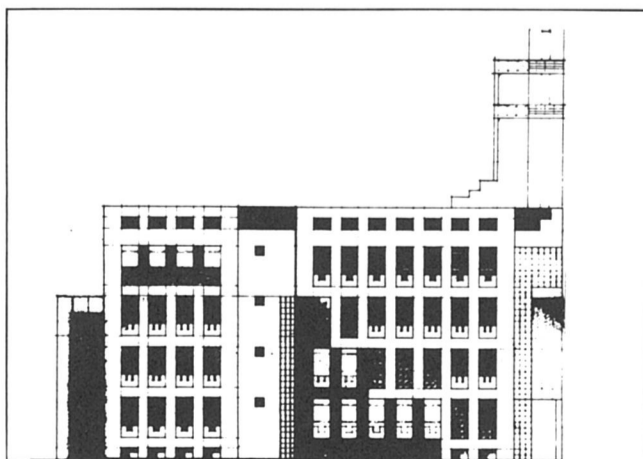
situacija

3. EWSD – 1 AVTORJA: ANDREJ LEŠKO IN IGOR MERVIČ

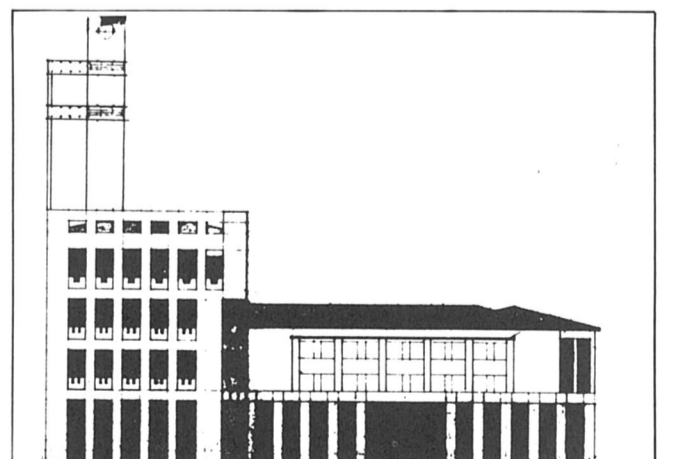
Iz tehnoloških razlogov je objekt TK centra precej povečan in direktno naslonjen na severno fasado obstoječe Pošte, kar onemogoča fazno gradnjo. Dodatne arkade pod fasado obstoječe Pošte niso prepričljive. Avtor je zasnovi TK centra posvetil vso pozornost, ki pa bi prav tako bila potrebna prizidavi obstoječe Pošte na jugu. Arhitektura objekta v prostoru deluje agresivno in se ne navezuje na obstoječe objekte v danem okolju. Ta elaborat je edini, ki je TK center zasnoval na zahtevah sodobne tehnologije (glavni prostor orientiran navznoter, hodniki ob fasadi, veliki razponi – dobra fleksibilnost).

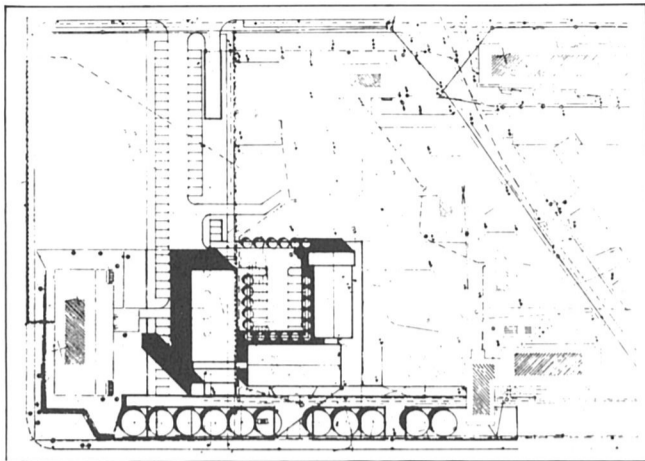
tloris pritličja

severna fasada

zahodna fasada

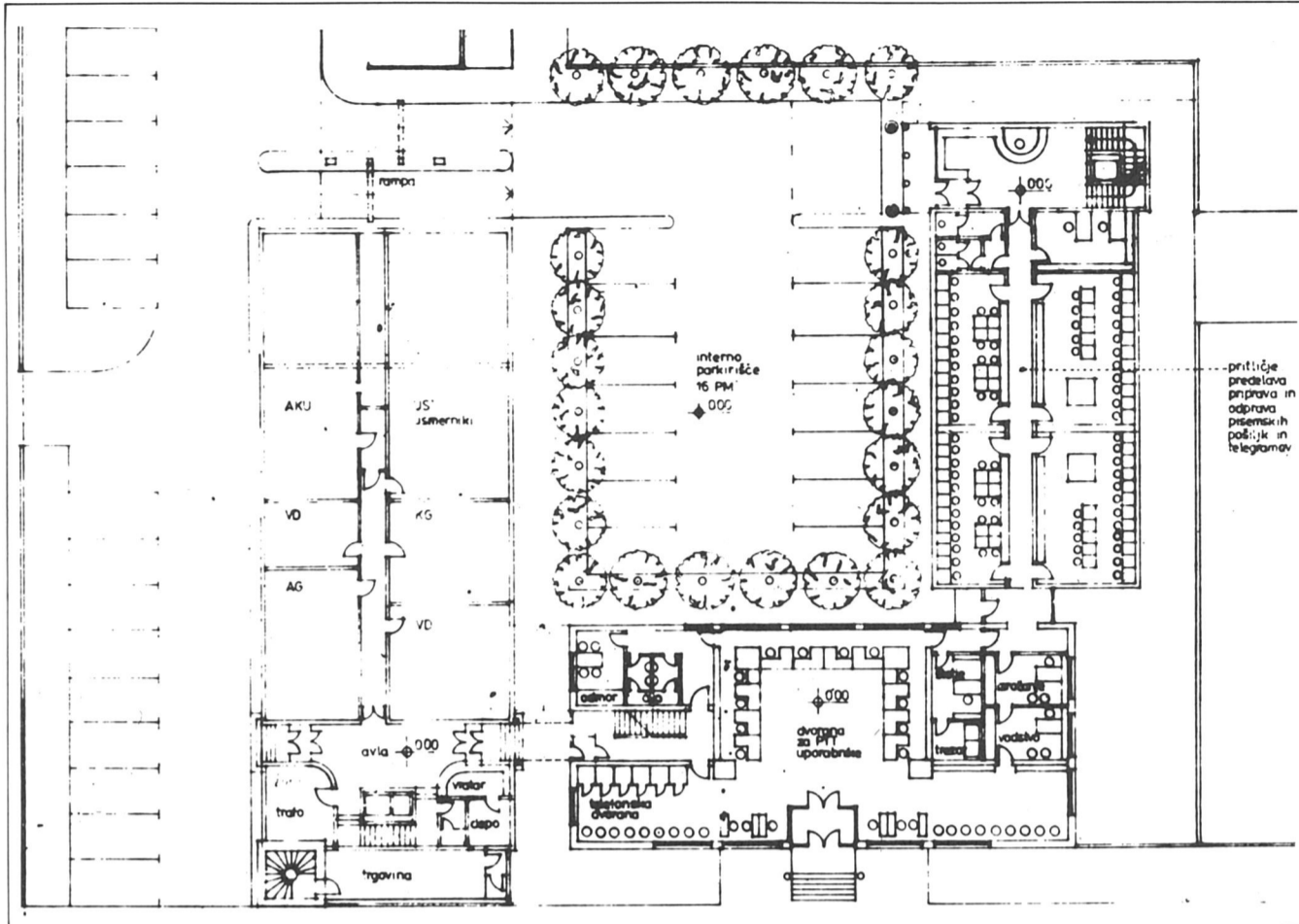

situacija

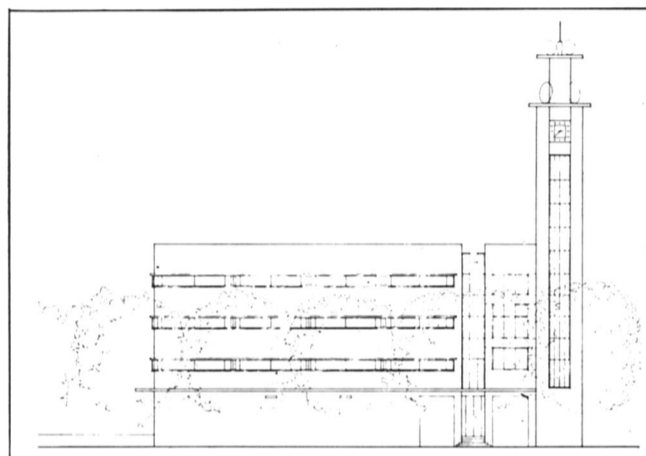
5. URA AVTORJA: LIDIJA FRANKOVIČ IN ANDREJ WEINGERL

Elaborat izhaja iz urbanističnih določil razpisa, pri čemer je podaljšek obstoječe Pošte v južni prizidek izpeljan dobro, severni, TK center, pa bolj konvencionalno. Javni program, kot ga avtor elaborata predlaga v smeri proti Kidričevi, ni sprejemljiv v takšni obliki in obsegu. Antenski stolp je preveč poudarjen.

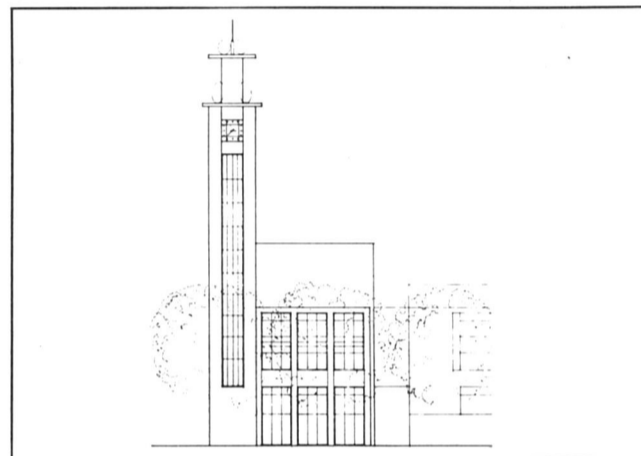
Arhitekturno oblikovanje novih objektov respektira zunanost obstoječe Pošte, v fasadnem oblikovanju skuša nakazati značaj in vsebino novih prizidkov, tlorise pa odlikuje predvsem dobra rešitev poštnega dela objekta v pritličju (minimalne spremembe na obstoječem objektu in dobra povezava z novim traktom). Trakt TK centra je zlasti v občestnem delu (proti Magistrali) nespretno zasnovan (stopnišča...). Razmerja posameznih faz TK centra so vprašljiva.

tloris pritličja

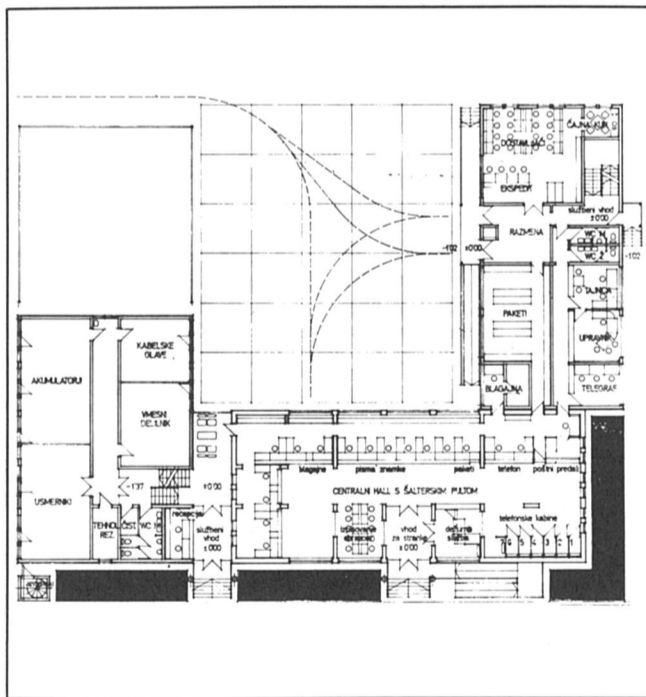
severna fasada

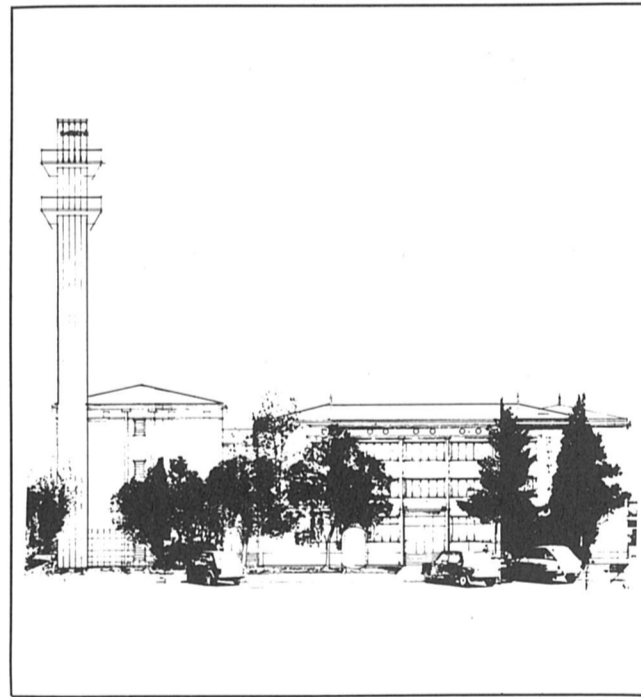
zahodna fasada

8. NODUS

Projekt ne izrablja vseh možnosti, kot bi jih sicer lahko, saj se preveč tesno navezuje na obstoječi objekt PTT. Tlorisne rešitve so funkcionalno dobre z izjemo nekaterih prostorov, ki jih ni mogoče locirati v klet. Arhitektura objektov je nezahtevna (fasada TK centra je zgolj »stranska« fasada), antenski stolp pa preveč poudarjen. Prostori za pošto dejavnost so v povezavi z obstoječimi v pritličju zelo dobro rešeni. Faznost gradnje je možna.

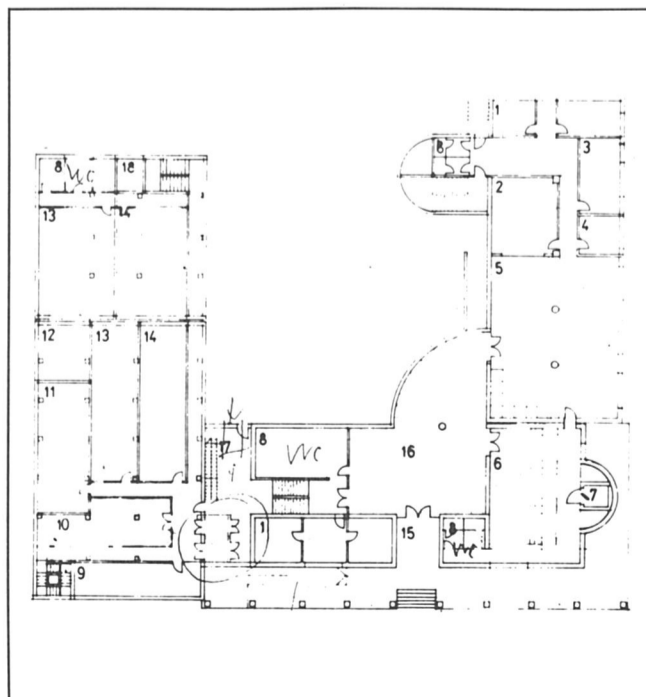
tloris pritličja

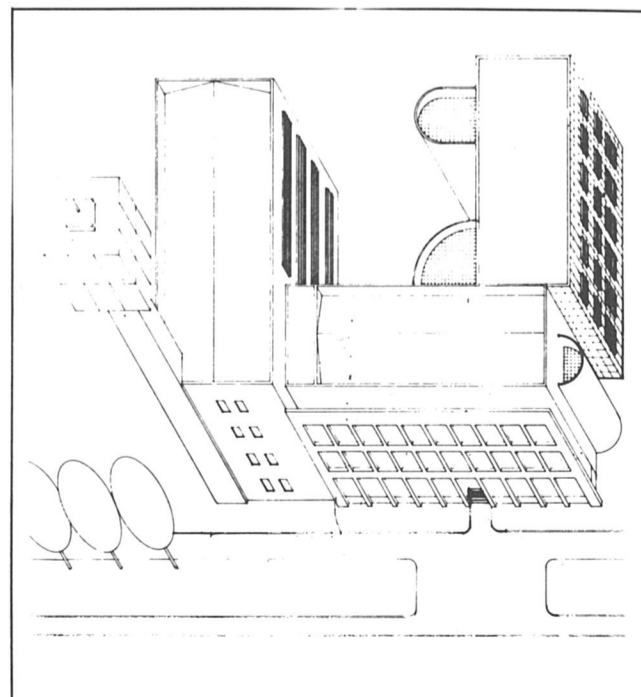
zahodna fasada

1. KARGO

Elaborat izkazuje skladnost z zazidalnimi pogoji, arhitekturna heterogenost stavbnih traktov pa je vprašljiva; posebej neprimerna je odločitev zakrivanja fasade obstoječe poštne stavbe s prostostoječo fasado – kuliso. Fasada TK centra je proti Magistrali preskromno zasnovana, antenski stolp pa je masiven in deluje okorno, pretežno. Funkcionalnost tlorisnih rešitev je zapletena zlasti v povezavi med osnovnim traktom obstoječe Pošte in novim prizidkom na jugu. Slabosti tlorisne razporeditve se kažejo tudi v objektu TK centra (ozki hodniki, gosta mreža stebrov, neprimerna lokacija dvigala, preveč stopnišč itd.).

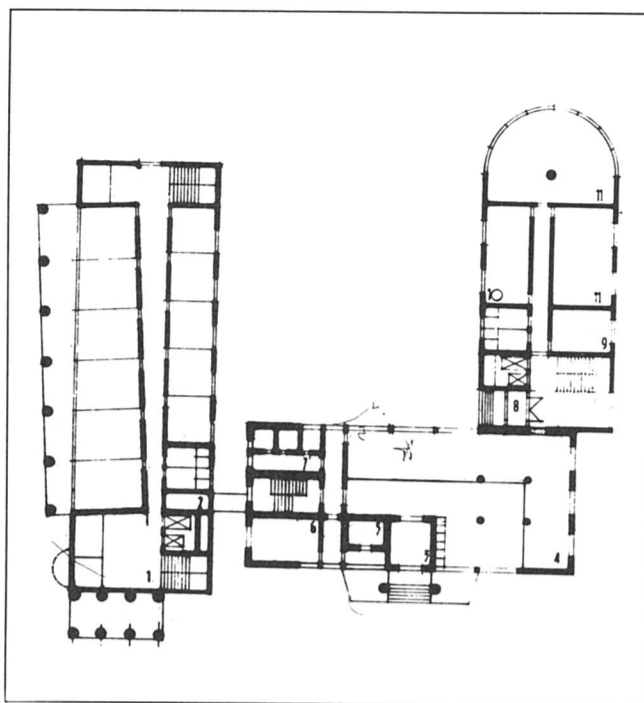

tloris pritličja

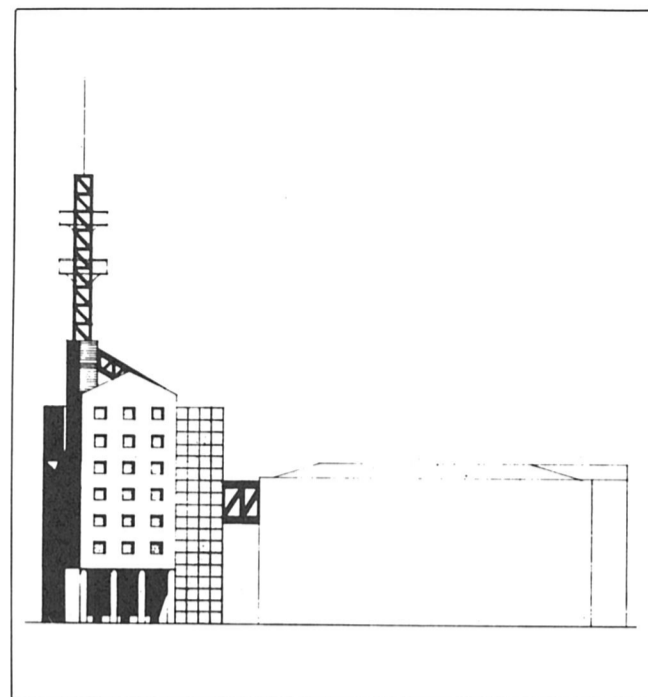

aksonometrija

Elaborat upošteva določila ureditvenega načrta v tlorisnem in vertikalnem gabaritu. Funkcionalnost tlorisa je motena zaradi neracionalnih rešitev (dolgi, zoženi hodniki, zamiki, neizkoriščeni holi pred komunikacijami itd). V tehnološkem oziru niso sprejemljive lokacije določenih prostorov v kleti (trafo postaja, agregati). Oblikovanje objektov je neprečljivo v svoji heterogenosti fasadne zunanjsčine. Fasada TK centra na Magistralo je dokaj skromna. Faznost gradnje je sicer možna, vendar ni dorečena. Antenski stolp je oblikovan zanimivo.

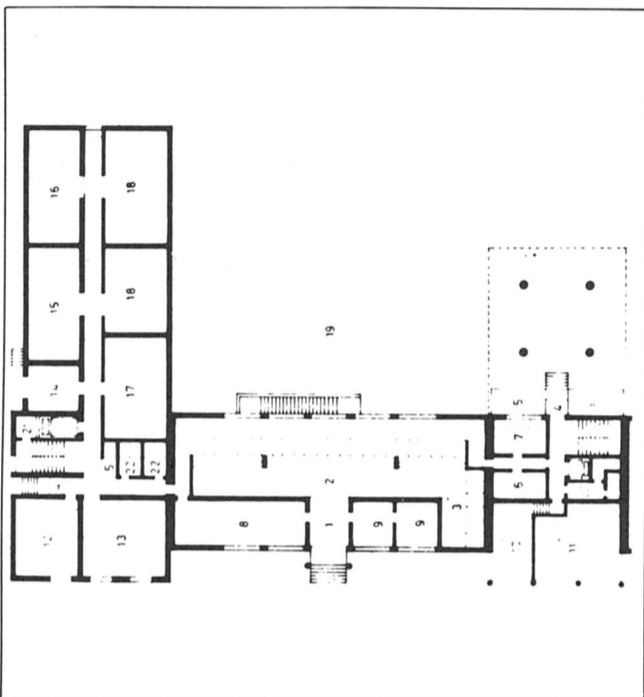
tloris prtiličja

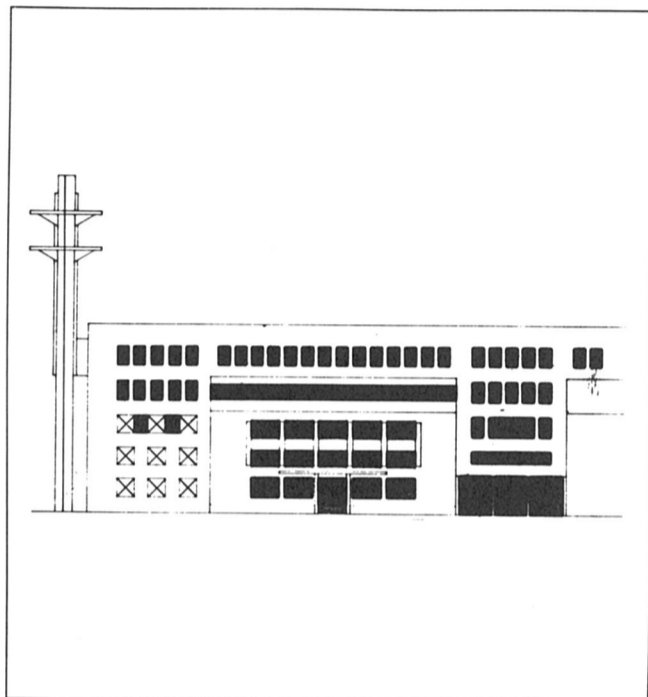
zahodna fasada

2. MAGIS

Iz tega elaborata se vidi, da avtor razpolaga s svojo vizijo obzidave prostora Magistrale, lokacija programov PTT centra pa je samo del, ki se temu konceptu podreja, zato takšna rešitev v funkcionalnem smislu PTT centra ne daje nobenih prednosti, saj so konvencionalno zasnovani tlorisi etaž primernejši za običajno (poslovno) gradnjo za trg. Ponujena rešitev je vprašljiva po svojem (agresivnem) merilu in (monotonem) arhitekturnem izrazu, ki zavestno negira odnos do obstoječih zgradb in odpira problem prevrednotenja prostorskega koncepta Magistrale: ta lahko namreč pri doslednem spoštovanju prikazanega obrazca pomeni tudi njeno popolno razvrednotenje. Vprašljiva je tudi faznost gradnje, saj bi po tem konceptu bili potrebni veliki posegi v obstoječem objektu in na njem.

tloris prtiličja

zahodna fasada

ALEŠ ŠULIGOJ
C. Prekomorskih brigad 86
65290 ŠEMPETER PRI GORICI

UREDNIŠTVO »LISTA«
Peter Pahor

ZADEVA: OB OBJAVI NATEČAJA ZA PTT CENTER V NOVI GORICI V »LISTU«

Pozdravljeni!

Natečaj se ne konča z zaključkom ocenjevalne komisije, pač pa z izgrajeno hišo. Zato je smiselno spremljati razvoj (usodo) natečajnih rešitev skozi čeri življenja.

Dinamika razvoja dogodkov je v slučaju natečaja za PTT center v Novi Gorici taka, da je trenutno (sočasno z objavo natečaja v »Listu«) že izdelan idejni projekt, ki vam ga pošiljam. Mislim, da se da razbrati, kaj je realni rezultat natečaja. Realni rezultat natečaja za PTT center v Novi Gorici ni skupek najbolje ocenjene rešitve in zaključka ocenjevalne komisije, pač pa je to idejni projekt, katerega avtorja sta katerpilska duhoviteža Igor Leško, dipl. inž. arh. in Andrej Mervič, dipl. inž. arh.

Aleš Šuligoj

JE TAKŠNO RAVNANJE STROKOVNO ETIČNO?

JE TAKŠNO RAVNANJE STROKOVNO ETIČNO?

Tik pred zaključno redakcijo smo na uredništvu LISTA prejeli tu priobčeno sporočilo arhitekta Aleša Šuligoja, ki je na natečaju za PTT center v Novi Gorici prejel najvišjo (drugo) nagrado.

Glede na to, da sem bil spodaj podpisani član žirije, ki je ugotovila nesporne kvalitete tega projekta, še posebno v odnosu do obstoječega objekta Pošte in do Kidričeve ceste, ki predstavlja glavno nosilko mestnosti v Novi Gorici, me ta vest zelo čudi. In to še posebej zaradi tega, ker je bilo za tretjenagrajeni elaborat ugotovljeno, da je zaradi posebnih pogojev faznosti gradnje, ki jih zasnovava zahteva, za investitorja popolnoma nesprejemljiv, in da sta ostala dva odkupljena projekta po vseh kriterijih, ki jih je žirija upoštevala, daleč za omenjenima, kar je bilo razvidno iz internega točkovanja, ki ga je uporabila žirija.

Osebno mnenje spodaj podpisanega je, da sta se arhitekta Leško in Mervič (elaborat pod šifro ESDW2) lahko med odkupljene elaborate uvrstila zgolj in samo zato, ker so jima bile očitno dostopnejše posebnosti tehnologije telekomunikacijskih centrov. In še to ne bi bilo dovolj, če ne bi prišlo do odločne zahteve s strani članov žirije iz vrst investitorja. Mar ne kaže že ta obrat na to, kar se danes skoraj praviloma

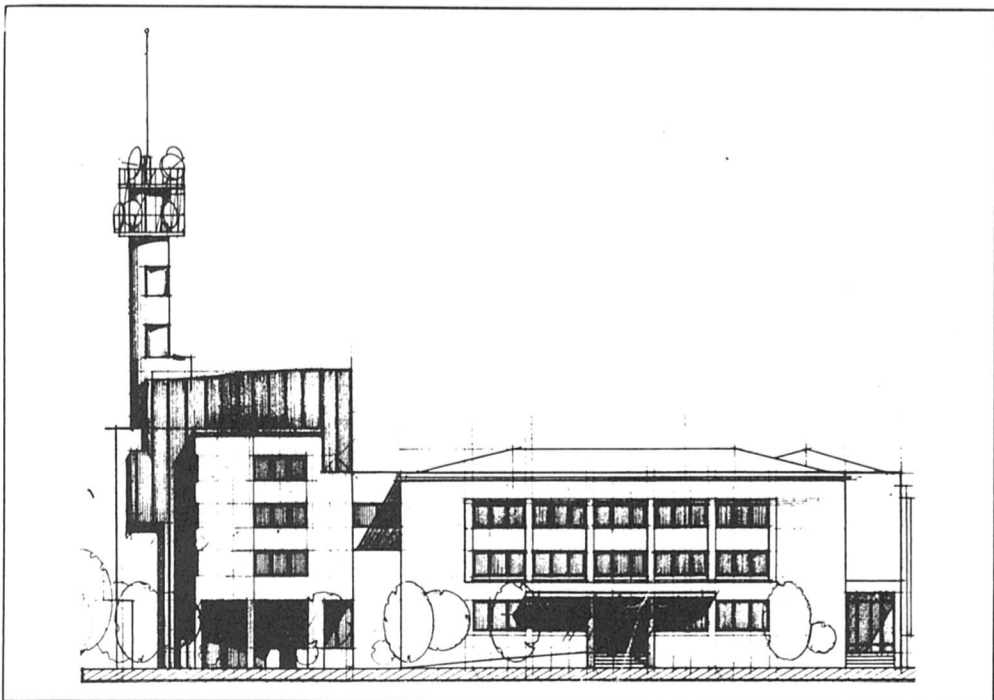
dogaja?

Hkrati je v slednjem elaboratu prikazani objekt skrajno destruktiven, še predvsem v nesubtilnem stiku z obstoječim objektom, ki ga milo rečeno povsem zanika. (V natečajnem gradivu je bila med novim in starim objektom predvidena cenzura.) Menim, da bi taka arhitektura predstavljala večni tujek ob Kidričevi cesti.

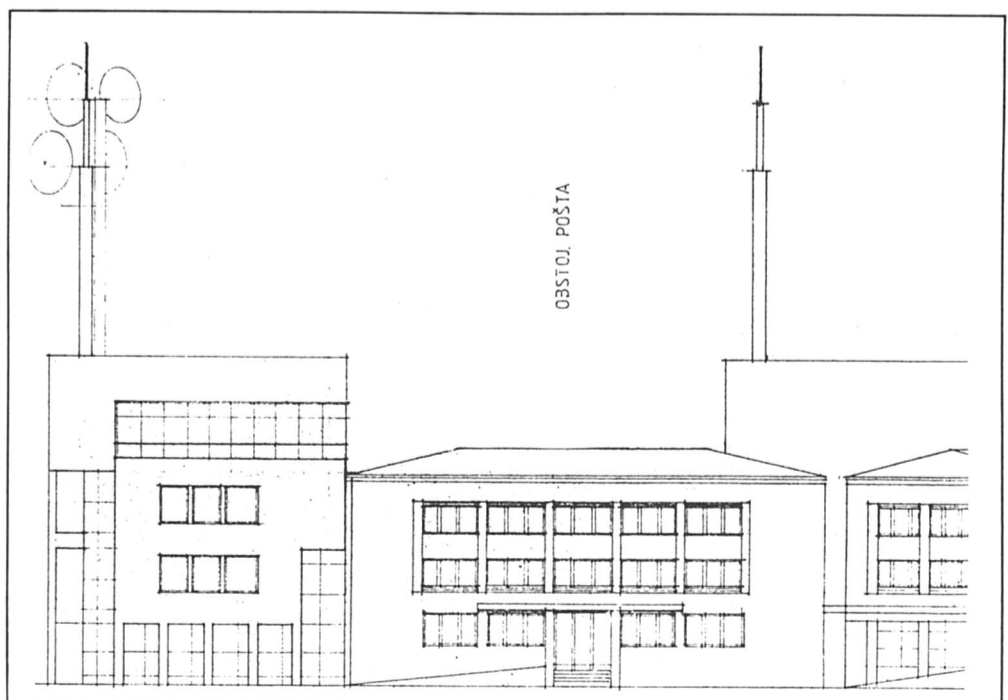
Iz objektivnih razlogov trenutno o samem idejnem projektu, ki je očitno že izdelan, ni možno napisati ničesar, nadaljnje ocenjevanje natečajnega elaborata pa naj bo prepuščeno bralcem, saj so predstavitev v LISTU temu tudi namenjene. O nemoralnostih pri izbirah projektantov, ki se dogajajo v naši stroki, pri čemer ni pomembno ali na strani investitorjev/naročnikov ali na strani arhitektov, ki tako delo sploh sprejmejo (o tem govori moralni kodeks arhitektov), pa bo potrebno še marsikaj reči in predvsem storiti.

Peter Pahor

P.S.: To pisanje je bilo mogoče sestavljeno v afektu. A vendar... Arhitekturo naj ustvarjajo dobri arhitekti, kajti arhitektura se ocenjuje po njej lastnih kriterijih. Ko arhitekt projektira tehnološko zapleten objekt, sodeluje z ekspertom/tehnologom, za kar mora biti še vedno dober arhitekt, ki zna izpolniti dane mu zahteve in jih združiti v HIŠI, ki svoj prostorski kontekst nadgrajuje (zaradi česar mora biti včasih tudi nekoliko bolj zadržana), ne pa da ga zanika.

Natečajni projekt

Idejni projekt

Nova Gorica se obnaša čudno in samodestruktivno. Porodila se je iz velike ideje, vsa lepa in sijoča. Vendar ji, po pisanih pričevanjih, ta njena lepota ni bila nič kaj povšeči. Že od prvih korakov se je trudila, da bi se velike ideje, razuma in lepote znebila in že v prvi dekadi ji je to v celoti uspelo. Tedaj se je razobličila in odsihmal raste trzavo in divje, kaotično in razbrzdano. Z vsako potezo se iznakazi, kot bi se hotela kaznovati za davno storjeni, nikomur znani greh. Kot pri vseh psihozah tudi pri tej ni moč podati jasne in razumno utemeljene razlage. Priznavalci okultnih ved mi bodo pritrdili, da je dovolj že vedeti, da je Nova Gorica zasedla posvečeno zemljo, domovanje mrtvih. In ko začno delovati mračne sile. . . . Le vsakih deset let se, kakor v nenavadnem obredu, zdrami iz mrtnega uroka, se otožno spomni neke davne lepote, minule mladosti. Takrat se vpraša, kaj se še da storiti, da bi si ohranila lice, priklicala nazaj vsaj malo nekdanjega krasa. In takrat se navadno za oblikovanje posegov v ključnih točkah njenega najbolj svetega jedra pripeti natečaj. Koncem revolucionarnih šestdesetih natečaj za koncept ureditve ožjega mestnega središča in oblikovanje centralnega trga z domom kulture, koncem svinčenih sedemdesetih natečaj za kulturni dom, koncem razpadajočih osemdesetih serija natečajev za objekte ob magistralni cesti. Kot bi mračne sile vsakokrat prešle in zamrle. Vendar ne za dolgo. Kajti vsi ti natečaji za sabo nikakor ne puščajo tudi rezultatov.

Natečaj iz šestdesetih pomeni v tem čudnem spiralnem nizu nedvomno vrh resnih prizadevanj. Nalogo je zastavil v ustrezno širokem okviru in smiselno dvonivojsko. Zaradi manjše časovne distance mu je od prvotne vodilne misli ostalo jasno vsaj to, da je poteza Magistrale celota, in to tista najmanjša in nujna celota, ki s kompozicijo in dimenzijo stavbnih mas, ki jih združuje, daje obliko in podobo, karakter celotnemu mestu, pa če se to še tako široko razprostere. Natečaj je prinesel štiri različne poglede, letom primerne želje po spreminjanju in mestnim zmožnostim prevelik zalogaj. Prinesel je tudi nekaj jasnih zaključkov, ki bi lahko služili kot planersko vodilo. Sodeč po dogajanjih, pa je bil kaj kmalu zavržen in pozabljen.

Natečaj za kulturni dom je na neločljivo povezanost kompozicije celotne poteze Magistrale in vsakega njenega sestavnega dela že pozabil. Rešitve, ki niso objekta podrejele kompozicijski enoti višjega razreda, so nujno vodile le v splošno razočaranje. Kam tako izpeljan natečaj lahko pripelje, smo videli pred dvema letoma, ko je skoraj prišlo do gradnje objekta, ki bi vodilno oblikovno misel mesta zmaličil na njenem ključnem mestu, ne da bi se obenem pozabil ravno nanjo sklicevati.

Paket novejših natečajev, ki zadevajo oblikovanje osrednje poteze mesta, je začel natečaj za igralnico. Drugi je natečaj za dogradnjo objektov pošte. Sedila bosta natečaja za poslovno hišo ter dozidavo območja trgovskega centra. Vsi štirje se na Magistralo neposredno vežejo in njen prostor dokončno oblikujejo. Vsi štirje pa tudi, vsaj doslej, kažejo do Magistrale enako stopnjo ignorance. Ključno vsebino in nalogo natečaja: najpoprej izoblikovanje fizičnega in programskega telesa prostora Magistrale v celem njenem poteku, od južnega do severnega izteka, (ali pač glave), opredelitev vloge nje same kot tudi njenih posameznih sestavnih elementov, tako v fizični kot v simbolni in duhovni podobi mestnega organizma, vsi po vrsti pozabljajo. Pravzaprav je reči, da pozabljajo, preblaga sodba. Ko je šlo za igralnico, je že v začetnih korakih oblikovanja naloge izdelovalce strokovnih podlag predlagal komiteju za varstvo okolja in urejanje prostora, da bi, celo na lastne stroške, pripravil podlage za območje, ki bi daleč presego dogovorjeno ureditev in bi zajelo celotni sedanjosti in potencialni možni prostor Magistrale. S pomočjo tega bi na enak način bilo oblikovano tudi natečajno gradivo in tudi zastavljena natečajna naloga. Šele znotraj tako dogovorjenega širšega oblikovnega, kompozicijskega in programskega referenčnega okvira bi lahko primerjalno ocenjevali in presojali posamezne urejevalne posege in posamezne arhitekture. Tako tudi igralnico. Enako bi nato veljalo za vse naslednje natečaje v prostoru Magistrale. Predlog so vsi predstavniki urbanistične oblasti zelo enoglasno in gnevno zavrnili kot popolnoma nepotrebno in odvečno širjenje problematike in nevarno kaljenje tako lepo dogovorjenih odnosov z bogatim investitorjem.

Natečaj je stekel po svoji čudni poti. Rezultati, ki jih je prinesel, so bili dovolj raznovrstni, vendar, v celoti gledano, razredu naloge nedorasli. Odnos do poteze Magistrale, stopnja povezanosti objekta s kompozicijo višjega reda, stopnja podrejenosti dimenzioniranja in proporcionalnosti hiše dimenzioniranju in proporcionalnosti celotnega telesa Magistrale, vse to je bilo prepuščeno naključni zainteresiranosti vsakega udeleženca in stopnji njegovega predhodnega poznavanja poti in stranpoti razvoja Nove Gorice. O vlogi in pomenu kompozicije na Magistrali v organizacijski in pomenski zgradbi mesta se iz natečajnega gradiva ni mogel naučiti ničesar. In ker je bilo tako tudi z žirijo, se je zgodilo, da je podelitev prve nagrade, ob diametralnem nasprotju rešitve s prvotno vodilno mislijo v nekaj njenih temeljnih težah, dobila svojo utemeljitev ravno v domnevnem nadaljevanju in dograjevanju prvotnega koncepta mestnega jedra. Na srečo je natečaj zamrl, še preden se je dobro končal, tako da oblast ni utegnila sprejeti kakšne dolgoročne zaveze, ki bi, kot je rešitev narekovala, mestno avenijo izpeljala v ljubko zavito vrtno potko in jo obdala z monotonno stanovanjsko kolonijo.

Natečaj za izgradnjo novega telekomunikacijskega centra in dograditev upravne stavbe centralne novogoriške pošte je svojo čvrsto urbanistično zamejenost oprl na izdelani in sprejeti ureditveni načrt območja, ki je zajel nekako šestino prostora Magistrale na njenem jugovzhodnem delu. Ureditveni načrt je, kot je formalno pravilni in se za dokument take vrste spodobi, operiral strogo intra muros. Na okolni prostor se ni kaj dosti oziral, vsej njegovi naravnosti usodni pomembnosti navkljub. Svoje organizacijske in kompozicijske podobe zato ni pojasnjeval in utemeljeval kot dela izoblikovane predstave o zaključenem centralnem mestnem predelu. Tega od njega tudi nihče nikdar ni zahteval. Toda tako le po formalni plati. V resnici je, ker drugače tudi biti ne more, organizacija in pozidava prostora ustrezala projektantovi predstavi o končni podobi Magistrale in njeni vlogi v oblikovanju

podobe mesta. Le da ta predstava v celotnem postopku pripravljanja in sprejemanja urbanističnega dokumenta, razumljivo, nikoli ni bila predmet obravnave. S sprejetjem dokumenta pa se je sprožila povratna reakcija: podoba enega dela je začela diktirati oblikovanje višje celote. Tak pristop k oblikovanju prostora ponuja le dve poti, ali se mora celota ravnati po enem samem svojem delu, ki oblikovanje prejucitira ali pa se drug ob drugem in drug čez drugega sčasoma nizajo različni koncepti, tako da je končna podoba zbir naključij. V tej zanki se kaže najbrž najšibkejša točka našega sistema prostorskega planiranja. Med planskim dokumentom, ki določa politiko in strategijo urejanja najširšega mestnega prostora ter izvedbenimi načrti, ki oblikujejo relativno majhna zaključena ureditvena območja v mestu, ni ničesar. Ni dokumenta, ki bi razmislil o osnovnih mestnih potezah, vodilnih črtah, ki so temeljnega pomena za oblikovanje podobe in značaja mesta, ter določil pravila za njih načrtovanje. Ta pravila bi moral vsak dokument nižjega ranga, torej vsak izvedbeni načrt, v konceptu osnovne postavitve povzeti in spoštovati. Zakonodajalec je najbrž jemal za gotovo, da vsak urbanist načrtovalec ob projektiranju urejevalnega posega razbere širši prostorski kontekst, v katerega se poseg umešča, od tam pa tudi jemlje oblikovalska in kompozicijska temeljna napotila, kar naj bi nujno vodilo k homogeni podobi mestnega prostora. V tem se niti ni motil. Metoda urbanističnega projektantskega dela v grobih okvirih res poteka na tak način. Res je le, da so razbiranja lahko kaj raznolika. Mestni prostor je praviloma vsebinsko in pomensko mnogoplasten in bogat. Z nalaganjem plasti se pestrost in izpovedna moč stopnjujeta. Tak prostor že po sebi omogoča in nudi različne načine branja. Bogastvo mestnega prostora je ravno v stopnji različnosti dojemanja, ki jo omogoča. Vendar morajo karakterne črte mesta ostati ves čas dovolj močne in jasne. Mesto, ki jih zgublja ali podvaja, postaja konfuzno. Branje je vedno tudi osebna interpretacija vidnega, zato je nesporno enoznačno moč brati le močne in jasne poteze. Vse razbrano je nadalje zaupano vrednotenju. Tudi enako odbrane poteze so lahko individualno popolnoma različno vrednotene. Če vrednosti temeljnih potez niso dogovorjene, je od subtilnosti projektantovega dojemanja odvisno, v kakšni meri bo njihovo vrednost zaznal. In če jo tudi zadovoljivo zazna, je od njegovega ega odvisno, ali bo potezi želel vtisniti svoj pečat ali bo pač zbral dovolj poguma, da bo odigral vlogo drugega moža. To zmorejo le redki, prostora pa usodi redkih naključij ne bi smeli prepuščati. Vse prerado se zgodi, da vsak nov poseg v prostor njegove že vgrajene organizacijske zakonitosti popravlja in prireja, v resnici pa jih izkrivlja in se od njih oddaljuje bolj, kot bi bilo potrebno. Tako je bilo tudi z natečajem za novo pošto.

Magistrala je za Novo Gorico ključ mesta. Za mesto je določujoča v vsem. Odredila mu je usmeritev, dimenzijo, kompozicijska razmerja in značaj. V času nje nastanka je pomenila kar mesto v celoti. Z naslonitvijo na Fabianjevo linijo transalpske železnice je zavestno prerezala in zanikala mrežo naravnih ledinskih poti, na kateri je organizirana tudi Gorica. S tem je govorila o obetavni moči tehničnega napredka in o podrejanju narave, obenem pa tudi o brezprizivni moči novega družbenega reda, ki ga je predstavljala. Z jasno in ostro dogo zarezano potezo je enkrat za vselej določila geografsko orientiranost mestnega organizma. S širino in slovesnostjo s platanovim drevoredom zasajenega bulvarja, z uravnoteženo kompozicijo velikopotezno zastavljenih stavbnih mas je določila stopnjo udobja mestnega življenja in proporcijijski ključ nadaljnjih razvojnih korakov. V jasnosti in čistosti potez, v elementarnosti medsebojnih razmerij, v merilu zasnove je dosegla naravnost egiptovsko moč primarne forme, ne da bi ob tem zašla v, z avtorjevimi besedami, prazni gigantizem, kar bi se manjšemu mojstru kaj lahko zgodilo. Obenem pa je znala ohraniti in zagotoviti vso barvitost, mehko in ugodje življenja mediteranskega mesta v bogastvu sonca, vode in senčnatega zelenja.

Nova Gorica je mnogim avtorjem hvaležna navedba za šolski primer modernega, corbusijanskega ali racionalističnega urbanizma na naših tleh. Ta ocena gotovo drži, vendar o projektu Nove Gorice še zdaleč ne pove dovolj. Že kratka analiza mestne kompozicije na Magistrali pokaže, da zasnova krši nekatere temeljne postulate urbanizma atenske listine, vendar na način, da ob privzemanju vseh prednosti, ki so jih nova spoznanja o urbanističnem načrtovanju prinesla in s sočasnim spoštovanjem klasičnih pravil umetnosti gradnje mest ne zagreši glavnega greha: mesta ne razčloveči. Človeka ne jemlje za najmanjšo enoto, s katero se mesto gradi, temveč za cilj, za katerega se mesto gradi. Mesto zato ni ukrojeno po meri drvečega avtomobila, marveč po meri udobnega koraka pešca v javnem življenju. Snovalec Nove Gorice je železna pravila CIAMA spoštoval vtoliko, da je arhitektura mesta nedvomno arhitektura s soncem obsijanih belih mas v svobodnem zelenem parterju, da je osnovna funkcionalna mreža urejena na cestnem križu, da so dejavnosti mesta tam, kjer je to nesporno koristno: v šolstvu, v industriji. Iz vokalbarja mestnih sestavin pa ni izločil ulice, za oblikovanje javnega življenja ključnega prostora. Glavna cestna poteza ni le transportni trak, ki po najkrajših poteh prevaja prevozna sredstva in skrbi za distribucijo, temveč je tudi in predvsem udoben javni prostor meščana s skoncentriranim programom vsega, kar mesto v vsakdanjem življenju potrebuje, z bogato in skrbno oblikovano drobno mestno opremo. Poti pešcev niso dvignjene v varne višine nadhodov in mostov, odtrgane od nevarnosti dirjajočega prometa, pešcu je namenjen parter, stik z zemljo, senca platanovega drevoreda vzdolž poslovalnic in trgovin. Parter ni fluidno plavajoči gozd, ki kot zeleno morje obliva razpostavljene hiše, temveč je skrbno diferenciran. Glavne stavbne mase, postavljene vzdolžno ob glavno cesto, oblikujejo intenzivno utripajoči javni prostor ulice, korza. V zaledju s prečno postavljenimi stanovanjskimi bloki oblikujejo zavetne, mirne in tihe zelene poljavne prostore. Kljub razklenjeni in v prostoru prosto stoječi zidavi je hierarhija prostorov dosežena, njihov različni karakter ohranjen. Hiše, kljub prosti postavitvi, prostora ne nagovarjajo na vse štiri strani enako, indiferentno, ampak so jasno usmerjene in z obračanjem bodisi lica bodisi hrba prostor oblikujejo in ga označujejo. Premišljeno diferencirano je tudi zelenje. Ni le med hiše spuščena zelena natura, ki kot nasprotni pol ustvarjenemu tehničnemu okolju človekovega bivališča služi produkciji kisika, ter da si pogled spočije. Iz bogate kulture klasične gradnje mest ohranja element drevesa kot arhitek-

ture. Dvojni platanov drevored obroblja magistravno cestno potezo in kot krona dooblikuje slovesno podobo linearnega mestnega središča. V drugem planu je rastej sproščeno, v tretjem prvobitna narava. In naprej in naprej, v vedno drobnejše detajle in fine se razpleta mojstrsko spajanje znanj, starega in novega, klasičnega in modernega, večnega in revoluci-

onarno udarnega. Vse to bo danes obiskovalec v Novi Gorici zaman iskal. Projekt mesta na Magistrali je bil izveden le v skopji meri. Toda poteza sama je tako močna, da je neizbrisna in vsemu nasilju navkljub še danes kaže, kakšna bi lahko bila, kako jo nadaljevati. Cestno telo že v začetku ni bilo izvedeno v polni višini, vendar to njegovo moč krni le v manjši meri. Nikoli niso bili pozidani glavni objekti vzdolž Magistrale, ki bi ulični prostor omejili in mu dali tretjo dimenzijo. Pozidani so bili le stanovanjski bloki v drugem planu, pa še ti le na južnem koncu. Zasajen ni bil dvojni platanov drevored. Na njegovem prostoru je zrasel pas raznorodnega drevja, nekakšen linearni gozd. Objekti, ki so se kasneje zvrstili vzdolž Magistrale, so se plaho skrčili na cestnemu prostoru popolnoma neustrezno, nekajkrat premajhno mero, kot kolibe ob deželni cesti. Spet drugi so se v ulični prostor namerili z bokom. Še kasneje so nekateri nasilno vdrl čez gradbeno črto, ki je bila namenjena ulični steni. Zadnji katastrofalnih posegov je celo odrezal severni nastavek Magistrale in ga zvil v stran, za nameček pa mu je še zgradil umetni hribček v nesmrtno zabavo voznikom in večno slavo projektantom.

Na take temelje je osnovna in udeležence zavezujoča pravila urbanističnega oblikovanja postavil natečaj za novo pošto. V razbiranju današnje fizične in organizacijske podobe obravnavanega prostora ni napravil razločka med tistimi elementi, ki prvotno konstitutivno misel udeležajo, jo razvijajo ter puščajo prostor njeni nadaljnji artikulaciji, in tistimi, ki so z njo nezdružljivi, jo drobijo, ali celo v temelju spreminjajo. Še več, nekatere temeljne, doslej še neizoblikovane elemente projekta, sklence dokončno zavreči in njihovo kasnejše morebitno oblikovanje onemogočiti, po drugi strani pa tiste elemente, ki že doslej pomenijo stranpot v procesu izgradnje zastavljene linearnega mestnega središča, jemlje za model in po njihovi meri prostor dograjuje. To sta ključni napaki natečajnih izhodišč. Rezultat prve je teza, da je potrebno širjenje centra proti jugu zaustaviti z oblikovanjem nekaj tako priljubljenih »mestnih vrat« sredi Magistrale, jo tako prerezati in programsko razdeliti na centralni severni in stanovanjski južni del, kar pa bi obenem pomenilo likvidacijo projekta linearnega mestnega centra s stanovanji v zaledju ter zasuk orientacije mesta. K temu naslovu sodi tudi seganje čez gradbeno linijo obodnih objektov, kar vsaj otežuje možnost uresničenja funkcionalne in ne zgolj okrasne zelene poteze med cestiščem in objekti. Rezultat druge napake se kaže v tem, da je novemu telekomunikacijskemu centru, kot osrednjemu gradbenemu in arhitekturnemu natečajnemu prispevku Magistrali, za tlorisno kompozicijsko merilo določeno drobno merilo obstoječih poslovnih objektov, v prostor pa se postavlja z orientacijo stanovanjskih objektov v ozadju. Arhitekturo mestnega korza mora tako graditi z bokom. Tudi v takih pogojih so sicer možne pravilne arhitekturne rešitve, vendar je za še tako slasten zrezek zmeraj škoda klati vola.

Ko je arhitekt postavljen pred tako zastavljeno natečajno nalogo, je obenem nujno postavljen tudi pred hudo dilemo. Če meni, da so napačna izhodišča, ki pa so obvezna, naj jih z lastno rešitvijo postavi na mesto, vendar se s tem zaradi kršenja pravil zavestno izloči iz kroga pretendentov na zmago! Ali naj se o pogojih ne sprašuje in se posveti le postavljeni nalogi ter skuša, pa čeprav za ceno zanikanja lastnega creda, zmagati? Iz hrvaškega prostora je tudi k nam odmevala natečajna avantura za območje Foruma v Zadru na začetku leta. Natečaj za ureditev historičnega jedra mesta je izhodiščne urbanistične pogoje postavil tako togo in obenem tako vprašljivo umestno, da se je od petinštiridesetih udeležencev za njihovo zavestno kršitev odločilo kar sedemindvajset! Za ostale je žirija lahko le ugotovila, da so več ali manj enake, neinventivne in predvsem nezadovoljive preobleke istega koncepta. Končalo se je brez podelitve prve in druge nagrade, kar o uspehu in smislu natečaja vse pove. Podobno različnost pogledov pri podajanju rešitev je bilo moč pričakovati tudi pri natečaju za pošto. No, to se ni zgodilo. Med osmimi rešitvami se je znašla le ena samomoriška, četudi so med tistimi sedmimi, ki so postavljeni koncept sprejeli, še avtorji, ki se z njim niso strinjali, vendar so se raje kot za polemiko odločili za kruh. Kljub taki zvestobi žirija prve nagrade ni imela komu podeliti.

Edine polemizirajoče rešitve kot njen avtor ne bom razlagal in utemeljeval, to mora storiti zase sama. Hotela in upam, doseglja, je predvsem dvoje. Po eni strani pokazati, da je o Magistrali mogoče razmišljati tudi drugače, da je projekt linearnega mestnega jedra na Magistrali še živ in ga je še vedno mogoče in tudi potrebno smiselno dograjevati, da je osnovni misli, če je tako čista in močna, dobro biti zvest in je ne zametovati, če to ni potrebno. Po drugi strani pa je želela s primerom pokazati na nesmiselnost tistega razmišljanja, ki sicer ni ne redko ne novo, povsem eksplicitno pa ga je zapisal Vinko Torkar, namreč, da bi vsi arhitekti, ki delajo znotraj ene delovne organizacije, morali v vsem razmišljati enako. V času vsesplošnih pozivov na »jedinstva u stavovima« je takšna zahteva po homogenizaciji možganov prav po romunsko grozljiva.

Niko Jurca

List: Predstava strokovnjaka in meščana o mestnih vratih danes.

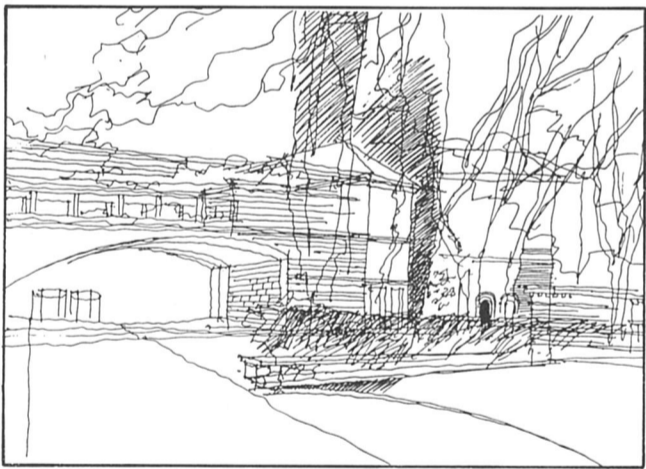
Marko Mušič: Mestna vrata so eden tistih prapojmov arhitekture, kjer sta predstavi strokovnjaka in meščana identični. Simbolični pomen ostaja tudi danes nespremenjen, nekdanja funkcija pa je prenesena na razpoznavnost in čitljivost mestnih predelov in še posebej središča, ki je ob amorfem širjenju urbanega tkiva čedalje bolj zabrisano. Zato nujnost mestnih vrat kot jasno razpoznavnih prostorskih reperjev v širšem okolju danes ni nič manjša.

Beg pred tradicijo in prisiljeno izumljanje nekakšnih novih, na videz sodobnih in drugačnih oznak, ki bi zamenjale spomin mestnih vrat, sta odveč, saj je umetnost svet transformacij in ne izumov. V času kaotične in vse manj čitljive urbanizacije so torej mestna vrata nujne prostorske oznake in ni čudno, da nastajajo njihove reminiscence v vseh mestih sveta. Potreba po njih je povsod enaka, različne so le oblike in neposredna sporočila.

Navezava današnjih portalov na historična dejstva je lahko le izjemna, še bolj njihovo oblikovanje v novih, bolj in bolj agresivnih merilih naših mest.

Eno je namreč ustvarjalni in drugo dokumentirani spomin. V razločevanju od konkretnih dejstev posameznega primera se prvi dotika tiste subtilne, rahle, a še vedno navzoče, skozi čas izoblikovane sfere v naši podzavesti. Za ustvarjalni spomin torej niso pomembne okoliščine konkretne resničnosti, niso pomembne izvorna navzočnost niti lega ali oblika motiva, vse to je v čarobnem svetu hermenevtike lahko svobodno izmišljeno in preoblikovano. Pomembna sta le sporočilo in vloga motiva v urejanju prostora. In kvaliteta. Strah pred literarnostjo romantične laži ni nič večji od strahu pred neinventivno in nekreativno suhoparnostjo, ki nas še posebej na področju urejanja prostora v vse večjem obsegu ogroža. Sicer pa je med literarno, besedno oznako in arhitekturnim delom samim vedno prepada z zelo nezanesljivimi brvmi.

Tudi povojna Ljubljana je zmogla nekaj portalov. Tak je portal, ki ga kot vrata med severno in južno Evropo še posebej v širšem vizuelnem prostoru imenitno označujeta Ravnikarjevi stolpnici na Trgu revolucije. Taka je Kobetova virtualna oznaka vstopa v historično Ljubljano, ki je odlična in duhovita rešitev neizprosne prometne odločitve in z njo preboja stavbnega niza ob Rožni ulici, ob tem pa predvsem tudi **ohranitev trga** s čudovito Plečnikovo ureditvijo. Tak bi lahko bil odlično zastavljeni pa žal neizvedeni in s tem pohabljeni Miheličev severni portal na Bavarskem dvoru. Zato tudi južna vpadnica zasluži oznako vstopa v središče mesta, ki bo nekaj več od obeh že načetih požarnih fasad Gorupovih hiš in nerodnega prizidka ob Filozofski fakulteti. Seveda pa je o nadrobnejšem oblikovanju še mogoče govoriti in razmišljati, saj je portal dovolj odmaknjen in dovolj ločen od same knjižnice.

List: Prometni sistem Ljubljane danes in v projekciji.

Marko Mušič: Prometna neurejenost našega mesta je izraz nemoči stroke. Po eni strani so prometni strokovnjaki že zdavnaj presegli ozko tehnično pojmovanje prometnih ureditev v mestu, po drugi pa arhitekti in urbanisti nimamo izoblikovanega koncepta ureditve mesta kot prvega pogoja in vhodnega podatka za prometne rešitve. Zakaj namesto neskončnih raziskovalnih nalog in novih in novih naročil še vedno nismo na osnovi dovolj širokih in odprtih predstav meščana in strokovnjaka izoblikovali vizije središča, ki bo res kvalitetna, jasna pa tudi obvezujoča?

Zakaj je ostala »arhitekturna delavnica« pravzaprav brez vpliva na dejansko urejanje mesta? Takrat so se v želji in prizadevanjih za lepšo Ljubljano sprostiti številni dragoceni kreativni prispevki. Vendar je po letih, ki so minila od takrat, ostal tudi grenak priokus in občutek izigranosti tistih, ki so z dobro voljo in volunteerskim delom pripravili in olajšali posel monopolnim planerskim in urbanističnim institucijam. In končno, kje so strokovna stabilnost, resnost in s tem prepričljivost našega lastnega društva, če pred javnostjo niha v kontradiktornosti lastnih pogledov in izoblikovanih strokovnih stališč? Naša stroka urejanja prostora je ena tistih, v katerih ni nenadnih in bistvenih sprememb. Umetnost prostora, vezana le na lastno izkušnjo, ne more poznati revolucionarnosti in izumov. Zato so utemeljitve iz nestabilnosti stroke kot sta tisti, da so se pogledi na mesto v zadnjem času bistveno spremenili ali

da projekti zastarajo v nekaj letih – ob tem pa zgrajena arhitektura povezuje spomin tisočletij – fraze in arzenal občasnih modnih premen, sprememb v zasedbi posameznih forumov ali kar izraz posameznih poslovnih, s kadihom stroke zamegljenih interesov.

Pri urejanju prometa gre torej za osnovni nesporazum v oblikovanju prostora, za nerazumevanje ali nepriznavanje, da so vsi elementi, ki prostor soustvarjajo, le sestavni deli, ki morajo biti podrejeni osnovni in zeleni viziji celote, podobno kot dobra jed ni le skupek izbranih sestavin ali kot za dober orkester ni dovolj zbrati najboljših glasbenike.

V našem primeru, torej ožjem območju NUK, sicer ni dramatičnih prometnih zapletov in dilem. Vsekakor pa je še vredno razmisliti o prometnem priključku stavbe. Za odločitev med Rimsko in Emonsko pa so vsekakor ob prometni pomembne tudi nekatere druge presoje, predvsem tehtanje varovanja Rimske in ohranitve hiš ob njej oziroma izgube dragocenega prtiličnega prostora in prekinitve toka pešcev, kar predstavlja uvoz iz Emonske. Prav tako je potrebno preveriti prednosti v notranji organizaciji knjižnice in njeni perspektivni širitvi do roba kareja, pri čemer pa ima prednost uvoz iz Emonske, ki ob tem omogoča tudi ločeno gradnjo garaže za vozila stanovalcev in ohranja notranjost kareja nedotaknjeno.

List: Arheološka dediščina Ljubljane: fragmentarna ali koncentrirana prezentacija?

Marko Mušič: Seveda bo obsežne arheološke komplekse s prezentacijo in situ mogoče oblikovati le na omejenem prostoru že tako prenasčenega središča mesta, kar pa ne pomeni, da je s tem problem navzočnosti arheološke dediščine rešen.

Zato sem za Ljubljano, v kateri bo arheološka dediščina navzoča na mnogih mestih, pa čeprav ponekod le v obsegu drobne, a duhovito vgrajene napovedi in introdukcije. Torej za Ljubljano, ki jo bosta meščan in obiskovalec na vsakem koraku doživljala kot žlahtni splet davnega in današnjega. Način arheološke prezentacije z vzdavanjem spolj je zgovorno ohranjen v obodnem hodniku Narodnega muzeja, kamor so jih začeli postavljati že kmalu po dograditvi, torej ob koncu devetnajstega stoletja, in tako predstavljajo že svojevrsten muzej muzeja. Današnja prezentacija pa si zamišljam precej drugače. Gre predvsem za svobodno postavitev v prostoru, za združitev in zgostitev različnih meril, od urbanističnega in pejsažnega do detajla. Gre tudi za poudarjeno spoznavanje same likovne vrednosti, ki, drugače od nekdanje nevtralnosti pedantnega, a suhoparnega odlaganja, zahteva enakovredno oblikovanje neposrednega okolja. In končno gre za sočasno prekrivanje različnih bistvenih informacij, ki namesto niza tridesetih bolj ali manj podobnih nagrobnikov ob samo enem izbranim vključujejo vse tisto, kar moramo videti in vedeti, od sedanjega in rekonstruiranega okolja in najdišča od nakita in drugih podrobnosti, ki lahko vzbudijo zanimanje in oblikujejo bolj celovito in integralno predstavo o kulturi neke civilizacije. Seveda pa takšen koncept povezuje tudi najrazličnejše načine prezentacije, od originala prek fotografij, risb, modelov in videa do rekonstruiranih in avtorskih arhitekturnih členov (fragmentov), prispevkov vrhunskega oblikovanja pa tudi sodobne likovne umetnosti.

List: Pomen svetlobe v interierju, karakter prostorov, reguliran z osvetlitvijo, odnos naravna: umetna luč/ svetloba?

Marko Mušič: Kot lahko vidite v mojih projektih, sem zagovornik in oboževalec dnevne svetlobe. Kjerkoli in kadarkoli jo je treba nadomestiti z umetno razsvetljavo, sta potrebni skrbna presoja in velika previdnost. Spominimo se vzklika razočaranja in Loosovih zgodovinskih besed, ko je skrivnostni polmrak dunajskega meščanskega doma oblila jarka in neizprosna svetloba električne žarnice.

Potreba po dnevni osvetlitvi tako velikih površin, kot so v knjižnici, je morda res najlažje izvesti s postopnim pomikanjem dovolj visoke zastekljene fasade v globino stavbe in s tem približevati vpadni kot svetlobe ozadju prostorov (nekaj podobnega je pred desetletji duhovito uporabil arhitekt Fürst v zasnovi nagrajene tipizirane šole). Zato terasasto oblikovanje ovoja vzhodne in južne (javne) strani, kar hkrati zmanjšuje tudi vpliv hrupa. Samostojna streha nad območjem prostega dostopa do gradiv in nad prostori za čitanje pa omogoča tudi enostavno izvedbo klasičnih zenitalnih svetlobnikov, brez katerih je ozadje tako širokih prostorov tudi ob zamikani fasadi nemogoče naravno osvetljevati. Tudi v tem smislu bodo Aaltove knjižnice verjetno za vedno ostale visoka pesem umetnosti dnevne osvetlitve ter eden zanesljivih in stabilnih idealov in vzorov.

Osvetlitev delovnih mest na notranji, vrtni strani stavbe pa je manj zahtevna, saj jih je mogoče razporediti vzdolž dolge fasade in ne potrebujejo velike globine. Če se bo, kot predvideva vizija širjenja, v prihodnosti celotni kare prestrukturiral v knjižnico, bodo delovna mesta preseljena v obstoječe obodne stavbe oziroma ob svetlobne arije med njimi in novogradnjo, v osrednjem delu pa bo predvsem povečano območje polzaprtih in zaprtih skladišč, kjer dnevna svetloba ni zaželena. Prav ta skladišča pa bodo pomenila osrednjo prostorsko zagato, še posebej glede na osrednjo nacionalno vlogo NUK (hranjenje obveznih izvodov v originalni in ne le v druge medije preneseni obliki). To pa je osrednji

problem vseh matičnih in tudi treh največjih knjižnic, ki so ta čas v gradnji. Gargantujske razsežnosti načrtovanih skladišč, kakršne narekujejo razsežnosti tiskane besede, ki v svetu očitno še zdaleč ni mrtva (Anglija 51.000, Francija 30.000 in Nemčija 63.000 naslovov letno), pa kažejo tudi na to, da vsaj v naslednjih dveh desetletjih ni upanja na spremembo zakonov o ohranjanju obveznih izvodov oziroma njihovi nadomestitvi s prenosom na druge medije, pa tudi, da upanje po bistveno povečani selektivnosti originalov ni realno.

Umetna svetloba pa je povsem nekaj drugega. Kljub doseganju ustreznih stopenj Kelvinove lestvice, kljub ustrezni spektralni strukturi ostaja umetna luč tuja in neživljenska. Kje sta stabilnost in spokojna polnost dnevne svetlobe v primerjavi z vibracijami fluorescenčne osvetlitve, ki jih podzavestno zaznavamo in ki povzročajo hiperaktivnost, kje je čarobni ritem menjavanja svetlobe dneva, ritem sezon.

Če je torej umetna svetloba drugačna, jo hočem kot takšno tudi uporabiti in oblikovati. Nevihta v Beethovnovi Šesti je čisto drugačna od prave, pa vendar se vsakomur razodeva kot nevihta, ki je včasih nemara še silovitejša.

Pri umetni osvetlitvi mi je zato blizu iskanje odnosa in pravo razmerje (uglasitev) med indirektno in direktno svetlobo. Umetna svetloba omogoča tudi istočasno uporabo različnih vrst osvetlitve ter s tem različne možnosti kombinacij barve, usmerjenosti in intenzivnosti osvetlitve, ki jo poizkušam dopolniti tudi z regulacijo svetlobnega toka pri vsaj enem od vgrajenih sistemov. Pomembna sta tudi odnos splošne in neposredne, recimo delovne osvetlitve in prava mera med različnimi atmosferami, ki jih svetloba ustvarja, od intimnosti do svečanosti. Najtežje pa je primerno kombiniranje naravne in umetne svetlobe, ki je seveda tudi v idealnih razmerah dnevne osvetlitve vsaj zjutraj in zvečer neizogibno. Takrat je še posebej pomembna sestavljenost različnih virov umetne osvetlitve in možnost regulacije intenzivnosti, s čimer je mogoče prehod postopno in nevsiljivo ublažiti.

List: Vpliv in pomen razvitosti tehnologije na zasnovu in kvaliteto umetnosti gradnje v osemdesetih letih pri nas?

Marko Mušič: V naravi umetnosti gradnje je poleg sporočila simbolične umetnosti tudi izpolnjevanje pogojev uporabnosti in funkcionalnosti, kar arhitekturo usodno loči od drugih umetnosti. Giotto je lahko slikal kolesa, ki se ne bi mogla vrteti, in ptiče, ki ne bi mogli leteti, pri nas arhitektih pa mora biti tudi funkcioniranje stavbe brezhibno. Zato kritik arhitekture, ki iz svoje presoje zavestno in uvodoma izključuje notranji funkcionalni ustroj stavbe, ni niti poznavalec arhitekture, kaj šele njen kritik; in arhitekt, ki ne pozna na primer pomena komunikacijske strukture stavbe, živi v zlagano idealizirani neresničnosti stroke.

Nisem torej eden tistih, ki izdelajo svoj osnutek kot izključno likovno ali duhovno domislico in ga potem predajo v obdelavo drugim projektantom. Nasprotno mislim, da morajo biti v pravi, dobri arhitekturi – in za takšno osemdeseta ali katerakoli leta, ki jih omenjate, sploh niso važna – skladno vključeni vsi sestavni deli, od resnične funkcionalnosti in tehnološke izbrusenosti, logične in jasne komunikacijske strukture, dobrih tlorisov, ki vse racionalne parametre realizirajo v iracionalnem bogastvu in lepoti prostora, duhovitih prerezov, ki arhitekturni prostor kot jedro arhitekture resnično obvladujejo in vzpostavljajo, pa do smiselne, z značajem stavbe in njene arhitekture uglašene konstrukcije in osnovnega sistema instalacij. Torej je arhitektura zame umetnost, ki vsaj na konceptnem nivoju razume, obvladuje in uskladi tudi vsa potrebna tehnična znanja. Arhitektura torej, ki ne doživlja presenečenj, ko se neustrezno pripravljenih podlog lotijo drugi strokovnjaki in ko se začnejo nesporazumi, kakršni so zaradi napačno ocenjenih ali speljanih instalacij prenizki stropovi v sicer reprezentančnih prostorih, razhajanja med arhitekturno formo in konstrukcijo, ki je potrebna za njeno realizacijo, itd.

Arhitektura je pač svojevrstna umetnost, ki združuje med seboj ločene, različne in pogosto nasprotujoče si dele. Uporabnost in tehniko, simboliko in najgloblja družbena sporočila, spomin civilizacij, prostor in svetlobo v silovitem razponu med fantazijo in metaralizacijo, optiko likovnih umetnosti ter zgradbo, strukturo in simfoničnost glasbe. Res, za arhitekturo je prav gotovo usoden že izhodiščni koncept. Toda vedno bolj spoznavam, da ni nič manj pomembna njegova izpeljava vse do zadnjega detajla, ki mora v sebi še vedno skrivati postavljena pravila osnovne zamisli, kot to v naravi opažamo v prehodu med zelo velikimi in zelo majhnimi merili. Torej je briljantna, veličastna, a tudi pred ljudmi in časom usodno in dokončno odgovorna igra steklenih biserov, ki se je ne da dotakniti s plitvim znanjem, zamegljenimi merili in tujimi izkušnjami, ki v razmerah zastrašujočih finančnih omejitev in globoke družbene krize ni enostavna in v kateri magister tudi brez popolne predanosti, talenta in najboljšega prizadevanja ostane nezadoščen ali razočaran.

Marko Mušič

Opomba: Vprašanja so zastavljena v smislu razjasnjevanja oziroma pogledov z ene in druge strani na »znamenitih« sedem točk ocenjevalne komisije natečaja »NUK II«.

»Zatorej tisto, kar si predstavljamo kot natečajni projekt, postaja vse bolj shematsko, še posebej, ker tukaj govorimo o projektu, ki se ga ne da fiksirati . . .

. . . Vse, kar poznamo, je aktiviranje bombe, ničesar pa ne vemo o njenih posledicah.«

(M. Tafuri – o natečaju »Pirelli« v Milanu / Utopia 1986)

V tej prisposodbi je zajet dobršen del narave arhitekturnega natečaja. Neko »užaljeno srce« ob izidu rezultatov, pa je posledica nerazumevanja ali odklanjanja trgovske logike, ki globoko prežema ta sektor »arhitekturiranja«. Kajti za samo izvedbo projekta je pomembno, da investitor nekoga prepriča o pravilnosti svojega delovanja in zmagovalni natečajni projekt je predvsem zaščitna znamka (trade-mark) te pogodbe med investitorjem in delilcem legitimnosti (oblastjo, ljudstvom, sponzorjem, Zavodom za . . .). Če je razpisovalec avtonomna (npr. gospodarska) enota, potem trade-mark kupujejo mestna oblast in paraoblastne strukture (Zavod za urbanizem, Zavod za spomeniško varstvo, Zavod za . . .). V primeru natečaja, kot je npr. za novo Narodno univerzitetno knjižnico v Ljubljani, ko razpisovalec posrka dovolj različnih strokovnih zastopnikov institucij, pa je potrebno prepričati le še ljudstvo ali pa arhitekturno zgodovino, morda pa celo oboje.

Milni mehurček

Vzdih o usodnosti projekta, ki ima izjemen pomen, že na začetku določijo atmosfero natečaja. Da bi poznejša zaščitna znamka čim višje kotirala, razpisovalec to »usodno usodnost« izrecno poudari in primerno predimenzionira. S tem je izpolnil svojo prvo nalogo: pritegniti čim več kvalitetnih tekmovalcev. Paradokso natečaja v arhitekturi je vsajen prav v nalogi zmagati, kar ni arhitekturna kategorija in nespornost se pokaže vedno takrat, ko hočemo ta imperativ preverjati skozi optiko arhitekta, kar naj izusti žirija. Ta pa je le delno zavezana arhitekturnemu vrednotenju, nikoli pa popolnoma in brezpogojno.

Tekmovalna arhitektura je nujno različna od običajne naveze projekt – realizacija, ker je naloga ene strani najprej zmagati (in nato projekt), druga potrebuje primeren trade-mark (in prav tako šele nato pristopi k pravemu projektu), preostali prispevajo »žig«, namreč zaupanje. Ker se rezultati merijo v tajnosti, je dobršen del zmagovalnega projekta pogojen z vplivi, ki ne prihajajo iz arhitekture, ampak so del skupne propagandne igre avtorja in žirije proti ostalim, ki naj »pogodbo« na koncu podpišejo. Ob tem različno nastrojene žirije tudi različno branijo lastno prepričanje o kvaliteti arhitekture v natečajnih projektih. Šibka žirija, ki ne prenese teže tveganja, mora tako izločiti iz igre za zmagovalca slabo prezentirane projekte, deviantne ali nekonvencionalne projekte, izrazito nepopularne . . . Ob takšni žiriji pričakovano zmaga dovolj ali popolnoma prazen projekt, brez »navodil za uporabo« v obliki samostoječe ideje.

Projekt mora žiriji pustiti dovolj možnosti da ga vključi v svojo propagandno dolžnost. Zaključno poročilo natečaja se lako tako sidra v naštevanju splošnega, v dnevno najmanj problematičnih normah, stilih ali znanstvenih pristopih. Tveganje (ki ga pač žirija ne zmore) je tako minimalno. »Ekscesne nalepke« na projektu so dobrodošle, če so enostavno in neboleče odstranljive. Šele s tem projekt omogoča skupni nastop zmagovalca in sodnikov pred javnostjo. Prvi prepričuje z atraktivnimi vložki, drugi pa s treznostjo. Učinek v podtonu je: lahko si veliko obetamo, globalnih napak pa se ni bati. Projekt pa, ki ne ponuja žiriji tako naravnane korektive, zmaga veliko težje ali pa sploh ne, saj je končni nastop žirije zavezan pogodbi, ne pa kristaliziranju potenciala izbranega projekta. Zato so pripombe v zaključnem poročilu kot po pravilu neuporabne za oblikovanje kasnejše arhitekture.

»Live it or leave it«

Kadar je žirija trdno odločena, da svojo odločitev spelje tudi v primeru neuspele propagande (torej odpora javnosti), sporoči publiko tudi tehnološko analizo objekta (v trdih okoliščinah je skrajno sredstvo še stroškovna analiza). Tehnologija postane represiven element v rokah žirije, artikuliran v paroli: Mi, ki bomo objekt uporabljali, najbolje vemo in zato tudi odločamo, kaj graditi. Kasnejša razprava tega dejstva ne more spremeniti, kajti znanstveno tehnološki argumenti dajo vedno prednost še tako iracionalnim razlogom investitorja. Brca v temo je dosledna, ker običajno nasprotna stran spodbija rezultat namesto logiko šibke žirije, kar se največkrat konča tragikomično ali pa banalno-vulgarno.

Kino

Tudi predfilm v kinodvorani je »bomba, ki se aktivira, o posledicah (torej o dejanskem filmu) pa ne veš ničesar«, kar je do neke mere podobno natečajnemu projektu, če si predstavljamo žiriranje filmov na osnovi predfilmov. Vendar predfilm predpostavlja, da je film že izdelan in je torej režiser imel proste roke pri njegovi realizaciji. V tekmi je izbran torej film, katerega reklama obeta največ v okviru želja, hkrati pa deluje dovolj varno, da se bodo želje tudi izpolnile. Faktor varnosti se »izračuna« glede na režiserjevo predhodno delo, zmanjša pa ga lahko nepričakovan odmik od lastnega opusa, torej slutnja o tveganju režiserja v nez-

nano. Selektor, ki igra na varno karto, mu sicer lahko podari drugo mesto, nikakor pa prvega. Enako bi se zgodilo z obetavnim predfilmom, kjer pa ime režiserja ne vliva zaupanja.

Analogija z natečajnimi projekti vzdrži samo do trenutka, ko vstopi restriktivni nagovor žirije zmagovalcu, ki pomeni dvojje: Med vrsticami je to razumeti kot poudarjeno potrebo žirije, prepričati o neoporečni anonimnosti natečaja. Ker ne pozna avtorja, torej potrebne varnosti ne more vezati na njegovo predhodno delo. Kadar so avtorji nekako prepoznani med delom žirije, pa je potreba o prepričanju javnosti o nasprotnem še veliko večja. Bralec bi sporočilo zmagovalcu moral prevesti v naslednje: Avtor! Ne poznamo te, torej ne moremo slepo zaupati, da ne bo izvedba projekta slabša od zmagovalnega predloga.

Druga značilnost takšnega nagovora pa je posredno priznanje, da ima natečaj manj operativen in bolj politično propagandni značaj, realizacijo pa prične zmagovalec še enkrat iz začetka. Projekt, ki je izbran in se bo šele izvajal (obratno je predfilm narejen po filmu) dopušča želeni vdor žirije v samo izvedbo. Torej je za zmagovalca primeren tisti projekt, ki je konceptualno dovolj prazen, da je kontrola možna. Torej ne gre za najboljšega od ponujenih projektov, blizu minimalni želji investitorja, ampak za opcijo, ki ob korektivih omogoča neboleče prilagajanje tudi tistim željam naročnika, ki v razpisu niso javno izrečene. Idejno jasen in koherenten projekt pa je za kontrolo seveda neprimeren, ker je vsako večje odstopanje boleče in zato preveč očitno.

Da ne bo rezultat slabši od zmagovalnega projekta, pa je past, kjer šibka žirija praviloma nasede. Zato forsirano usodnost projekta prevede v lastno »politično govornico« in na koncu izusti milni mehurček.

AGITACIJA ZA (projekt 33 445)

Tema projekta: Nova stavba za NUK v Ljubljani ob priložnostnem natečaju, avtor neznan

Če je arhitekt objekta intimno vezan na izgradnjo Plečnikove palače NUK in je večino svojega dela ustvaril v času vladavine moderne, je na prvi pogled vse jasno. Zatorej kocka sredi zelenja, namesto zaključnega kareja, ki naj pomeni zmago mestotvornosti nad agresijo 20. stoletja. Zatorej tudi predrzna ponovitev velikega stebra s stare NUK na vhodu novega objekta in od tod tudi »brezobzirna« drevesna daljica med obema stebroma preko Trga francoske revolucije. Ker pa je avtor neznan, takšna predpostavka ostane na ravni preproste špekulacije.

V drugi polovici njegovega ustvarjanja so stanovski kolegi zamerili Plečniku, da je namesto moderne ikonografije uporabljal klasične elemente in torej ni bil sodoben. Takrat je zgodovina obstajala, da bi bila strogo zanikana. Vendar so kritike prihajale predvsem iz površinskega – formalnega opazovanja. Forma pa je služila izključevalno. Deklarativno je moderna danes v skladišču zgodovine, zgodovina pa ne obstaja več. V prisposodbi imajo torej renesansa, moderna in postmoderna povsem »enak kilometrski čas«, torej načelno enak operativni in pomenski potencial. In stavba kot spomenik gradi predvsem na pomenski vrednosti. Tako projekt 33 445 ne dograjuje nastavljenega kareja, ampak mu vlada, ker se zaveda, da je spomenik. Kocka kot ikona radikalne moderne deluje kot provokacija. Nemir, ki ga povzroči »grešna misel«, da bi utegnili projekt realizirati, je preizkus. Enak kot za Plečnikove sodobnike, ki so se izrekli o njegovem delu (tudi o palači NUK). Dejstvo, da je sporočilo popularne »ideologije« v umetnosti danes zrcalna podoba takratne (vse je mogoče: mogoče je samo eno) tega globoko osebnega preizkusa niti najmanj ne olajša. Imperativ odločitve, ki ga projekt nosi v sebi, povzroči le intimno stisko: za ali proti. Žirija projekta ni promovirala med nagrajene, kar je sreča za posameznika, ki mu je direktno izjavljanje moteče. Kajti vsakršno opaznejše pojavljanje tega projekta bi pomenilo, da se publika izzivu ne more izmakniti. Izmerjena »bolečina« ob tem pa bi pokazala, ali je možno vse tudi v konkretnem. Ali pa je ta »ideologija osvoboditve izpod jarma enega« samo deklarativna, moderna pa se nam še vedno oglašča kot slaba vest, kot živa snov, ki je še daleč od zgodovine.

Sicer je mogoče ugotavljati, da je citat Plečnikovega stebra, nalepljen na radikalno moderno ikono, odplaval projekt v »retro-lucistične« vode ali pa kamorkoli v postmoderno, vendar pa projekt ne gradi samo na ravni ostre provokacije, ampak sporoča jasno izjavo arhitekta o zgodovini z dejanjem kot podkrepitvijo. In morda je prav zaradi tega prizadetost (ali pa nejevera) opazovalca temeljitejša.

Jasno je potemtakem tudi, zakaj je začetna igra s starostjo avtorja navadna špekulacija. Subverziven odgovor projekta kaže še najbolj na svežino njegovega duha.

Samo Cafnik

QUATTRO STAGIONI

»Od časa do časa odprem časopis. Zdi se mi, da gremo hitro. Plešemo, a ne na vulkanu, pač pa na pokrovu latrine, ki je že precej gnila. Kaj kmalu se bo družba utopila v dreku devetnajstih stoletij in pošteno se bo vpilo.«

Gustave Flaubert, 1850

Pregledi minulega časovnega segmenta so, predvsem za bralca, v principu dokaj duhamorna zadeva. Ta, načelna zdolgočasnost pravzaprav izhaja iz občutka absolutnega poznavanja situacije oziroma dogajanja določene/obravnavane dobe, kakor tudi iz relativno ozkega pojmovanja določene problematike, ki naj bi se v takem pregledu izpostavljala. Gre namreč za dejstvo, da se arhitekturno dogajanje pri nas še vedno pojmuje kot »Blut und Bauen« dejavnost. Drugače povedano, arhitektura ni samo tisti, recimo temu rezultat, ni samo polje iz-gra-je-ne-ga (vulgo: beton, cigu in mesing); temveč je to celostno delovanje znotraj nekakšnega kulturnega polja, v katerega naj bi bila posesana tudi naša stroka. Zato je observacija dogajanja nujna vsaj iz dveh očišč. Prvo, spremljanje in ocenjevanje »Blut und Bauen« dogodkov, je v minulem letu po vseh močeh vestno beležil časopis, ki ga prebirate, drugo očišče pa je bilo kljub vsem poskusom le ostajalo na margini arhitekturne kulturne zavesti. Zavedajoč se dejstva, da arhitekturno razvita okolja kljub vsemu že postavljajo enačaj med prvim in drugim očiščem, v tem pregledu ne bo govora o tistem »arhaičnem« pojmovanju arhitekture, oziroma se bo materializirana tvarina pojavljala le v kontekstu afirmativnega/grustnega izpostavljanja zgrajene arhitekture, ki je generirala dogodek drugega očišča.

Arhitekturno leto se prične z nagradami. Običajno število treh nivojev nagrajevanja, katerih pomen in publiciteta naj bi vsebovali že razgrajeno shemo »katera nagrada za kateri tip dosežka v stroki«, je bilo tokrat osiromašeno. Nagrada, ki očitno vse bolj postaja priznanje tipa »nazadnje še prijatli kozarce . . .«, je lani arhitekturo preskočila. Zato v trojici Prešeren/Borba/Plečnik nekaj več o drugi. V kontekstu drugega očišča je najprej zanimiv tip nagrajenega objekta. Namreč, fraza, da je bila nagrajena »prva po drugi svetovni vojni zgrajena knjižnica v Ljubljani« me pušča popolnoma hladnega. Še več, razjezi me izpostavljanje tega dejstva. Nagrajevanje določenega arhitekturnega dosežka nima prav nikakršne zveze s štirideset-in-več letnim diletantizmom kulturne politike. Ne gre pa prezreti arhitekturnih karakteristik samega objekta. Vsekakor je najprej opazno, da ni opazno, da bi bila to »prva . . . knjižnica v Ljubljani«: Poskus filtra, ki naj bi tako funkcionalno kot duhovno prevedel prostor Tržaške v prostor sublimnega, se manifestira bolj kot gostilniški vrt. Žal. Res je sicer, da knjižnica danes načeloma leži nekje med reliktom in konzumnim, vendar ta pojma v moji zavesti le nista tako banalna. Uporaba materiala sicer izkazuje določen »revival« keramike v ljubljanski arhitekturi, žal pa vse skupaj spet ostane na nivoju ideje. Realizacija se v kombinaciji z opeko in v načinu postavitve dekorativnih elementov bolj približuje razglednici »Mille bacci dal Ticino«, kot pa kvalitetnim vzorom, ki jih secesija v Ljubljani nudi kar nekaj. In tako do notranjosti, kjer se potrjuje pravilo, da bazilikalni tip prostora terja dvokapnico. Enokapna streha v glavnem knjižničnem prostoru tega objekta namreč izkazuje, da je za dinamičen in inovativen izraz potrebno poskrbeti kje drugje, ne pa na tisočletno potrjevanem elementu. Konec koncev me čudi le, da je omenjen objekt bil nagrajen prav s priznanjem, ki ga v bistvu podeljuje arhitekturna žirija.

Plečnikova nagrada je tokrat bila podvojena. Pravilno in pohvalno. Enkrat za plombo, ki dokazuje, da je »remake« lahko inovativen, kontekstualen, nadčasoven, skratka »manierlich« v podobi mesta; drugič pa za objekt, pri katerem se izkazuje, da določeni tipi gradnje šele z Gesamtkunstwerkem dobijo željeno in potrebno kvaliteto.

Prehod zime v pomlad je arhitekturno obeležila, ob Plečnikovih nagradah, tudi razstava »Max Fabiani – Nove meje v arhitekturi«. Otvoritev, na kateri je bil zbran politično-kulturno-arhitekturni »tout« nacije, je obetal dogodek, še enega v nizu »poudarjanja samobitnosti nacije«, pravzaprav je bilo vse skupaj nastavljen podobno kot pri Plečniku. »Tresla se gora, a rodilo se miš!« Arhitektura je spet bila pozabljena v brezplodnih nakladanjih o Slovenstvu, Zamejstvu, Kvaliteti . . ., istočasno pa je nekaj Fabianijevih objektov v Ljubljani neusmiljeno propadalo. Predvsem pa gre pri tem dogodku izpostaviti škandal, ki kaže, katere stvari mora stroka razčistiti znotraj celovskih institucij, če si želi širše kulturne podpore. Žalostno, a obenem dokaj nebitveno je, da naš arhitekturni prostor ni sposoben realizirati monografske razstave vsaj koga od temeljnih ustvarjalcev naše arhitekturne dediščine. Precej huje pa je, ko nastopimo s svojimi prispevki. Pri Fabianiju na primer s faksimilom knjižice »Regulacija deželnega stolnega mesta Ljubljane«. Izdajatelj (Arhitekturni muzej Lj.) in tisti, ki se počutite »regulatorje Ljubljane« (predvsem prispevek avtorjev s plačilne liste LUZ-a), pozor: faksimile – snemek, natančen (prefotografiran) tiskarski posnetek rokopisa, risbe, tiska . . . /povzeto po: F. Verbinc, Slovar tujk, CZ, 1982, str. 201! Med bentenjem zavoljo takšnega kratenja avtorskih pravic, kot tudi pomanjkanja vsakršne etične drže, so se vremena le zjasnila. Tako s časopisom List, o katerem, kljub svoji načelno »outside« poziciji le ne morem pisati, kot tudi s prvo arhitekturno galerijo v tem delu Evrope. Prvo po kvaliteti, se razume.

Galerija DESSA! Čas, ki ga živimo je informacijsko maksimalno »pretočen«. Povsem drugačen od tukajšnje navajenosti na ljubosumno ali bogaboječe ustvarjanje

36 v enklavi monopolnega ali masturbirajočega geniusa. Bili so sicer poskusi prebijanja tovrstnega ledu, a žal je vse skupaj ostalo pri poskusih. Tako zaradi navidezne ekskluzivnosti, kot (predvsem) zaradi pomanjkanja primerne prostora tovrstne medialnosti. Spomladi minulega leta pa smo dobili omenjeno galerijo, katere osnovni in najvažnejši kvaliteti sta ekstrovertiranost in dinamičnost. Najprej generalije: prostor je ravno prav dizajniran, na tisti odlični meji, ko še ne pade v »one touch too much«, dejavnost je razstavljajoče-debatna, realizacija od sredine aprila do konca minulega leta je sedem (7) razstav in enajst (11) razgovorov. Realnost: razstave so pokrivalo tako arhitekturno dejavnost članov TDS kot aktualne dogodke širše stroke (sto števil ab-ja, Plečnikovi nagrajenci) in eminentne mednarodne goste (Bellini, ki je bil tudi polemčen), pa vse do fotografske razstave (M. Pajk); razgovori pa so pokazali predvsem na nekaj: arhitekturna debata se bo kljub vsemu razvila na nivoju, ki ne izhaja iz užaljenosti in nekakšnih starih računov, temveč na ravni, ki si želi predvsem kvaliteto v stroki. Vprašanje, ki se zastavlja, je le spekter udeležencev.

Internacionalizacija slovenske arhitekturne revije, s katero se je uvedla druga polovica leta, je vsekakor dogodek, ki ga ni moč zaobiti, obenem pa se ponovi takoimenovana »inside story«, zato le takšna izpostavitve dogodka. Podoba je, da se tudi zaključek arhitekturnega leta zgodi pred njegovim dejanskim koncem. Gre seveda za Piranska srečanja. Seminar je načeloma, v svoji strokovnosti le namenjen bolj arhitektom oziroma tistim profilom, katerim predstavlja arhitektura več kot ljubiteljski konjiček. Bolj zanimiva kot profilacija udeležencev pa je njihova karakternost oziroma pripadnost, razvrščenost v določen segment arhitekturne situacije v Ljubljani/Sloveniji. Žalostno je, da že leta določeni segmenti popolnoma izpadejo. Nič novega sicer ni, da tudi v našem okolju obstajajo »beli in sivi«, nenavadno je le, da ta klasifikacija izhaja iz povsem drugačnih vzgibov, kot je to pripadnost določenemu manifestu. Sicer je res, da izgubljajo le tisti, ki jih ni; na drugi strani pa je res tudi, da bi prav ti lahko na dobrih primerih videli, kaj pomeni pozicija in opozicija na čisto strokovnem in korektnem nivoju; oziroma je memoriranje tovrstnih dejstev koristno tudi za udeležence. Lani je bilo v Piranu zagotovo najboljše doslej. Najprej zaradi izredno posrečene kombinacije izbranih predavateljev, predvsem pa seve, zaradi arhitekta po imenu Sverre Fehn!

Zakaj tako vztrajno meljem o pomembnosti tovrstnih dogodkov za arhitekturo? Prvič, posredovanje arhitekturne misli je še do nedavna bilo na nivoju srednjega veka. Začenši v stroki sami, potem v raznih institucijah, ki so ozko povezane s to dejavnostjo oziroma na arhitekturo samo tudi vplivajo, pa do tistega izobraženega, recimo kulturniškega sloja javnosti. Poskus, da bi arhitekturno izobrazili omenjeno klientelo izključno z izpostavljanjem kvalitetnih prispevkov, se je praktično izjalovil. Kako naj si drugače razlagamo, da zgornja plast kulturno izobraženih državljanov gleda na stroko izključno kot na polje romantiziranja mestne slike na način in v formi povratka na začetek stoletja. Kako naj si drugače razlagamo, da zgornja plast kulturno izobraženih državljanov gleda na stroko izključno kot na polje romantiziranja mestne slike na način in v formi povratka na začetek stoletja. Kako naj si drugače razlagamo, da apodiktičnost vidmarjansko-štihovske... sodbe »Blut und Bauen« arhitekture popolnoma udari mimo. Ob dejstvu, da se v tem trenutku na tem prostoru dva časopisa izključno, dva pa delno ukvarjata z arhitekturo? Očitno je edini način, da se opozori tako na kvaliteto, torej se to kvaliteto hvali, kakor je nujno tudi, da se sesuva slabe stvari. Edina ovira, ki bi jo najprej moral razčistiti vsak ustvarjalec pri sebi, je zavedanje o vedno prisotni diskutabilnosti svojega početja. Žal pa je kritiška mašinerija, ki naj bi bila neposreden produkt tega drugega očišča, dokaj kastrirana predvsem zaradi dejstev, ki kažejo na izostanek kritične mase.

Tomaz Brate

RAZSTAVA

V Jakopičevem razstavišču v Ljubljani bo 28. februarja ob 19. uri otvoritev razstave članov Društva tržaških arhitektov. Vabljeni!

NATEČAJ

NATEČAJ »JUŽNI TRG« PROJEKT EVROPA

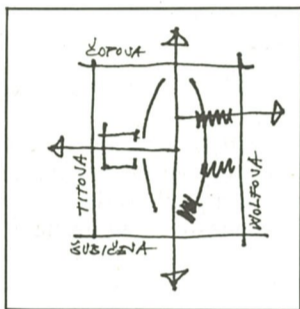
V poročilu ocenjevalne komisije je pri oceni elaboratov za projekt št. 9 »Evropa« navedeno, da opuša fizično povezavo na trasi obstoječega Knafljevega prehoda oziroma, da je le-ta eventualno možna le skozi hotelski objekt.

Opis se ne sklada z grafičnimi prikazi in tehničnim poročilom. Ker napačno tolmačenje projekta povzema tudi novinarji, ki se s projektom ukvarjajo, prosimo, da se projekt v nadalje predstavlja korektno, v obliki kot je bil izdelan.

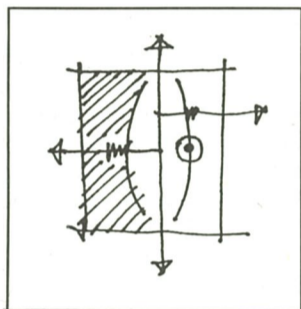
Koncept ureditve javnih peš povezav kareja z obodnimi uličnimi prostori je v tem projektu temeljil ravno na križni zasnovi javnih peš površin v smerih Titova-Wolfova in Šubičeva-Čopova. V sestavu oddanih grafik je na »tlorisu Titova« jasno prikazano, da je povezava Titove in osrednjega trga speljana čez javni pokriti trg, imenovan »severni vstopni hall«. S tega trga je sicer tudi vhod v hotel iz smeri Titove ceste, vendar je trg popolnoma javen, kar poudarjajo lokali na njegovem obodu in prehod pod objektom hotela na odprti »južni trg«.

Poleg prikaza na omenjenem listu je oblikovanje tega prostora razvidno še iz prereza in iz tehničnega poročila str. 9.

avtorji projekta

Prilije Šubičeva (javna pasaža in recepcija)

Prilije Titova cesta (Južni trg)

VOLITVE

Razglas

IO DAL razglša, da smo se arhitekti dejavno vključili v bitko za poslanska mesta. Pristojnim volilnim komisijam smo izročili predloge kandidatov za:

Republiško skupščino:

1. Dušan Blaganje – Družbenopolitični zbor
2. Ilka Čerpes – Zbor združenega dela
3. Andrej Hrausky – Zbor združenega dela
4. Matjaž Garzarolli – Zbor združenega dela

Skupščino mesta Ljubljane:

1. dr. Fedja Košir – Družbenopolitični zbor
2. Janez Koželj – Družbenopolitični zbor
3. dr. Viktor Pust – Zbor združenega dela
4. Miloš Florjančič – Zbor združenega dela
5. Gregor Rihar – Zbor združenega dela

Skupščino občine Ljubljana-Center:

1. Vojteh Ravnikar – Družbenopolitični zbor
2. Andrej Mlakar – Zbor združenega dela
3. Peter Gabrijelčič – Zbor združenega dela

Poziv

Prvi korak smo napravili mi, za drugega si na vrsti TI! Potrebujemo tvoj podpis!

Vse arhitekta, ki verjamejo, da mora ARHITEKTURA govoriti tudi iz poslanskih klopi, POZIVAMO, da s priloženimi obrazci množično navalijo na Mačkovo 1, Mestni sekretariat za notranje zadeve Kresija, jih tam podpišejo in štempljajo pred pristojnim uradnikom in overovljene osebno ali po pošti dostavijo v pisarno DAL, do 3. 3. 90. Vsak podpisani obrazec je korak bližje k suverenosti arhitekture v družbi.

Odloči se in podpiši! Omogoči arhitektom uvrstitev na liste politično neodvisnih kandidatov za volitve v republiški, mestni in občinski parlament!

Izvršni odbor DAL

DIPLOMA

Diplomiral je naš tehnični urednik Tadej Glažar. Čestitamo!

Javni sestanki uredniškega odbora so vsak prvi torek ob 20. uri v Društvu arhitektov Ljubljane: k sodelovanju vabljeni. Stalni sodelavci: Tomaz Brate, Nena Gabrovec. Časopisni svet: prof. dr. Miloš Bonča, prof. mag. Peter Gabrijelčič, prof. Meta Hočvar, Marjan Kocjan, Stane Mikuz, Matjaž Murko, Grega Rihar, Gojko Zupan. Pisarna DAL je odprta vsak delavnik od 10. do 12. ure. Letna naročnina 210 din, podjetja 350 din. Tekoči račun: 50101-678-48802 – za List. Tisk: MS Grafika; 1000 izvodov.

Cena: 42,00 din

FINANCE

TABELA

Tabela priložnika za opravljanje projektantskih uslug, t.i. »UCIN«, za arhitekturni del projektov, revalorizirana na januar 1990. Za kompletne projekte je potrebno dodati statični del projekta, ki v finančnih znaša približno 40 do 70% arhitekturnega dela in instalacijski del, ki znaša približno 50 do 80% arhitekturnega dela projekta. Kljub skrajno neustrezni zasedbi sestavljalcev »Ucin«-a (1 arhitekt in 30 strokovnjakov drugih profilov predvsem gradbenega profila), je arhitekturni delež v finančnih ovrednotenjih po omenjenem priložniku sorazmerno visok, saj se giblje okoli 40% od celotnega projekta PGD/PZI. In še razmerja v okviru arhitekturnega dela projekta:

– idejni projekt	25–30%
– PGD	35–50%
– PZI	20–40%

INVESTICIJSKA VREDNOST Višina investicije v DIN	KATEGORIZACIJA					
	I	II	III	IV	V	VI
85.000	6,66	8,26	8,9	9,69	10,78	11,93
170.000	5,41	6,7	7,2	7,83	8,69	9,57
280.000	4,66	5,76	6,18	6,71	7,43	8,17
580.000	3,78	4,67	5,00	5,42	5,99	6,55
1.120.000	3,07	3,79	4,05	4,38	4,82	5,26
1.700.000	2,71	3,34	3,57	3,86	4,24	4,61
2.210.000	2,51	3,09	3,29	3,56	3,9	4,24
2.800.000	2,33	2,87	3,06	3,31	3,62	3,93
3.400.000	2,2	2,71	2,89	3,12	3,41	3,7
3.910.000	2,11	2,6	2,77	2,99	3,27	3,54
4.420.000	2,04	2,5	2,66	2,88	3,14	3,4
5.100.000	1,95	2,4	2,55	2,75	3,01	3,25
5.950.000	–	2,29	2,43	2,62	2,87	3,1
6.800.000	–	2,2	2,34	2,52	2,75	2,97
8.500.000	–	2,06	2,18	2,35	2,56	2,77
10.200.000	–	1,95	2,06	2,22	2,42	2,61
11.900.000	–	–	1,97	2,12	2,31	2,49
13.940.000	–	–	1,88	2,02	2,2	2,36
17.000.000	–	–	1,77	1,9	2,07	2,22
20.400.000	–	–	1,67	1,8	1,95	2,09
25.500.000	–	–	1,56	1,68	1,82	1,95
29.750.000	–	–	1,49	1,6	1,74	1,86
34.000.000	–	–	1,43	1,54	1,66	1,78
42.500.000	–	–	1,34	1,43	1,55	1,66
51.000.000	–	–	1,26	1,36	1,47	1,57
68.000.000	–	–	1,16	1,24	1,34	1,43
102.000.000	–	–	1,02	1,1	1,18	1,26
136.000.000	–	–	–	1,00	1,08	1,15
170.000.000	–	–	–	–	1,01	1,07

INVESTICIJE

Podatek za višino investicije za povprečni, očiščeni m² stanovanjske gradnje (brez komunalnih prispevkov in prispevkov za zemljišče) Splošnega združenja gradbeništva in IGM Slovenije bo znan marca 1990. Zato glede na navodila ZIS-a predlagamo obračunsko povprečje november/december 1989, ki znaša 8.660.– din.

BRUTO URNE POSTAVKE

Povprečje cen trajnih delovnih skupnosti DESSA in CARDO:

– študent/pripravnik	30 din
– risanje projektov	35 din
– obdelava projektov	41 din
– samostojno projektiranje	58 din
– zahtevno samostojno projektiranje	90 din
– najzahtevnejše samostojno projektiranje	125 din
– konsultacije	180 din

LIST